

حسین عبده تبریزی
بازار آتی بخشی از تقاضای
سفته بازی سکه را مهار کرد

غلامرضا مصباحی مقدم
اداره بهتر کشور
در گرو حمایت دولت از
بورس کالا است

معاون هماهنگی و نظارت معاون اول رئیس جمهور

بورس کالا محور اصلی تنظیم بازار است

تولد بورس کالا در اقتصاد کار دولت‌ها را در تنظیم بازار کالاها راحت کرده است

قرار دادهای آتی
در گذر زمان

در این شماره بخوانید:

- بورس کالایاری گر دولت
- از قیمت واقعی زعفران با خبر شوید
- فلز سرخ در کوره جنگ ناخواسته
- طلای سیاه در چنبره سیاست

بورس کالای ایران
IRAN MERCANTILE EXCHANGE CO.

الحمد لله رب العالمين

صاحب امتیاز: شرکت بورس کالای ایران - زیر نظر شورای سردبیری
مدیر مسئول: حامد سلطانی نژاد
همکاران این شماره: امید امانی، مهدی حاجی وند، پرویز امانیان، حبیب علیزاده، امیر حسین مرادی فخر، شکور علیشاهی، محسن نعمتی، سحر نمایشی، الهه پیروی، محمد حسین بابالو، سودابه کیوان فر، ستار مرادی، فاطمه مشیدی، محمدرضا طهماسبی
عکاس: سجاد رزم
صفحه آرایی: مهدی امامی
چاپخانه: واژه پرداز اندیشه
نشانی: تهران، خیابان آیت الله طالقانی، نبش بندر انزلی، شماره ۳۵۱
تلفن: ۸۵۶۴۰۰۰۰ - ۲
نمبر: ۸۸۳۸۳۰۰۰

- از روزهای سخت دیروز تا امروز..... ۵
تنظیم بازار در فضای غیر شفاف امکان پذیر نیست..... ۶
بورس کالا محور اصلی تنظیم بازار است..... ۱۰
اداره بهتر کشور در گرو حمایت دولت از بورس کالا است..... ۱۲
بازار آتی بخشی از تقاضای سفته بازی سکه را مهار کرد..... ۱۴
عملکرد ۴ ماهه تالار نقره ای از نگاه آمار..... ۱۶
ابزاری برای تمام فصول..... ۱۸
بورس کالا یاری گر دولت ۲۲
برترین های بهاری صنعت کارگزاری..... ۲۴

- تولد رقابت، حذف رانت..... ۵۰
طلای سیاه در چنبره سیاست..... ۵۵

- قراردادهای آتی در گذر زمان..... ۲۹
اصلاح ساختار برای خدمت به بخش واقعی اقتصاد..... ۳۲
معاملات طلایی در تالار نقره ای..... ۳۶

- معاملات «برد- برد» با قیمت گذاری واقعی..... ۵۸
فلز سرخ در کوره جنگ ناخواسته..... ۶۱
غربالگری متقاضیان واقعی و جعلی آلومینیوم..... ۶۳
بررسی رابطه قیمت کالا و سهام فولاد مبارکه..... ۶۶

- از قیمت واقعی زعفران با خبر شوید..... ۴۰
یک اتفاق خوب برای طلای سرخ..... ۴۲
طلای کویر از معاملات سنتی تا مانور در بازارهای جهانی..... ۴۴
شیرین کامی تولید کنندگان شکر..... ۴۶
جوانه های امید با بورس کالا..... ۴۷

یادداشت مدیر عامل

از روزهای سخت دیروز تا امروز

اولیه با عنوان بورس کالا تشخیص دادند. بورس کالای ایران در طول سال‌های فعالیت خود توانسته با ایجاد یک فضای تعادلی به کشف بهینه قیمت محصولات و کاهش واسطه‌ها و در نهایت توزیع بهینه مواد اولیه و ایجاد شفافیت در روند معاملات کالاها نقشی مؤثر ایفا کند.

البته در طول این سال‌ها بورس کالا همواره با مقاومت‌هایی در مسیر و روند توسعه خود مواجه بوده اما همواره با حمایت فعالان بازار و همچنین پشتیبانی مسئولان دولتی راه خود را برای اصلاح ساختارهای معاملاتی کالاها و نظام توزیع از حالت سنتی به شکلی مدرن و به روز با قدرت دنبال کرده است.

هرچند مخالفان اصلاح ساختار نظام توزیع در اقتصاد ایران همواره با مقاومت و نفوذ سعی داشته‌اند در طی این مسیر بورس کالا را با دشواری‌هایی رو به رو سازند اما کارکنان و کارشناسان این بورس با اتکا به قانون و حمایت مسئولان همواره موانع را از پیش رو برداشته‌اند.

امروز نیز همچون سال‌های گذشته خواسته مخالفان بورس کالا خارج شدن نظام توزیع و معاملات کالاها از شفافیت و تقویت بازارهای غیرشفاف است؛ بی‌گمان اگر محصولات در بورس کالا عرضه نشود به سرعت شاهد ایجاد انحصار در بازارهای کالا خواهیم بود. اگر محصولات در بورس کالا عرضه نشود، انحصارگران و واسطه‌ها محصولات را در انبارها احتکار می‌کنند و به هر قیمتی که بخواهند مواد را به متقاضیان می‌فروشند.

اما خوشبختانه دولتمردان و مجلس، به بورس کالای ایران اعتقاد و اعتماد دارند. مصوبات متعدد دولت و مجلس درباره توسعه این بازار و تأکید آنها بر لزوم عرضه کالاها در بازارهای مختلف کشاورزی و صنعتی و پتروشیمی در این بورس نشان دهنده این امر است. به نظر می‌رسد مدت‌هاست که همه متصدیان اقتصاد ایران هم چون بنیان‌گذاران اولیه بورس کالا به اهمیت نقش این بازار در اصلاح ساختار اقتصاد ایران، ارتقا شفافیت و همچنین تنظیم بازار کالاها پی برده‌اند، چنان که بسیاری از مسئولان امروزه بر این باورند که دیگر بدون بورس کالا، دولت نمی‌تواند به نحو مطلوب وظیفه‌اش را در حوزه‌های شفافیت اقتصادی و تخصیص بهینه منابع و مواد اولیه انجام دهد.

بی‌گمان روزهای سخت اقتصاد ایران هم با همکاری منسجم دولت و مجلس و به ویژه با توجه به ارتباط مؤثر وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت امور اقتصادی و دارایی، کمیسیون‌های اقتصادی مجلس و بورس کالای ایران طی می‌شود و زمینه برای ایجاد تعادل در توزیع و کشف قیمت منصفانه فراهم خواهد شد.

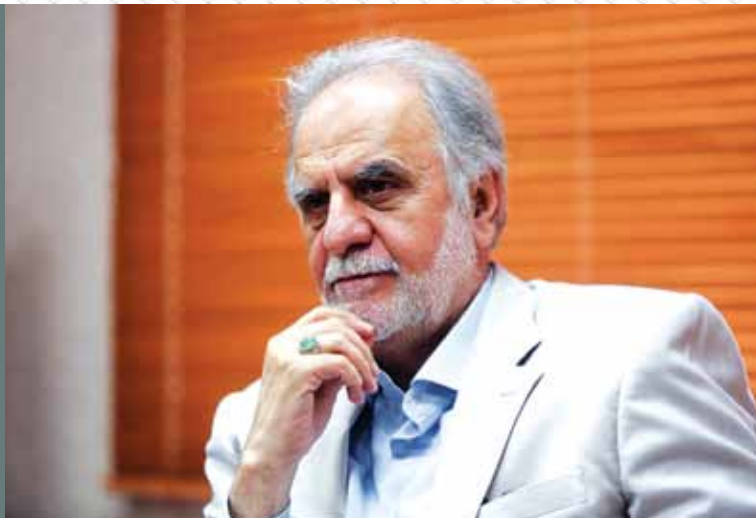
فعالان، متصدیان و تصمیم‌گیران اقتصاد ایران این روزها بیش از گذشته به اهمیت ۲ پدیده شفافیت و تخصیص و توزیع بهینه منابع و مواد اولیه پی برده‌اند؛ پدیده‌هایی که بی‌گمان دسترسی به آنها از مسیر بورس کالای ایران مستقیم‌تر و دست‌یافتنی‌تر است.

پس از آغاز روند نوسان نرخ دلار در ماه‌های گذشته، بازارهای مختلف کالاها هم دچار التهاباتی شد؛ در این میان، سوداگران با بهره بردن از این فرصت ضمن دامن زدن به گرانی مواد اولیه بخش تولید، حتی موجب بروز کمبود در بازار برخی کالاها و مورد نیاز صنایع مختلف شدند. سوداگرانی که وجود بازاری شفاف چون بورس کالا را تهدیدی برای منافع خود می‌دیدند، تلاش کردند در کار این بورس اختلال ایجاد و حتی برخی کالاها را از چرخه این بازار خارج کنند. با وجود آنکه بسیاری از رخدادهای ماه‌های اخیر، به حوزه فعالیت بورس کالا مربوط نبود و در سایر بخش‌ها ریشه داشت، اما این بورس تلاش کرد با ایجاد بازاری شفاف برای معاملات، زمینه توزیع و تخصیص بهینه مواد اولیه تولید را فراهم و از ایجاد انحصار در رینگ‌های معاملاتی گوناگون جلوگیری کند.

نگاهی به تاریخچه تأسیس بورس کالا نشان می‌دهد که بنیان‌گذاران این بازار نظیر دکتر اسحاق جهانگیری معاون اول رئیس جمهوری و دکتر محمد شریعتمداری وزیر صنعت، معدن و تجارت - که اتفاقاً خود از مدیران ارشد دولت کنونی نیز هستند - بورس کالا را با هدف تلاش برای مقابله با سوداگری و رانت‌خواری در بازارهای کالا، اصلاح نظام توزیع و تخصیص بهینه مواد اولیه در صنایع بنیان نهاده‌اند.

نگاهی به گذشته حاکی از این است که در پی افزایش قیمت فلزات و بروز پدیده رانت در بازار محصولات فلزی و پررنگ شدن نقش مخرب واسطه‌ها در این بازار، وزیر صنایع وقت یعنی جناب آقای دکتر جهانگیری و همچنین وزیر بازرگانی وقت جناب آقای دکتر شریعتمداری بهترین راهکار برای کاهش فاصله ایجاد شده بین قیمت محصول تولید شده در کارخانه تا بازار مصرف و حذف واسطه‌ها را تأسیس بورس فلزات تشخیص دادند که همین بورس اندکی بعد به بورس کالای ایران تبدیل شد.

در واقع از همان زمان، سکان‌داران مسئولیت در عرصه اقتصاد ایران بورس کالا را راه حل نهایی در رفع مشکل همیشگی تنظیم بازار و کشف عادلانه قیمت‌ها تلقی کردند؛ از آن جهت که مسئولان اقتصادی وقت، به نظام سهمیه‌بندی و امضاهای طلایی اعتقادی نداشتند و بهترین روش برای مقابله با فساد را تأسیس یک بازار متشکل برای تجمع عرضه و تقاضای محصولات و کالاها و مواد

معاون وزیر صنعت، معدن و تجارت معتقد است که حمایت از تولید و تنظیم بازارها در فضای غیر شفاف امکان پذیر نیست و از طریق بورس کالای ایران می توان توازن میان عرضه و تقاضا و حمایت از تولید را مهیا کرد.

«مهدی کرباسیان» رئیس هیأت عامل ایمیدرو و معاون وزیر صنعت، معدن و تجارت در گفت و گویی به بررسی نقش بورس کالا در ایجاد ثبات و تعادل در شرایط کنونی اقتصاد کشور پرداخته است.

به گفته «کرباسیان» مزیت های بورس کالا به عنوان بستری شفاف برای مبادلات کالاها، باعث شده تا عرضه انواع محصولات از جمله فولاد و پتروشیمی ها در این بازار به نفع تولید کننده و مصرف کننده واقعی باشد و اگر رضایتی از بورس کالا وجود ندارد، به نارضایتی عده ای رانت خوار برمی گردد.

معاون وزیر صنعت، معدن و تجارت با بیان اینکه حمایت از بازار سرمایه و به ویژه بورس کالای ایران، جزو سیاست های دولت است، تاکید کرد: بورس کالای ایران به عنوان بازاری هدفمند، نقش مهمی در توسعه و رونق بخشی به صنایع مختلف ایفا کرده و می کند؛ بنابراین ما نیز در جایگاه خود در راستای این سیاست ها، به همکاری نزدیک در حوزه معدن و صنایع معدنی به ویژه حوزه فولاد و مس با بورس کالا ادامه می دهیم تا به رونق بخشی این صنایع کمک کنیم.

وی تصریح کرد: حمایت از تولید و تنظیم بازارها در فضای غیر شفاف امکان پذیر نیست و از طریق بورس کالا می توان توازن میان عرضه و تقاضا و حمایت از تولید را مهیا کرد. بر این اساس، در ابتدای راه اندازی بورس کالا، وزارت صنعت مجری طرح بود و در ادامه با حمایت کامل مجموعه دولت و وزارتخانه های اقتصاد و صنایع، تابلویی شفاف در مقابل همگان قرار گرفت.

«کرباسیان» گفت: به طور طبیعی نمی توانیم برخلاف اوضاع اقتصادی کشور، انتظارات غیر منطقی از روند معاملات بورس کالا داشته باشیم؛ چرا که این بورس، آینه بخش واقعی اقتصاد است. همچنین، بورس کالا به سیاست های ارزی و ریالی کشور، مبادلات مالی، مقررات صادرات و واردات و غیره مرتبط است که با این وجود، عملکرد بورس کالا در راستای تنظیم بازارها و ایجاد سلامت در اقتصاد کشور مطلوب بوده است.

به گفته معاون وزیر صنعت، معدن و تجارت، بورس کالا جایگاه مهمی در اقتصاد کشور پیدا کرده و قصد داریم به منظور ایجاد شفافیت، محصولات جدیدی را در بورس عرضه کنیم.

وی افزود: گسترش بورس کالا طی سال های اخیر و عرضه کالاهای مختلف از طریق آن نشان می دهد که بورس کالا می خواهد به بازاری بزرگ تر و حتی بین المللی تبدیل شود؛ بنابراین باید به این بازار بها داد و دستش را برای حرکت در مسیر قواعد اقتصاد آزاد و مکانیسم بازار باز گذاشت؛ از این رو، نهادهای بالادست باید جسارت بیشتری به مدیران بورس کالا بدهند تا بتوانند نقش خود را به خوبی در اقتصاد کشور ایفا کنند.

«کرباسیان» در پایان گفت: اگر می خواهیم از فساد و رانت خارج شویم، باید شفاف سازی کنیم؛ در کشورهای پیشرفته مقررات را ساده می کنند و همین موضوع موجب می شود که رانتی وجود نداشته باشد؛ اما در کشور ما به دلیل مقررات پیچیده رانت بیشتر است. در حقیقت به هر میزان که شفافیت و سلامت اقتصادی افزایش یابد، به همان میزان، آرامش و ثبات اقتصادی رشد و فساد کاهش می یابد و زمینه جذب سرمایه گذاری داخلی و خارجی بیشتر فراهم می شود.

معاون وزیر صنعت:

**تنظیم بازار
در فضای
غیر شفاف
امکان پذیر نیست**

جمع کل معاملات شرکت بهاس کالای ایران

ارزش معاملات (هزار ریال)

۱۶۲,۸۶۷,۷۵۸,۵۶۶

+۲۷۴% ▲

۶۰۸,۹۴۳,۱۸۷,۱۱۰

فروردین تا خرداد ماه ۱۳۹۶

فروردین تا خرداد ماه ۱۳۹۷

www.imereport.ir پایگاه اطلاع رسانی کالاخبر

کارنامه فصل بهار بورس کالا

سرکوب قیمت‌ها و معیشت مردم

موسی غنی‌نژاد

اقتصاددان

آیا سیاستگذاران اقتصادی و سیاسی دهه ۶۰ راه‌حل‌های مناسبی را برای اداره کشور برگزیده بودند؟ بررسی‌ها نشان می‌دهد که این گزاره صحیح نیست. شاهد این مدعا آن است که سنگ‌بنای آن دسته از مفاسد اقتصادی که در آن زمان شکل گرفت و به تدریج رو به تزاید گذاشت، در اقتصاد دولتی دهه ۶۰ و کوپنیسم گذاشته شد. یعنی بذر فسادهایی که گریبان

اقتصاد ایران را گرفته است، در دهه ۶۰ افشانه شد. طرح این پیشنهاد که اقتصاد ایران باید به کوپنیسم رجوع کند، یا به دلیل جهل به واقعیاتی است که اتفاق افتاده یا ناشی از ساده‌لوحی یا ناشی از قصد و غرض‌های خاصی است که رانت‌خواران پشت آن هستند. چرا که بازگشت به دوران کوپنیسم اگر چه برای مردم آب نمی‌شود، اما برای عده‌ای نان می‌شود. متأسفانه امروز نیز به نظر می‌رسد مقدمات بازگشت به دهه ۶۰ و کوپنی شدن اقتصاد فراهم شده است. ملاحظه کنید که این ارز ۴۲۰۰ تومانی در این مدت کوتاه چه بلایی سر اقتصاد ما آورده و سرکوب قیمت‌ها چه عواقب سختی برای اقتصاد داشته است. من فکر می‌کنم، زمزمه‌هایی که اکنون از کوپنی شدن اقتصاد شنیده می‌شود، از رویکردهایی کاملاً ایدئولوژیک برخاسته است. این افراد به جای آنکه، راه‌حل مشکلات اقتصادی را در علم اقتصاد جست‌وجو کنند، راه‌حل را صرفاً در مدیریت متمرکز دولتی و جیره‌بندی می‌بینند. هر کشوری از جمله کشورهای اروپایی مثل فرانسه و آلمان که در دوران جنگ به اقتصاد دولتی متوسل شدند، بعداً تاوان سنگینی پرداختند و امروز اقتصاددانان پذیرفته‌اند که این راه‌حل، راه‌حل بهینه‌ای نیست. در شرایط فعلی، اگر دولت به جای ارزان‌فروشی منابع خود از جمله ارز، را به قیمت بازار بفروشد، با افزایش درآمدهایش مواجه می‌شود و پس از آن می‌تواند این منابع را به صورت نقدی به اقشار آسیب‌پذیر که از طریق سازمان‌هایی مانند بهزیستی و کمیته امداد شناسایی شده‌اند، بپردازد. این بهترین راه کمک به آنهاست. نه اینکه، قیمت‌ها را تثبیت کرده، بازار را سرکوب کنند و در پی این سیاست‌ها، تولید هم متوقف شود. البته معمولاً دولت‌ها در این شرایط، انتظار بهبود وضعیت معیشتی مردم را هم دارند. حال آنکه، معیشت مردم با سرکوب قیمت‌ها بهبود پیدا نمی‌کند.

«قیمت‌گذاری» محکوم به شکست

کامران ندری

اقتصاددان

با نگاهی به تجربیات گذشته باید عنوان کنیم که اقتصاد ایران به هیچ عنوان نمی‌تواند از ایست دستوری قیمت‌ها بهره‌ خاصی بگیرد و این سیاست محکوم به شکست است. در حال حاضر این گونه تلقی می‌شود که دولت می‌تواند در شرایط بحرانی با اعمال سیاست قیمت‌گذاری از افزایش بی‌رویه قیمت‌ها جلوگیری کند، اما این اتفاق‌هایی که مورد توصیه اقتصاددانان نیست تنها زمانی می‌تواند راهگشا باشد که با اتکا به بانک اطلاعاتی قوی و شفافیت اقتصادی، امکان سوء استفاده از ایست دستوری قیمت‌ها وجود نداشته باشد. اما در کشور ما سیستم‌های نظارتی ناشی از فعالیت‌های غیرشفاف اقتصادی دارای ضعف است و بدون شک به محض

قیمت‌گذاری دستوری شاهد باز شدن مسیر رانت خواهیم بود که در شرایط فعلی شاهد این اتفاق هستیم. این در حالیست که تجربه چند ماه اخیر در خصوص قیمت‌گذاری دستوری برای ارز و تعیین نرخ ۴۲۰۰ تومان، نشان می‌دهد که دولت نتوانست به اهدافی که تعیین کرده بود، برسد. این تجربه حاکی از آن است که از لحاظ نظارتی بسیار ضعیف هستیم و تعداد کسانی که منتظرند کنترل قیمت از سوی دولت اتفاق بیفتد تا کالای مورد نیاز را خریداری، احتکار و با قیمت بالاتری به فروش برسانند، بسیار زیاد هستند. این رانت‌خواران که قدرت بسیاری دارند در صدد با اعمال فشار به دولت مانع انتشار اسامی‌شان شوند. با این تفاسیر ضعف شفافیت و سیستم‌های نظارتی موجب شده تا عده‌ای در کمین ایجاد رانت و فرصتی برای بهره‌برداری از فضای التهاب بازارها باشند که در این میان تجربه نشان داده است، قیمت‌گذاری دستوری به بهانه حمایت از تولید و مردم هیچ منفعتی را عاید مردم نکرده و تنها به سود عده‌ای رانت‌خوار بوده است. از طرفی در پی نوسان نرخ ارز شاهد التهاب بازار کالاها هستیم. در این حوزه، مسئولیت بورس کالا نظارت بر معاملات کالایی و تنظیم‌گری بازار است؛ به طوریکه در این بورس همه بازیگران مشخص هستند و نظارت دقیقی بر روند معاملات صورت می‌گیرد. اگر با حمایت مسئولان معاملات کالاها در این بورس تقویت شود، زمینه برای توسعه ابزارهای معاملاتی فراهم می‌شود و در نتیجه عمق بازارها افزایش یافته و ساز و کار بورس کالا قطعاً جوابگوی شرایط اقتصادی کشور خواهد بود. بنابراین، به جای اینکه از فعالیت بازارهای آزاد جلوگیری کنیم و به اقتصاد دهه ۶۰ بازگردیم، بهتر است نهادهایی مثل بورس کالا را تقویت کنیم که نقش نظارت و تنظیم بر بازار را بر عهده دارند.

دیدگاه

خطای بزرگ

محسن جلال پور

تحلیل گر مسائل اقتصادی

به همین سادگی ممکن است به دهه ۶۰ و عصر کوپن برگردیم. مسأله ساده است: دولت می خواهد به گونه ای برنامه ریزی کند که در تنگنای پیش رو، کشور دچار کمبود ارز و دیگر منابع مورد نیاز نشود. به همین دلیل این تفکر در میان سیاستمداران مارشیه دوانده که سهمیه بندی و دونه خری کردن کالاها چاره کار است. این بزرگ ترین خطای سیاستگذار در مقطع فعلی است که منجر به اتفاقات نگران کننده در کشور می شود و عواقب زاینباری به دنبال خواهد داشت.

مشکلات ابتدا از کسری بودجه شروع شده است. یعنی اگر هیچ تحریمی هم در کار نبود، قطعاً کار دولت باز هم پیچیده می شد. کسری بودجه و فشار بالای نقدینگی باعث افزایش تورم شده است. دولت به جای اینکه فکری به حال کسری بودجه کند و مکانیسمی برای حل مشکل نقدینگی بیابد، سرکوب بازار را در دستور کار داده و سیاست کنترل قیمت ها را کلید زده است. بعد از مدتی ناچار می شود کالاها را دونه خری و سهمیه بندی کند. به محض اجرای این سیاست، بازارهای غیر رسمی زیادی در اقتصاد شکل می گیرد که نمونه اش رادر بازار ارز دیدیم و نتایج زیان بارش را با تمام وجود احساس کردیم.

از این به بعد شما یک اقتصاد کنترل شده چندترخی دارید که امکان مبادله آزاد در آن فراهم نیست. در این فضا بخش خصوصی امکان رشد ندارد. نتیجه اینکه، انحصار شکل می گیرد. به دنبال آن انواع فساد به وجود می آید و بخش عمده توان و امکانات دولت باید صرف مقابله با انبار کردن و احتکار کالا شود. نتیجه اینکه دولت تصمیم می گیرد کوپن را احیا کند. احیای کوپن دوباره پایه های تولید و توزیع دولتی را قوی می کند و این روند همین طور ادامه پیدا می کند. من فکر می کنم به سرعت در حال بازگشت به دهه ۶۰ هستیم. متأسفانه ذهنیت سیاستگذار در کشور ما این است که دهه ۶۰ از نظر سیاستگذاری اقتصادی دهه خوبی بوده و در شرایط اضطرار باید به همان سیاست ها بازگردیم در حالی که اگر تعصب را کنار بگذاریم باید اعتراف کنیم که اداره اقتصاد کشور در دهه ۶۰ نتایج زیان باری داشته که اقتصاد ایران هنوز با آن درگیر است.

رانت مولود قیمت گذاری دستوری

مصطفی حقیقی مهمانداری

عضو شورای عالی بورس

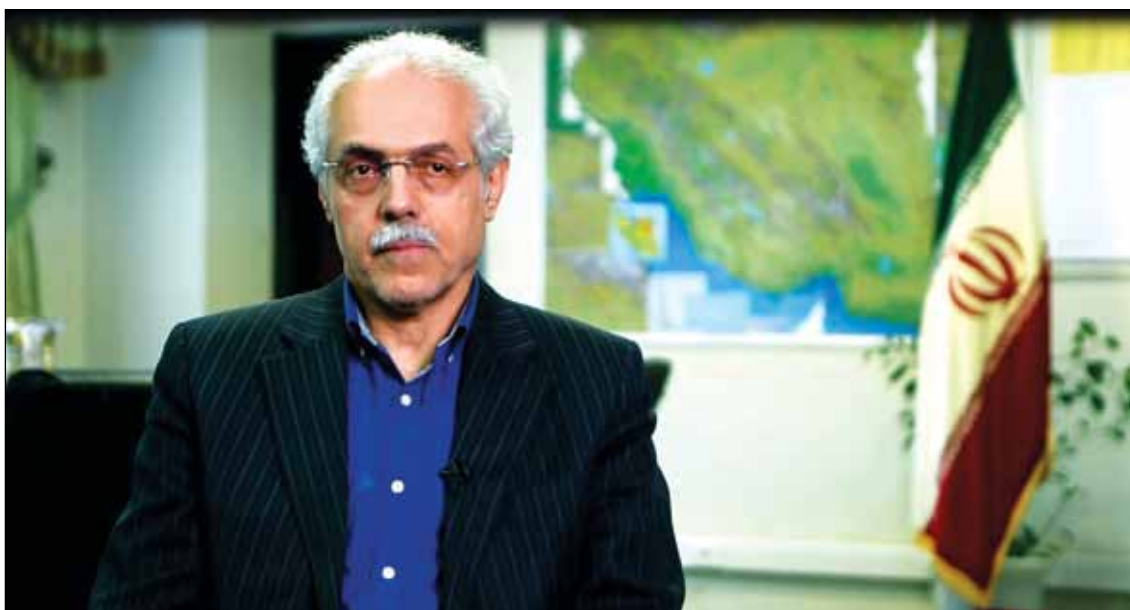

تثبیت دستوری قیمت ها که در کشور ما سابقه طولانی دارد، همواره با نتایج تلخی برای صنایع همراه بوده است. این دست اقدامات که با شعار حمایت از صنایع پایین دستی انجام می گیرد، اغلب به اشاعه فساد، قاچاق و رانت منجر می شود و حتی در بلندمدت زمینه تضعیف هر چه بیشتر صنایع پایین دستی کشور را به دنبال داشته است. با وجود چنین تجربه ای همچنان گاه تحت تاثیر جوسازی برخی واسطه های سودجو، صحبت از قیمت گذاری دستوری برخی محصولات دوباره به میان می آید. این موارد در شرایطی مطرح می شود که شفافیت معاملاتی و قیمت گذاری بر اساس نظام عرضه و تقاضا، همواره یکی از مهم ترین کارکردهای بورس های کالایی محسوب می شود و عرضه کالاهای مختلف در این بازارهای شفاف می تواند مانع از بروز رانت شده و سلامت اقتصادی را به همراه داشته باشد. شفاف بودن معاملات در بورس کالا همواره مورد توجه همه فعالان صنایع تولیدی کشور قرار داشته است. این در حالی است که معامله محصولات مختلف پیش از راه اندازی بورس کالا مشکلات عدیده ای را در حوزه قیمت، شفافیت و وجود رانت به وجود آورده بود که امروز با قرار گرفتن محصولات در مکانیسم عرضه و تقاضا شاهد شفافیت و واقعی شدن روند معاملات هستیم. همچنین طی سال های اخیر با اطلاع فعالان اقتصادی و مسئولان کشور نسبت به مزایا و کارکردهای مثبت بورس کالا، شاهد استفاده از این بستر در جریان تنظیم بازارها هستیم به طوری که همه بر لزوم تمرکز معاملات کالاها و عرضه محصولات جدید در بورس کالا تاکید دارند. این موارد در شرایطی است که قیمت گذاری دستوری برای کاهش التهاب بازارها نه تنها مثبت نیست، بلکه بازگشت به عقب و قیمت گذاری به شیوه کوپنی است؛ این اتفاق بدون شک به ایجاد رانت بزرگ در اقتصاد کشور آن هم برای یک عده خاص منجر خواهد شد. در این میان دلایل موافقان ایست دستوری قیمت ها، کنترل تورم و جلوگیری از افزایش نرخ ها است ولی برعکس، این رویکرد به ثبات قیمت ها و کنترل تورم منجر نمی شود بلکه طبق سهمیه بندی به صورت دستی و با مکانیسم مداخله ای صورت می پذیرد و فساد به طور گسترده ایجاد می شود.

معاون هماهنگی و نظارت معاون اول رئیس جمهور

بورس کالا

محور اصلی تنظیم بازار است

محسن نعمتی

مقدمه

آغاز نوسان نرخ دلار در ماه‌های اخیر، بازارهای مختلف کالایی را دچار التهاب کرد و دلالتان و سوداگران نیز از این فرصت استفاده کرده و به گرانی‌ها دامن زدند و حتی موجب کمبود برخی کالاهای مورد نیاز صنایع مختلف شدند. این دلالتان و سوداگران همیشه در اقتصادها حضور داشته‌اند؛ قوانین و مکانیسم‌های اقتصادی همواره سعی دارد که نقش این بخش از عامل‌ها و متغیرهای مؤثر بر عملکرد اقتصادی را به حداقل برساند و اقتصاد را به سمت شفافیت بیشتر پیش ببرد. امروزه بورس‌های کالایی یکی از ابزارها و زمینه‌های هموارسازی شفافیت در اقتصادهای دنیا قلمداد می‌شود چرا که با روان‌سازی تعاملات عرضه‌کنندگان و متقاضیان، منصفانه‌ترین معاملات را رقم می‌زند. بورس کالای ایران نیز در اقتصاد ایران این نقش را بر عهده گرفته است؛ حال به منظور بررسی اوضاع بازار کالای کشور و نقش بورس کالا در تنظیم بازارها با «رضا ویسه» معاون هماهنگی و نظارت معاون اول رئیس جمهوری به گفت‌وگو نشستیم. ایم که در ادامه می‌خوانید.

بورس کالا

مقاومتی در روند عرضه آن رخ ندهد که این موارد همگی ناشی از حذف سود عده ای به دلیل ایجاد شفافیت در بازار آن محصول بود.

مخالفان بورس کالا با مقاومت و نفوذ و درگیری رسانه ای همواره سعی در تخریب این بازار داشته اند و حتی چند سالی بحث خروج محصولات پتروشیمی از بورس کالا مطرح و این موضوع باعث آزار فعالان این بازار شد که البته با اتکا به قانون و حمایت مسئولان این بحث مسکوت ماند.

❖ خواسته اصلی مخالفان بورس کالا چیست؟

افرادی که مخالف وجود بورس کالا هستند یک خواسته اصلی دارند و آن خارج شدن معاملات کالاها از فضای شفاف و واقعی و قدرت گرفتن بازارهای غیر شفاف و کاذب است؛ بدون شک اگر محصولات در بورس کالا عرضه نشود به سرعت شاهد ایجاد انحصار در بازار کالای کشور خواهیم بود. اگر امروز محصولات در بورس کالا عرضه نشود، انحصارگران و واسطه ها که افراد پر قدرتی هستند، پس از جمع آوری محصولات از بازار و انتقال به انبارها، زمینه کاهش کالا را فراهم کرده و به هر قیمتی که بخواهند مواد را به متقاضیان می فروشند. در این شرایط قانون و اقتدار مجریان قانون دو عامل اصلی در مقابل رسیدن این افراد به خواسته هایشان است.

❖ با این اوصاف دولت از نیست مخالفانی که

به دنبال غیر شفاف شدن روند معاملات و رانت هستند مطلع است؟

بله، به یاد دارم در زمان راه اندازی بورس فلزات، مخالفان به مکانیسم بورس انتقاد نمی کردند بلکه با تهمت زدن به مدیران وقت، سعی در رسیدن به اهدافشان داشتند. به این ترتیب، با وجود شرایط بحرانی اقتصاد کشور و فشارها، این انتظار می رود که مسئولان بورس کالا از تهمتهای نترسند و خسته نشوند، بلکه با پافشاری و استمرار در جهت ایجاد شفافیت در اقتصاد و حمایت از تولید قدم بردارند.

❖ ارتباط میان دولت و بورس کالا را چطور

ارز یابی می کنید و به نظر شما کلید حل التهابات کنونی بازارهای کالایی چیست؟

تولد بورس کالا در اقتصاد ما کار دولت ها را در تنظیم بازار کالاها راحت کرده و به جرات می توان گفت امروز بدون وجود بورس کالا، دولت نمی تواند به نحو مطلوب وظیفه اش را در مدیریت و تنظیم بازار انجام دهد. طی ماه های اخیر نیز به دلیل شرایط خاص اقتصادی شاهد ایجاد پدیده هایی همچون انحصار، رانت، احتکار، واسطه گری و قیمت های کاذب در بازار کالاها هستیم که به نظر بنده کلید حل این مسأله ارتباط نزدیک و منسجم وزارت صنعت، معدن و تجارت با وزارت امور اقتصادی و دارایی و بورس کالا است تا با هماهنگی و اتخاذ تصمیم های درست، زمینه ایجاد تعادل فراهم شود.

❖ چه چشم اندازی برای بورس کالا متصور

هستید؟

با وجود همه مشکلات، اقتصاد ما روز به روز بزرگ تر و احتیاج به نهادی مانند بورس کالا نیز هر روز بیشتر می شود؛ پس باید بدانیم که بورس کالا همانند بورس های معتبر دنیا در مسیر رشد و توسعه قرار می گیرد. این بورس باید روزی به اولویت نخست فعالان صنایع و همچنین یکی از شاخص های اصلی قیمت های بین المللی در محصولاتی همچون پسته، زعفران، مس و ... تبدیل شود تا در عرصه بین المللی نیز اعتباری برای کشورمان باشد.

❖ دلایل راه اندازی بورس فلزات در سال ۸۲ و در

ادامه تشکیل بورس کالای ایران در اقتصاد ایران چه بود؟

بین سال های ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۰ به دلیل اجرای پروژه های جدید در کشور به یکباره با افزایش حجم تقاضای محصولات فولادی و فلزی و سرمایه گذاری در این حوزه رو به رو شدیم. در آن زمان افزایش قیمت فلزات و نقش مخرب واسطه ها به حدی رسید که قیمت محصول تولید شده از درب کارخانه تا رسیدن به بازار مصرف بارش چند برابری مواجه می شد؛ به عبارتی محصول برای رسیدن به مصرف کننده چند دست میان واسطه ها می چرخید و سود اصلی به جیب آنها می رفت.

همین عامل و وجود رانت های عظیم در بازار محصولات فلزی کشور باعث شد تا دولت به دنبال راه چاره ای جدید برای تنظیم بازار و قیمت ها بیفتد. در این بین از آن جهت که مسئولان اقتصادی وقت، اعتقادی به سهمیه بندی نداشتند و بر اصول اقتصاد بازار تکیه می کردند، بهترین روش، راه اندازی یک بازار متشکل برای تجمیع عرضه و تقاضای محصولات فلزی با عنوان بورس فلزات تهران انتخاب شد.

به این ترتیب، نخستین بورس کالایی کشور با معاملات فلزات آغاز بکار کرد و با ایجاد فضای تعادلی ایجاد شده، بسیار سریع اثرات تشکیل بورس فلزات در قیمت محصولات و رسیدن سود اصلی به تولید کننده مشاهده شد. همچنین، مزایای ایجاد بورس فلزات باعث شد تا این بازار توسعه یابد و به تدریج با تشکیل بورس کالای ایران انواع محصولات در حوزه های صنعتی و معدنی، فرآورده های نفتی و پتروشیمی و محصولات کشاورزی در این بورس عرضه و معامله تا شفافیت در روند معاملات کالاها و کشور حکمفرما شود.

❖ به اعتقاد شما چرا باید با عمر ۱۵ ساله

بورس های کالایی در کشور، بورس کالا همچنان در پی اثبات کارکردهای خود به مسئولان باشد؟

در بین سال های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۲ به دلیل نوسانات زیاد در پست های مدیریتی کشور، شاهد رفتارهای سلیقه ای با بخش های مختلف اقتصادی و آزمون و خطاهای زیادی بودیم، به طوری که در تصمیم گیری ها سلیقه جای استدلال و مسائل علمی را گرفته و این سبب مغفول ماندن گسترش بورس کالا شده بود. البته در دوره اخیر با نگاه مناسب به مباحث اقتصادی از سوی دولتمردان و مجلس، امروز بورس کالا به بلوغ خوبی رسیده است، اما این کافی نیست و باید با همکاری دولت و مجلس و اصلاح قوانین جدید، شاهد توسعه معاملات در بورس کالا باشیم.

همه می دانیم که هنوز بسیاری از محصولات مهم کشور در بورس کالا به طور پیوسته عرضه نمی شود؛ برای نمونه عرضه زعفران و پسته به عنوان دو محصول مهم کشور هنوز به طور شایسته در بورس کالا رونق نگرفته که این موضوع به دلیل مقاومت عده ای خاص است. با این تفاسیر تغییرات مدیریتی و رفتارهای سلیقه ای به همراه شفاف نبودن اقتصاد ما و مقاومت های زیاد در برابر شفافیت، از جمله دلایل پرسش شماست. بورس کالا در طول این سال ها همواره به دلیل وجود برخی مقاومت ها در روند توسعه و تغییر ساختارهای معاملاتی کالاها از سنتی به مدرن مواجه بوده است. واسطه ها و افرادی که ایجاد انحصار و به دنبال آن احتکار می کردند، همواره با جوسازی و ارائه آدرس های غلط به مسئولان، قصد تخریب بورس کالا را داشتند. به طوری که هر کالایی در بورس کالا پذیرش می شد امکان نداشت چالش و

افرادی که مخالف وجود بورس کالا هستند یک خواسته اصلی دارند و آن خارج شدن معاملات کالاها از فضای شفاف و واقعی و قدرت گرفتن بازارهای غیر شفاف و کاذب است؛ بدون شک اگر محصولات در بورس کالا عرضه نشود به سرعت شاهد ایجاد انحصار در بازار کالای کشور خواهیم بود

عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام تأکید کرد

اداره بهتر کشور در گرو حمایت دولت از بورس کالا است

◀ امیر حسین مرادی فخر

مکانیسم بورس کالای ایران و استفاده از ابزارهای این بازار مسأله‌ای است که طی سال‌های گذشته چالش برانگیز بوده است. در واقع طی سال‌های گذشته و از زمان راه‌اندازی این بورس آن طور که باید از ظرفیت‌های بورس کالا استفاده نشد و هر چند که طی چند سال گذشته اقداماتی از سوی بورس کالا و با همکاری مجموعه دولت در راستای تقویت این بورس صورت گرفته، اما به نظر می‌رسد که هنوز به مرحله‌ای نرسیده ایم که بتوانیم عنوان کنیم که از تمام ظرفیت‌های این بازار به طور کامل استفاده شده است. در همین خصوص با «غلامرضا مصباحی مقدم» رئیس کمیته فقهی بازار سرمایه و عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام به گفت‌وگو نشستیم تا از نظرات ایشان مطلع شویم. او اعتقاد دارد که بورس کالا بهترین مکانی است که می‌تواند جلوی نفوذ و تأثیرگذاری انحصار را بگیرد و علاوه بر متعادل کردن قیمت و شفاف کردن بازار، به شکل‌گیری یک بازار شفاف، فعال و دارای نقدشوندگی بالا کمک می‌کند؛ در ادامه متن کامل گفت‌وگوی ما با «غلامرضا مصباحی مقدم» را می‌خوانید.

همان طور که می‌دانید، بورس فلزات اوایل دهه هشتاد راه‌اندازی شد؛ به نظر شما چرا مسئولان در آن دوره به این نتیجه رسیدند و دلایل آنها چه بود؟ آیا به دلیل رانت‌هایی بود که در آن دوران وجود داشت یا شکل‌دهی بازاری که بخواهند روی آن قیمت‌سنجی کنند؟

اصولاً بورس فوایدی دارد که بر اساس آنها مورد توجه قرار می‌گیرد. یکی از مهم‌ترین فواید بورس این است که در شرایطی پدید می‌آید که بازار رقابتی شکل گرفته است و خود نیز باعث رقابتی شدن بازار می‌شود. بورس سازوکاری است که نقدینگی جامعه را به سوی تولید هدایت می‌کند و لزوماً بانک چنین خصوصیتی ندارد. عمده مسأله در بورس کالا کشف قیمت رقابتی است؛ یعنی این بورس بهترین جایی است که می‌تواند جلوی نفوذ و تأثیرگذاری انحصار بگیرد. بورس کالا قیمت را متعادل و بازار را شفاف می‌کند. این متعادل کردن قیمت و شفاف کردن بازار، کمک به سزایی برای تولیدکنندگان است؛ زیرا جایی را پیدا می‌کنند که در آنجا تمام عرضه‌کنندگان محصولشان را برای فروش می‌گذارند و تمام تقاضاکنندگان نیز تقاضای خود را برای خرید آن اجناس ثبت می‌کنند؛ به عبارتی به این وسیله یک بازار شفاف، فعال و دارای نقدشوندگی بالا شکل می‌گیرد.

به نظر شما آیا آنچه درباره روح و ماهیت بورس کالا به آن اشاره کردید در نگاه تصمیم‌گیران کشور نیز وجود دارد؟
غالباً قبول دارند؛ ولی خب کسانی هم پیدا می‌شوند که قبول ندارند و البته تصور می‌کنیم که منافعشان اقتضا می‌کند که قبول نداشته باشند؛

به عنوان نمونه، در مقطعی حتی در بدنه دولت نیز اصرار به خروج محصولات پتروشیمی از بورس کالا وجود داشت؛ البته شاید زمانی که چنین صحبتی مطرح شد به این مسأله توجه نمی‌شد که اگر محصولات پتروشیمی از بورس کالا خارج شود، تصمیم‌گیرندگان در مورد قیمت این محصولات، شرکت‌های پتروشیمی خواهند بود و دیگر بازار نقشی در تعیین قیمت نقشی نخواهد داشت. در واقع وقتی تعیین قیمت در اختیار مجتمع‌های پتروشیمی باشد آنها می‌توانند چانه‌زنی کنند، اما وقتی که وارد بورس شد، قدرت چانه‌زنی آنها کاهش پیدا می‌کند که خوشبختانه اکنون چنین است.

عده‌ای اعتقاد دارند که بورس کالا، بازوی دولت در راستای تنظیم بازار کالاهای اساسی است؛ شما این جمله را تا چه اندازه قبول دارید؟

جایی که دولت کم‌تر می‌تواند تأثیرگذاری جدی داشته باشد، بورس است؛ مگر اینکه دستکاری، مداخله و محدود کند، ولی فرض وجود بورس کالا این است که مداخله‌ای از سوی دولت صورت نگیرد و در واقع بورس جایگاه تأثیرگذاری و نفوذ دولت نیست، بلکه عوامل بازار مؤثر واقع می‌شوند. به نظر شما بورس کالا چقدر می‌تواند

به تحقق اهداف کلان اقتصادی کشور کمک کند؟ چشم‌انداز شما از آینده بورس کالا چیست؟

با توجه به تجربیات قبلی، به اعتقاد من بورس کالا می‌تواند برای تنظیم بازار کمک به سزایی به دولت کند و نقشی مؤثر داشته باشد. از سوی دیگر، قیمت‌گذاری هر کالایی که وارد بورس شود، عادلانه‌تر خواهد بود و پیش‌بینی را برای تولیدکنندگان ممکن می‌کند که بتوانند تولیدات

خود را بر مبنای نیاز قرار دهند و به عبارتی در بازار ایجاد ثبات می‌کند. من تصور می‌کنم دولتی که بخواهد، کشور را بهتر اداره کند، حتماً به بورس کالا بهای بیشتری خواهد داد.

طی چند سال گذشته ابزارهای جدیدی در بورس کالای ایران راه‌اندازی شده است؛ به عنوان مثال، بازارهای گواهی سپرده کالا و همچنین صندوق‌های کالایی برای محصولات مختلف شکل گرفت. به نظر شما این ابزارها تا چه اندازه می‌توانند در ورود نقدینگی به بورس و ایجاد یک بازار مالی نقش داشته باشند؟ آیا چنین ابزارهایی از لحاظ فقهی تأیید شده‌اند؟

آنچه تاکنون در بورس کالا شکل گرفته از نظر کمیته فقهی بورس ایرادی ندارد هر چند که با تغییر روند معاملات و همچنین با توجه به شرایط روز، ارزیابی مجدد ضرورت پیدا خواهد کرد، اما آنچه فعلاً وجود دارد از نظر مامشکلی ندارد. درباره استفاده از ابزارهای بیشتر و استفاده از راهکارهایی که بورس را توسعه و عمق می‌دهد نیز باید تأکید کنم که ابزارهای نوین کمک بیشتری به بنگاه‌های اقتصادی خواهد کرد تا بتوانند فعالیت خودشان را افزایش دهند و مطمئن باشند که منافعشان در یک رقابت تأمین می‌شود؛ نه اینکه فعالیت بنگاه‌های اقتصادی در انحصار شکل بگیرد.

در واقع خیلی‌ها اعتقاد دارند که ابزارهایی مثل بازارهای آتی، معاملات قبض انبار و... می‌تواند با عمقی که به بازار می‌دهد باعث شود که ما به مرجعیت قیمتی برسیم. آیا با این موضوع موافقت می‌کنید؟ حاصلش را برای کشور چه می‌دانید؟

من کاملاً موافقم. این ابزارها امکان هجینگ یا

به نظر شما دولت و بخش خصوصی تا چه حد می توانند برای رفع مشکلات خود از ابزارهای بورس کالا استفاده کنند؟

متأسفانه عمده مشکلات اخیر، مربوط به بخش واقعی اقتصاد ما نیست بلکه مربوط به بخش پولی و اعتباری است. ولی در مورد کالاها با توجه به اینکه همین شرایط به صورت انعکاسی روی قیمت کالاها تأثیر می گذارد؛ اولاً دولت و مردم نباید در این شرایط هیجانی برخورد کنند، بلکه باید با اتخاذ سیاست آرامش، صبر و انتظار اجازه دهند که این بحران پشت سر گذاشته شود، چون اگر هیجانی عمل کنند همه بازارها به هم خواهد ریخت. گاهی اوقات هیجانی عمل کردن در کوتاه مدت موجب می شود که قیمت ها به شدت نوسان پیدا کنند و موجب نگرانی مردم شود، اما اگر با آرامش برخورد کنند، مثلاً تقاضای خود را افزایش ندهند و سرعت نیکشند، به نفع همه خواهد بود. در این میان، اگر بخشی از جامعه تقاضا را تشدید کنند به ضرر مردم خواهد شد. دولت هم باید برای مردم توضیح دهد که در این شرایط اقدامات ناشی از دستپاچی چه آثار زیانباری دارد.

به اعتقاد من اساسی ترین و اصلی ترین ریشه مشکلات اقتصادی اخیر کشور در حوزه پولی و اعتباری است و عامل اصلی این نوسانات را باید در بخش پولی ببینیم. متأسفانه حجم پولی که طی سال های گذشته انتشار پیدا کرد، مشکل آفرین شده است. در سال ۱۳۸۴ نقدینگی کشور ۶۳ هزار میلیارد تومان بود و اکنون به یک تریلیون و ۶۰۰ هزار میلیارد تومان رسیده؛ یعنی طی این مدت نقدینگی ۲۵ برابر شده است. سؤال اینجاست که در این مدت تولید ما چند برابر شده است؟ پاسخ این است که متوسط نرخ رشد تولید سالانه ۴ درصد بوده، ولی نقدینگی ما با نرخ متوسط ۲۰ تا ۳۰ درصد افزایش پیدا کرده است؛ در واقع این عدم تناسب بین رشد نقدینگی و رشد کالاها و خدمات، مشکلات اقتصادی اخیر را رقم زده است. یک نقدینگی عظیم به وجود آمده که اگر کنترل و هدایت نشود، سیلابی است که همه چیز را تخریب خواهد کرد. به نظر من دولت باید کاری کند که این نقدینگی به ساز و کارهای اقتصاد واقعی برگردد. در حال حاضر ما ظرفیتهایی داریم که بهتر می تواند نقدینگی را به خود جذب کند. اخیراً آقای جهانگیری گفتند که ما نفت را وارد بورس می کنیم و این پیشنهاد بسیار خوبی است. بازدهی این سرمایه گذاری بسیار بالاست و اگر دولت نفت را وارد بورس کند و شرکت هایی شکل بگیرند که نقدینگی مردم را برای خرید نفت جمع کنند بسیار سودآورتر از سود پول ذخیره شده در بانک ها خواهد بود، در واقع از این طریق می توانیم نقدینگی را به بخش های ضروری هدایت کنیم.

متوسط نرخ رشد تولید سالانه ۴ درصد بوده، ولی نقدینگی ما با نرخ متوسط ۲۰ تا ۳۰ درصد افزایش پیدا کرده؛ در واقع این عدم تناسب بین رشد نقدینگی و رشد کالاها و خدمات مشکلات اقتصادی اخیر را رقم زده است. یک نقدینگی عظیم به وجود آمده که اگر کنترل و هدایت نشود، سیلابی است که همه چیز را تخریب خواهد کرد

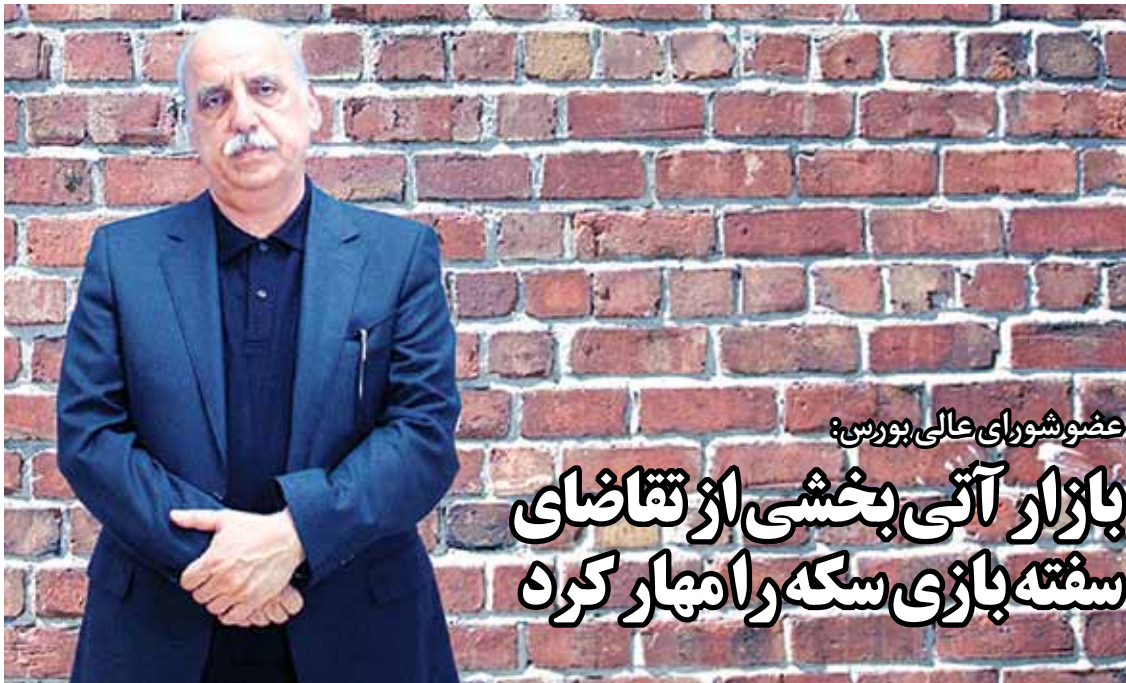

همان پوشش دادن ریسک ها را پدید می آورد؛ هم برای تولید کنندگان، هم برای بنگاه های اقتصادی و هم برای فعالانی که می خواهند از این کالاها استفاده کنند؛ بنابراین می توانند پیش بینی کنند که با توجه به قیمت ها در بازار که به صورت شفاف پدید می آید، سرمایه گذاری بیشتری یا کمتری کنند و مصرف کنندگان کالاهایی که در بورس عرضه می شود، می توانند با استفاده از این ابزارها نسبت به تأمین مواد اولیه و همچنین میزان تولید خود پیش بینی سه ماهه، شش ماهه یا حتی یک ساله داشته باشند. از طرفی این ابزارها کمک خواهد کرد که سرمایه ها را کد نشود و هزینه ها افزایش پیدا نکند.

شما دو دوره نماینده مجلس بودید. طی این دوران سیاست خرید تضمینی اجرا می شد، اما از سال ۹۴ سیاست قیمت تضمینی برای دو محصول به صورت پایلوت اجرا شد و در دو سال گذشته برای ذرت، جو و گندم اجرایی شد. در ارتباط با این سیاست و در واقع اجرای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی نظرتان چیست؟ به نظر شما آیا این قانون می تواند برای محصولات دیگری نیز اجرایی شود؟ اجرای این قانون چقدر می تواند در بازدهی تولید مؤثر باشد؟

به اعتقاد من مسأله خرید تضمینی یک اشکال بزرگ دارد و آن اینکه دولت را مجدداً به کارفرمای بزرگ تبدیل می کند؛ اما قیمت تضمینی این طور نیست و میدان را به عوامل بازار می دهد. در واقع با اجرای سیاست قیمت تضمینی به جای خرید تضمینی، اگر محصول زیر قیمت تضمینی تعیین شده مبادله شود، دولت مابه التفاوت را پرداخت خواهد کرد و این یعنی کاهش بار مالی دولت و همچنین کم شدن نقش آن در اقتصاد بخش کشاورزی. در واقع اجرای این سیاست کمکی است به تصمیم گیرندگان تولید؛ به طور مثال، کشاورزان می توانند امیدوار باشند به اینکه اگر در تولید گندم، جو، ذرت، برنج و ... سرمایه گذاری کنند با قیمت بیشتری از قیمت تضمینی محصول خود را بفروشند و اگر فروش نرفت، دولت این مابه -التفاوت را به آنها پرداخت خواهد کرد؛ بنابراین می توان عنوان کرد که اجرای این قانون بسیار مثبت است و اشکالی در آن وارد نیست. از سوی دیگر، باید توجه داشت که توسعه سیاست خرید تضمینی هم مفید نیست و در واقع نباید تمام کالاها را مشمول چنین قانونی قرار داد؛ به عبارتی، این قانون حمایتی باید نسبت به کالاهای ضروری، اساسی و استراتژیک کشور اعمال شود و نسبت به سایر کالاها چنین ضرورتی وجود ندارد.

با توجه به شرایط نامناسب اقتصادی کشور،

عضو شورای عالی بورس:

بازار آتی بخشی از تقاضای سفته بازی سکه را مهار کرد

سحر نمایی

رکود موجود که دامن گیر فعالان اقتصادی شده، تحت تأثیر مشکلات و عوامل متعددی است که شاید مهم‌ترین آنها نوسانات نرخ ارز و بی‌ثباتی قیمت کالای وابسته به نرخ ارز باشد. کارشناسان معتقدند ریشه این مشکلات چالش‌هایی است که واسطه‌گران با سودجویی‌های خود و تخریب بازارهای کالایی سعی بر آن داشته‌اند تا چهره بازار شفاف را مخدوش کنند؛ بنابراین نباید بر فتن شفافیت موضوعی است که باید به عنوان یک عامل اساسی از نگاه کارشناسان بررسی شود؛ از این رو، سراغ «حسین عبده تبریزی» عضو شورای عالی بورس رفته ایم تا در این خصوص نظر ایشان را جویا شویم. وی راهکارهایی نیز برای بهبود فرآیند مدیریت کلان بازار سرمایه کشور، ارائه کرده است که در ادامه می‌خوانید.

❖ **چالش‌های اصلی بازار سرمایه را در حال حاضر چطور می‌بینید و برای مبارزه با سودجویان اقتصادی چه تدابیری باید اندیشید؟**

اگر چه در گذشته بازار سرمایه دارای پایه‌های ضعیفی بود، اما هم‌اکنون به یک واقعیت اقتصادی تبدیل شده است که می‌تواند نقش مؤثری در تأمین مالی صنایع مختلف به ویژه تعدد بازارهای کالایی کشور داشته باشد. اولین انگیزه از راه‌اندازی بورس کالای ایران مربوط به سلامت معاملات و کاهش رانت بود، البته بورس کالا امکانات گسترده دیگری همچون پوشش ریسک، نقد شوندگی، انجام معاملات آتی و... را دارد و همه این‌ها می‌تواند انگیزه‌ای برای معاملات شفاف تولیدکنندگان باشد.

بورس کارا است و تمامی کابینه دولت می‌داند

بورس کالا بازاری است که شفافیت آن باعث از بین بردن رانت شده است. اگر کالایی دولتی را زیر قیمت دنیا می‌فروشیم و در بورس با قیمت بالاتری به فروش رسیده است، مقصر بورس نیست، بلکه بورس تنها قیمت واقعی را تعیین کرده و هیچ‌کس نمی‌تواند استدلال علمی بیاورد که بورس در جهت گران شدن کالا مقصر است.

اگر به خاطر داشته باشید در دهه ۸۰ دو کارخانه فولادی مبارکه و ذوب آهن هردو زیان‌ده بودند و در همان زمان نیز بحث بورس فلزات در شورای عالی بورس مطرح شد؛ بنده نیز هم‌زمان با مطرح شدن راه‌اندازی بورس فلزات (بورس کالای کنونی) وارد شورای عالی بورس شدم، در ابتدا هدف این بود بتوانیم بورس فلزاتی را راه‌اندازی کنیم که از یک طرف مساله واگذاری‌های مربوط به فروش را از این طریق انجام دهیم و از طرف

دیگر جلوی رانت‌های غیرمنطقی را بگیریم. از آنجا که آن زمان سیستم رانتی بود، هر کسی که شرایطش را داشت می‌توانست از فولاد سهمی بگیرد و چون در آن سال‌ها اقتصاد رونق داشت و ساخت و ساز نیز زیاد بود، امتیازی برای رانت‌خواران محسوب می‌شد؛ بنابراین هر کسی به هر بهانه‌ای کارگاهی تشکیل می‌داد و دنبال سهمیه از دو شرکت معتبر فولاد بود و از آنجا که بازار فولادمان هم مشترک بود و رقابت چندانی وجود نداشت، در نتیجه بازار غیررسمی داغی به وجود آمده بود که نیاز به کنترل داشت.

❖ **شورای عالی بورس از ابتدا تا کنون چه اقدامی برای رشد بازار سرمایه به ویژه بورس کالای ایران انجام داده است؟**

شورای عالی بورس طی سال‌های ۸۲ تصمیم خوبی را که گرفته بود، عملی کرد؛ در آن زمان

قیمت‌های جهانی حرکتی مثبت داشت و چون شناخت از بورس فلزات کامل نبود، سعی بر این داشتند که این بازار مالی را جوری جلوه دهند که گرانی به خاطر بورس است، در حالی که گرانی هیچ ارتباطی به بورس نداشت و قیمت‌های جهانی حرکت کرده بود. پافشاری ما در راه‌اندازی بورس فلزات به این دلیل بود که معاملات را شفاف کنیم.

❖ **از نظر شما تالار کشاورزی بورس کالای ایران باز هم جای پیشرفت دارد یا رشد خود را کرده است؟**

روشن است که در توسعه تالار کشاورزی ما هنوز خیلی جا داریم. مدت زیادی طول کشید که بتوانیم دولت را قانع کنیم که می‌تواند معاملات خرید تضمینی را در بورس کالا انجام دهند و از هزینه‌های خود بکاهند. علاوه بر توسعه سیاست قیمت تضمینی، ما می‌توانیم تنوع در رینگ کشاورزی را گسترش دهیم.

❖ **چشم‌انداز شما با توجه به شرایط امروز در مورد بورس کالای کشور چگونه است؟**

ما در شورای بورس مصوبه‌ای در رابطه با بورس ارز داریم که منوط به تک‌نرخ شدن ارز شده است و شرایطش هنوز مهیا نیست. به نظر می‌رسد که فعلاً باید صبر داشته باشیم، اما با توجه به اینکه بورس ارز می‌تواند بورس توسعه‌ای باشد، امیدواریم در آینده نه چندان دور شاهد راه‌اندازی این بورس باشیم. ما تولیدکننده فلزاتی چون مس، آلومینیوم، روی و فولاد در سطح جهانی هستیم؛ بنابراین می‌توانیم ظرفیت‌هایمان را گسترش دهیم و در سطح جهانی جایگاهی پیدا کنیم. علاوه بر این، ما به عنوان بزرگ‌ترین تولیدکننده گاز دنیا این پتانسیل را داریم که به بزرگ‌ترین بورس اوره دنیا نیز تبدیل شویم.

❖ **پیشنهاد شما برای ارتقای بورس کالای کشور چیست؟**

بورس کالای ایران می‌تواند برای نهادهای عمومی کشور ظرفیت ایجاد کند. بنیادها، شهرداری‌ها و سازمان‌ها می‌توانند وارد بورس شوند و از ظرفیت‌های آن استفاده کنند. همچنین، دولت می‌تواند فروش املاکش را از طریق بازار شفاف بورس کالا انجام دهد.

❖ **بورس کالای ایران تا جهانی شدن چه میزان فاصله دارد؟**

ما در حوزه بین‌المللی چندان موفق نبودیم؛ چرا که زیربناهایش مهیا نبوده است. بورس کالای ما ماهیت صادراتی دارد، اما الان فضای عمومی مساعد نیست. در شرایطی که ما برای انتقال پول در سطح بین‌المللی با مشکل مواجه ایم، طبیعی است که دست بورس کالا برای بین‌المللی شدن بسته باشد. در صورت مرتفع شدن این موانع، بدون شک بورس کالای ایران پتانسیل بالایی برای بین‌المللی شدن دارد.

بورس‌ها ویژگی‌های ملی و محلی خودشان را دارند؛ یعنی بورس کالای ما در برخی امور با دیگر بورس‌های کالایی دنیا متفاوت است؛ به عنوان مثال، در بورس انرژی ما فروش نفت خام مطرح می‌شود، با توجه به اینکه ایران یک کشور نفت‌خیز است، این ضرورت برای ما وجود دارد، اما در کشوری مثل ترکیه همچنین ضرورتی وجود ندارد

بنده نیز دبیر کل بورس اوراق بهادار بودم؛ بنابراین با همت فراوان، بورس فلزات راه‌اندازی شد و خوشبختانه بعدها که قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۸۴ نوشته شد و از مجلس بیرون آمد، دوستان جایگزین ما توانستند بورس کالای ایران را با مفهوم گسترده‌تر و درست‌تر گسترش دهند.

بورس فلزات با بازده خوبی که ارائه کرده بود، بعدها توانست به بورس کالای ایران تبدیل شود تا سایر کالاها هم در انجام معامله از شفافیت برخوردار شود.

❖ **بورس کالای ایران چقدر به بورس‌های دنیا نزدیک است؟**

بورس‌ها ویژگی‌های ملی و محلی خودشان را دارند؛ یعنی بورس کالای ما در برخی امور با دیگر بورس‌های کالایی دنیا متفاوت است؛ به عنوان مثال، در بورس انرژی ما فروش نفت خام مطرح می‌شود، با توجه به اینکه ایران یک کشور نفت‌خیز است، این ضرورت برای ما وجود دارد، اما در کشوری مثل ترکیه چنین ضرورتی وجود ندارد.

البته روند و ابزارهای معاملاتی بورس‌ها در تمام جهان نزدیک به هم است و بهتر است برای نزدیک شدن به استانداردهای جهانی تلاش کنیم، اما از طرفی نیز محدودیت‌های بین‌المللی دست و پایمان را بسته است.

❖ **آیا بورس کالا از پتانسیل‌های لازم برای راه‌اندازی بورس ارز برخوردار است؟**

بحث این بوده که ارز وارد بازار آتی بورس کالا شود و بورس آتی سکه نشان می‌دهد که این بورس توانسته در این بازار مالی خوب عمل کند؛ اما در حال حاضر، کشور دچار معضلات و محدودیت‌هایی است و هنوز مقامات کشور تصمیم نگرفته‌اند که بورس ارز راه‌اندازی شود. در مجموع بازار آتی سکه در طول سال‌های اخیر فعالیت خود توانسته حجمی از تقاضای سفته‌بازی بازار را به سمت خود جذب کند و در این میان اگر بانک مرکزی وارد این معاملات شود، می‌تواند به عنوان یک بازیگر در راستای تعادل قیمت‌ها قدم بردارد.

❖ **آیا واقعاً گرانی‌ها را می‌توانیم به گردن بورس ببندیم؟**

طرح این موضوع همیشه از سوی کسانی بوده که رانت‌های کلان به دست آورده‌اند و منفعتشان کم شده است. ما هرچقدر برای این گروه استدلال می‌کنیم که بورس بازار رقابتی و شفاف ایجاد کرده است تا شما نیز وارد آن شوید، اما متأسفانه به سودهای منطقی بسنده نمی‌کنند و برای از میان برداشتن بازار شفاف به هر ریسمانی دست می‌اندازند.

به خاطر دارم تنها ۶ ماه از راه‌اندازی بورس فلزات گذشته بود که عده‌ای از سودجویان سعی کردند این بورس را به خطر اندازند، در آن زمان

عملکرد ۴ ماهه تالار نقره‌ای از نگاه آمار

امید امانی

ارزش کل معاملات بورس کالای ایران در ۴ ماه نخست امسال در دو بخش بازار فیزیکی و مالی با رشد ۳۰۰ درصدی رو به روشد و به بیش از ۸۶۴ هزار میلیارد ریال رسید. آمار معاملات بازار فیزیکی بورس کالای ایران در ۴ ماهه نخست امسال حاکی از آن است که در مجموع بیش از ۸ میلیون و ۹۸۴ هزار تن محصول به ارزشی بالغ بر ۲۲۷ هزار میلیارد ریال داد و ستد شده که نسبت به مدت مشابه سال گذشته رشد ۱۹ درصدی حجم و ۷۴ درصدی ارزش را تجربه کرده است.

تالار کشاورزی

در ۴ ماه اول امسال و در تالار محصولات کشاورزی ۷۸۵ هزار و ۲۱۵ تن محصول به ارزشی بالغ بر ۱۰ هزار و ۲۶۶ میلیارد ریال داد و ستد شد که حجم و ارزش معاملات این تالار در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته با کاهش ۱۵ و ۹ درصدی مواجه شده است. در این تالار ۶۵۱ هزار و ۸۵ تن گندم، ۴۴۴ هزار و ۸۰۰ تن روغن خام، ۶۴ هزار و ۷۲۵ تن شکر، ۲۲ هزار و ۵۲ تن جو، هزار و ۳۹۰ تن خرما، یک هزار و ۱۵۰ تن دانه‌های روغنی و ۱۳ تن زعفران به فروش رسیده است. همچنین مقدار ۹۵۵ هزار و ۵۰۰ عدد جوجه یک روزه گوشتی نیز طی دوره سال ۱۳۹۷ مورد معامله قرار گرفته است.

تالار فرآورده‌های نفتی

همچنین تا پایان تیر، بیش از ۴ میلیون و ۲۵۵ هزار تن محصول به ارزش بیش از ۵۹ هزار میلیارد ریال در تالار فرآورده‌های نفتی به فروش رفت که حجم و ارزش محصولات معامله شده در این تالار به نسبت مدت مشابه سال گذشته به ترتیب رشد ۵۷ و ۱۷۱

درصدی را تجربه کرد. در این تالار یک میلیون و ۹۴۷ هزار تن و کیوم باتوم، یک میلیون و ۷۲۹ هزار تن قیر، ۳۳۶ هزار و ۵۷۰ تن لوب کات، ۱۵۹ هزار و ۶۶۸ تن گوگرد، ۵۴ هزار و ۵۳۰ تن روغن، ۱۵ هزار و ۵۵۰ تن سلاپس واکس و ۱۲ هزار و ۳۶۲ تن عایق رطوبتی معامله شد. در تالار محصولات پتروشیمی بورس کالا نیز طی ۴ ماه امسال، یک میلیون و ۵۳۶ هزار تن محصول به ارزش بیش از ۷۵ هزار میلیارد ریال داد و ستد شد که حجم و ارزش معاملات این بازار نیز رشد ۲۵ و ۸۰ درصدی را نسبت به مدت مشابه سال گذشته تجربه کرده است. به این ترتیب در این تالار یک میلیون و ۹۱ هزار و ۴۹۴ تن مواد پلیمری، ۴۴۴ هزار و ۸۱۵ تن مواد شیمیایی و ۴۰۰ تن گازها و خوراک‌ها به فروش رسید.

تالار صنعتی و معدنی

آمار معاملات تالار محصولات صنعتی و معدنی نیز نشان می‌دهد که طی ۴ ماهه امسال، بیش از دو میلیون و ۳۶۱ هزار تن محصول به ارزش بیش از ۸۱ هزار میلیارد ریال مورد داد و ستد قرار گرفت و این تالار رشد ۴۸ درصدی ارزش معاملات نسبت به مدت مشابه سال گذشته را تجربه کرد. در این تالار دو میلیون و ۱۲۸ هزار تن فولاد، ۷۵ هزار تن آهن اسفنجی، ۷۶ هزار و ۱۵ تن مس، ۳۵ هزار و ۱۴۰ تن آلومینیوم، ۳۰ هزار تن سنگ آهن، دو هزار و ۱۰۰ تن کنسانتره مولیبدن، ۱۱ هزار تن سیمان و ۱۳۸ تن کنسانتره معامله شد. همچنین ۵۵ کیلوگرم طلا به ارزش بیش از ۱۳۳ هزار میلیارد ریال در این تالار مورد معامله قرار گرفت.

بازار فرعی

بررسی عملکرد بازار فرعی بورس کالای ایران در مدت

مذکور نشان می‌دهد که در این تالار در مجموع ۴۵ هزار و ۴۴۸ تن محصول به ارزش بیش از یک هزار و ۸۸۱ میلیارد ریال داد و ستد شد که نسبت به مدت مشابه سال گذشته با رشد ۷۸ درصدی ارزش معاملات رو به روشد. در این بازار ۷۸۵ هزار و ۲۱۵ تن محصولات کشاورزی، ۷ هزار و ۵۳۳ تن مواد پلیمری، ۵ هزار و ۸۲۸ تن ضایعات، ۲ هزار و ۶۲۵ تن مواد معدنی، یک هزار و ۵۹۸ تن فولاد، ۷۸ تن مواد شیمیایی و ۱۰ تن مس به فروش رفت. همچنین مقدار ۶۶۰۰ عدد بشکه خالی و یک اصله تراورس چوبی (ضایعات) طی دوره سال ۱۳۹۷ مورد معامله قرار گرفته است.

بازار مشتقه

همچنین آمار معاملات قراردادهای مشتقه بورس کالای ایران بیانگر آن است که در مجموع در این بازار ۲ میلیون و ۹۱۸ هزار و ۹۷۳ قرارداد به ارزش بیش از ۶۱۹ هزار میلیارد ریال منعقد شد که نسبت به مدت مشابه سال گذشته رشد ۳۶۰ درصدی حجم و ۶۳۶ درصدی ارزش معاملات را نشان می‌دهد. به این ترتیب از ابتدای امسال تا پایان تیرماه بیش از ۲ میلیون و ۹۱۵ هزار قرارداد آتی به ارزش بیش از ۶۱۹ هزار میلیارد ریال منعقد شد که نسبت به مدت مشابه سال گذشته بار شد ۳۷۱ درصدی حجم و ۶۳۷ درصدی ارزش رو به روشد است. در این مدت همچنین ۳ هزار و ۸۶۶ قرارداد اختیار معامله منعقد شد.

بازار مالی

همچنین در ۴ ماهه اول امسال و در بازار مالی که شامل اوراق سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی و صندوق سرمایه گذاری است، بیش از ۶۹۵ میلیون و ۱۱۲ هزار قرارداد به ارزش بیش از ۱۶ هزار میلیارد ریال منعقد شد.

جدول شماره ۱- حجم و ارزش محصولات معامله شده در بورس کالای طی دوره سال ۱۳۹۷ و مقایسه بادره سال قبل

آمار معاملات	از تاریخ ۱۳۹۶/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۶/۰۴/۲۹		از تاریخ ۱۳۹۷/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۷/۰۴/۲۹		درصد تغییرات	
	حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم	ارزش
محصولات صنعتی و معدنی	۲/۶۶۶/۵۲۴	۵۵/۱۱۹/۱۹۰/۱۲۶	۲/۳۶۱/۸۱۷	۸۱/۷۰۵/۳۵۶/۶۶۶	-۱۱٪	۴۸٪
محصولات کشاورزی	۹۲۱/۶۴۱	۱۱/۲۹۲/۲۱۲/۶۲۴	۷۸۵/۲۱۵	۱۰/۲۶۶/۲۵۳/۰۲۵	-۱۵٪	-۹٪
محصولات پتروشیمی	۱/۲۲۶/۱۴۴	۴۱/۵۸۱/۶۳۹/۸۳۱	۱/۵۳۶/۷۰۹	۷۵/۰۰۰/۷۲۲/۸۲۶	۲۵٪	۸۰٪
محصولات فرآورده‌های نفتی	۲/۷۰۴/۲۷۱	۲۱/۷۴۴/۷۷۴/۰۰۷	۴/۲۵۵/۱۴۳	۵۹/۰۰۸/۹۰۴/۰۰۸	۵۷٪	۱۷۱٪
بازار فرعی	۶۰/۸۵۷	۱/۰۵۸/۸۴۹/۹۴۹	۴۵/۴۴۸	۱/۸۸۱/۰۴۳/۱۱۴	-۲۵٪	۷۸٪
طلا	۷۹	۱۱۰/۵۶۹/۱۹۳	۵۵	۱۳۳/۴۳۸/۷۸۵	-۳۰٪	۲۱٪
جمع بازار فیزیکی	۷/۵۷۹/۴۳۷	۱۳۰/۹۰۷/۲۳۵/۷۲۹	۸/۹۸۴/۳۳۳	۳۲۷/۹۹۵/۷۱۸/۴۳۴	۱۹٪	۷۴٪
قراردادهای آتی	۶۱۹/۲۸۸	۸۴/۰۳۴/۱۱۵/۱۰۰	۲/۹۱۵/۱۰۷	۶۱۹/۶۲۴/۳۳۹/۰۷۰	۳۷۱٪	۶۳۷٪
قراردادهای اختیار معامله	۱۵/۷۳۵	۱۹۰/۴۸۱/۲۵۰	۳/۸۶۶	۷۳/۳۶۷/۵۰۰	-۷۵٪	-۶۱/۵٪
جمع قراردادهای مشتقه	۶۳۵/۰۲۳	۸۴/۲۲۴/۵۹۶/۳۵۰	۲/۹۱۸/۹۷۳	۶۱۹/۶۹۷/۷۰۶/۵۷۰	۳۶٪	۶۳۶٪
سلف موازی استاندارد	۱۹۸/۳۷۰	۳۴۶/۷۹۵/۸۴۴	۱۷/۸۹۱/۲۲۷	۲/۷۰۵/۶۷۱/۶۰۸	۹۱۹٪	۶۸۰٪
گواهی سپرده کالایی	۳۱/۸۸۴/۰۸۳	۲۸۱/۷۱۲/۴۴۵	۴/۲۵۰/۳۲۱	۲/۲۲۷/۸۸۷/۲۹۳	-۸۷٪	۶۹۱٪
صندوق سرمایه‌گذاری	۱۵/۸۰۰/۰۴۵	۱۵۸/۰۰۰/۴۵۰	۶۷۲/۹۷۱/۳۳۶	۱۱/۴۶۴/۶۸۲/۵۳۱	۴۱۵۹٪	۷۱۵۶٪
جمع بازار مالی	۴۷/۸۸۲/۴۹۸	۷۸۶/۵۰۸/۷۴۰	۶۹۵/۱۱۲/۸۸۴	۱۶/۳۹۸/۲۴۱/۴۳۲	-	۱۹۸۵٪
جمع کل معاملات شرکت بورس کالای ایران	-	۲۱۵/۹۱۸/۳۴۰/۸۱۹	-	۸۶۴/۰۹۱/۶۶۶/۴۲۶	-	۳۰۰٪

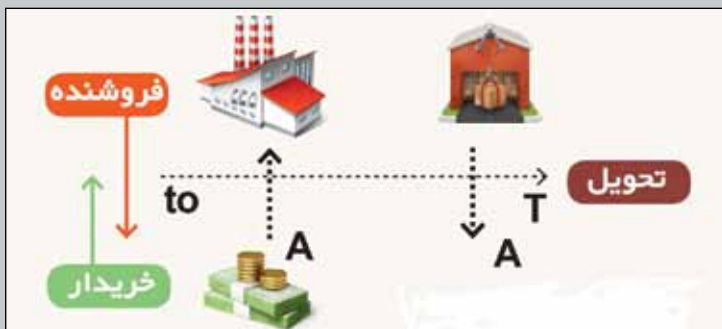
جدول شماره ۲- آمار معاملات محصولات صنعتی و معدنی، پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی، کشاورزی و بازار فرعی به تفکیک قراردادهای طی دوره سال ۱۳۹۷ و مقایسه بادره سال قبل

گروه اصلی	نوع قرارداد	از تاریخ ۱۳۹۶/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۶/۰۴/۲۹		از تاریخ ۱۳۹۷/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۷/۰۴/۲۹		درصد تغییرات	
		حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم	ارزش
محصولات صنعتی و معدنی	سلف	۲/۱۸۶/۹۰۷	۴۲/۹۶۹/۰۸۳/۵۸۳	۲/۰۸۳/۰۹۱	۵۷/۵۲۲/۰۶۷/۳۴۴	-۴۷٪	۳۴٪
	نسبه	۱/۷۰۴	۳۷/۵۰۲/۵۶۰	۰	۰	-۱۰۰٪	-۱۰۰٪
	نقدی	۴۷۷/۹۱۳	۱۲/۲۳۳/۱۷۳/۱۷۵	۲۷۸/۷۲۶	۲۴/۳۱۶/۷۲۸/۱۰۷	-۴۳٪	۹۹٪
	جمع	۲/۶۶۶/۵۲۴	۵۵/۲۲۹/۷۵۹/۳۱۸	۲/۳۶۱/۸۱۷	۸۱/۸۳۸/۷۹۵/۴۵۱	-۱۱٪	۴۸٪
محصولات پتروشیمی	سلف	۱۹۲/۵۴۱	۷/۱۸۴/۷۶۱/۳۵۷	۴۰۴/۵۸۷	۲۲/۴۸۳/۳۱۰/۳۳۳	۱۱۰٪	۲۱۳٪
	نقدی	۱/۰۳۳/۶۰۳	۳۴/۳۹۶/۸۷۸/۴۷۴	۱/۱۳۲/۱۲۳	۵۲/۵۱۷/۴۱۲/۴۹۲	۱۰٪	۵۳٪
	جمع	۱/۲۲۶/۱۴۴	۴۱/۵۸۱/۶۳۹/۸۳۱	۱/۵۳۶/۷۰۹	۷۵/۰۰۰/۷۲۲/۸۲۶	۲۵٪	۸۰٪
	سلف	۰	۰	۰	۵/۸۹۳/۶۶۲/۰۰۰	---	---
محصولات فرآورده‌های نفتی	نسبه	۰	۰	۰	۰	---	---
	نقدی	۲/۷۰۴/۲۷۱	۲۱/۷۴۴/۷۷۴/۰۰۷	۴/۲۵۵/۱۴۳	۵۹/۰۰۸/۹۰۴/۰۰۸	۵۷٪	۱۷۱٪
	سلف	۱۰/۶۹۰	۳۳۶/۴۶۳/۴۵۰	۴۵۰	۸/۵۵۰/۰۰۰	-۹۶٪	-۹۷٪
	نسبه	۰	۰	۰	۰	---	---
محصولات کشاورزی	نقدی	۹۱۰/۹۵۱	۱۰/۹۵۵/۷۴۹/۱۷۴	۷۸۴/۷۶۵	۱۰/۲۵۷/۷۰۳/۰۲۵	-۱۴٪	-۶/۴٪
	جمع	۹۲۱/۶۴۱	۱۱/۲۹۲/۲۱۲/۶۲۴	۷۸۵/۲۱۵	۱۰/۲۶۶/۲۵۳/۰۲۵	-۱۵٪	-۹٪
	سلف	۳۳/۸۲۰	۱۴۷/۹۵۹/۰۱۴	۱۴/۵۶۹	۶۸۰/۱۴۸/۷۲۳	-۵۷٪	۳۶۰٪
	نقدی	۲۷۰/۳۷	۹۱۰/۸۹۰/۹۳۵	۳۰/۸۷۹	۱/۲۰۰/۸۹۴/۳۹۱	۱۴٪	۳۳٪
بازار فرعی	جمع	۶۰/۸۵۷	۱/۰۵۸/۸۴۹/۹۴۹	۴۵/۴۴۸	۱/۸۸۱/۰۴۳/۱۱۴	-۲۵٪	۷۸٪
	سلف	۲/۴۲۳/۹۵۸	۵۰/۶۳۸/۲۶۷/۴۰۴	۳/۰۰۵/۶۹۷	۸۶/۵۸۷/۷۳۸/۴۰۰	۲۴٪	۷۱٪
	نسبه	۱/۷۰۴	۳۷/۵۰۲/۵۶۰	۰	۰	-۱۰۰٪	-۱۰۰٪
	نقدی	۵/۱۵۳/۷۷۵	۸۰/۲۴۱/۴۶۵/۷۶۶	۵/۹۷۸/۶۳۶	۱۴۱/۴۰۷/۹۸۰/۰۲۴	۱۶٪	۷۶٪
کل معاملات	جمع کل	۷/۵۷۹/۴۳۷	۱۳۰/۹۰۷/۲۳۵/۷۲۹	۸/۹۸۴/۳۳۳	۳۲۷/۹۹۵/۷۱۸/۴۳۴	۱۹٪	۷۴٪

انتشار ۴۵,۸ هزار میلیارد ریال اوراق سلف موازی استاندارد در ۵ سال

ابزاری برای تمام فصول

سودابه کیوانفر

وارزش آن حدود ۶۲۵ میلیون دلار بوده است. روال اجرایی این ابزار به این صورت است که دولت بحرین، آلومینیوم را به خریدار می‌فروشد و به جای تحویل فوری، تعهد می‌کند تا در تاریخ معینی در آینده، به وسیله بانک اسلامی، مقدار خاصی آلومینیوم عرضه کند. هم‌زمان، بانک اسلامی از دولت بحرین، در جایگاه عامل می‌خواهد که به‌هنگام عرضه آلومینیوم، آن را از راه کانال‌های توزیعی بانک، توزیع کند.

پاکستان

در پاکستان نیز از قرارداد سلف در تأمین مالی استفاده شده است. در یکی از این موارد، «واسیل» اولین انتشار اوراق سلف خود را در سال ۲۰۰۷ با پرداخت وجوهی به مشتریان خود در پنج‌پنج برای خرید سلف گندم آنها آغاز کرد. از آنجایی که هیچ نهاد مالی خرد در دنیا اقدام به تأمین مالی از طریق سلف نکرده بود، این اقدام بسیار پرریسک ارزیابی می‌شد. بزرگ‌ترین ریسک‌ها تعیین دقیق کیفیت محصول و نیز قیمت خرید سلف گندم از کشاورزان بود؛ زیرا اگرچه دولت پاکستان سیاست خرید تضمینی در مورد محصول گندم را اجرا می‌کرد ولی از خرید گندم از این نهاد غیردولتی در سررسید قرارداد سلف، به دلیل اینکه خرید تضمینی فقط مستقیماً از کشاورزان انجام می‌شود خودداری می‌کرد؛ بنابراین این نهاد مجبور به فروش این محصول به کارخانه‌های تولید آرد و یا بازار آزاد بود. از این رو، «واسیل» میانگین ۳ ساله قیمت بازار آزاد گندم در پاکستان را مرجع تعیین قیمت قرار داد که البته این امر خود ریسک‌های دیگری را در پی داشت. در ژوئن ۲۰۱۰ «واسیل» اولین انتشار اوراق سلف روی برنج را که پیچیدگی‌های بسیار بیشتری نسبت به گندم در مورد ریسک قیمت و تنوع کیفیت داشت

قرارداد سلف قراردادی است که براساس آن، کالا با قیمت معین در زمانی مشخص در آینده تحویل شده و بهای آن در هنگام معامله پرداخت می‌شود. این قرارداد یکی از ابزارهای تأمین مالی تولیدکنندگان کالاهاست و به صورت فراگیر توسط تولیدکنندگان مورد استفاده قرار می‌گیرد. شکل زیر روند و زمان نقل و انتقال کالا و وجوه مورد معامله را در قرارداد سلف نشان می‌دهد. تجربیات بین‌المللی در استفاده از عقد پایه سلف در معاملات در چندین کشور اسلامی اقداماتی در راستای استفاده از عقد پایه سلف در تأمین مالی انجام شده است که در برخی از آنها یک مکانیسم بسیار ساده و ابتدایی در حد انجام معاملات گسترده سلف مورد استفاده قرار گرفته و در برخی دیگر استفاده از این قرارداد ساختارمند بوده و به انتشار اوراق سلف منجر شده است، ولی به هر حال در هیچ یک از کشورهای اسلامی شواهدی مبنی بر وجود یک بازار سلف موازی فعال مشاهده نمی‌شود؛ در ادامه به مهم‌ترین تجربه‌های موجود در این زمینه اشاره کرده و با مدیرعامل شرکت سیمان سپاهان در خصوص تجربه انتشار این اوراق در بورس کالای ایران به گفت‌وگو خواهیم پرداخت.

بحرین

اوراق سلف نخستین بار در بحرین منتشر شد. موسسه پولی بحرین برای نخستین مرتبه در حوزه کشورهای خلیج فارس در سال ۲۰۰۱ میلادی، اسناد دولتی مطابق با قوانین اسلامی منتشر کرد. ارزش این اسناد ۲۵ میلیون دلار آمریکا، به شکل اوراق سه ماهه و با عنوان اوراق بهادار «صکوک سلم» بود. اوراق پیش‌گفته نرخ بازدهی ثابت ۳٫۹۵ درصدی داشت که مبتنی بر نرخ بهره نبود. این صکوک در بحرین تا سال ۲۰۰۳ میلادی، ۲۳ بار منتشر شد.

بسیاری از اندیشمندان مسلمان در زمینه طراحی ابزارهای مالی اسلامی، مطالعات گسترده‌ای روی انواع عقود شرعی برای ابزارسازی انجام دادند. آنها توانستند انواع صکوک چون اوراق مشارکت، قرض الحسنه، مراهبه، اجاره، استصناع، مزارعه و مساقات طراحی کنند که برخی، قابلیت استفاده در جایگاه ابزار سیاست پولی را نیز داشته‌اند. ویژگی این ابزارها این است که به‌طور معمول برای طرح‌ها و پروژه‌های میان‌مدت و بلندمدت به کار می‌روند؛ اما برای تکمیل پاسخگویی به نیازهای بازار پول و سرمایه، نیاز به اندیشه طراحی ابزارهای دیگر با کاربردهای کوتاه‌مدت بوده است که به نظر می‌رسد می‌توان با استفاده از قرارداد سلف این نیاز را برآورده کرد. تاکنون طراحی‌های متفاوتی با استفاده از عقد پایه سلف در راستای ابزارسازی انجام شده است؛ ساختارمند و منضبط شدن قرارداد‌های سلف و بررسی شدن آن در بورس کالای ایران، انتشار صکوک (اوراق سلف) برای نخستین بار در بحرین و نیز استفاده از ساز و کار سلف موازی در مالزی از این موارد هستند. موسسه پولی بحرین برای نخستین بار در حوزه کشورهای خلیج فارس در سال ۲۰۰۱، اسناد دولتی مطابق با قوانین اسلامی را منتشر کرد. ارزش این اسناد، ۲۵ میلیون دلار آمریکا، به شکل اوراق ۳ ماهه و با عنوان اوراق بهادار «صکوک سلم» بود. سودان نیز اقدام به استفاده از این اوراق کرده است. بانک مرکزی این کشور، قراردادی به مبلغ ۶۵ میلیون یورو با شرکت سرمایه‌گذاری سودان از راه اوراق سلف نفت به مدت سه سال منتشر کرد، در این قرارداد هشت بانک خارجی و دو بانک محلی مشارکت داشتند. در ایران نیز بورس کالای ایران به منظور پاسخگویی به نیاز تأمین مالی بخش صنعت اقدام به طراحی اوراق سلف موازی کرد و در اولین گام در فروردین ۱۳۹۲ دستورالعمل معاملات سلف موازی استاندارد برای انتشار اوراق سلف بر روی کلیه کالاهای طراحی شد که منجر به انتشار اوراق سلف بر پایه دارایی سنگ آهن شرکت گل‌گهر در تیرماه ۱۳۹۳ به مبلغ ۸۳۰ میلیارد ریال شد. در سال ۹۴ نیز انتشار اوراق سلف جهت تأمین مالی صنایع مختلف در این بورس ادامه یافت؛ به طوری که در مجموع بالغ بر ۵۶۲۱ میلیارد ریال تأمین مالی برای شرکت‌های ذوب آهن اصفهان، پتروشیمی پردیس، پتروشیمی آبادان، سیمان سپاهان، گل‌گهر و چادرملو در صورت گرفت.

سلف کوتاهمدت کنونی که در بورس کالای ایران به صورت مستمر انجام می‌شود، فراهم کرد. در واقع با این کار یک بازار معاملات ثانویه برای این معاملات ایجاد می‌شود و معاملات سلف عادی که در این بورس انجام می‌شود جذاب‌تر شده و مصرف‌کنندگان کالا و سفته‌بازها با ریسک کمتری اقدام به ورود به این بازار برای خرید کالای مورد نیاز خود در قالب عقد سلف می‌کنند. در این نوع الگوی انتشار، عرضه‌کننده اوراق سلف به دنبال تأمین سرمایه در گردش و یا تأمین مالی بلندمدت با یک زمان‌بندی خاص است و هدف خریداران نیز عمدتاً تأمین کالا برای مقاصد مصرفی و یا خرید اوراق با درآمد ثابت کوتاهمدت است؛ بنابراین، عرضه‌کننده و نیز خریدار در این الگو عمدتاً در سررسید تمایل به تحویل فیزیکی دارند، اگر چه در مشخصات قرارداد قید شده باشد که امکان تسویه نقدی قرارداد نیز وجود خواهد داشت. در این معاملات عرضه اولیه عمدتاً به کسر قیمت نقدی به فروش می‌رسد.

❖ تأمین مالی بلندمدت

در این الگو سازوکار سلف موازی، ابزاری جهت تأمین مالی بلندمدت خواهد بود که در آن عمدتاً هدف تأمین مالی صرف توسط منتشرکننده اوراق است. خریداران نیز عمدتاً فعالان بازارهای مالی هستند که با هدف سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار وارد این بازار می‌شوند و معمولاً هدف آنها تحویل نیست؛ بنابراین، در سررسید نیز فروشنده و خریداران اوراق تمایلی به تحویل فیزیکی ندارند؛ به همین دلیل امکان تسویه نقدی در مشخصات قرارداد در نظر گرفته می‌شود؛ اگر چه بنا به درخواست خریدار امکان تحویل فیزیکی نیز وجود دارد. همچنین در طول دوره مانده تا سررسید قرارداد طبق سازوکار سلف موازی امکان انجام معاملات ثانویه روی این اوراق وجود خواهد داشت. تصویر شماره یک شمای کلی انتشار و معاملات ثانویه این اوراق را نشان می‌دهد.

اطلاعات جدول شماره ۱ نیز حاکی از آن است که در سال ۱۳۹۰ تاکنون حجم تأمین مالی با استفاده از قراردادهای سلف در بورس کالا از ۸۳۳ میلیارد ریال به ۶۳۰۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۶ رسیده است. در سال ۱۳۹۷ نیز تا پایان تیرماه ۲ هزار میلیارد ریال اوراق سلف موازی استاندارد منتشر شده است تا در مجموع بیش از ۴۵ هزار و ۸۲۴ میلیارد ریال از این اوراق توسط دولت و نهادهای دولتی و شرکت‌های بورسی و غیربورسی به منظور تأمین مالی منتشر شود.

در این میان گروه کالاهای حوزه کشاورزی بیشترین سهم را به خود اختصاص داده و گروه محصولات صنعتی و معدنی و نیز پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی به ترتیب در مقام‌های دوم و سوم جای گرفته‌اند.

در خصوص این رده‌بندی باید گفت، بازار کشاورزی تحت تأثیر فروش ۲۶ هزار و ۵۰۰ میلیارد ریال اوراق سلف موازی استاندارد روی محصول گندم توسط شرکت بازرگانی دولتی ایران سهم ۵۸ درصدی را به خود اختصاص داده و رقم ناچیزی از آن به اوراق سلف

انجام شده در قالب سلف منجر به تحویل فیزیکی در سررسید می‌شود و بورس کالای ایران بر فرآیند تحویل نظارت دارد. در برخی از کالاها مشاهده می‌شود که سفته‌بازان بازارهای کالایی نیز در طرف خرید حضور دارند؛ بنابراین گاهی اوقات مشاهده شده است که در بازار خارج از بورس حواله‌های سلف توسط خریداران سلفی که با قصد سفته‌بازی وارد این بازار شده‌اند، قبل از سررسید مورد معامله قرار گرفته است؛ اما تا قبل از راه‌اندازی معاملات سلف موازی استاندارد در بورس کالای ایران بازار رسمی برای معاملات ثانویه برای آن وجود نداشته است. در حال حاضر، قراردادهای سلف یکی از ابزارهای تأمین مالی محبوب برای تولیدکنندگان کالاها است و توسط طیف وسیعی از آنها مورد استفاده قرار می‌گیرد. هر چند به دلیل وجود محدودیت برای انجام معاملات ثانویه، ابزار دیگری طراحی شد، به گونه‌ای که در آن این محدودیت مرتفع شده باشد.

❖ معرفی قرارداد سلف موازی استاندارد

یکی از مشکلات خریدارانی که وارد قرارداد سلف می‌شوند، نبود وجود بازار ثانویه برای این قرارداد و عدم امکان نقد شوندگی آن تا سررسید به دلیل شرعی است؛ زیرا اگر خریدار، کالایی را به سلف خریده باشد، قبل از سررسید نمی‌تواند آن را بفروشد، نه به خود فروشنده و نه غیر او، مساوی ثمن اول باشد یا غیر مساوی. برای رفع این مشکل در معاملات سلف، نوآوری جدیدی در بازار سرمایه تحت عنوان قرارداد سلف موازی استاندارد مطرح شده است. این ابزار علاوه بر اینکه برای تولیدکنندگان کالاها امکان تأمین مالی را فراهم می‌آورد، یک ابزار سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار کالایی برای سرمایه‌گذاران نیز به شمار می‌رود. براساس سازوکار معاملات سلف موازی استاندارد مقدار معینی از دارایی پایه به فروش می‌رسد که وجه قرارداد مذکور باید نقدی پرداخت و دارایی پایه در سررسید مشخصی در آینده تحویل شود. در طول دوره معاملاتی قرارداد، خریدار سلف اول می‌تواند اقدام به فروش دارایی پایه به میزان خریداری شده در قرارداد سلف اول به شخص دیگری در قالب یک قرارداد سلف ثانویه کند. این قرارداد سلف ثانویه را سلف موازی استاندارد می‌گویند.

سلف موازی استاندارد می‌تواند دو کارکرد اساسی داشته باشد و با دو الگوی متفاوت مورد استفاده قرار گیرد. الگوی اول برای مقاصد تأمین مالی کوتاهمدت و مستمر و الگوی دوم برای مقاصد تأمین مالی بلندمدت و طرح‌های توسعه‌ای. اگرچه چنین تکلیفی در دستورالعمل معاملات وجود ندارد ولی با توجه به منطق تأمین مالی کوتاهمدت و بلندمدت به لحاظ عملیاتی این تفکیک متصور است.

❖ تأمین مالی کوتاهمدت

با استفاده از الگوی اول می‌توان امکان انجام معاملات سلف موازی استاندارد را روی معاملات

آغاز کرد. این تجربه را به معنای واقعی نمی‌توان انتشار اوراق سلف نامید بلکه به نوعی انجام قرارداد سلف در یک سطح گسترده به شمار می‌روند.

❖ تجربه دیگر کشورها

سودان نیز اقدام به استفاده از این اوراق کرده است. بانک مرکزی این کشور، اوراقی به مبلغ ۶۵ میلیون یورو با شرکت سرمایه‌گذاری سودان از راه اوراق سلف نفت برای سه سال منتشر کرد، در این قرارداد هشت بانک خارجی و دو بانک محلی مشارکت داشتند. بانک مرکزی کویت نیز در حال ارزیابی انتشار اوراق صکوک است. علی‌رغم اینکه کشور مالزی به عنوان یکی از کشورهای پیشرو در زمینه استفاده از ابزارهای تأمین مالی اسلامی فعالیت می‌کند، ولی تاکنون به دلیل ریسک نکول فروشنده در این قرارداد، این اوراق جایگاه قابل توجهی در میان اوراق تأمین مالی ساختار یافته در این کشور نداشته است.

❖ تجربه ایران

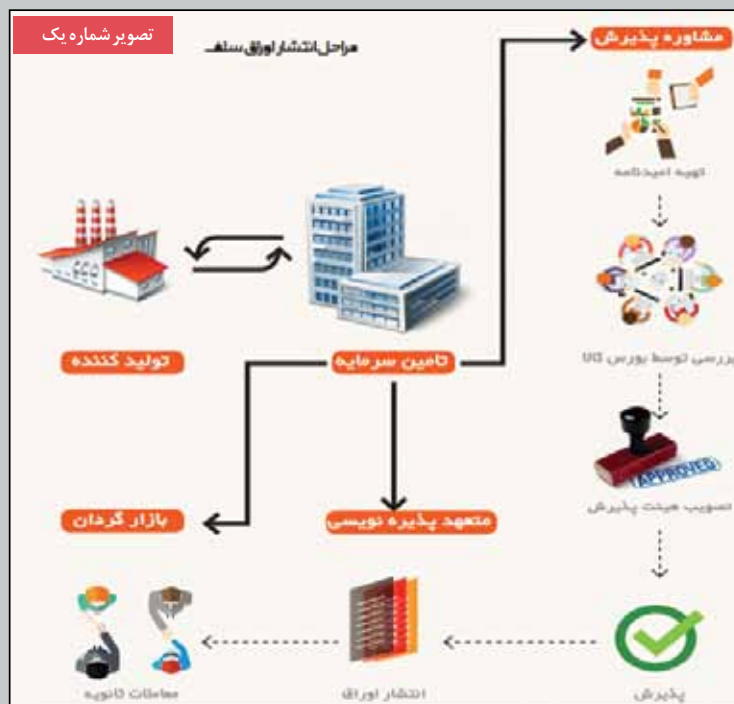
در حال حاضر در بورس کالای ایران، محصولات مختلف در قالب قراردادهای سلف ساختار یافته برای بازه‌های زمانی مختلف با نظر تولیدکننده در دوره‌های زمانی منظم و با توجه به سیاست‌های فروش آنها ارائه می‌شوند. از زمان شروع به فعالیت سازمان کارگزاران بورس فلزات تهران قراردادهای سلف روی انواع فلزات مورد معامله قرار گرفته و تولیدکنندگان این کالاها به دفعات از آن برای تأمین مالی خود استفاده کرده‌اند. در حال حاضر نیز این قراردادها از محبوبیت خاصی در بین تولیدکنندگان و عرضه‌کنندگان برخوردار است. این قراردادها توسط تولیدکنندگان تمامی کالاهای قابل عرضه در بورس جهت تأمین مالی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این معاملات فقط تولیدکنندگان واقعی کالاها می‌توانند اقدام به فروش محصولات خود در قالب معاملات سلف کنند و ریسک طرف قرارداد تولیدکنندگان نیز با ارائه تضامین مورد نیاز براساس دستورالعمل تسویه و پایاپای بورس کالای ایران پوشش داده می‌شود.

عرضه‌کننده در صورت توثیق تضامین می‌تواند اقدام به عرضه کالاهای خود کرده و از این طریق نسبت به تأمین مالی کوتاهمدت فعالیت‌های اقتصادی خود اقدام کنند. البته از آنجایی که برخی عرضه‌کنندگان سلف ماهیت دولتی داشته و یا به نوعی به نهادهای دولتی وابسته‌اند، با ارائه تضامین از سوی نهاد بالاسری دولتی از توثیق وثیقه‌های سنگین بی‌نیاز هستند.

طبق دستورالعمل معاملات بورس کالای ایران، محدودیت زمانی برای سررسید قراردادهای سلف وجود ندارد و با توجه به تقاضای بازار، قراردادهای سلف می‌تواند با هر سررسیدی منتشر شود. در این بازار کالاها با قیمتی پایین‌تر از قیمت نقدی آنها فروخته می‌شوند که دلیل آن وجود ارزش زمانی پول است. عمده خریداران در بازار سلف بورس کالای ایران مصرف‌کنندگان واقعی کالاهای فروخته شده هستند؛ بنابراین در این معاملات تمامی معاملات

منظور تأمین مالی و سرمایه در گردش خود بر پایه محصول سیمان تیپ ۲، اوراق سلف موازی استاندارد به ارزش اسمی ۲۰۰ میلیارد ریال منتشر و عرضه کرد. در همین ارتباط «محمد اسعدی» مدیرعامل سیمان سپاهان و «یحیی نصرافهانی» مدیر مالی این شرکت از مزایای انتشار این اوراق برای تأمین مالی و کاهش هزینه‌های ناشی از دریافت وام بانکی سخن می‌گویند.

❖ **تسویه بدهی‌های ارزی به کمک بورس کالا**
مدیرعامل شرکت سیمان سپاهان در خصوص انتشار این اوراق اظهار کرد: در اوراق سلف موازی استاندارد که شرکت سیمان سپاهان در خردادماه سال جاری اقدام به انتشار آن کرد، الزاماتی وجود داشت؛ براساس یکی از این الزامات قانونی، سیمان پیش فروش شده بر مبنای این قرارداد، باید کشف قیمت شده باشد؛ چرا که این اوراق مبتنی بر کالا است. از این رو شرکت‌هایی که تمایل دارند از طریق اوراق سلف موازی استاندارد منابع مورد نیاز خود را تأمین کنند، باید پیش از آن، کالای مورد نظر خود را از طریق بورس کالا عرضه کرده باشند و برنامه عرضه مشخصی را به صورت واقعی و فیزیکی تدوین کنند تا قیمت کشف شده در جریان عرضه و تقاضای محصول در بورس کالا به عنوان نرخ مبنای قراردادهایی همچون سلف موازی استاندارد قرار گیرد. «محمد اسعدی» افزود: پیرو این موضوع شرکت سیمان سپاهان نیز در راستای انتشار اوراق سلف موازی استاندارد، مقدار معینی از محصول خود را از طریق بورس کالا مورد عرضه قرار داد و بخشی از آن توسط متقاضیان حاضر در بورس خریداری شد؛ گرچه این عرضه‌ها در قالب حجم‌های حداقلی صورت پذیرفت. وی تأکید کرد: کم بودن حجم عرضه محصول سیمان شرکت‌های فعال در این گروه به میزان تقاضای موجود در بازار باز می‌گردد؛ چرا

که حدود ۳۵ درصد از حجم کل این اوراق به این شرکت‌ها اختصاص داشته و ۶۵ درصد از کل ارزش این اوراق از سوی شرکت‌های دولتی و غیربورسی مورد استفاده قرار گرفته است. در سال جاری نیز سه شرکت سیمانی شرق، سپاهان، خوزستان و نیز شرکت پتروشیمی انتخاب اقدام به انتشار ۲ هزار میلیارد ریال اوراق سلف موازی استاندارد کردند. به این ترتیب، در خردادماه سال جاری نیز، شرکت سیمان سپاهان به

موازی استاندارد بر پایه دارایی مرغ منجمد تعلق داشته است. همچنین از ابتدای طراحی این اوراق تاکنون، گروه صنعت و معدن سهم ۲۷ درصدی را در تأمین مالی از این محل داشته و بازار محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی نیز سهم ۱۵ درصدی را از کل حجم این اوراق تاکنون داشته‌اند. همچنین، شرکت‌های فعال در بازار سهام در حالی برای تأمین مالی خود از این اوراق استفاده کرده‌اند

جدول شماره ۱- لیست اوراق سلف منتشر شده در بورس کالای ایران

نام مرده کننده	دارایی پایه	مبلغ انتشار (میلیارد ریال)	تاریخ انتشار	نرخ اختیار فروش	نرخ اختیار خرید	نرخ بازگردانی	بازار گران و متعهد پذیره نویسی
سیمان خوزستان	سیمان تیپ ۵	۵۰۰	۹۷/۰۴/۲۷	۱۸.۵۰٪	۱۹٪	۱۷.۵۰٪	تأمین سرمایه آمین
بانک مرکزی	سکه طلای تمام بهار آزادی طرح امام خمینی (ره) شوب ۱۳۸۶	-	-	-	-	-	-
سیمان سپاهان	سیمان	۲۰۰	۱۳۹۷/۰۲/۲۴	۱۸.۵۰٪	۱۹٪	به روش قیمت بازار	شرکت گروه مالی گسترش سرمایه گیان
سیمان شرق	سیمان	۳۰۰	۱۳۹۷/۰۲/۲۲	۱۸.۵۰٪	۱۹٪	۱۷.۵۰٪	تأمین سرمایه آمین
پتروشیمی انتخاب	پای استابن	۱،۰۰۰	۱۳۹۷/۰۲/۳۰	۱۷.۵۰٪	۱۸٪	۱۷٪	تأمین سرمایه نمین
سیمان اسفهان	سیمان	۱۰۰	۱۳۹۶/۱۲/۲۸	۱۸.۵۰٪	۱۹٪	۱۸٪	تأمین سرمایه نمین
پتروشیمی ابرام	پای اتیل استگین	۱،۰۰۰	۱۳۹۶/۱۲/۲۷	۱۸.۵۰٪	۱۹٪	۱۸٪	تأمین سرمایه نوین
سایپا	سراتو	۵،۰۰۰	۱۳۹۶/۱۲/۲۲	۱۸.۵۰٪	۱۹٪	۱۸٪	تأمین سرمایه‌های لوانی پارسیان و امید
گسترش و توسعه صنایع بهروز	مرغ منجمد	۲۰۰	۱۳۹۶/۰۲/۲۸	۲۱٪	۲۲٪	۲۰.۵۰٪	تأمین سرمایه امید
سیمان اسفهان	سیمان	۷۰	۱۳۹۵/۱۲/۲۵	۲۰٪	۲۱٪	۱۹٪	تأمین سرمایه نمین
ذوب آهن اسفهان	تیر آهن ۱۴	۱،۰۰۰	۱۳۹۵/۱۲/۱۷	۲۴٪	۲۴٪	۲۱٪	تأمین سرمایه کارخان
پتروشیمی ابرام	پای اتیل استگین	۱،۰۰۰	۱۳۹۵/۱۲/۱۸	۱۹٪	۲۰٪	۱۸.۵۰٪	تأمین سرمایه نوین
بازرگانی دولتی ایران	گندم	۲۶،۵۰۰	۱۳۹۵/۰۲/۲۴	۲۰٪	۲۱٪	۱۹٪	ص. س. بگم کارگزاری بانک کشاورزی
پتروشیمی شیراز	اورد گرانول	۲،۰۰۰	۱۳۹۵/۰۲/۰۶	۲۴٪	۲۴٪	۲۴٪	تأمین سرمایه ملت
پتروشیمی پردیس	اورد	۱،۵۰۰	۱۳۹۵/۱۲/۱۷	۲۴٪	۲۴٪	۲۴٪	تأمین سرمایه آمین
ذوب آهن اسفهان	تیر آهن ۱۴	۱،۵۰۰	۱۳۹۵/۱۲/۱۷	۲۴٪	۲۴٪	۲۴٪	تأمین سرمایه آمین
صنعتی و معدنی گل گهر	گنسانره	۲،۴۴۰	۱۳۹۵/۱۲/۲۶	۱۹٪	۲۰٪	۱۸٪	تأمین سرمایه امید
سیمان سپاهان	سیمان	۲۰۰	۱۳۹۵/۱۲/۰۵	۲۴٪	۲۴٪	۲۴٪	تأمین سرمایه آمین
صنعتی و معدنی چاکرمالو	سنگ آهن دانه بندی شده	۸۱	۱۳۹۵/۰۸/۱۸	۲۵٪	۲۵٪	۲۲٪	تأمین سرمایه امید
پتروشیمی آبادان	پای وی سی	۵۰۰	۱۳۹۴/۰۸/۰۹	۲۴٪	۲۴٪	۲۷.۵۰٪	تأمین سرمایه نمین
صنعتی و معدنی گل گهر	سنگ آهن	۸۴۴	۱۳۹۴/۰۲/۲۲	۲۵.۵۰٪	۲۰٪	۲۴٪	تأمین سرمایه امید
جمع کل		۶۵۸۴۴					

مالی خود استفاده نمی کنند ممکن است به دلیل عدم بر خورداری از اطلاعات کافی در این رابطه باشد. حال آنکه شرکت سیمان سپاهان در خرداد سال جاری برای دومین بار اقدام به انتشار این اوراق کرده است؛ به طوری که در سال ۹۴ نیز اوراقی به ارزش ۲۰ میلیارد تومان توسط این شرکت منتشر و به کمک آن بخشی از بدهی های ارزی پرداخت شد. این مقام مسئول در خصوص اینکه چرا شرکت برای تأمین منابع مالی مورد نیاز خود از شیوه های تأمین مالی در شبکه بانکی استفاده نکرده و این اوراق را به کار برده است، عنوان کرد: با توجه به نوسانات شدید نرخ ارز و بالا بودن حجم بدهی های شرکت به سیستم بانکی و معوق شدن بخشی از بدهی ها این امکان وجود نداشت که برای تأمین مالی به سراغ سیستم بانکی و بازار پول رفت. از این رو، با توجه به اینکه بخشی از محدودیت های سیستم بانکی در انتشار این اوراق از طریق بورس وجود ندارد، این شیوه تأمین مالی انتخاب شد. وی با بیان اینکه ذات اوراق سلف مبتنی بر کالا است و انتشار این اوراق به معنای پیش فروش محصولات شرکت است، گفت: در نهایت شرکت پس از بررسی روش های موجود و به دلیل وجود مشکلات ناشی از کمبود نقدینگی، این نتیجه حاصل شد که با توجه به کاربردهای آسان و در دسترس اوراق سلف موازی استاندارد در بورس کالا نسبت به شرایط سیستم بانکی، برای دریافت اعتبار باید اقدام به انتشار اوراق مذکور کنیم.

❖ ابزاری برای تمام فصول

مدیر مالی شرکت سیمان سپاهان توضیح داد: معاملات سلف موازی استاندارد یکی از نوآوری های جدید در عرصه ابزارهای مالی اسلامی است. با استفاده از این قرارداد با دو الگوی کوتاه مدت و بلندمدت که هر یک ویژگی های خاص خود را دارند می توان اقدام به تأمین مالی کرد. الگوی تأمین مالی کوتاه مدت فرایند تأمین مالی از طریق قراردادهای سلف عادی را تسهیل می کند. این معاملات با کمک به نقد شوندگی قراردادهای سلف پایه، خریداران را هر چه بیشتر برای ورود به قراردادهای سلف تشویق می کند. این الگو عمدتاً برای تأمین مالی کوتاه مدت و در واقع برای تأمین مالی سرمایه در گردش واحدهای تولیدی کاربرد دارد. مدیر مالی شرکت سیمان سپاهان در پایان این گزارش ادامه داد: الگوی بلندمدت نیز برای تأمین مالی بلندمدت بنگاه های تولیدی استفاده می شود که نمونه عملیاتی و اجرا شده آن اوراق سلف سنگ آهن شرکت گل گهر است. در مجموع، معاملات سلف موازی استاندارد علاوه بر پاسخگویی به نیازهای تأمین مالی تولیدکنندگان، به نوعی ابزاری برای پوشش ریسک قیمت طرفین معامله فراهم کرده و با فراهم کردن امکان کشف قیمت رقابتی و عادلانه برای دارایی پایه، ابزاری مفید در بازار سرمایه کشور خواهد بود.

مرکزی برای تسویه بدهی های ارزی که از محل صندوق ذخیره ارزی دریافت شده بود، هیأت مدیره تصمیم گرفت تا تسهیلات ارزی مذکور را هر چه سریع تر تسویه کنند و یکی از برنامه هایی که برای تأمین منابع مالی لازم برای تسویه این بدهی در نظر گرفته شد، انتشار اوراق سلف موازی استاندارد بود.

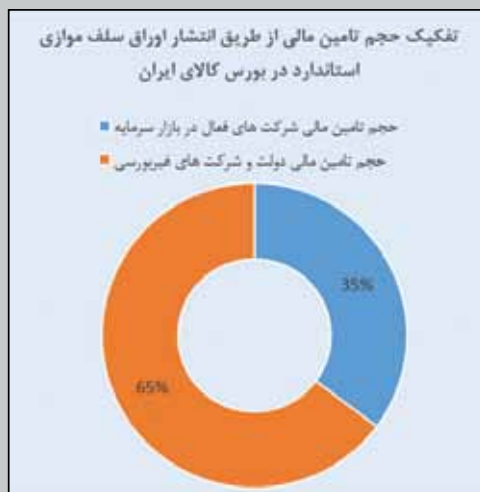
وی در ادامه پیرامون مزایای انتشار این اوراق برای سیمان سپاهان تأکید کرد: انتشار این اوراق برای شرکت سیمان سپاهان منافع فراوانی را محقق کرد؛ چرا که در صورت عدم تسویه بدهی های ارزی، شرکت مجبور می شد بر مبنای نرخ ارز غیر رسمی که افزایش قابل توجهی را در سال جاری تجربه کرده بود، رقمی نزدیک به ۷۰ میلیارد تومان در دفاتر و صورت های مالی خود شناسایی کند.

وی تصریح کرد: با استفاده از فرصت ایجاد شده از طرف دولت و طی ماده ۲۰ آیین نامه مذکور، اگر شرکتی بتواند بدهی ارزی خود را تا پایان خردادماه سال جاری تسویه کند، بدهی ارزی آن شرکت با نرخ ارز زمان اخذ اعتبار، محاسبه خواهد شد. «نصراصفهانی» ادامه داد: به این ترتیب، با این تصمیم مدیریت، بدهی ۷۰ میلیارد تومانی شرکت سیمان سپاهان بر مبنای نرخ روز ارز در بازار غیر رسمی، به کمک انتشار اوراق سلف موازی استاندارد حدود ۳۵ میلیارد تومان محاسبه و به طور کامل تسویه شد و از طریق استفاده از این ابزار مالی، ریسک ناشی

از نوسانات بهای ارز نیز به طور کامل برای شرکت پوشش داده شد. مدیر مالی شرکت سیمان سپاهان خاطر نشان کرد: تسویه بدهی ارزی شرکت از طریق انتشار اوراق سلف منجر به کاهش هزینه های مالی و هزینه های ناشی از نوسانات نرخ ارز شد که این امر تأثیر مثبت قابل توجهی بر ترازنامه و صورت های مالی شرکت اعمال کرده است که آثار ناشی از آن در صورت های مالی منتهی به ۳۱ شهریورماه ۹۷ لحاظ خواهد شد. وی با تأکید بر اینکه انتشار اوراق سلف موازی استاندارد یکی از روش های جدید تأمین نقدینگی برای شرکت های تولیدی است، اظهار کرد: طی چند سال اخیر بسترهای لازم برای استفاده از این ابزار نوین مالی در بورس کالا ایجاد شده است؛ اما علت اینکه با وجود گذشت چند سال از راه اندازی این ابزار در بورس کالا، هنوز همه شرکت ها از این روش برای تأمین

که برخی از متقاضیان خرید محصول به دلیل وجود محدودیت هایی همچون عدم تمایل بر شفافیت مالیاتی که برای خریداران خرد وجود دارد، موجب می شود تا کمتر از این طریق اقدام به خرید محصول مورد نیاز خود کنند.

❖ کاهش ۵۰ درصدی بدهی ارزی

همچنین، «یحیی نصر اصفهانی» مدیر مالی شرکت سیمان سپاهان در رابطه با انتشار این اوراق و علت تصمیم این مجتمع سیمانی برای تأمین مالی به کمک این ابزار موجود در بورس کالای ایران گفت: یکی از روش هایی که در برنامه تهیه بودجه مربوط به نقدینگی سالانه شرکت در دستور کار قرار داشت، انتشار اوراق سلف موازی استاندارد در کنار استفاده و تأمین مالی از سیستم بانکی بود؛ اما طی سال جاری با توجه به افزایش شدید نرخ ارز، مدیریت شرکت تصمیم گرفت در اقدامی فوری بدهی های ارزی که طی سال ۸۵ و ۸۶ از محل صندوق ذخیره ارزی دریافت شده بود، تسویه کند.

«نصر اصفهانی» افزود: به طوری که به دلیل بروز نوسانات شدید نرخ ارز و با توجه به اعلام ماده ۲۰ آیین نامه رفع موانع تولید رقابت پذیر توسط بانک

بورسی کاری گر دولت

مهدی حاجی‌وند

قیمت تضمینی (Guaranteed Price) نوعی از فعالیت اقتصادی دولت در مکانیسم بازار آزاد است که بر پایه آن دولت آمادگی و تعهد خود را برای خرید هر مقدار از کالایی خاص (معمولاً محصولات کشاورزی استراتژیک مانند گندم) به قیمتی معین اعلام می‌دارد و تولیدکنندگان در صورت افت قیمت بازار به سطحی پایین‌تر از قیمت یا نیافتن مشتری در بازار می‌توانند کالای خود را به این قیمت به دولت بفروشند. بر این اساس در سیاست قیمت تضمینی دولت قیمتی را برای کشاورز تضمین می‌کند، به نحوی که اگر کشاورز محصول خود را در بورس کالای ایران در قیمتی پایین‌تر از قیمت تضمینی فروخت، دولت مابه‌التفاوت آن را تأمین کند. به عبارت دیگر قیمت تضمینی عبارت است از قیمت تعیین شده از سوی هیأت وزیران برای تضمین حداقل دریافتی تولیدکننده حقیقی یا حقوقی بر اساس هزینه تولید محصولات کشاورزی.

چرایی لزوم اجرای قیمت تضمینی؟

در خصوص چرایی اتخاذ این رویکرد و سیاست در راستای حمایت از تولید و تولیدکنندگان محصولات کشاورزی باید گفت کشاورزان طی سال‌های گذشته همواره با چالش وصول مطالبات

خود مواجه بوده و دولت نیز برای تأمین منابع مالی مورد نیاز اجرای این سیاست، فشار مالی هنگفتی را متحمل می‌شده است. به همین دلیل طرح قیمت تضمینی در قالب اجرای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی به میان آمد تا ضمن کاهش بار مالی تحمیل شده بر دوش دولت، پرداخت مطالبات کشاورزان نیز سروسامان یابد.

در این راستا در خردادماه سال ۱۳۹۶ هیأت وزیران نحوه خرید تضمینی گندم برای این سال را تعیین و بر این اساس، دولت مقرر کرد محصول گندم استان‌های مرکزی، خراسان شمالی، اردبیل و زنجان به صورت پابلوت در قالب سیاست قیمت تضمینی از طریق بورس کالای ایران برای مصارف صنف و صنعت معامله شده و طبق ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی در صورت کاهش قیمت بورس نسبت به قیمت تضمینی اعلام شده از سوی دولت، مابه‌التفاوت آن از سوی دولت به کشاورزان پرداخت شود.

بورس، کمک حال دولت

البته از زمان تصویب قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی در سال ۱۳۸۹، تولیدکنندگان محصولات کشاورزی می‌توانند محصولات خود را در بازار کشاورزی بورس کالای ایران عرضه کنند. ضمن اینکه در صورت کاهش قیمت بورس نسبت به قیمت تضمینی اعلام شده

از سوی دولت، مابه‌التفاوت آن توسط دولت به تولیدکنندگان پرداخت می‌شود.

در این راستا وزارت جهاد کشاورزی مکلف است هر ساله متناسب با شرایط تولید و بازار، محصولات تحت سیاست خرید و قیمت تضمینی را انتخاب و اعلام کند و طبق قانون، این وزارتخانه مکلف است حداکثر تا پانزدهم شهریور ماه هر سال متناسب با شرایط تولید، نوع محصول و وضعیت بازار، قیمت تضمینی سال آینده محصولات کشاورزی و دامی که قابل معامله در بورس کالا هستند، برای تصویب به هیأت وزیران پیشنهاد کند. همچنین طبق قانون، وزارت جهاد کشاورزی مکلف است با همکاری بورس کالای ایران تا پایان اردیبهشت ماه هر سال نسبت به تهیه فهرست محصولات کشاورزی قابل معامله در بورس کالا اقدام کند که در این زمینه مرجع تعیین کیفیت و درجه‌بندی محصولات، بورس کالا با همکاری وزارت جهاد کشاورزی است.

افزون بر این، عرضه محصولات کشاورزی در بورس کالا منوط به ارائه تأییدیه سازمان جهاد کشاورزی استان برای تولیدکنندگان حقیقی کشاورزی و مصوبه مجمع عمومی مربوط به تفکیک نوع محصول و نیز مجوز وزارت جهاد کشاورزی (سازمان جهاد کشاورزی استان) برای تشکیل‌های بخش کشاورزی است.

بر این اساس، وزارت جهاد کشاورزی موظف است پس از دریافت فهرست قطعی معاملات

از بورس کالا ظرف دو هفته نسبت به پرداخت مابه‌التفاوت قیمت تابلو بورس و قیمت تضمینی اعلام شده از سوی هیأت وزیران اقدام کند و معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور هم مکلف است بنابه پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی، میزان مابه‌التفاوت قیمت تضمینی با قیمت تابلوی بورس را به تفکیک محصولات منتخب، در بودجه سنواتی پیش‌بینی کند. این در حالی است که اعمال سیاست خرید تضمینی برای آن دسته از کالاهای کشاورزی که مشمول فهرست کالاهای قیمت تضمینی می‌شوند، ممنوع است. همچنین آن دسته از کالاهای مشمول خرید قیمت تضمینی که توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت مشمول خرید تضمینی می‌شود، از شمول این موضوع خارج است.

❖ قیمت تضمینی جانشین مناسبی برای خرید تضمینی

طبق ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی مصوب سال ۱۳۸۹، مقرر شده است که دولت به جای اینکه محصولات اساسی کشاورزی را خرید تضمینی کند، قیمت تضمینی را ارائه دهد؛ بر این اساس در خصوص تفاوت طرح قیمت تضمینی با خرید تضمینی باید گفت در طرح قیمت تضمینی دولت محصول را نمی‌خرد بلکه متعهد می‌شود که کشاورز محصول خود را در بورس کالا عرضه کند و به هر قیمتی که در بورس به فروش رفت، ۶۵ درصد مبلغ را نقدی دریافت و بقیه مبلغ در قالب مابه‌التفاوت توسط دولت تأمین و پرداخت شود. نکته قابل اشاره دیگر اینکه سیاست قیمت تضمینی به عنوان جایگزینی برای سیاست خرید تضمینی در سال ۱۳۹۴ معرفی و در خصوص محصولاتی مانند جو در کرمانشاه و ذرت در خوزستان عملیاتی شده است.

❖ چگونگی اجرای قیمت تضمینی

معاملات قیمت تضمینی محصولات کشاورزی در قالب معاملات گواهی سپرده کالایی انجام می‌پذیرد. بر این اساس کشاورز کالا را به انباردار تحویل داده و در ازای آن پس از اخذ کد معاملات بورسی اوراق بهادار، گواهی سپرده کالایی دریافت و از طریق سامانه معاملات اوراق بهادار اقدام به فروش محصول می‌کنند. وجه معامله نیز پس از دو روز به حساب کشاورز واریز شده و خریدار پس از خرید امکان تحویل آن را از انبار خواهد داشت.

❖ چرا طرح قیمت تضمینی لایک دارد؟

موفقیت اجرای طرح قیمت تضمینی برای دو محصول ذرت و جو در بورس کالا که از سال ۱۳۹۴ در کشور اجرایی شده است، دولت را بر آن داشت تا این طرح را برای محصول استراتژیک گندم نیز اجرایی کند؛ به طوری که در یکی دو

بازار محصولات کشاورزی اساسی با استفاده از ابزارهای موجود در بازار سرمایه و بورس کالا صورت بگیرد. بر این اساس کارشناسان بر این باورند که هدف قانون‌گذار از وضع این قانون این بوده است تا به جای روش‌های سنتی مثل نگهداری انبار برای کنترل بازار، از قراردادهای بلندمدت و مکانیسم‌های بازاری استفاده کند. ضمن اینکه مشخصاً در قانون از محصولات کشاورزی نامبرده شده است و این اجازه به نهادهای تنظیم‌گر بازار داده شده تا از ابزارهای بورسی برای مدیریت بازار استفاده کنند.

❖ ثبات در بازار

از نگاهی دیگر باید گفت نه تنها گندم بلکه محصولات دیگری همچون مرغ، جوجه یک روزه و محصولات مشابه از جمله مواردی هستند که در خصوص مدیریت بازار و کنترل التهاب آنها بحث‌هایی مطرح بوده است. در این خصوص بخشی از مدیریت التهابات و کنترل بازار، مدیریت‌های حمایتی از کشت و به عمل آوردن محصول است که در قالب ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی قابل انجام است و در ماده ۳۲ قانون برنامه ششم توسعه نیز به این موضوع اشاره شده است. بخشی دیگر هم مربوط به مدیریت بازار به واسطه کنترل قیمت‌ها، استفاده از ابزارهای مالی و سپردن مدیریت بازار به نهادهای مستقر در خود بازار است.

بنابراین اگر مداخله‌ای هم قرار است در راستای بهبود این شرایط صورت بگیرد، باید به‌وسیله ابزارهایی باشد که در خود بازار وجود دارد. به همین جهت ابزارهای مدنظر قانون‌گذار، ابزارهای فروش بلندمدت محصولات و اطمینان بخش به بازار است که از جمله ابزارهای کمک‌کننده به این فرآیند می‌توان به قراردادهای پیمان آتی و قراردادهای فیوچر اشاره کرد که برای حمایت‌های قیمتی نیز ابزار اختیار معامله می‌تواند ابزار مناسبی باشد.

سال گذشته شاهد اجرایی شدن این طرح برای محصول گندم به صورت آزمایشی در چهار استان هستیم. بر این اساس نگاهی به آمار نشان می‌دهد در کل سال ۱۳۹۵ حجم معاملات گندم داخلی و صادراتی در بورس کالای ایران ۴۲۲ هزار و ۲۵۰ تن به ارزش ۳ هزار و ۴۹۱ میلیارد و ۲۳۲ میلیون ریال بوده است. این در حالی است که در سال ۱۳۹۶ بالغ بر ۲ میلیون و ۵ هزار و ۷۹۸ تن گندم به ارزش ۱۷ هزار و ۶۱۲ میلیارد و ۷۵۵ میلیون ریال در بورس کالا مورد معامله قرار گرفته که از نظر حجم و ارزش معاملات به ترتیب ۳۷۵ و ۴۰۴ درصد رشد را به همراه داشته است.

❖ بورس عصای دست دولت در تأمین بودجه

همان گونه که اشاره شد اجرای سیاست قیمت تضمینی گندم یکی از مهم‌ترین اقدامات صورت گرفته در حوزه بورس کالایی چند سال گذشته است که از یک سو به نقدشوندگی معاملات بخش کشاورزی کمک می‌کند و از طرفی دیگر رونق معاملات بورس کالا را به همراه دارد.

البته در این میان شاید یکی از مهم‌ترین مزایای عرضه کل گندم تولیدی در بورس کالا به کمک اجرای سیاست قیمت تضمینی برای دولتی‌ها، این موضوع باشد که با این رخداد، دولت می‌تواند از این سیاست برای کنترل و تنظیم بودجه خود استفاده کند؛ چرا که با این کار دولت به جای پرداخت کل اعتبار مربوط به خرید تضمینی از خزانه، تنها بخشی از هزینه خرید تضمینی که مربوط به مابه‌التفاوت قیمت پایه با قیمت معامله شده در بورس کالا است، از خزانه پرداخت می‌کند؛ پس این اتفاق، کمک بزرگی در راستای کاهش بار مالی دولت است.

❖ تنظیم نبض بازار محصولات کشاورزی

علاوه بر این در ماده ۳۲ قانون برنامه ششم توسعه مقرر شده است که تنظیم

برترین‌های بهاری صنعت کارگزاری

با بررسی آمار عملکرد ۸۵ شرکت کارگزاری فعال در حوزه معاملات کالایی، برترین‌های فصل بهار در این صنعت معرفی شدند.

آمارهای معاملاتی موجود به تفکیک شرکت‌های فعال در حوزه معاملات کالایی حاکی از آن است که ۱۰ شرکت بیش از ۵۳ درصد از کل ارزش معاملات را به عنوان کارگزار خریدار در اختیار خود گرفتند و بیش از سه میلیون و ۹۴۶ هزار تن کالا خریدند. در این میان، شرکت کارگزاری «مبین سرمایه» با معامله بیش از ۷۷۳ هزار و ۲۴۳ تن کالا به ارزشی بیش از ۱۹ هزار و ۷۷۶ میلیارد و ۱۶۰ میلیون ریال در جایگاه نخست قرار گرفت و ۱۲،۲ درصد از کل ارزش معاملات را به خود اختصاص داد.

دو شرکت کارگزاری «مفید» و «باهتر» نیز به ترتیب ۱۰ و ۷،۵ درصد از کل ارزش معاملات را در اختیار خود گرفتند و رتبه دو و سوم کارگزاران خریدار را از آن خود کردند. شرکت کارگزاری «مفید» با معامله ۷۹۹ هزار و ۸۴۲ تن در حالی بیشترین حجم معاملات را در بین سایر رقبا در اختیار داشت که با خرید این میزان کالا به ارزشی نزدیک به ۱۶ هزار و ۲۱۰ میلیارد و ۸۷۲ میلیون ریال، دوم شد. کارگزاری «باهتر» نیز ۷۷۷ هزار و ۴۲۷ تن کالا را برای مشتریانش خرید و با ۱۲ هزار و ۲۷۱ میلیارد و ۸۶۸ میلیون ریال به رتبه سوم دست یافت.

در مقابل نزدیک به ۶۷ درصد ارزش معاملات در بخش فروش نیز در اختیار ۱۰ شرکت کارگزاری قرار گرفت؛ به طوری که از میان شرکت‌های کارگزاری فعال در این حوزه، کارگزاری «مبین سرمایه» توانست علاوه بر رتبه اول کارگزار خریدار، جایگاه نخست کارگزار فروشنده را نیز از آن خود کند.

به این ترتیب، آمارهای موجود از میزان معاملات در سه ماهه نخست سال جاری

حکایت از آن دارد که در این دوره سه ماهه، کارگزاران فروشنده رقمی بیش از ۱۰۸ هزار و ۱۷ میلیارد و ۱۵۲ میلیون ریال کالا به حجمی نزدیک به ۴ میلیون و ۳۶۸ هزار تن در بازار معامله کردند.

کارگزاری «مبین سرمایه» با فروش ۹۸۵ هزار و ۲۸۰ تن انواع کالا به ارزشی بیش از ۲۷ هزار و ۲۲۱ میلیارد و ۴۷۸ میلیون ریال، ۱۶،۸ درصد از کل ارزش معاملات را به تنهایی رقم زد.

همچنین، کارگزاری «خبرگان سهام» بیش از ۱۱ درصد از کل ارزش معاملات را به عنوان کارگزار فروشنده در اختیار گرفت و ۱۸ هزار و ۳۰۵ میلیارد و ۷۸۱ میلیون ریال فروش داشت. کارگزاری «باهتر» نیز رتبه سوم را در حالی از آن خود کرد که در طرف خریدار نیز همین رتبه را به دست آورده بود؛ این کارگزار طی سه ماهه اول سال جاری نزدیک به ۶،۵ درصد از کل ارزش معاملات را رقم زد. در معاملات رینگ داخلی نیز ۱۰ کارگزار بیش از سه میلیون و ۸۹ هزار تن کالا خریدند و ارزشی نزدیک به ۷۴ هزار و ۷ میلیارد و ۳۳۴ میلیون ریال به ثبت رساندند؛ در مقابل ۱۰ کارگزار فروشنده نیز سه میلیون و ۴۶۳ هزار تن کالا را به ارزشی بیش از ۹۶ هزار و ۷۲۶ میلیارد و ۸۰۶ میلیون ریال مورد معامله قرار دادند. در این بخش، کارگزاری «مبین سرمایه» هم در قالب کارگزار خریدار و هم فروشنده اول شد؛ به طوری که این کارگزار حوزه کالایی حدود ۱۳،۱۱ درصد از کل ارزش معاملات را در بخش خرید رقم زد و در بخش فروش نیز با نسبت بیش از ۱۸ درصدی با اختلاف قابل توجهی نسبت به دیگر کارگزاران در رتبه نخست جای گرفت. در بخش معاملات صادراتی نیز کارگزاری «مفید» ۲۹۹ هزار و ۹۷۹ تن کالا به ارزش ریالی ۳۸۰۰ میلیارد و ۹۶۹ میلیون ریال را خرید و به عنوان کارگزار خریدار برتر بیش از یک چهارم کل ارزش معاملات رینگ صادراتی را به خود اختصاص

داد و رتبه اول را کسب کرد.

در مقابل کارگزار «خبرگان سهام» با در اختیار گرفتن نزدیک به ۳۵ درصد از کل ارزش معاملات کالاهای صادراتی، جایگاه اول کارگزار فروشنده را در اختیار گرفت. این کارگزار بیش از ۳۳۴ هزار تن کالا از کل یک میلیون و ۱۷ هزار تن کالای آماده برای صادرات را در تالار نقره‌ای فروخت.

در مجموع اینکه، بیش از ۹۴ درصد از کل ارزش معاملات هم در بخش خرید و هم در بخش فروش در اختیار ۱۰ کارگزار قرار گرفت. آمارهای معاملاتی در رینگ فلزات نیز حاکی از آن است که در فصل بهار بیش از یک میلیون و ۱۴۳ هزار تن انواع فلزات و محصولات صنعتی و معدنی توسط ۱۰ مجموعه کارگزاری خریداری شد که در میان آنها کارگزاری «مبین سرمایه» به تنهایی بیش از ۳۳ درصد از کل ارزش معاملات ۴۱ هزار و ۲۱۱ میلیارد و ۴۹۵ میلیون ریالی را رقم زد و در مقابل با فروش ۹۷۱ هزار و ۶۰۸ تن انواع محصولات صنعتی و معدنی و کسب نزدیک به ۵۰ درصد از کل ارزش معاملات این تالار، در پله اول برترین کارگزار فروشنده ایستاد.

در تالار محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی نیز کارگزاری «خبرگان سهام» توانست در دو بخش خریدار و فروشنده اول شود. در این تالار ارزش معاملات در بخش خرید در حالی به رقم ۵۲ هزار و ۵۲۱ میلیارد و ۱۳۷ میلیون ریال رسید که «خبرگان سهام» ۱۱،۱۱ درصد از کل این رقم را در اختیار داشت. در بخش فروش نیز بیش از ۱۸،۶ درصد از کل ارزش معاملات توسط این کارگزار به ثبت رسید.

طی فصل بهار سال جاری، در تالار محصولات کشاورزی عنوان نخست از آن کارگزاری «فراپی» شد و این کارگزار توانست در دو بخش خریدار و فروشنده رتبه اول را کسب کند. در این تالار ارزش معاملات در بخش خرید در حالی به

زمانی به ترتیب رتبه‌های دوم و سوم را به دست آوردند.

در آخرین ماه از فصل بهار نیز کارگزاری «آگاه» که طی دو ماه پیش از آن رتبه دوم را در معاملات آتی سکه طلا کسب کرده بود، توانست ارزش معاملاتی بیش از ۴۸ هزار و ۳۹۹ میلیارد ریال را رقم بزند و به رتبه نخست صعود کند. کارگزاری «پیشگامان بهرور» نیز به جایگاه دوم ارتقای رتبه پیدا کرد و کارگزاری «مفید» هم رتبه سوم را به دست آورد.

۴۱ هزار و ۲۱۳ میلیارد ریال در جایگاه نخست ایستاد و انعقاد ۲۱۲ هزار و ۷۲۰ قرارداد را به خود اختصاص داد. کارگزاری «آگاه» و «پیشگامان بهرور» نیز طی این بازه زمانی به ترتیب دوم و سوم شدند. همچنین در دومین ماه از فصل بهار امسال کارگزاری «مفید» با ثبت ارزش معاملات ۳۴ هزار و ۳۹۳ میلیارد ریال رتبه اول را به دست آورد و معامله گران در این شرکت کارگزاری، ۱۶۷ هزار و ۸۷۹ قرارداد منعقد کردند. کارگزاری «آگاه» و «پیشگامان بهرور» نیز طی این بازه

رقم ۵ هزار و ۸۹۳ میلیارد و ۹۱۷ میلیون ریال رسید که کارگزاری «فارابی» ۱۵,۳ درصد از کل این رقم را در اختیار داشت. در بخش فروش نیز بیش از ۲۲,۷ درصد از کل ارزش معاملات توسط این کارگزار رقم خورد.

مدال آوران معاملات سکه در تالار نقره ای

در بازار آتی سکه طلا نیز کارگزاری «مفید» در فروردین ماه سال جاری با ثبت ارزش معاملات

رتبه بندی کارگزاران از نظر کل ارزش معاملات در فصل بهار

کارگزاران خریدار				کارگزاران فروشنده			
نام کارگزار	مقدار (تن)	ارزش معاملات (هزارریال)	سهم از کل ارزش (درصد)	نام کارگزار	مقدار (تن)	ارزش معاملات (هزارریال)	سهم از کل ارزش (درصد)
مبین سرمایه	۷۷۳,۲۴۳	۱۹,۷۷۶,۱۶۰,۹۷۹	۱۲,۲۴	مبین سرمایه	۹۸۵,۲۸۰	۲۷,۲۲۱,۴۷۸,۷۳۱	۱۶,۸۵
مفید	۷۹۹,۸۴۳	۱۶,۲۱۰,۸۷۲,۱۸۶	۱۰,۰۴	مبین سرمایه	۶۰۳,۴۴۳	۱۰,۴۴۳,۱۷۱,۹۶۳	۶,۴۷
باهر	۷۷۷,۴۲۷	۱۲,۲۷۱,۸۶۸,۵۹۲	۷,۶۰	مبین سرمایه	۵۵,۰۹۳	۱۰,۰۷۸,۰۰۲,۲۴۲	۶,۲۴
خبرگان سهام	۷۶۷,۵۳۷	۱۱,۰۱۰,۳۶۲,۷۵۲	۶,۸۲	مبین سرمایه	۱۵۱,۵۹۴	۸,۴۰۶,۴۲۲,۴۵۴	۵,۲۱
بانک صنعت و معدن	۶۰,۵۷۴	۵,۲۰۳,۰۵۱,۵۹۳	۳,۲۲	مبین سرمایه	۱۳۹,۸۳۳	۸,۱۳۱,۷۰۵,۸۳۴	۵,۰۳
توازن بازار	۱۹۹,۷۱۶	۵,۰۷۱,۲۳۹,۷۴۵	۳,۱۴	مبین سرمایه	۳۵۶,۱۰۴	۷,۶۷۷,۰۲۷,۸۲۵	۴,۷۵
آراد ایرانیان	۱۷۱,۰۰۷	۴,۸۷۶,۶۵۷,۹۶۲	۳,۰۲	مبین سرمایه	۳۴۷,۱۷۶	۶,۸۸۰,۱۳۵,۹۸۲	۴,۲۶
پیشگامان بهرور	۱۲۵,۶۵۹	۴,۰۸۱,۷۴۹,۳۱۲	۲,۵۳	مبین سرمایه	۲۰۶,۱۱۰	۵,۴۷۸,۷۲۶,۹۸۰	۳,۳۹
بورس بهگزین	۱۷۲,۸۹۸	۳,۹۰۴,۷۹۱,۲۹۸	۲,۴۲	مبین سرمایه	۳۴۴,۶۷۵	۵,۳۹۴,۶۹۹,۱۸۰	۳,۳۴
حافظ	۹۸,۵۷۰	۳,۷۵۰,۹۹۹,۰۷۱	۲,۳۲	مبین سرمایه	۴,۳۶۸,۶۸۶	۱۰۸,۰۱۷,۱۵۲,۳۶۴	۶۶,۸۸
جمع : ۱۰	۳,۹۴۶,۴۷۳	۸۶,۱۵۷,۷۵۳,۴۹۰	۵۳,۳۵				

رتبه بندی کارگزاران از نظر ارزش معاملات رینگ داخلی در فصل بهار

کارگزاران خریدار				کارگزاران فروشنده			
نام کارگزار	مقدار (تن)	ارزش معاملات (هزارریال)	سهم از کل ارزش (درصد)	نام کارگزار	مقدار (تن)	ارزش معاملات (هزارریال)	سهم از کل ارزش (درصد)
مبین سرمایه	۷۱۱,۵۹۰	۱۹,۲۰۷,۷۶۹,۹۵۶	۱۳,۱۲	مبین سرمایه	۹۷۴,۵۲۷	۲۷,۰۷۸,۱۵۴,۸۴۳	۱۸,۴۹
مفید	۴۹۹,۸۴۴	۱۲,۴۱۰,۱۷۵,۲۸۲	۸,۴۸	مبین سرمایه	۸۴۴,۸۶۷	۱۳,۰۵۳,۰۹۲,۶۵۳	۸,۹۱
باهر	۵۴۷,۴۲۷	۹,۱۰۳,۴۰۵,۸۴۲	۶,۲۲	مبین سرمایه	۵۵,۰۹۳	۱۰,۰۷۸,۰۰۲,۲۴۲	۶,۲۴
خبرگان سهام	۵۷۰,۲۴۶	۷,۳۳۸,۱۸۶,۷۴۹	۵,۰۱	مبین سرمایه	۱۵۱,۵۹۴	۸,۴۰۶,۴۲۲,۴۵۴	۵,۲۴
بانک صنعت و معدن	۶۰,۵۷۴	۵,۲۰۳,۰۵۱,۵۹۳	۳,۵۵	مبین سرمایه	۱۳۹,۸۳۳	۸,۱۳۱,۷۰۵,۸۳۴	۵,۰۳
آراد ایرانیان	۱۶۴,۷۰۷	۴,۷۹۶,۴۵۸,۶۳۷	۳,۲۸	مبین سرمایه	۳۲۹,۵۵۴	۷,۴۱۷,۹۵۲,۵۲۲	۵,۰۷
توازن بازار	۱۵۰,۹۶۶	۴,۳۸۵,۷۷۳,۳۶۲	۳,۰۰	مبین سرمایه	۳۶۱,۹۶۳	۷,۱۷۵,۱۰۷,۰۰۸	۴,۹۰
پیشگامان بهرور	۱۱۳,۸۳۹	۳,۹۲۲,۲۷۸,۱۶۸	۲,۶۸	مبین سرمایه	۲۰۶,۱۱۰	۵,۴۷۸,۷۲۶,۹۸۰	۳,۳۹
بورس بهگزین	۱۷۱,۶۴۸	۳,۸۸۹,۱۳۵,۶۷۸	۲,۶۶	مبین سرمایه	۳۴۴,۶۷۵	۵,۳۹۴,۶۹۹,۱۸۰	۳,۳۴
حافظ	۹۸,۵۷۰	۳,۷۵۰,۹۹۹,۰۷۱	۲,۵۶	مبین سرمایه	۵۶,۲۰۰	۴,۵۲۹,۰۶۳,۳۸۱	۳,۰۹
جمع : ۱۰	۳,۰۸۹,۴۳۱	۷۴,۰۰۷,۲۳۴,۳۳۸	۵۰,۵۴				

رتبه بندی کارگزاران از نظر ارزش معاملات و رینگ صادراتی در فصل بهار

کارگزاران فروشنده					کارگزاران خریدار				
نام کارگزار	مقدار (تن)	ارزش معاملات (هزارریال)	سهام از کل ارزش (درصد)	کارمزد فروش (هزارریال)	نام کارگزار	مقدار (تن)	ارزش معاملات (هزارریال)	سهام از کل ارزش (درصد)	کارمزد فروش (هزارریال)
مفید	۲۹۹,۹۷۹	۳,۸۰۰,۶۹۶,۹۰۵	۳۵.۲۱	۳۴,۴۹۰	خبرگان سهام	۲۵.۲۱	۳,۸۰۰,۶۹۶,۹۰۵	۳۴.۸۴	۶,۱۴۷,۰۸۷,۴۶
خبرگان سهام	۱۹۷,۲۹۰	۳,۶۷۲,۱۷۶,۰۰۳	۲۴.۳۶	۲۴۱,۵۰۰	باهر	۲۴.۳۶	۳,۶۷۲,۱۷۶,۰۰۳	۲۱.۶۷	۲,۱۹۱,۲۰۰,۵۹
باهر	۲۳۰,۰۰۰	۳,۱۶۸,۴۶۲,۷۵۰	۲۱.۰۱	۲۰۳,۴۷۹	مفید	۲۱.۰۱	۳,۱۶۸,۴۶۲,۷۵۰	۱۹.۹۶	۵,۴۱۶,۱۵۹,۷۳
آتی ساز بازار	۷۵,۰۰۰	۹۱۳,۳۳۹,۶۰۰	۶.۰۶	۷۵,۰۰۰	آتی ساز بازار	۶.۰۶	۹۱۳,۳۳۹,۶۰۰	۶.۰۶	۱,۶۴۴,۰۱۱,۲۸
توازن بازار	۴۸,۷۵۰	۶۸۵,۳۶۶,۳۸۳	۴.۵۵	۵۹,۶۴۰	اقتصاد بیدار	۴.۵۵	۶۸۵,۳۶۶,۳۸۳	۳.۵۸	۹۷۲,۸۸۲,۶۹
اقتصاد بیدار	۶۱,۵۰۰	۶۱۱,۹۹۳,۳۳۵	۴.۰۶	۲۰,۰۰۰	توازن بازار	۴.۰۶	۶۱۱,۹۹۳,۳۳۵	۲.۱۲	۵۷۴,۵۶۰,۰۰
مبین سرمایه	۶۱,۶۵۳	۵۶۸,۳۹۱,۰۲۳	۳.۷۷	۲۱,۰۰۰	بانک سامان	۳.۷۷	۵۶۸,۳۹۱,۰۲۳	۱.۷۳	۴۶۸,۲۸۸,۰۰
بانک سامان	۳۶,۰۰۰	۴۴۶,۶۴۰,۰۰۰	۲.۹۶	۲۶,۵۵۰	بانک رفاه کارگران	۲.۹۶	۴۴۶,۶۴۰,۰۰۰	۱.۷۲	۴۶۶,۳۳۵,۵۳
بانک رفاه کارگران	۱۶,۶۵۰	۲۱۳,۴۴۴,۹۷۸	۱.۴۲	۲۱,۸۵۰	پیشگامان بهرور	۱.۴۲	۲۱۳,۴۴۴,۹۷۸	۱.۴۱	۳۸۲,۹۶۴,۱۷
بانک پاسارگاد	۱۴,۰۸۰	۱۶۶,۰۳۵,۷۲۳	۱.۱۰	۱۴,۰۸۰	بانک پاسارگاد	۱.۱۰	۱۶۶,۰۳۵,۷۲۳	۱.۱۰	۲۹۸,۸۶۴,۳۰
جمع : ۱۰	۱,۰۴۰,۹۰۲	۱۴,۲۶۶,۲۴۶,۶۹۹	۹۴.۴۹	۱,۰۱۷,۵۸۹				۹۴.۱۸	۱۸,۵۶۲,۳۵۳,۷۵

رتبه بندی کارگزاران از نظر ارزش معاملات و رینگ فلزات در فصل بهار

کارگزاران فروشنده					کارگزاران خریدار				
نام کارگزار	مقدار (تن)	ارزش معاملات (هزارریال)	سهام از کل ارزش (درصد)	کارمزد فروش (هزارریال)	نام کارگزار	مقدار (تن)	ارزش معاملات (هزارریال)	سهام از کل ارزش (درصد)	کارمزد فروش (هزارریال)
مبین سرمایه	۶۳۳,۱۷۸	۱۷,۸۸۰,۲۷۴,۴۶۰	۳۳.۰۵	۴۹,۷۴۴	مبین سرمایه	۳۳.۰۵	۱۷,۸۸۰,۲۷۴,۴۶۰	۴۹.۷۴	۴۳,۷۶۷,۵۱۰,۲۶
مفید	۹۳,۱۵۶	۵,۹۴۹,۷۵۶,۸۰۵	۱۱.۰۰	۵۵,۰۹۳	ارگ هومن	۱۱.۰۰	۵,۹۴۹,۷۵۶,۸۰۵	۱۸.۶۳	۱۵,۰۴۴,۱۱۹,۵۹
بانک صنعت و معدن	۱۰۸,۵۵۵	۳,۳۰۰,۶۰۸,۶۳۰	۶.۱۰	۲۰۶,۱۱۰	ستاره جنوب	۶.۱۰	۳,۳۰۰,۶۰۸,۶۳۰	۱۰.۱۳	۷,۷۱۲,۰۷۶,۵۶
آراد ایرانیان	۸۴,۶۷۳	۲,۶۶۲,۹۸۹,۱۸۴	۴.۹۲	۸۱,۱۹۰	سی ولکس	۴.۹۲	۲,۶۶۲,۹۸۹,۱۸۴	۸.۴۵	۸,۱۹۴,۷۸۹,۴۹
امین سهم	۳۸,۳۴۱	۲,۴۹۷,۰۲۶,۶۲۰	۴.۵۸	۲۹,۵۴۵	بانک صنعت و معدن	۴.۵۸	۲,۴۹۷,۰۲۶,۶۲۰	۱.۷۷	۹۲۵,۴۹۹,۷۲
سی ولکس	۷۸,۲۳۰	۲,۲۰۴,۹۱۸,۴۳۰	۴.۰۸	۷۵,۰۰۰	کالای خاورمیانه	۴.۰۸	۲,۲۰۴,۹۱۸,۴۳۰	۱.۵۸	۱,۵۳۴,۹۰۷,۷۴
توازن بازار	۴۲,۲۲۰	۱,۹۰۵,۲۳۰,۴۶۰	۳.۵۲	۳۷,۰۰۰	بورس بیمه ایران	۳.۵۲	۱,۹۰۵,۲۳۰,۴۶۰	۱.۲۹	۵۵۹,۹۹۲,۰۰
کالای خاورمیانه	۳۷,۰۹۳	۱,۶۵۱,۹۹۳,۸۷۰	۳.۰۵	۶۰,۲۰۰	بانک توسعه صادرات	۳.۰۵	۱,۶۵۱,۹۹۳,۸۷۰	۱.۲۷	۱,۲۴۱,۶۳۱,۱۴
آیادانا	۵۹,۵۱۰	۱,۶۲۵,۹۷۷,۶۵۰	۳.۰۱	۲۶,۰۰۰	بورس بهگزین	۳.۰۱	۱,۶۲۵,۹۷۷,۶۵۰	۱.۲۰	۱,۰۰۷,۳۱۳,۶۰
مهرآفرین	۶۵,۹۵۰	۱,۵۵۰,۷۱۹,۴۰۰	۲.۸۷	۲۱,۰۰۰	تدبیرگر سرمایه	۲.۸۷	۱,۵۵۰,۷۱۹,۴۰۰	۱.۰۸	۸۶۳,۸۵۰,۰۰
جمع : ۱۰	۱,۱۴۳,۲۰۶	۴۱,۲۱۱,۴۹۵,۴۹۹	۷۶.۱۷	۱,۴۳۱,۰۶۶				۹۵.۱۳	۸۰,۸۵۱,۶۹۰,۱۰

رتبه بندی کارگزاران از نظر ارزش معاملات و رینگ پتروشیمی و فرآورده های نفتی در فصل بهار

کارگزاران فروشنده					کارگزاران خریدار				
نام کارگزار	مقدار (تن)	ارزش معاملات (هزارریال)	سهام از کل ارزش (درصد)	کارمزد فروش (هزارریال)	نام کارگزار	مقدار (تن)	ارزش معاملات (هزارریال)	سهام از کل ارزش (درصد)	کارمزد فروش (هزارریال)
خبرگان سهام	۷۶۴,۴۸۷	۱۰,۹۱۲,۳۳۷,۱۲۷	۱۱.۱۲	۱۱,۱۷۷,۹۴۹	خبرگان سهام	۱۱.۱۲	۱۰,۹۱۲,۳۳۷,۱۲۷	۱۸.۶۲	۲۲,۸۵۳,۷۵۵,۶۳
باهر	۷۱۶,۷۴۶	۱۰,۴۹۲,۴۳۲,۰۹۲	۱۰.۶۹	۵۱۶,۹۹۴	باهر	۱۰.۶۹	۱۰,۴۹۲,۴۳۲,۰۹۲	۹.۴۶	۱۳,۰۱۴,۵۰۸,۰۰
مفید	۶۶۵,۲۳۲	۹,۸۷۴,۵۱۴,۶۰۱	۱۰.۰۶	۱۴۱,۵۹۴	صبا جهاد	۱۰.۰۶	۹,۸۷۴,۵۱۴,۶۰۱	۸.۳۰	۱۴,۶۵۴,۵۶۰,۳۱
پیشگامان بهرور	۱۰۰,۶۳۰	۳,۲۶۷,۴۵۲,۰۵۰	۳.۳۳	۱۳۹,۸۳۳	بانک ملی	۳.۳۳	۳,۲۶۷,۴۵۲,۰۵۰	۸.۲۹	۱۴,۶۳۷,۰۷۰,۵۳
راهنمای سرمایه گذاران	۶۱,۸۱۸	۳,۱۹۵,۷۴۹,۲۲۸	۳.۲۶	۳۵۵,۱۰۴	بانک رفاه کارگران	۳.۲۶	۳,۱۹۵,۷۴۹,۲۲۸	۷.۷۹	۱۳,۷۳۱,۹۵۷,۵۹
توازن بازار	۱۵۶,۷۹۶	۳,۱۵۲,۱۹۶,۸۵۵	۳.۲۱	۳۴۵,۹۱۶	مفید	۳.۲۱	۳,۱۵۲,۱۹۶,۸۵۵	۶.۶۰	۱۰,۳۶۸,۰۶۳,۴۲
حافظ	۶۰,۶۷۰	۳,۱۳۲,۷۵۶,۵۷۱	۳.۱۹	۳۱۸,۲۰۰	بورس بهگزین	۳.۱۹	۳,۱۳۲,۷۵۶,۵۷۱	۴.۸۲	۸,۲۹۶,۸۴۰,۲۲
بانک مسکن	۸۳,۹۳۴	۲,۸۴۲,۴۱۷,۹۰۶	۲.۹۰	۷۶,۰۶۵	سهام آشنا	۲.۹۰	۲,۸۴۲,۴۱۷,۹۰۶	۴.۰۲	۷,۱۰۸,۴۸۴,۷۷
ایستاتیس بويا	۷۱,۷۶۱	۲,۸۳۱,۳۰۹,۹۲۳	۲.۸۹	۱۰۵,۶۲۶	بانک مسکن	۲.۸۹	۲,۸۳۱,۳۰۹,۹۲۳	۳.۴۰	۵,۹۳۶,۷۱۴,۳۱
بانک ملی	۵۳,۱۹۳	۲,۸۱۹,۹۷۱,۴۹۲	۲.۸۷	۲۳۰,۱۰۶	بانک پاسارگاد	۲.۸۷	۲,۸۱۹,۹۷۱,۴۹۲	۳.۳۰	۵,۸۲۴,۴۹۱,۲۵
جمع : ۱۰	۲,۷۳۵,۲۶۶	۵۲,۵۲۱,۱۲۷,۴۸۶	۵۳.۵۲	۳,۴۰۷,۳۸۸				۷۴.۶۱	۱۱۶,۴۲۶,۴۴۶,۰۳

رتبه بندی کارگزاران از نظر ارزش معاملات رینگ کشاورزی در فصل بهار

کارگزاران فروشنده					کارگزاران خریدار				
نام کارگزار	مقدار (تن)	ارزش معاملات (هزارریال)	سهم از کل (درصد)	نام کارگزار	مقدار (تن)	ارزش معاملات (هزارریال)	سهم از کل (درصد)	نام کارگزار	مقدار (تن)
فاریبی	۹۶,۹۵۹	۱,۲۰۳,۰۱۵,۴۵۰	۱۵,۳۳	فاریبی	۱۲۳,۳۵۰	۱,۷۸۴,۶۸۲,۳۰۰	۲۲,۷۶	کارمزد فروش (هزارریال)	۴,۰۱۵,۵۳۵,۱۸
آگاه	۷۸,۹۹۵	۷۶۵,۵۱۴,۳۵۰	۹,۷۶	بانک کارآفرین	۸۱,۲۷۵	۱,۰۳۲,۳۶۵,۴۰۰	۱۳,۱۶	سهم از کل (درصد)	۲۲,۷۶
توسعه کشاورزی	۱۶,۱۸۸	۶۵۷,۸۲۵,۴۵۰	۸,۳۹	بانک کشاورزی	۹۲,۵۵۰	۹۹۷,۰۸۹,۳۰۰	۱۲,۷۱	ارزش معاملات (هزارریال)	۲,۳۲۲,۵۹۷,۱۵
مبین سرمایه	۵۲,۰۵۰	۵۸۹,۱۲۷,۰۵۰	۷,۵۱	آگاه	۸۵,۸۴۵	۹۵۰,۰۹۲,۰۰۰	۱۲,۱۱	سهم از کل (درصد)	۱۲,۷۱
باهر	۵۵,۸۰۲	۵۶۶,۰۳۲,۹۶۰	۷,۲۲	پیشگامان بهرور	۷۱,۱۱۹	۸۲۹,۰۶۰,۶۵۰	۱۰,۵۷	ارزش معاملات (هزارریال)	۲,۴۴۳,۴۵۰,۹۳
بانک کشاورزی	۵۰,۵۷۰	۴۶۶,۵۸۴,۲۰۰	۵,۹۵	باهر	۷۵,۳۵۰	۸۱۸,۶۸۱,۴۵۰	۱۰,۴۴	سهم از کل (درصد)	۱۰,۴۴
حافظ	۳۳,۷۰۰	۴۵۱,۵۷۳,۹۰۰	۵,۷۶	سینا	۵۹,۶۰۰	۶۱۵,۵۴۱,۲۰۰	۷,۸۵	ارزش معاملات (هزارریال)	۲,۴۴۳,۴۵۰,۹۳
تامین سرمایه نوین	۳۱,۴۰۰	۴۴۵,۹۸۰,۹۰۰	۵,۶۹	توسعه کشاورزی	۱۳,۳۹۸	۵۲۷,۶۷۵,۶۵۰	۶,۷۳	سهم از کل (درصد)	۶,۷۳
مفید	۴۰,۹۹۵	۳۷۶,۳۳۷,۶۰۰	۴,۸۰	بانک سپه	۳۰,۹۰۲	۲۲۲,۹۵۰,۲۶۰	۲,۸۴	ارزش معاملات (هزارریال)	۲,۴۴۳,۴۵۰,۹۳
تدبیرگر سرمایه	۲۳,۹۰۰	۳۷۲,۹۳۵,۶۰۰	۴,۷۶	بانک صادرات	۴۷۵	۱۲,۹۲۹,۵۰۰	۰,۱۶	سهم از کل (درصد)	۰,۱۶
جمع : ۱۰	۴۸۰,۵۵۸	۵,۸۹۳,۹۱۷,۴۶۰	۷۵,۱۵		۶۲۱,۷۶۴	۷,۷۹۰,۹۶۷,۷۱۰	۹۹,۳۴	ارزش معاملات (هزارریال)	۱۷,۴۸۱,۶۲۹,۸۹

آمار معاملات کارگزاران قراردادهای آتی سکه طلا - فروردین ماه ۱۳۹۷

نام کارگزار	حجم معاملات	ارزش معاملات (میلیون ریال)
مفید	۲۱۲/۷۲۰	۴۱/۲۱۳/۰۷۱
آگاه	۱۸۱/۶۳۷	۳۵/۳۳۹/۴۴۴
پیشگامان بهرور	۱۷۸/۹۲۸	۳۴/۸۳۵/۳۹۲

آمار معاملات کارگزاران قراردادهای آتی سکه طلا - اردیبهشت ماه ۱۳۹۷

نام کارگزار	حجم معاملات	ارزش معاملات (میلیون ریال)
مفید	۱۶۷/۸۷۹	۳۴/۳۹۳/۴۰۳
آگاه	۱۶۶/۶۱۱	۳۴/۱۳۲/۷۸۷
پیشگامان بهرور	۱۵۲/۲۶۳	۳۱/۰۸۷/۰۳۰

آمار معاملات کارگزاران قراردادهای آتی سکه طلا - خرداد ماه ۱۳۹۷

نام کارگزار	حجم معاملات	ارزش معاملات (میلیون ریال)
مفید	۱۸۵/۵۵۲	۴۸/۳۹۹/۶۴۹
پیشگامان بهرور	۱۵۸/۷۱۲	۴۱/۵۰۴/۸۹۰
آگاه	۱۵۳/۷۶۰	۴۰/۰۷۰/۰۳۲

قراردادهای مشتقه

ارزش معاملات (هزار ریال)

۶۸,۰۴۵,۹۴۲,۷۰۰

+۵۴۰% ▲

۴۳۵,۷۰۰,۳۶۸,۷۱۰

فروردین تا خرداد ماه ۱۳۹۶

فروردین تا خرداد ماه ۱۳۹۷

حجم معاملات (تعداد قرارداد)

۵۰۸,۵۹۳

+۳۱۵% ▲

۲,۱۱۱,۷۲۰

www.imereport.ir پایگاه اطلاع رسانی کالاخبر

کارنامه فصل بهار بورس کالا

قرار دادهای آتی در گذر زمان

محبوبه ناروئی

کارشناس مطالعات اقتصادی بورس کالای ایران

که محصول خود را به خریدار در تاریخ آینده (تاریخ تحویل کالا) با قیمت توافق شده بفروشد. در این راستا، کشاورز از قبل می‌داند که وجه خود را دریافت می‌کند و خریدار نیز از قیمت کالا با خبر می‌شود. این معامله برای هر دو طرف معامله سودمند است. این نوع قراردادهای به سرعت رایج شد و قراردادهای را قبل از تاریخ تحویل دست به دست چرخاند. اگر دلالی احساس می‌کرد، نیازی به گندم ندارد، قرارداد خود را به فردی که گندم را نیاز داشت می‌فروخت، مشابه آن نیز، تولیدکننده که قصد عدم تحویل

طرف دیگر قرارداد متعهد می‌شود آن کالا را با آن مشخصات خریداری کند.

در سال ۱۸۴۸ میلادی در شیکاگو تولیدکنندگان گندم برای فروش محصولات خود نیاز به بازاری داشتند تا معاملات نقدی را انجام دهند؛ یعنی گندم بدهند و پول آن را دریافت کنند. به تدریج کشاورزان (فروشنده‌گان) و دلالان (خریداران) شروع به نوعی تعهد جهت دریافت وجه نقد خود در آینده گرفتند و زمینه معاملات آتی (Futures) را پایه‌ریزی کردند؛ به این معنی که تولیدکننده موافقت کند

قراردادهای آتی یکی از مهم‌ترین ابزارهایی است که بورس‌های کالایی جهت کمک به مدیریت ریسک نوسانات قیمتی در اختیار فعالان بازارهای کالایی قرار می‌دهند. قرارداد آتی قراردادی است که فروشنده بر اساس آن متعهد می‌شود در سررسید معین، مقدار معینی از کالای مشخص را به قیمتی که الان تعیین می‌کند، بفروشد و در مقابل

گندم را داشت، مسئولیت تحویل واقعی گندم را به دیگری منتقل می کرد. قیمت قرارداد بستگی به وضعیت و حرکت قیمت گندم و سیستم عرضه و تقاضا در بازار داشت.

این قراردادها با اندکی تغییرات به سرعت تبدیل به ابزاری حمایتی برای طرفین معامله که بازار بر خلاف نظر آنها حرکت می کرد، تبدیل شد؛ به طور مثال، در شرایط بد آب و هوا، افرادی که قرارداد فروش گندم منعقد کرده اند، علاقه مند هستند که قراردادهای ارزشمند خود را به دلیل کاهش عرضه گندم، نگه دارند، برخلاف آن، چنانچه تولید مازاد بر تقاضا باشد، ارزش قراردادهای فروش نیز کاهش می یابد. این وضعیت همچنین معامله گرانی را که قصد خرید و فروش گندم را نداشته و صرفاً به عنوان پذیرش ریسک قیمت گندم و تحصیل سود وارد معامله شده اند، ترغیب می کند.

آغاز بازار آتی از شیکاگو

در سال ۱۸۶۴ میلادی، بورس شیکاگو به عنوان تنها مرجع معاملات آتی محسوب می شد. رشد تجارت معاملات آتی در اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم با تشکیل بورس های جدید و تجارت کالاهای بیشتر (از جمله پنبه، کره، تخم مرغ و کاکائو) افزایش یافت. در حال حاضر بسیاری از بورس های کالایی دنیا به انجام معاملات آتی در محصولات مختلف می پردازند که در جدول شماره یک دارایی پایه قراردادهای آتی موجود در بورس های منتخب کالایی دنیا آورده شده است.

در سال ۲۰۱۶، نزدیک به ۱۶ میلیارد قرارداد آتی در دنیا مورد معامله قرار گرفت که نسبت به ۱۰ سال گذشته دو برابر شده است. در شکل یک تعداد قراردادهای آتی مورد معامله به تفکیک دارایی پایه در بورس های جهان آورده شده است.

بازار آتی در ایران

با توجه به اینکه اولین معاملات قراردادهای آتی در دنیا به صورت استاندارد در بورس های کالایی انجام شده است، در ایران نیز اولین معامله قرارداد آتی در بورس کالای ایران با راه اندازی قرارداد آتی روی شمش طلای یک اونس از تاریخ اول تیرماه ۱۳۸۷ آغاز شد و پس از آن در تاریخ ۵ آذرماه ۱۳۸۷ قرارداد آتی روی سکه بهار آزادی راه اندازی شد و تمام معاملات آتی را به خود اختصاص داد. پس از آن، قراردادهای آتی به زیره و کنجاله سویا گسترش یافت. در حال حاضر قرارداد آتی سکه طلا و زعفران از جمله قراردادهای آتی فعال در بورس کالای ایران هستند و در سال ۱۳۹۶ حجم معاملات آتی در بورس کالای ایران بیش از چهار میلیون قرارداد بوده است.

مزایای بازار آتی

دادوستد در بازار آتی شامل مزایایی است که دلیل

برتری این بازار بر بازار نقدی به شمار می رود؛ مهم ترین این مزیت ها، خاصیت پوشش ریسک بازار آتی است. پوشش ریسک به معنای اتخاذ موقعیتی در بازار است که هدف از آن حداقل از بین بردن ریسک (ناخواسته) ناشی از نوسانات و تغییرات قیمت است؛ برای مثال، سرمایه گذار می تواند، با تنظیم قرارداد آتی، دارایی خود را به قیمتی مشخص در آینده به فروش رساند.

در این صورت نوسانات بازار، تأثیری بر قیمت دارایی خریداری شده، نخواهد داشت و سرمایه گذار این دارایی را در زمان آتی، با قیمتی مشخص، به فروش خواهد رساند. گرچه پوشش ریسک، تنها محدود به فروش در قیمتی مشخص، از طریق قرارداد آتی نیست. سرمایه گذار همچنان می تواند با ورود به دو بازار که افت و خیز قیمت ها در بازارهای مورد نظر، اغلب در جهت عکس یکدیگر حرکت می کنند، ریسک سرمایه گذاری خود را کاهش دهد؛ برای مثال، سرمایه گذار می تواند از یک سو با خرید ارز، (برای نمونه دلار آمریکا) و از سوی دیگر، خریداری فلزات گرانبها (برای نمونه طلا) ریسک سرمایه گذاری خود را کاهش دهد. در معاملات آتی نیز سرمایه گذاران می توانند از قرار گرفتن دارایی هایشان در معرض نوسانات قیمت بازار نقدی جلوگیری کنند و با خرید و فروش به موقع قراردادهای آتی زبان خود را کاهش داده و یا از آن جلوگیری کنند.

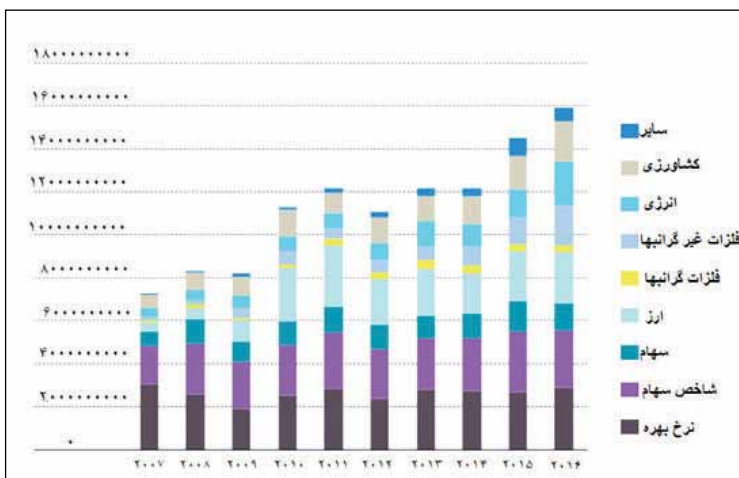
مزیت دیگر شفافیت بازار و استاندارد بودن قراردادهای است. در بازارهای سنتی به دلیل ناکارآمدی، اطلاعات بازار در اختیار تمام افراد قرار ندارد؛ بنابراین افراد بر خوردار از اطلاعات قیمتی می توانند سود اضافی نصیب خود کنند؛ اما با راه اندازی بازار آتی تمام افراد معامله گر در جریان اطلاعات قرار دارند و نهایتاً این شرایط به نفع تولید کننده و مصرف کننده خواهد بود. از طرفی کلیه قراردادهایی که در بورس

معامله می شوند، باید استانداردهای لازم را دارا باشند؛ بنابراین محصولاتی که وارد بورس می شوند با قراردادهای استاندارد مبادله خواهند شد.

یکی دیگر از مزایای بزرگ قرارداد آتی برای سرمایه گذاران در مقایسه با بازار نقدی وجود اهرم مالی است؛ به این معنی که سرمایه گذار با اندکی سرمایه قادر است که دارایی زیادی را تحت کنترل خود در آورد و با پرداخت مبلغ ناچیزی از کل ارزش یک کالا وارد یک قرارداد آتی شود. اتاق پایایی هر بورس نقش مهمی را جهت تضمین عملکرد مالی قراردادهای آتی معامله شده در آن بورس ایفا می کند و به عنوان پشتوانه قابل اطمینان برای طرفین معامله در اجرای سالم معاملات آتی در بورس است. در حقیقت اتاق پایایی هر بورس در مقابل خریدار نقش فروشنده و در مقابل فروشنده نقش خریدار را ایفا می کند و از این جهت کلیه قراردادهای آتی معامله شده در بورس را تضمین کرده و سرمایه گذاران از این جهت اطمینان خاطر حاصل می کنند؛ این یعنی که پس از اتمام جلسه معاملاتی، حساب ها با قیمت تسویه روزانه به روز می شود و اگر مشتری سود کرده باشد مبلغ به حساب وی واریز می شود و برعکس، اگر ضرر کرده باشد از حساب وی کسر می شود.

تصحیح ساختار بازار، مزیت دیگر قراردادهای آتی است. در اقتصاد بهترین نوع بازار حالت رقابتی آن است. هر چقدر ساختار بازار به حالت رقابت نزدیک شود، تخصیص منابع برای کل جامعه بهتر خواهد بود. بورس و قراردادهای آتی نمادی از بازار رقابتی است که قیمت کالاها از برخورد مستقیم عرضه و تقاضا حاصل می شود. بر خوراری تولید کنندگان و مصرف کنندگان کالا از قوانین یکسان، افزایش کارایی بازار با بهبود شبکه توزیع و کاهش حاشیه بازار یابی سایر برتری های بازار آتی به بازار نقدی است.

شکل ۱. تعداد قرارداد آتی معامله شده به تفکیک دارایی پایه طی سال های ۲۰۰۷-۲۰۱۶

جدول ۱. دارایی پایه قراردادهای آتی موجود در بورس های کالایی منتخب دنیا

نام دارایی پایه قرارداد آتی	نام بورس
آلومینیوم، مس، روی، نیکل، سرب، قلع، آلیاژ آلومینیوم، قراضه فولاد، میلگرد فولاد، کوبالت، مولیبدن، شاخص فلزات	بورس فلزات لندن
کشاورزی: ذرت، سویا، کنجاله سویا، روغن سویا، گندم، شاخص کالایی بلومبرگ، برنج، جو، اوره، شاخص قیمتی گندم و ذرت انرژی: اتانول	گروه بورس شیکاگو CBOT
کشاورزی: گاو زنده، خوک، شاخص کالایی، گوساله، پنیر، شیر، کره، شیر خشک، چوب، پنیر خشک، روغن پالم مالزی	گروه بورس شیکاگو CME
فلزات: طلا، مس، نقره، شاخص آلومینیوم، شاخص مس، روی، شاخص آلیاژ آلومینیوم، سرب	گروه بورس شیکاگو COMEX
کشاورزی: شکر، کاکائو، پنبه، قهوه فلزات: پلاتین، پالادیوم، شاخص فولاد، شاخص سنگ آهن، شاخص قراضه فولاد انرژی: نفت خام، گاز طبیعی، الکتریسیته، بنزین، سوخت دیزل، پروپان، نفت کوره، اتانول، اتان، بوتان، زغال سنگ، حق ذخیره نفت خام، شاخص حمل و نقل آبی، سوخت پسماند، پروپیلن، مجوز آلودگی، شاخص پلی اتیلن و ...	گروه بورس شیکاگو NYMEX
کشاورزی: کاکائو، قهوه، پنبه، آیمیه فریز شده، پر تقال، شکر، سویا فلزات: طلا، نقره، شاخص شرکت های معدنی طلای بورس نیویورک انرژی: الکتریسیته، شاخص گاز LNG، شاخص های قیمتی گاز طبیعی یا اختلاف آنها، شاخص های میعانات گازی، شاخص های قیمت پتروشیمی (بنزن، اتیلن، پروپیلن) مجوزهای آلودگی	بورس بین قاره ای (آمریکا)
کشاورزی: شکر، کاکائو، قهوه، گندم فلزات: شاخص سنگ آهن، اختلاف دو شاخص سنگ آهن انرژی: زغال سنگ، مجوزهای آلودگی، شاخص گاز LNG، شاخص قیمت گاز طبیعی شاخص حمل و نقل خشکی و دریایی	بورس بین قاره ای (اروپا)
کائولا	بورس بین قاره ای (کانادا)
طلا	بورس بین قاره ای (سنگاپور)
فلزات گرانبها: طلا، نقره فلزات پایه: آلومینیوم، مس، سرب، نیکل، روی، فلز برنج انرژی: نفت خام، گاز طبیعی کشاورزی: قهوه، پنبه، روغن پالم خام	بورس چند کالایی هندوستان
اتانول سوختی (محصول نیشر)، قهوه عربی، ذرت، شکر، طلا، اتانول هیدراته، گاو زنده، نفت خام (بر پایه قرارداد CME)، دانه سویا	بورس کالا و آتی برزیل
کشاورزی: پنبه، سه نوع برنج، روغن کلزا، دو نوع گندم، کنجاله کلزا، دانه کلزا، سیب، شکر سفید، نخ پنبه غیر کشاورزی: شیشه (flat glass)، اسید تر فتالیک خالص، زغال سنگ حرارتی، متانول، فروسیلیکون	بورس کالای ژنگژو چین
فلزات: میلگرد فولادی، مفتول فولادی، کویل نورد گرم، مس، آلومینیوم، روی، سرب، نیکل، قلع، طلا، نقره انرژی: نفت کوره (fuel oil)، قیر شیمیایی: کائوچو (Natural Rubber)	بورس آتی شانگهای چین

یکی از مدیران ارشد بورس آتی شانگهای چین تشریح کرد

اصلاح ساختار برای خدمت به بخش واقعی اقتصاد

❖ **اولویت‌ها و نقاط تمرکز بورس شانگهای جهت ارائه خدمات بهتر به مشارکت‌کنندگان صنعت فولاد در سال ۲۰۱۷ چه بودند؟**

این بورس طی سال ۲۰۱۷ فعالیت‌ها و شمار متنوعی از خدمات صنعتی و توسعه بازار به فعالان صنعت فولاد ارائه کرد. نخست اینکه با مشارکت نهادهای صنفی از جمله انجمن فولاد و آهن چین، انجمن آهن قراضه چین، شورای فولاد ضد زنگ و انجمن شرکت‌های فولادی چین بیش از ۱۰ دوره رویداد آموزشی با هدف آشنایی و توانمندسازی فعالان صنعت برای استفاده از ابزارهای معاملاتی بورس در پوشش ریسک برگزار کرد. دوم اینکه ۲۰ دوره آموزشی با مشارکت مؤسسات مشاور در مدیریت ریسک برای هدایت و تشویق شرکت‌های فعال در صنعت فولاد برگزار شد تا با حضور در معاملات آتی فولاد، شرایط باثبات‌تری برای رشد و توسعه خود فراهم آورند. سوم اینکه، بورس با همکاری گروه فولادسازی نانجینگ اقدام به راه‌اندازی طرحی تحت عنوان پایگاه آموزش صنعت فولاد کرد و در فاز اول نسبت به تقویت ارتباط بین پژوهشگران حوزه قراردادهای مشتقه و محققین صنعت فولاد اقدام کرده تا از این طریق صنعت آتی بتواند در خدمت بخش واقعی اقتصاد قرار گیرد.

❖ **به منظور بهبود و ارتقا سطح و توانمندی بورس شانگهای در خدمت به بخش واقعی اقتصاد با تمرکز بر صنعت فولاد، اولویت‌ها در سال ۲۰۱۸ کدام‌اند؟**

بورس شانگهای در سال ۲۰۱۸ با تأکید بر صنعت فولاد، نخست، به توسعه محصولات ادامه خواهد داد. ما در راستای توسعه بازار و نیازهای مشتریان صنعت فولاد، برنامه بهینه‌سازی قراردادهای موجود، اصلاح قوانین و مقررات از جمله اصلاح و بهینه‌سازی قرارداد آتی مفتول، سقف مجاز تعداد موقعیت‌های تعهدی در قرارداد آتی میلگرد و ورق گرم و اصلاح فرایند تحویل فولاد از درب کارخانه را در دستور کار داریم. ثانیاً، بنا داریم قراردادهای جدیدی در حوزه آتی فلزات آهنی راه‌اندازی کنیم. این بورس همچنین تصمیم دارد که در هماهنگی با برنامه‌های اصلاح ساختار سمت عرضه در صنعت فولاد، نیاز بخش واقعی اقتصاد را شناسایی و برآورده سازد و با نوآوری و خلاقیت در توسعه محصول و گسترش حوزه‌هایی مانند ارتقاء تحقیق و پژوهش و توسعه قراردادهای فولاد و بهبود مستمر مقررات به بخش واقعی اقتصاد ارائه خدمت کند. ما مناسبات و روابط خود را با انجمن آهن قراضه چین تقویت و با ذینفعان مربوطه برای انجام کار، ارتقاء استانداردهای صنعت قراضه و توسعه پژوهش در رابطه با راه‌اندازی قرارداد آتی آهن قراضه

پس از رونق اخیر در بازار فولاد که به واسطه اصلاح ساختار بخش عرضه محقق شد، شاهد ایجاد تغییرات جدیدی در بازار آتی چین هستیم. نشریه اخبار فلزات چین (China Metallurgical News) با این بهانه گفت و گویی با یکی از مدیران ارشد بورس آتی شانگهای چین داشته است که با هم می‌خوانیم. در این گفت و گو عملکرد بازار آتی فولاد در سال ۲۰۱۷، محصولات جدید، برنامه‌های توسعه‌ای و سایر موضوعات مرتبط بررسی می‌شود.

❖ **لطفاً عملکرد ۲۰۱۷ بورس در خصوص قراردادهای آتی میلگرد، مفتول و ورق گرم را تشریح کنید؟ آمار عملکرد بورس شانگهای بازگو کننده چه تغییرات جدیدی است؟**

اندازه و حجم عملیات بازار فلزی بورس شانگهای جلوتر از برنامه بود. قراردادهای آتی فولاد به‌ویژه آتی میلگرد مورد توجه طیف وسیعی از فعالان بازار اعم از سرمایه‌گذاران و فعالان صنعت قرار گرفته و این قرارداد هم اکنون موفق‌ترین قراردادی طی بورس شانگهای طی این سال‌ها بوده است. طی سال ۲۰۱۷، حجم معاملات آتی میلگرد فولادی به ۷۰۲ میلیون قرارداد معادل ۷۰۲ میلیارد تن رسید که البته نسبت به سال گذشته ۲۴ درصد کاهش داشت؛ اما از نظر ارزش به ۲۴ تریلیون یوان رسید که ۱۱،۴ درصد نسبت به سال قبل افزایش نشان می‌دهد. آتی ورق گرم هم سال موفق‌تری را پشت سر گذاشت به طوری که با رشد ۱۳۸ درصدی نسبت به سال قبل ۱۰۳ میلیون قرارداد به وزن ۱۰۳ میلیارد تن دادوستد شد که از نظر ارزش به ۳،۷۸ تریلیون یوان رسید و رکورد رشد ۲۱۵ درصدی را رقم زد. با توجه به اندازه این بازار، شرایط خوبی برای ارائه خدمات پوشش ریسک به صنعت فراهم شده است و فرایند تحویل کالاها نیز به خوبی انجام شد. طی این بازه، ۱۱۴ هزار تن میلگرد تحویل مشتریان شده که نسبت به سال قبل ۳۴ درصد افزایش دارد. تحویل ورق گرم به مشتریان نیز رشد چشمگیری داشت، به نحوی که ۱۸۲ هزار و ۷۰۰ تن ورق گرم در سررسید قراردادهای به مشتریان تحویل شد که حاکی از رشد ۱۵۸ درصدی در این بخش است. طی این دوره، متوسط روزانه تعداد موقعیت‌های تعهدی باز (OI) آتی میلگرد با رشد ۱۹ درصدی به عدد ۲۰۱۷۳ میلیون قرارداد رسید که ۳۵ درصد آن مربوط به مشتریان حقوقی و نهادهای بود. متوسط تعداد موقعیت‌های باز در قراردادهای آتی ورق گرم نیز با رشدی ۱۷۱ درصدی به ۳۸۰ هزار قرارداد در روز رسید که ۵۳ درصد آن متعلق به سرمایه‌گذاران و مشتریان نهادهای بود. آمار مذکور نشان دهنده رشد مشارکت مشتریان نهادهای است.

همکاری خواهیم کرد. ما طی یک زمان‌بندی مشخص و با همکاری نزدیک با انجمن فولاد و آهن چین امور پژوهش و مطالعات راه‌اندازی قرارداد آتی ورق سرد را به پیش خواهیم برد.

❖ **دیدگاه یا پیشنهادهای شما در خصوص توسعه بهتر بازار آتی فلزات آهنی چین چیست؟**

نخست اینکه بورس در تلاش برای گسترش خدمات خود در بازار آتی، تحقیق و توسعه محصول و پذیرش قراردادهای آتی محصولات فولادی جدید را تسریع می‌کند؛ همچنین، نوآوری در توسعه قراردادهای مشتقه فولاد ضد زنگ، ورق سرد و آهن قراضه دنبال و مطالعات پیرامون موضوع شکاف قیمتی در قراردادهای آتی فولادی نیز ارتقا بخشیده می‌شود.

دوم اینکه ما منتهای تلاش خود را برای توسعه آموزش و یادگیری در این زمینه به کار خواهیم بست. در همکاری نزدیک با انجمن‌های مربوطه در صنعت فولاد، دولت‌های محلی و نهادهای متولی اطلاعات، پایه‌های آموزشی فعالان صنعت و سرمایه‌گذاران حقیقی و حقوقی را در ارتباط با کارکردهای معاملات آتی تقویت خواهیم کرد. همچنین با راه‌اندازی پایگاه آموزش صنعتی در بورس شانگهای نسبت به توانمندسازی فعالان عرصه فولاد برای استفاده منطقی از ابزارهای مالی و ترغیب به اصلاح توانمندی‌های شرکت‌های تخصصی حوزه آتی برای خدمت بهینه به صنعت فولاد اقدام خواهیم کرد. و دست آخر اینکه بورس در صدد است که با استفاده از فرصت طرح‌های بزرگ اقتصادی چین مانند جاده ابریشم و کمربند اوراسیا، برای بین‌المللی کردن بازار مشتقه خود و توسعه قراردادهای آتی فلزات آهنی و غیر آهنی اقدام کند و به تدریج با ایجاد یک زیرساخت جهانی و ترغیب سرمایه‌گذاران خارجی و سایر ذینفعان بین‌المللی بازار آتی، برای حضور و دادوستد در این بازار نسبت به ایجاد مرجعیتی برای فلزات اقدام و از این رهگذر به اقتصادهای باز در جهان ارائه خدمت کند.

محمد رضا طهماسبی

◀ برگزاری سمپوزیوم بازار سرمایه بین الملل در شانگهای توسط فدراسیون جهانی بورس ها

فدراسیون جهانی بورس ها در مشارکت با بورس سهام شانگهای سمیناری در خصوص آینده بازارهای سرمایه در سطح بین الملل برگزار کرد. طی این گردهمایی، اعضای فدراسیون و سایر ذینفعان بین المللی بازارهای سرمایه در نشست مشترک آینده بازارهای مالی را با تمرکز بر سه محور «شانگهای به عنوان مرکز مالی آینده»، «نقش فناوری های معاملاتی» و «تأمین مالی پایدار» بررسی کردند. نقش بورس ها و نهاد های مالی در رشد و توسعه بازارهای سرمایه و تأثیر فناوری های نوین به ویژه اپلیکیشن هایی مانند «هوش مصنوعی»، «بلاکچین» و «کلود» در تغییر ماهیت صنعت بورس و تعریف جدیدی از عملکرد بازارهای بورسی مورد بررسی قرار گرفت. نقش فعالان بازار به عنوان پلی میان بورس ها و سرمایه گذاران در ایجاد یک محیط اقتصادی پایدار از دیگر موضوعات مورد بحث در این همایش بود. چین طی سال های اخیر شاهد موفقیت های چشمگیری در گشودن بازارهای مالی خود روی سرمایه گذاران خارجی و همچنین ایجاد مرکز مالی بین المللی شانگهای با هدف اولویت بخشی به محصولات نوین مالی، نوآوری در کسب و کار مالی و فناوری های معاملاتی و همچنین کمک به توسعه و رشد بازار سرمایه بین الملل بوده است.

◀ امضای تفاهم نامه همکاری بورس طلای شانگهای و بورس مسکو

بورس طلای شانگهای (Shanghai Gold Exchange) و بورس مسکو (MOEX) در کنفرانس جهانی طلا نسبت به امضای تفاهم نامه همکاری در خصوص توسعه محصول، فناوری معاملاتی، توسعه کسب و کار و سایر ابعاد عملیاتی بورس ها اقدام کردند. طی این مراسم که در حضور مدیران ارشد دو بورس صورت گرفت، بورس طلای شانگهای در حال گسترش همکاری های خود با بورس های سایر کشورهاست تا بتواند به عنوان مرجعیت قیمتی در آسیا و بازار بین الملل خدمات معاملاتی ارائه دهد. بورس مسکو دارای بازار نقدی و آتی شمش طلاست و در نظر دارد بازار خود را با حضور سایر فعالان بین المللی به قطب منطقه ای معاملات طلا در اروپا مبدل کند.

◀ امضای تفاهم نامه فی مابین بورس پاکستان و بورس بلاروس

بورس کالای بلاروس و بورس پاکستان طی مراسمی با حضور رؤسا و مدیران ارشد خود تفاهم نامه همکاری امضا کردند. بر اساس این تفاهم نامه طرفین توافق کردند که نسبت به تبادل اطلاعات بورسی، آموزش کارکنان، ترویج و آموزش و فعالیت های مشترک در راستای تقویت روابط جامعه بازرگانی و تجاری بلاروس و پاکستان اقدام کنند. از جمله برنامه های دیگر دو بورس برای همکاری دراز مدت فی مابین، توسعه زیرساخت معاملات دو سویه برای تسهیل معاملات کالاهای پذیرش شده در هر یک از دو بورس توسط فعالان بازار دو کشور و همچنین استفاده از نرم افزارهای بورس بلاروس برای ایجاد پلتفرم الکترونیک معاملات نقدی در پاکستان اعلام شده است. طی این مراسم، «آر کادی سالیکوف» رئیس بورس بلاروس با اعلام همکاری بین بورس های پاکستان و بلاروس خاطر نشان کرد که این تفاهم نامه در راستای تکمیل عملیات اجرایی دو بورس صورت می گیرد.

«رکورد جدید قراردادهای مشتقه محصولات کشاورزی در بورس شیکاگو»

بورس شیکاگو اعلام کرد طی معاملات روز ۱۹ ژوئن (۲۹ خردادماه) تعداد ۱۰ میلیون و ۴۲ هزار و ۶۹۴ قرارداد محصولات کشاورزی پذیرش شده در این بورس مورد دادوستد قرار گرفت که رکورد جدیدی در بازار محصولات کشاورزی بورس شیکاگو محسوب می‌شود. طی این بازه معاملاتی ۷۵۲ هزار و ۴۲۵ قرارداد آتی و اختیار غلات و دانه‌های روغنی و ۳۶۳ هزار و ۷۲۹ قرارداد آتی و اختیار ذرت مورد مبادله قرار گرفته و موقعیت تعهدی باز ایجاد شده است. بر اساس همین گزارش ۳۷۲۰ فرد حقیقی و حقوقی، طولانی‌ترین موقعیت‌های تعهدی بازار را به خود اختصاص داده‌اند و همچنین تعداد ۴۴۶ هزار و ۵۲۶ موقعیت تعهدی در خارج از ساعات رسمی معاملات بورس تشکیل و ثبت شده که بیشترین تعداد قرارداد معامله شده خارج ساعت این بورس را ثبت کرد. در همین حال، بنابر اعلام بورس شیکاگو طی سه ماهه دوم سال میلادی جاری روزانه به طور متوسط ۱۸ میلیون و ۴۰۰ هزار قرارداد مشتقه در بازار این بورس معامله شده که نسبت به دوره مشابه در سال قبل ۱۲ درصد افزایش نشان می‌دهد.

«برگزاری جشنواره‌های کالایی و المپیادهای بورسی توسط بورس شیکاگو»

با توجه به اهمیت موضوع مدیریت ریسک در بازار محصولات کشاورزی آمریکا، بورس شیکاگو بنادار برای ششمین سال پیاپی در مشارکت با سازمان ملی جوانان و دانشگاه ایالتی اوهاو یونوسبت به برگزاری جشنواره کالایی (Commodity Carnivals) در بیش از ۱۲۰ نمایشگاه محصولات کشاورزی در هشت ایالت آمریکا اقدام کند. هدف از برپایی این جشنواره‌ها آشنایی خانواده‌ها با مفهوم مدیریت و پوشش ریسک در بازار محصولات کشاورزی و آموزش جوانان به عنوان مدیران آینده است. طی ۶ سال گذشته بیش از ۳۲۵ هزار تن از جوانان در این طرح مشارکت داشته‌اند. اجرای این برنامه در راستای تعهدات این بورس برای آموزش و پرورش نیروهای مستعد و افراد متخصص در حوزه بازارهای مالی و مدیریت ریسک است. در همین راستا، بورس شیکاگو هر ساله المپیادهای دانشجویی تحت عنوان CME Group Trading Challenge با حضور بیش از ۵۰۰ تیم از سراسر کشور و همچنین ۳۷ کشور دنیا برگزار می‌کند. طی این مسابقات بیش از ۲۱۰۰ دانشجو در یک سامانه شبیه سازی شده نسبت به انجام مدیریت ریسک و به کارگیری راهبردهای پوشش ریسک در معاملات محصولات کشاورزی رقابت می‌کنند.

«مشوق‌های بورس برزیل برای جذب سرمایه‌گذاران خارجی»

سامانه جدید معاملات بورس برزیل (B3)، از دوم جولای (۱۱ تیرماه) برنامه جذب سرمایه‌گذاران خارجی و غیرمقیم در برزیل را آغاز کرده است. این برنامه قرار است تا اول جولای ۲۰۱۹ ادامه داشته باشد. هدف از اجرای این برنامه، تشویق و ترغیب سرمایه‌گذاران جدید برای حضور در برنامه‌های توسعه پایدار شامل آموزش، کارآموزی، مسئولیت‌های اجتماعی و محیط‌زیست این بورس از طریق اعطای مشوق‌هایی همچون معافیت از پرداخت کارمزدهای معاملات مشتقه و سایر محصولات مالی این بورس است. میزان این مشوق‌ها و معافیت‌های معاملاتی از طریق امتیازاتی که برنامه به کاربران می‌دهد، کنترل می‌شود.

بازار مالی

ارزش معاملات (هزار ریال)

تعداد قرارداد

۴۳۸,۰۶۴,۲۵۹

+۲۵۷۹% ▲

۱۱,۷۳۷,۱۱۷,۷۷۸

فروردین تا خرداد ماه ۱۳۹۶

۳۳,۹۸۱,۸۶۸

فروردین تا خرداد ماه ۱۳۹۷

۵۴۹,۳۱۴,۱۰۴

www.imereport.ir پایگاه اطلاع رسانی کالاخبر

کارنامه فصل بهار بورس کالا

معاملات طلایی در تالار نقره‌ای

مقدمه

در چند سال اخیر با اتخاذ سیاست کاهش نرخ سود بانکی از طرف دولت، فرصت سرمایه‌گذاری سنتی در سپرده‌های بانکی به تدریج جذابیت خود را در بین اقشار مردم از دست داده است. در این میان بازارهای موازی با به کارگیری ابزارهای جدید به دنبال جذب نقدینگی آزاد شده از بانک‌ها هستند. بورس کالای ایران نیز در این مدت اقدام به طراحی ابزارهایی همچون قراردادهای آتی سکه، اختیار معامله، گواهی سپرده طلا و سلف موازی استاندارد به منظور افزایش جذابیت سرمایه‌گذاری در این بازارهای کرده است. از طرفی با توجه به نوسانات قیمت ارز در ایران و روند رو به رشد آن و تأثیر مستقیم قیمت دلار بر قیمت طلا، بازار سکه و طلا بیشتر از سایر بازارها مورد توجه قرار گرفته است؛ در ادامه به معرفی مختصری از سازوکارهای معاملاتی مرتبط با سکه در بورس کالای ایران می‌پردازیم.

محسن ایزدی

مدیر معاملات کالایی کارگزاری بانک پاسارگاد

۱. معاملات آتی سکه طلا: قراردادی است

که در آن طرفین نسبت به معامله مقدار معینی سکه با قیمت مشخص و مشخصات فیزیکی معلوم برای تحویل در آینده توافق می کنند. در این قرارداد طرفین متعهد به تحویل کالا و پرداخت وجه آن در تاریخ مشخصی در آینده هستند و برای تضمین انجام تعهد باید خریدار و فروشنده هر کدام مبلغی را نزد شخص امینی (بورس کالا) قرار دهند. این قرارداد برای پوشش ریسک نوسانات قیمت سکه در آینده مورد استفاده قرار می گیرد. ویژگی مهمی که این قرارداد را از پیش خرید سکه متمایز می کند، بحث اهرمی بودن معامله در این بازار است؛ به این معنی که شخص می تواند با سپرده کردن وجه تضمین اولیه در این بازار، چندین برابر موجودی خود به خرید و فروش بپردازد و طبیعتاً سود و زیان در این معاملات حالت اهرمی به خود می گیرد.

این ویژگی معامله گران جسور بسیاری را جذب این بازار کرده است. همچنین، از دیگر مشخصات این بازار امکان اخذ موقعیت فروش، بدون داشتن سکه است. این موضوع باعث می شود که بتوان از روند نزولی بازار نیز کسب سود کرد که در دیگر بازارها این امکان فراهم نیست. روش معامله به این صورت است که مشتری پس از اخذ کد معاملاتی قراردادهای مشتقه بورس کالا نسبت به اخذ موقعیت خرید یا فروش آتی اقدام می کند. این موقعیت تا زمان سررسید قرارداد باز بوده و هر روزه حساب معاملاتی مشتری با توجه به سود و زیان قیمت تسویه روزانه، به روزرسانی می شود. در فاصله تا سررسید، مشتری می تواند با اخذ موقعیت

معکوس در بازار نسبت به بستن موقعیت خود اقدام کند، در غیر این صورت می تواند در زمان سررسید وارد مرحله تحویل سکه شود و با توجه به قیمت تسویه آخرین روز معاملاتی، نسبت به واریز وجه جهت دریافت سکه خریداری شده (موقعیت خرید) و یا تحویل سکه های فروخته شده (موقعیت فروش) اقدام کند.

۲. اختیار معامله: قراردادی است، بین خریدار و فروشنده، به نحوی که خریدار از فروشنده اختیار معامله، حق خرید یا فروش یک دارایی را در یک قیمت معین، خریداری می کند. در حال حاضر این قرارداد روی معاملات آتی سکه طلا اعمال می شود و مشتری می تواند پس از اخذ کد قراردادهای مشتقه در بورس کالا با خرید قراردادهای اختیار نسبت به محدود کردن ریسک خود به مقداری مشخص اقدام کند؛ به عنوان مثال، می توان موقعیت فروشی در قیمت ۱,۴۰۰ ریال در سکه آبان ماه اتخاذ کرد. به طور همزمان قرارداد اختیار خریدی با قیمت ۱۴۲۰ ریال به قیمت ۱۰ ریال خریداری کرد. در صورت کاهش قیمت سکه موقعیت فروش مشتری سودآور می شود و نیازی به اعمال اختیار نیست. در این صورت، ۱۰ ریال قیمت اختیار از سود مشتری کم می شود. در مقابل اگر قیمت سکه افزایش پیدا کند و به ۱۴۵۰ ریال برسد، مشتری می تواند با اعمال اختیار خود، موقعیت خود را با قیمت ۱۴۲۰ ریال ببندد و بدون توجه به مقدار افزایش قیمت سکه در مجموع ۳۰ ریال متحمل زیان شود.

۳. گواهی سپرده سکه طلا: گواهی سپرده ورقه ای است بهادار که نشان دهنده مالکیت دارنده آن بر مقدار معینی کالای سپرده شده در انبار است؛ پشتوانه آن قبض انباری است که توسط انباردار صادر می شود؛ بنابراین مقدار کالا در اوراق سپرده مشخص است و این کالا در انبار

معینی سپرده شده است. این انبار خزانهداری پردیس بانک رفاه است. از مزایای این معامله می توان به این موارد اشاره کرد: عدم نیاز به مراجعه حضوری و حمل فیزیکی کالا (معاملات به صورت آنلاین و در سیستم معاملاتی اوراق بهادار انجام می شود)، کشف نرخ عادلانه در بورس توسط مکانیسم عرضه و تقاضا، دارا بودن قابلیت وثیقه برای اخذ تسهیلات، معافیت مالیاتی در معاملات (خرید و فروش)، انتقال بخشی از سفته بازی بازار سکه از معاملات نقدی به گواهی سپرده.

۴. صندوق های طلا: این صندوق ها اقدام به تشکیل پرتفویی متشکل از قراردادهای مشتقه، سکه نقدی، گواهی سپرده سکه طلا می کنند که ترکیب دارایی های این صندوق ها به صورت جدول زیر است. مزیت این صندوق ها کاهش ریسک معاملاتی از طریق ایجاد تنوع در سرمایه گذاری، استفاده از افراد خبره و دارای دانش مرتبط با حوزه طلا، نقدشوندگی بالا و سهولت در خرید و فروش است. در حال حاضر، تعداد این صندوق ها در حال افزایش است و به مشتریانی که دارای تخصص کافی در معاملات طلا نیستند توصیه می شود که این صندوق ها را به عنوان فرصت سرمایه گذاری با ریسک کمتر مد نظر قرار دهند. این معاملات با کد سهامداری اوراق بهادار مورد معامله قرار می گیرد.

تمامی فعالان حقیقی و حقوقی می توانند با استفاده از ابزارهای طراحی شده در بورس کالای ایران نسبت به سرمایه گذاری در بازار طلا اقدام کنند و در عین حال ریسک سرمایه گذاری خود را تا حد زیادی پوشش دهند. متقاضیان می توانند با در دست داشتن مدارک هویتی خود و مراجعه به دفاتر کارگزاران فعال در این بازار به سادگی نسبت به اخذ کد و افتتاح حساب معاملاتی اقدام کنند.

شرح	نسبت از کل دارایی های صندوق
گواهی سپرده کالایی سکه طلا	حداقل ۷۰ درصد ارزش کل دارایی های صندوق
اوراق مشتقه مبتنی بر سکه طلا	حداکثر ۲۰ درصد ارزش کل دارایی های صندوق
تعهد خالص موقعیتهای بدون پوشش در قراردادهای مشتقه مبتنی بر سکه طلا	حداکثر ۵۰ درصد ارزش کل دارایی های صندوق در زمان اتخاذ موقعیت
اخذ موقعیت خرید در قرارداد اختیار معامله سکه طلا	حداکثر ۵ درصد ارزش کل دارایی های صندوق

افتتاح حساب معاملاتی و سرمایه‌گذاری در بازار طلا

شروع

پایان

محصولات کشاورزی

ارزش معاملات (هزار ریال)

حجم معاملات (تن)

۸,۲۷۲,۰۵۸,۹۶۲

▼ ۵٪ -

۷,۸۴۲,۳۷۵,۲۱۰

فروردین تا خرداد ماه ۱۳۹۶

۶۴۰,۲۷۴

▼ ۳٪ -

۶۲۳,۷۰۰

فروردین تا خرداد ماه ۱۳۹۷

پایگاه اطلاع رسانی کالاخبر www.imereport.ir

کارنامه فصل بهار بورس کالا

با ورود به بورس کالا

زعفران

از قیمت واقعی با خبر شوید

سحر نمایی

این است که خریدار اطمینان دارد محصولی که از بورس تهیه می‌کند، از استاندارد و کیفیت لازم برخوردار است. این روش معاملاتی علاوه بر افزایش کیفیت، کمک بسزایی در ارتقای برند زعفران ایرانی خواهد داشت که به مرور زمان می‌توانیم جایگاهمان را در بازارهای بین‌المللی پیدا کنیم. «رامین اسمی» در ادامه بورس کالای ایران را پلی به سوی توسعه بازار کشاورزی دانست و گفت: بازار کالایی به کمک توسعه بخش کشاورزی آمده و پس از رونق بازار فیزیکی، اکنون به فکر ارتقای بازار طلای سرخ در کنار سکه طلا در بازار آتی است؛ به این ترتیب، نخستین معاملات آتی زعفران جهان از خردادماه سال جاری در بورس کالای ایران انجام شد که امیدواریم طلای سرخ ایرانی هر چه زودتر به جایگاه و ارزش واقعی خود برسد و ایران را تبدیل به مرجع قیمت‌گذاری زعفران در دنیا کند. به عقیده وی زعفران به عنوان محصول استراتژیک، به بازاری شفاف و مدون نیاز دارد تا بتواند قیمت این محصول را سامان‌دهی کند؛ چرا

معاملات فیزیکی و قراردادهای آتی بورس کالا این است که کشاورز قدرت تصمیم‌گیری خواهد داشت و زمانی که از قیمت واقعی با خبر باشد، دیگر راضی به فروش محصول با قیمت ارزان به واسطه‌ها نخواهد بود؛ به این ترتیب، بورس کالا موجب منفعت تولیدکننده می‌شود. از طرفی گواهی سپرده کالایی زعفران نیز به صورت اوراق بهادر موجب شفافیت بیشتر قیمتی این محصول شده؛ به طوری که به صورت شفاف مشخص است که مالک دارنده این گواهی دارای چه مقدار کالا است. همچنین، دارندگان زعفران هم می‌توانند با رعایت استانداردهای لازم و اخذ کد بورسی محصول خود را به انبار پذیرش شده نزد بورس بسپارند و در قبال آن قبض انبار دریافت کنند تا در زمان مناسب آن را به فروش برسانند. در این راستا با مسئول امور زعفران سازمان جهاد کشاورزی خراسان رضوی گفت‌وگویی داشتیم که در ابتدا به مزایای عرضه زعفران در بورس کالا اشاره کرد و گفت: در حقیقت مهم‌ترین مزیت گواهی سپرده زعفران

مشکلات متعددی طی سال‌های گذشته در مسیر تولیدات داخلی از جمله تولید و فرآوری زعفران قرار گرفته بود و از آنجا که نظارت و کنترل کافی بر بازار زعفران چه داخلی و خارجی وجود نداشته است، این محصول با کیفیت پایین و قیمت نازل به بازارهای بین‌المللی عرضه می‌شد. در چنین شرایطی با ورود طلای سرخ به بورس کالای ایران و نظارت کافی روی استانداردهای این محصول امید است که در آینده نزدیک این صنعت دیگر با تهدید جدی مواجه نشود و بتواند در بازارهای بین‌المللی جایگاه مناسب خود را باز یابد.

بورس کالا منفعتی بزرگ برای تولیدکننده

امروز ابزارهای معاملاتی مختلف و متنوع بورس کالای ایران به ویژه در بازار زعفران مزیت‌های زیادی را برای فعالان این عرصه به دنبال داشته است. بزرگ‌ترین مزیت شفاف‌سازی قیمت‌ها در

این است که فعالان اقتصادی زیادی در آن حضور پیدا خواهند کرد و می‌توانند مانند کالاهای دیگر، این محصول را مورد معامله قرار دهند و با افزایش تبادلات تجاری و معاملات، قیمت واقعی نیز کشف شود.

❖ بازار بدون ریسک طلای سرخ

«اسمی» در پاسخ به این سؤال که بازار آتی زعفران چه کمکی در زمان نوسان نرخ ارز به تولیدکنندگان می‌کند، عنوان کرد: یکی از عوامل تأثیرگذار بر قیمت طلای سرخ، قیمت ارز است؛ یکی از مهم‌ترین مزایای راه‌اندازی قرارداد آتی زعفران، پیش‌بینی‌پذیر کردن بازار است، به طوری که فعالان این عرصه وارد بازار آتی شده و با تجزیه و تحلیل، زعفران را برای ماه‌های آینده معامله می‌کنند که این امر علاوه بر پوشش نوسانات قیمتی در آینده، چشم‌انداز مناسبی از آینده بازار را به زعفران‌کاران و فعالان ارائه می‌دهد.

«اسمی» در پایان گفت: معاملات قراردادهای آتی در سراسر دنیا در حال انجام است و مامشتاق هستیم که در ایران نیز، کل محصول زعفران با انواع ابزارهای بورس کالا به فروش برسد. مقاومت‌هایی در این مسیر وجود دارد و برخی واسطه‌گران نیز اعتراضات خود را اعلام کرده‌اند؛ اما منافع ملی اهمیت بیشتری دارد و بورس کالا نیز حامی این منافع است. بورس‌های کالایی در تمام دنیا به عنوان سالم‌ترین بازارهای مالی شناخته می‌شوند و نباید از آنها فرار کرد؛ لذا می‌توان گفت بورس کالا روندی منطقی برای انجام معاملات دارد و می‌تواند نجات بخش زعفران ایرانی باشد.

بازاری مناسب در بورس کالای ایران، برند جهانی زعفران را نیز از آن خود کنیم. بورس کالای ایران به همین منظور نخستین معاملات آتی زعفران جهان را راه‌اندازی کرده است؛ به عقیده مسئول امور زعفران سازمان جهاد کشاورزی خراسان رضوی این معاملات ابزار بسیار مناسبی از لحاظ شفافیت، کشف قیمت و تأمین مالی بخش کشاورزی به شمار می‌آید؛ ضمن اینکه این ابزار می‌تواند با افزایش فعالان اقتصادی در این بخش، قیمت‌های زعفران را در ایران و در بازارهای صادراتی واقعی کند. «اسمی» در ادامه گفت: با عرضه زعفران در بورس کالا، تولیدکنندگان با توجه به مکانیسم شفاف‌سازی قیمت‌ها روی تابلوی معاملات، از قیمت‌های واقعی مطلع می‌شوند؛ چون تعیین قیمت زعفران به صورت عرضه و تقاضا باعث کشف واقعی قیمت این محصول می‌شود؛ به این ترتیب، پس از عرضه زعفران در بورس کالا، کشاورزانی که از این بازار مطلع هستند و منافع خود را در این بازار دیده‌اند، حاضر نمی‌شوند که محصول تولیدی را با قیمت کم در خارج از بورس و به واسطه‌ها بفروشند. مسئول امور زعفران سازمان جهاد کشاورزی استان خراسان رضوی ادامه داد: زعفران گران‌ترین محصول کشاورزی است و قابلیت نگهداری در انبارهای مرغوب بورس کالا را دارد؛ اما به دلیل اینکه واسطه‌ها با قیمت کمتر از بازارهای جهانی این محصول را به فروش می‌رسانند، هرگز زعفران به قیمت واقعی خود در سطح جهانی نرسیده است؛ بنابراین از جمله مزایای ورود زعفران به معاملات آتی بورس کالا

که اکنون واسطه‌گرانی در این بازار وجود دارند که از سادگی کشاورزان سوء استفاده کرده و محصول برداشتی آنها را زیر قیمت واقعی خریداری می‌کنند و بعد به عنوان یک کالای سرمایه‌ای آن را دپو کرده تا در زمان مناسب با قیمت‌های غیر واقعی آن را در بازار عرضه و سودهای غیر منطقی به دست آورند؛ اما خوشبختانه با ورود بورس کالا به بازار این محصول، کشاورز بدون هیچ واسطه‌ای و با قیمت واقعی محصول خود را در بورس عرضه می‌کند. «اسمی» تأکید کرد: با اطمینان می‌توان گفت که تمامی روش‌های فروش در بورس کالای ایران از خاصیت‌های خوبی برخوردارند، منتی باید این بازار عمیق پیدا کرده و شناخته شود.

❖ جهانی می‌شویم

در حال حاضر کشور ما در دنیا بزرگ‌ترین تولیدکننده زعفران است، در حالی که تا قبل از جنگ جهانی اول اسپانیا با تولید ۱۳۰ تن زعفران، بزرگ‌ترین تولیدکننده زعفران جهان محسوب می‌شد، اما این آمار در حال حاضر به ۸۰۰ کیلو تا یک تن در سال رسیده است.

طبق گزارش اعلامی «علی شریعتی مقدم» عضو اتحادیه صادرکنندگان زعفران خراسان، ایران با تولید ۳۳۸ تن زعفران در سال ۱۳۹۶ به عنوان بزرگ‌ترین تولیدکننده در دنیا بوده است. با توجه به بی‌رقیب بودن ایران در تولید، اما متأسفانه در حوزه تجارت این محصول نتوانسته ایم نقش آفرینی داشته باشیم؛ از این رو، به نظر می‌رسد که باید بتوانیم با رقابت سالم و ارتقای

طایق اتفاق خوب برای طلای سرخ

الهه پیروی

زعفران ارزشمندترین محصول زراعی و گران‌ترین ادویه جهان است که از آن به عنوان طلای سرخ یاد می‌شود، طلای سرخی که ایران سهم بیش از ۹۰ درصدی تولید آن را در اختیار دارد و تنها تأمین‌کننده این محصول مهم در دنیا به شمار می‌رود، اما به دلایل مختلفی هنوز نتوانسته به جایگاه شایسته و درخور این عنوان برسد؛ زیرا در کنار کشت زعفران در افغانستان، تولید انبوه زعفران در چین زنگ خطری برای زعفران ایرانی شده و اسپانیا نیز به عنوان تعیین‌کننده قیمت این محصول در بازارهای جهانی، محصول فله‌ای زعفران ایران را به نام خود بسته‌بندی و به سایر کشورها صادر می‌کند. در کنار این موضوع، بازار زعفران در داخل نیز تعریفی ندارد و از نابه‌سامانی‌های زیادی رنج می‌برد، به طوری که در بیشتر مواقع سود حاصل از کاشت و فروش طلای سرخ به جیب کشاورزان نمی‌رود و این دلال‌ها هستند که با واسطه‌گری سودهای قابل توجهی نصیب خود می‌کنند و با سوء استفاده از ناآگاهی زعفرانکاران در خصوص قیمت واقعی طلای سرخ، محصول آنها را پایین‌تر از قیمت واقعی می‌خرند؛ بنابراین با وجود تولید ۹۰ درصدی زعفران جهان در ایران، تاکنون کنترل درستی بر روی مبادی توزیع و صادرات این محصول صورت نگرفته و نتیجه‌فرآیند آن بر آشفته‌بازاری شده است که نتیجه‌فرآیند آن بر تولیدکنندگان یعنی کشاورزان، فشار مضاعف وارد کرده است.

وجود مشکلات متعدد در بازار داخلی و خارجی طلای سرخ موجب شد تا برای بهبود حال زعفران ایرانی و برای درمان و حل این مشکلات و همچنین کسب جایگاه شایسته ایران در بازارهای جهانی تصمیم گرفته شد تا این محصول ارزشمند در بورس کالای ایران عرضه شود تا فروش آن در بازارهای داخلی و خارجی ساماندهی شود؛ بر این اساس ساز و کار عرضه زعفران در بورس کالای ایران فراهم و از پاییز ۹۶ و همزمان با اجرای طرح خرید توافقی زعفران از سوی سازمان تعاونی روستایی، پای طلای سرخ به بورس کالای ایران باز شد. با باز شدن پای زعفران به بورس کالا و سپس راه‌اندازی معاملات آتی این محصول، تغییرات گسترده‌ای در مسیر ساماندهی بازار طلای سرخ به وجود آمد، به طوری که بنا به گفته فعالان بازار، با عرضه زعفران در بورس کالای

ایران برای اولین بار در تاریخ تولید زعفران، کشف قیمت شفاف و عادلانه این محصول انجام و قیمت مشخصی برای زعفران اعلام شد؛ قیمتی که موجب شد تا کشاورزان زعفرانکار بعد از سال‌ها از فروش محصول خود رضایت داشته باشند و از راهیابی طلای سرخ به بورس کالای ایران استقبال کنند؛ زیرا معامله زعفران در بورس کالا در کنار تنظیم بازار زعفران، موجب کوتاه شدن دست واسطه‌ها شده است، به طوری که واسطه‌ها دیگر در معامله زعفران جایگاهی ندارند تا سودهای کلان به جیب بزنند، موضوعی که کشاورزان آن را به وضوح لمس کرده و از این بابت هم بسیار خوشحالند.

کمک بورس به بازار داخلی و خارجی زعفران

در این خصوص، «غلامرضا کریمی» مدیر عامل شرکت زرین زعفران مشرق زمین و یکی از فعالان بازار زعفران، هدف اصلی از ورود زعفران به بورس کالای ایران را کشف قیمت شفاف و عادلانه این محصول دانست و گفت: اتفاق خوبی که برای محصول زعفران افتاد، کشف قیمت این محصول در بورس کالا بود، به طوری که با عرضه طلای سرخ در این بورس به هدف خود که همان کشف قیمت است، دست یافتیم.

به گفته‌ی «کریمی» متأسفانه در سالیان گذشته مرجع معتبری برای قیمت‌گذاری این محصول در کشور وجود نداشته است، در حالی که ایران بهترین تولیدکننده زعفران در دنیا است، ولی قیمت آن در جای دیگری تعیین می‌شود که این نقص بزرگی است؛ بنابراین، از آنجایی که ایران قابلیت و توان تولید محصولاتی همچون پسته و زعفران را دارد، الزاماً باید تعیین‌کننده قیمت این محصولات در دنیا نیز باشد.

این فعال بازار زعفران تأکید کرد: بهترین راهکار برای قانونمند و یکپارچه شدن بازار زعفران عرضه در

بورس کالا است تا از این بستر برای امکان استمرار تولید، توزیع و صادرات محصولات کشاورزی در جهت انسجام و هدفمند شدن هر چه بیشتر استفاده شود.

«کریمی» معتقد است، علاوه بر کشف قیمت این محصول، عرضه زعفران در بورس کالا به صادرکنندگان نیز کمک می‌کند؛ زیرا آنها معتقدند که قیمت زعفران در اسپانیا و کشورهای اروپایی بر اساس قیمت ایران تعیین می‌شود و اکنون که قیمت ثابتی برای این محصول در بورس کالا وجود دارد، مسلماً آنها هم از ثبات قیمتی برخوردار می‌شوند؛ بنابراین می‌توان گفت که بورس کالای ایران می‌تواند مرجع قیمتی این محصول در دنیا باشد و از آنجایی که ما بزرگترین تولیدکننده زعفران در دنیا هستیم باید تعیین‌کننده قیمت این محصول نیز باشیم.

استفاده از ظرفیت‌های بورس در تنظیم بازار داخلی زعفران

همچنین «علی ابراهیمی» عضو کمیسیون کشاورزی مجلس نیز در این خصوص توضیح داد: زعفران محصول ارزشمند کشورمان است که سال‌هاست بدون نظارت مناسب و برنامه‌ریزی دقیق به کشورهای دیگر صادر می‌شود و اگر کشور دیگری ظرفیت‌های تولید این محصول را به شکل ما داشت، امروز بازار زعفران دنیا با برند و قیمت‌های همان کشور شناخته می‌شد. او معتقد است که در کشور ما بورس کالا در حوزه‌های مختلفی فعال است و باید از ظرفیت‌های این بورس در راستای تنظیم بازار داخل و صادرات یکپارچه زعفران با قیمتی واقعی استفاده کرد که خوشبختانه این اتفاق در ماه‌های اخیر رقم خورده است، به طوری که با ورود زعفران به بورس و با کشف واقعی قیمت زعفران این

مزیت‌های زیادی دارد که اصلی‌ترین آن، پوشش ریسک‌های قیمتی است، به طوری که وقتی یک تولیدکننده می‌داند که می‌تواند از امروز محصول خود را برای چهار ماه آینده با قیمتی مناسب به فروش برساند، علاوه بر اینکه انگیزه او برای افزایش تولید دو چندان می‌شود، از افت قیمت زعفران خود در زمان برداشت محصول تحت تأثیر بازی دلال‌ها نیز در امان می‌ماند. در طرف مقابل مصرف‌کنندگان نیز که از قیمت زعفران در چهار ماه آینده اطمینان ندارند، می‌توانند از امروز به مقدار نیاز خود و با قیمتی مشخص خرید کنند و به این ترتیب آنها نیز در مقابل نوسان قیمت در آینده بیمه می‌شوند. بنابراین راه‌اندازی بازار آتی می‌تواند منجر به شفاف شدن قیمت زعفران و جلوگیری از ضرر و زیان معامله‌گرانی که بدون اطلاع دقیق از قیمت واقعی نسبت به معامله اقدام می‌کنند، شود و این یک پدیده بسیار مبارک برای بازار زعفران کشور است. ضمن اینکه راه‌اندازی قراردادهای آتی زعفران سرمایه‌های را که در بازار به سمت بورس روانه می‌کند و این یکی دیگر از ویژگی‌های مهم این نوع معاملات است. همچنین نکته مهم در این زمینه این است که با رونق معاملات نقدی و آتی زعفران در بورس کالای ایران دیگر نگرانی بابت ارزان‌فروشی زعفران معنی نخواهد داشت؛ چرا که جایگزینی مکانیسم عرضه و تقاضا سبب می‌شود تا کشاورزان، زعفران خود را به قیمت واقعی به فروش برسانند.

بر این اساس از آنجایی که راه‌اندازی بازار آتی زعفران به ساماندهی بازار، قابل پیش بینی شدن آن، جذب سرمایه‌ها به سمت بورس و ثبات بازار کمک کرده است، توانسته کشاورزان زیادی را خوشحال و جذب این بازار کند. ضمن اینکه این بازار دید و تحلیل بهتری به فعالان بازار زعفران می‌دهد تا نسبت به روند آتی قیمت‌ها ارزیابی دقیق‌تری داشته باشند؛ بنابراین کشف قیمت و ایجاد شفافیت در معاملات، حذف واسطه‌ها و حداکثرسازی سود کشاورزان و در نهایت دستیابی کشور به مرجعیت قیمت‌ها در دنیا مهم‌ترین مزایایی است که فعالان بازار زعفران در خصوص راه‌اندازی بازار معاملات آتی زعفران در بورس کالا به آنها اشاره کرده و بر لزوم تسریع و تسهیل فروش زعفران در بورس کالا تأکید می‌کنند. این در حالی است که ایجاد ثبات در بازار طلای سرخ از آن جهت حائز اهمیت است که ایران با تأمین بیش از ۹۰ درصدی سهم تولید زعفران در دنیا، تولیدکننده برتر جهان محسوب می‌شود و با این سهم قابل توجه باید نقش پررنگی در تعیین قیمت‌های جهانی ایفا کند. ضمن اینکه برقراری ثبات هر چه بیشتر در این بازار به نفع کشاورزان و زعفرانکاران است تا سود حاصل از فروش محصول به جای آنکه جیب دلالان و واسطه‌ها را سنگین‌تر کند، عاید تولیدکنندگان این محصول گران قیمت حوزه کشاورزی شود.

❖ **خیز برای هدایت بازار جهانی زعفران**
مجری طرح گیاهان دارویی وزارت جهاد کشاورزی نیز در خصوص مزایای عرضه زعفران در بورس کالای ایران گفت: با عرضه زعفران در بورس کالا می‌توانیم به لیدر قیمت‌گذاری این محصول در جهان تبدیل شویم و هدایت بازارهای جهانی زعفران را در دست بگیریم؛ زیرا در حال حاضر با وجود اینکه ۹۰ درصد زعفران دنیا در ایران تولید می‌شود، اما کشورهایی نظیر اسپانیا تعیین‌کننده قیمت این محصول هستند.

به گفته «یوسفی آذر»، در حال حاضر یک کیلوگرم زعفران در بازار ایران به قیمت ۵ میلیون تومان و در بازار صادراتی به قیمت ۹ میلیون تومان به فروش می‌رود، در حالی که قیمت صادراتی خرده‌فروشی این محصول در اروپا بیش از ۴ برابر بوده و این محصول به قیمت ۲۰ تا ۳۰ میلیون تومان در هر کیلو به فروش می‌رود؛ بنابراین اگر بتوانیم هدایت بازار زعفران را در دنیا از طریق بورس کالا به عنوان بازاری شفاف در دست بگیریم، با ارزآوری بالای این محصول قطعاً در این حوزه حرف اول را در دنیا خواهیم زد.

❖ **هدف تمام سیاست‌های تنظیم بازاری محقق می‌شود**

مدیر کل بازرگانی محصولات کشاورزی سازمان مرکزی تعاونی روستایی ایران نیز در این خصوص بیان کرد: فروشنده زعفران می‌تواند با مراجعه به بورس از قیمت‌های واقعی روی تابلوی معاملات آگاهی یافته و حقوق خود را در محیطی شفاف دریافت کند. خریدار نیز می‌تواند قیمت‌های پیشنهادی روی تابلوی بورس را مشاهده کرده و پس از پرداخت هزینه‌های زنجیره بعدی محصول موردنظر خود را با قیمتی منصفانه خریداری کند. به گفته «مر تفضی معتمد»، مادامی که عرضه زعفران در بورس کالا انجام می‌شود، این اطمینان خاطر وجود دارد که در حق تولیدکننده و مصرف‌کننده واقعی اجحاف نمی‌شود؛ یعنی هدف تمام سیاست‌های تنظیم بازاری مدنظر در بستر این بازار به نتیجه می‌رسد.

❖ **ایجاد مسیر جدید برای طلای سرخ**
این گزارش حاکی است که بورس کالای ایران با راه‌اندازی قراردادهای آتی زعفران از خردادماه امسال، مسیر جدیدی را برای این محصول استراتژیک ایجاد کرده است؛ ابزاری که توانسته در مدت کوتاه جای خود را در دل کشاورزان باز کند و با استقبال گسترده آنها روبه‌رو شود؛ زیرا با راه‌اندازی معاملات آتی در بورس کالا، زعفران ایرانی برای اولین بار افزایش قیمت چشمگیری را تجربه کرده و به نرخ‌های واقعی خود نزدیک‌تر شده است.

کارشناسان معتقدند که معاملات آتی زعفران برای تولیدکننده و مصرف‌کننده به طور هم‌زمان

محصول در وهله نخست دیگر شاهد ارزان‌فروشی زعفران از سوی کشاورزان به واسطه‌ها نخواهیم بود و در مرحله بعد قیمت‌ها برای فروش به بازارهای جهانی نیز مشخص می‌شود. به گفته «ابراهیمی» یکی دیگر از مزایای بورس کالا، کمک به ارتقاء کیفیت محصولات است، به طوری که در خصوص زعفران و سایر کالاها، محصولات با کیفیت و استاندارد مشخص روی تابلوی بورس می‌روند و این امر در رشد کیفی تولیدات در حوزه کشاورزی موثر است.

❖ **کشاورزان خوشحالند**

«منوچهر مالکی» دیگر فعال بازار زعفران نیز به استقبال کشاورزان از ورود زعفران به بورس کالا اشاره کرد و گفت: تمامی کشاورزان زعفرانکار از ورود طلای سرخ به بورس کالا و کشف قیمت شفاف و عادلانه و تنظیم بازار این محصول بسیار خوشحالند؛ زیرا با راهیابی این محصول به بورس، زعفران به قیمت واقعی خود رسیده و بازار زعفران از ثبات برخوردار شده است. «مالکی» اظهار کرد: افزایش قیمت زعفران در بازار آتی بورس کالا و کوتاه شدن دست واسطه‌ها و دلالان موجهی از خوشحالی را در بین کشاورزان ایجاد کرده است؛ زیرا تا کنون کشاورزان نتوانسته بودند محصول خود را به این قیمت بفروش برسانند و در این بین تنها واسطه‌ها سودهای زیادی کسب می‌کردند، در حالی که بورس کالا باعث شد تا کشاورزان زحمات دسترنج خود را دریافت کنند و به رویای افزایش قیمت محصول برسند. این فعال بازار زعفران افزود: از سوی دیگر استانداردهای تعریف شده برای زعفران در بورس کالا موجب شده است تا کشاورزان مجبور به رعایت استانداردهای مورد نظر شوند که این کار باعث افزایش کیفیت محصول و کاهش تقلب در بازار شده است، به طوری که مشاهده می‌شود که با ورود طلای سرخ به بورس، تقلب در بازار زعفران به شکل قابل قبولی کم شده است.

وی توضیح داد: عرضه زعفران در بورس کالا در کنار واقعی شدن قیمت این محصول، موجب جلوگیری از قاچاق پیاز زعفران هم شده است؛ زیرا با ورود زعفران به بورس کالا دیگر کشاورزان تمایلی به فروش پیاز زعفران ندارند و ترجیح می‌دهند تا پیاز زعفران خود را نگه دارند و از آن زعفران برداشت کنند که این امر از اثرات مثبت ورود زعفران به بورس کالا است.

«مالکی» همچنین از امکان اتصال زنجیره تولید تا مصرف از طریق عرضه زعفران در بورس کالا سخن گفت و افزود: با عرضه زعفران در بورس کالا ضمن ارائه محصول با کیفیت به خریداران و تعیین قیمت‌ها براساس مشخصه‌های کیفی آن، شاهد حذف دلالان و واسطه‌ها خواهیم بود؛ زیرا در بازار سنتی زعفران افراد متقلب و واسطه‌های بسیاری حضور دارند که بخش عمده‌ای از سود کشاورز را عاید خود می‌کنند.

معامله ۸,۸۲ درصد از کل تولید سالانه زعفران در قالب معاملات آتی

طلای کویر از معاملات سنتی تامانور در بازارهای جهانی

به نام ایران در جهان منجر شود. در واقع از آنجایی که استانداردهای بورس کالای ایران می‌تواند خیال خریداران خارجی را از بابت کیفیت محصول راحت کند، مشتریان خارجی به جای مراجعه به دلالان، مستقیماً از بورس کالای ایران خرید خواهند کرد و این اتفاق به مرور زمان به شناخته شدن زعفران در جهان به عنوان یک کالای ایرانی می‌انجامد، اما رونق معاملات زعفران در بورس کالا شرایطی را می‌طلبد که باید با برنامهریزی مناسب به آن دست یافت؛ این شرایط طی سال‌های گذشته و به مرور زمان در بورس کالا ایجاد شده است.

ضمن اینکه معاملات گواهی سپرده زعفران نیز از سال گذشته در این بازار راه‌اندازی شده و طبیعی به نظر می‌رسد که با افزایش تعداد انبارهای پذیرش شده در بورس کالا معاملات آن توسعه بیشتری خواهد یافت؛ تا پایان تیرماه ۱۳۹۷ انبارهای اتحادیه تعاونی‌های روستایی خراسان رضوی و زرین زعفران مشرق زمین تنها انبارهایی هستند که در مجموع با ظرفیت نگهداری دو میلیون و ۲۵۰ هزار گرم انواع محصول طلای سرخ کویر به عنوان انبارهای استاندارد در بورس پذیرش شده است.

به این ترتیب، زعفران در حالی جهت اجرای سیاست خرید توافقی و به منظور حمایت از کشاورزان برای اولین بار در قالب گواهی سپرده کالایی در بورس کالای ایران عرضه شد که طبق گفته مسئول واحد

۷,۲ تن در رتبه سوم قرار داشت. همچنین سهم ایران از صادرات ارزی زعفران در سال ۲۰۱۶ میلادی، ۴۲ درصد بوده است که در قالب بسته‌بندی‌های بزرگ و فروش (فاقد کیفیت لازم) به کشورهایی مانند اسپانیا، ایتالیا، امارات و افغانستان رفته‌اند و در این کشورها با بسته‌بندی مجدد در غالب برندهای معتبر جهانی به بازار ارائه شده‌اند؛ این موضوع در بلندمدت باعث کاهش قیمت و ضربه خوردن به برند زعفران ایرانی خواهد شد. این در حالی است که مطابق آمار اتاق بازرگانی در سال ۹۶ میزان کل صادرات زعفران کشور ۲۰۷ تن به ارزش ۲۹۰ میلیون دلار بوده است.

❖ معامله گل‌های پنفش در تالار نقره‌ای

در این میان بورس کالای ایران به کمک توسعه این بخش آمده و معاملات زعفران در این بازار از مدت‌ها پیش و در واقع از ابتدای کار این بورس برقرار بوده است. معاملات این محصول ارزشمند تنها به بخش فیزیکی محدود نشد و از سال گذشته با ابلاغ وزارت جهاد کشاورزی، سیاست خرید توافقی زعفران در قالب گواهی سپرده در بورس کالای ایران عملیاتی شود. به این ترتیب، لزوم بهره‌گیری زعفران از ابزارهای نوین و ایجاد بازاری متشکل و سازمان‌یافته تا آنجا حائز اهمیت است که بی‌شک رونق معاملات این محصول در بورس کالا می‌تواند به شناخته شدن برند زعفران

زعفران، به دلیل ارزش زیادی که دارد به «طلای سرخ» معروف است؛ طلایی که تاکنون در ایران تنها به عنوان یک نام باقی مانده و با وجود ویژگی‌های منحصر به فرد و ارزش ذاتی، نتوانسته به جایگاه اصلی خود در حوزه کشاورزی تجارت جهانی برسد. آمارهای موجود حکایت از آن دارد که زعفران دارای گردش مالی ۸ میلیارد دلاری در جهان است که سهم ایران از این گردش مالی کمتر از ۳۰۰ میلیون دلار است و این موضوع با در نظر گرفتن اینکه بزرگ‌ترین تولیدکننده زعفران در جهان است، تناقض دارد. این در شرایطی است که در سال‌های اخیر مشکلات دیرینه و ساختاری در بخش کشاورزی کشور باعث شده تا مسئولان در اندیشه به کارگیری ابزارهای نوین و الگوبرداری از کشورهای توسعه یافته دنیا بيفتند.

❖ نگاهی به وضعیت بازار زعفران

آمارهای تولید سالانه اعلامی توسط انجمن ملی زعفران نشان می‌دهد که قطب تولید زعفران در استان‌های خراسان رضوی و جنوبی کشور قرار دارد. در سال ۹۵ مطابق با آمارنامه‌های وزارت جهاد کشاورزی، خراسان رضوی با ۲۵۷,۶ تن و خراسان جنوبی با ۵۱,۱ تن از ۳۳۶ تن تولید کل کشور، بیشترین سهم میزان تولید را داشته‌اند. در سال ۲۰۱۶ میلادی نیز ایران با تولید ۳۳۶ تن زعفران در رتبه اول تولید، هند با تولید ۲۲ تن در رتبه دوم و یونان با تولید

میلیون ریال منعقد شد. همان طور که در جدول ذیل مشاهده می شود تا پایان تیرماه امسال معامله گران در مجموع ارزش معاملاتی بیش از ۳۱۸۴ میلیارد و ۵۶۵ میلیون ریال را رقم زدند و بیش از ۳۸۰ هزار و ۵۳۱ قرارداد آتی معادل ۳۸ تن و ۵۳ کیلوگرم زعفران را منعقد کردند که این رقم با فرض تحویل این میزان محصول در زمان سررسید به خریداران، نزدیک به ۸۰٫۸۳ درصد از کل ۳۳۶ تن زعفران تولیدی کشور در سال گذشته را شامل می شود.

در نهایت اینکه استفاده از معاملات قراردادهای آتی برای محصولی همچون زعفران در حالی از سال جاری در بورس کالای ایران کلید خورده که کارشناسان و تحلیل گران پیش بینی می کنند این معاملات بتواند زعفران ایران را به جایگاه و ارزش واقعی خود رسانده و کشورمان را به مرجع قیمت گذاری زعفران در جهان تبدیل کند. ضمن اینکه راه اندازی بازار آتی زعفران می تواند سبب اقبال معاملات این کالا را کامل تر کند.

این معاملات، امکان مدیریت و پوشش ریسک به خوبی میسر خواهد شد تا تولید کنندگان و فعالان بازار بتوانند خود را در برابر ریسک تغییرات و نوسانات قیمت پوشش دهند.

توسعه معاملات طلای کویر تنها به استفاده از ابزار گواهی سپرده کالایی ختم نشد تا در ادامه اجرای طرح های بورس کالای ایران برای گسترش اقتصاد بخش کشاورزی، نخستین معاملات آتی زعفران جهان از دوم خردادماه سال جاری در این بازار آغاز به کار کند. بر این اساس، از زمان آغاز معاملات قراردادهای آتی زعفران تا تاریخ ۳۱ تیرماه سال جاری، دو سررسید شهریورماه و آبان ماه ۹۷ در بازار مشتقه بورس کالای ایران راه اندازی شده که طی این مدت معامله گران بیش از ۳۰۷ هزار قرارداد ۱۰۰ گرمی زعفران را به ارزشی بیش از ۲۵۰۳ میلیارد و ۳۴۸ میلیون ریال را برای تحویل در شهریورماه امسال معامله کردند و در سررسید آبان ماه نیز بالغ بر ۷۳ هزار قرارداد آتی زعفران به ارزش ریالی نزدیک به ۶۸۱ میلیارد و ۲۱۷

زعفران سازمان جهاد کشاورزی خراسان رضوی، در سال گذشته حدود ۶۲ تن زعفران از بازار جمع آوری و در انبارهای استاندارد ذخیره شد که معادل یک چهارم کل تولید سالانه کشور است.

❖ خرید و فروش طلای کویر برای آینده

طی سنوات گذشته کارشناسان بررسی های متعددی انجام داده اند که براساس نتایج به دست آمده از این بررسی ها نوسانات قیمتی همواره یکی از دغدغه های فعالان بازار زعفران بوده است. به طوری که در نهایت میان تولید کنندگان و فعالان بازار زعفران این اجماع نظر به وجود آمد که تنها با معاملات سنتی این دارایی امکان پوشش ریسک برای تولید کنندگان و فعالان بازار زعفران وجود ندارد؛ این در حالی است که از سال جاری معاملات قراردادهای آتی زعفران در حالی در بورس کالای ایران بر پایه دارایی زعفران رشته ای بریده ممتاز (نگین) راه اندازی شد که به نظر می رسد با راه اندازی

شرح	تعداد روزهای معاملاتی	بالاترین (ریال)	پایین ترین (ریال)	آخرین (ریال)	اولین (ریال)	موقعیتهای باز	حجم	ارزش (ریال)
قرارداد آتی زعفران نگین تحویل شهریور ماه ۱۳۹۷	۳۸	۹۳،۲۰۰	۶۷،۵۰۰	۸۱،۴۰۰	۶۹،۰۰۰	۱۷،۲۵۸	۳۰۷،۴۹۹	۲،۵۰۳،۳۴۸،۴۹۰،۰۰۰
قرارداد آتی زعفران نگین تحویل آبان ماه ۱۳۹۷	۱۷	۹۹،۵۰۰	۸۵،۷۰۰	۹۱،۷۰۰	۸۸،۶۰۰	۱۳،۱۹۸	۷۳،۰۳۲	۶۸۱،۳۱۷،۳۵۰،۰۰۰
جمع کل							۳۸۰،۵۳۱	۳،۱۸۴،۵۶۵،۷۴۰،۰۰۰

نام انبار	نام مدیرعامل	نام محصول	ظرفیت (گرم)	نماد معاملاتی
اتحادیه تعاونیهای روستایی استان خراسان رضوی	امیرمسعود پژمانپور	زعفران ۹۷۰۸ پوشالمرغوب روستا(پ)	۲۰۰۰۰۰	گزع ۰۱۷پ
اتحادیه تعاونیهای روستایی استان خراسان رضوی	امیرمسعود پژمانپور	زعفران ۹۷۰۸ سرگل ت.روستا(پ)	۱۰۰۰۰۰	گزع ۰۲۱۷پ
اتحادیه تعاونیهای روستایی استان خراسان رضوی	امیرمسعود پژمانپور	زعفران ۹۷۰۸ نگین ت.روستا(پ)	۵۰۰۰۰۰	گزع ۰۸۱۷پ
شرکت زرین زعفران مشرق زمین	غلامرضا کریمی	زعفران ۹۷۰۸ سرگل زرین(پ)	۱۵۰۰۰۰	زعف ۰۳۹۷۰۸پ
شرکت زرین زعفران مشرق زمین	غلامرضا کریمی	زعفران ۹۷۰۸ پوشالمرغوب زرین(پ)	۷۵۰۰۰۰	زعف ۰۴۹۷۰۸پ
شرکت زرین زعفران مشرق زمین	غلامرضا کریمی	زعفران ۹۷۰۸ نگین زرین(پ)	۷۵۰۰۰۰	زعف ۰۵۹۷۰۸پ
شرکت زرین زعفران مشرق زمین	غلامرضا کریمی	زعفران ۹۷۰۸ پوشال معمولی زرین(پ)	۳۳۰۰۰۰	زعف ۰۶۹۷۰۸پ
شرکت زرین زعفران مشرق زمین	غلامرضا کریمی	زعفران ۹۷۰۸ دسته زرین(پ)	۲۰۰۰۰	زعف ۰۷۹۷۰۸پ

شیرین کامی تولید کنندگان شکر

نهادهای مربوطه اقداماتی صورت گیرد.

«طبق دستور وزیر جهاد کشاورزی حجم شکر وارداتی در سال ۱۳۹۷ از ۳۰۰ هزار تن در سال به ۱۵۰ هزار تن کاهش یافته است. فکر می کنید این اقدام چه تأثیری در تولید شکر خواهد داشت؟»

در خصوص این آمار باید گفت، طبق تولیدی که در سال زراعی ۹۶-۹۷ داشته ایم، نیازی به واردات شکر در سال ۱۳۹۷ نخواهیم داشت که با توجه به این موضوع مسئولان وزارت جهاد کشاورزی مصاحبه‌هایی با رسانه‌ها انجام داده و اطلاع‌رسانی کرده‌اند. ۱۵۰ هزار تن شکر وارداتی در سال ۱۳۹۷، واقع محصولی است که در سال ۱۳۹۶ وارد شده اما در سال ۱۳۹۷ ترخیص و در بازار عرضه شده است و مادر سال جاری هیچ گونه مجوزی برای واردات محصول شکر نداشته ایم که این اقدام را می‌توان در توانمندسازی تولید داخلی مؤثر دانست. البته در مورد تأثیر این اقدام در تولیدات شکر کشور باید بگویم، مجموعه مدیران وزارت جهاد کشاورزی در دولت یازدهم و دوازدهم، علی‌الخصوص شخص وزیر، آقای مهندس جنتی، سیاست‌هایی را اتخاذ کردند که آثار مثبت آن هر ساله در تولید شکر قابل لمس بوده است؛ در این راستا دو اقدام مؤثر صورت پذیرفته است، اول آنکه واردات تنها به اندازه نیاز صورت گرفت و به نیش از آن؛ یعنی دقیقاً بر خلاف آن روندی که در دولت‌های نهم و دهم شاهد آن بودیم. دومین اقدام مؤثر نیز تعیین زمان واردات بود که این دو توسط وزیر محترم جهاد کشاورزی تاکنون به خوبی مدیریت شده است. همچنین سقف تولید داخلی شکر از زمان شروع به کار وزیر جهاد کشاورزی دولت یازدهم و دوازدهم، از یک میلیون و ۱۰۰ هزار تن در سال به ۲ میلیون تن رسیده و این به معنای رسیدن به مرز خودکفایی است و بر اساس همین موضوع است که وزارت جهاد کشاورزی اعلام می‌کند که کشور از واردات شکر بی‌نیاز شده است. البته در این راستا، باید نقش ارتباط مؤثر وزارت جهاد کشاورزی با تشکل‌های مختلف از جمله انجمن صنفی قند و شکر ایران را نیز در نظر داشت؛ زیرا با ارائه آمار قابل اتکا، توانستند به خوبی و با همکاری مناسب، سیاست‌های مورد نظر را به جلو ببرند که از نتایج عملی آن همین تولید ۲ میلیون تنی شکر در سال است.

«تحلیل شما از وضعیت کنونی بازار شکر در ایران چیست؟»

به طور کل وضعیت بازار شکر را می‌توان مطلوب ارزیابی کرد؛ زیرا رسیدن به مرز خودکفایی و بی‌نیاز شدن از واردات شکر، می‌تواند بازار آن را از التهابات ارز مصون بدارد و هم اکنون شاهد بازار آرامی در این عرصه هستیم؛ البته در خصوص کاهش قیمت شکر در بازار به طور مشخص و قابل لمس برای مصرف‌کننده عوامل متعددی نیاز است و وجود و بروز مشکلات در بخش‌های دیگر صنعت و کاهش تولید مواد اولیه (به هر دلیل) طبیعتاً می‌تواند بر قیمت شکر اثر گذار باشد.

کالا یک اصل مهم تلقی می‌شود؛ البته اگر طرفین به دنبال این اصل باشند.

«پیش از عرضه شکر در بورس کالا وضعیت این بازار چگونه بود؟»

شرکت بازرگانی توسعه نیشکر از جمله اولین شرکت‌هایی بود که در این راستا پیش قدم شد و شکر را در بورس کالا عرضه کرد. طبق آمارهای بورس کالا، این شرکت بیشترین عرضه را در بین شرکت‌های قند و شکر داشته است. بر این اساس باید اذعان کرد که آن بخش از شکر که توسط این شرکت در بورس کالا عرضه می‌شود، به لحاظ شفافیت در معامله و همچنین چگونگی پرداخت ثمن معامله بسیار رضایت‌بخش است و باعث می‌شود معاملات با سهولت و سرعت انجام گیرد. البته طبیعی است که بازار شکر پیش از آنکه قابلیت عرضه در بورس کالا را داشته باشد، دچار مشکلات متعددی بوده که متأسفانه برخی از این مشکلات هنوز هم پابرجاست. باید در نظر داشت، هنگامی که در بورس معامله‌ای صورت می‌گیرد، در صورت بروز اختلاف در آن، به دلیل وجود نظارت و داوری و ارجاع به مراتب بالاتر، اختلافات موجود در معامله بررسی می‌شود؛ اما در صورتی که این معاملات در خارج از بورس صورت گیرد، نظارت‌هایی از این دست اتفاق نمی‌افتد و متأسفانه در حال حاضر مشکلات زیادی در کارخانه‌های قند و شکر در باب همین مسائل در جریان است و همچنان نیز پابرجاست.

«از ابتدای سال جاری تاکنون بیش از ۱۷۰ هزار تن شکر در بورس کالا معامله شده است، نظر تان در این باره چیست؟»

طبیعی است روند توسعه و افزایش عرضه شکر در بورس کالا و معاملات آن، رابطه مستقیمی با شفافیت در اقتصاد ما دارد. بدین مصداق که هر چه گام‌های مؤثرتری در راستای شفافیت در معاملات برداشته شود، به همان میزان هم باید انتظار داشت که مصرف‌کنندگان از بازارهای مطمئن‌تری چون بورس کالا استقبال کنند و بنابراین بورس کالا را می‌توان بستر بسیار مناسبی در این رابطه دانست.

«مصرف سالانه شکر بیش از ۲ میلیون تن در سال است، از این میزان در سال ۹۶، بیش از ۴۰۰ هزار تن در بورس کالا معامله شده است. بقیه این شکر چگونه مورد معامله قرار می‌گیرد؟ آیا قابلیت عرضه در بورس کالا دارد؟»

بله؛ طبیعی است که بورس کالا قابلیت عرضه باقی شکر را که در خارج از بازار بورس معامله می‌شود، دارد و می‌تواند این محصول به طور کامل در بورس عرضه شود و تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان برای عرضه و مصرف آن مستقیماً به بورس مراجعه کنند. اینکه چرا این اتفاق به طور کامل صورت نمی‌گیرد و عرضه این محصول به طور کامل در بازار بورس اتفاق نمی‌افتد، می‌توان این گونه توضیح داد که متأسفانه عده‌ای به دنبال شفاف‌سازی در معاملات و مطرح شدن آمار معاملاتشان به طور کامل نیستند که به اعتقاد من باید در این راستا از سوی

«بورس کالا مکانی برای شفاف‌سازی در معاملات، ارتقاء کیفیت، استانداردسازی تولید، ایجاد سلامت اقتصادی و جلوگیری از رانت و فساد و همچنین بستر بسیار مناسبی برای کنترل بازار شکر است.» این صحبت‌های «علیرضا حمیدی» مدیرعامل شرکت بازرگانی توسعه نیشکر و صنایع جانبی است که در گفت‌وگو با دوماهنامه «پیام اقتصادی بورس کالا» به آنها اشاره کرد. او همچنین آمار تولید داخلی محصول شکر در سال زراعی ۹۷-۹۶ را بالغ بر ۲ میلیون تن ارزیابی و عنوان کرد که در حال حاضر کشور به مرز خودکفایی در این محصول رسیده است. او همچنین ابراز امیدواری کرد که با رشد این روند، در سال‌های آتی، شاهد صادرات این محصول به کشورهای دیگر نیز خواهیم بود که در این صورت منجر به کاهش قیمت این محصول در بازارهای داخلی می‌شود. در ادامه متن کامل این گفت‌وگو را می‌خوانید.

«بورس کالا طی ماه رمضان نقش ویژه‌ای در کنترل بازار شکر داشت. همچنین طی سال‌های گذشته و در زمانی که بازار این محصول متلاطم شده است، بورس کالا همواره نقش مهمی در کنترل این بازار و جلوگیری از افزایش بی‌رویه قیمت‌ها و سودجویی دلالان ایفا کرده است؛ نظر شما در این باره چیست؟»

بورس کالا بستر بسیار مناسبی برای کنترل بازار است؛ زیرا به طور خاص یکی از محورهای مهم شفاف‌سازی است. در این بستر، آمارهای عرضه و تقاضا با شفافیت ارائه می‌شود و ضمن آنکه می‌تواند در راستای ارتقاء کیفیت و استانداردسازی تولید مؤثر باشد، با توجه به ایجاد بازاری شفاف، سلامت اقتصادی و جلوگیری از رانت و فساد را نیز رقم می‌زند.

«نقش بورس کالا در بازار شکر را چگونه می‌دانید؟»

اساساً نقش بورس کالا را در زمینه کنترل بازار شکر می‌توان بسیار مثبت ارزیابی کرد. در واقع مهم‌ترین ویژگی بورس همان طور که اشاره شد، شفاف‌سازی است که این ویژگی هم برای تولیدکنندگان و هم مصرف‌کنندگان

چگونه کشاورزان به ساحل آرامش رسیدند؟ جوانه‌های امید با بورس کالا

صنعت کشاورزی در کشور ما بسیار پرهزینه و به بیان بهتر کم بازده است. مکانیزه نبودن کشاورزی، نبود برنامه‌ریزی فراگیر برای تولید محصولات از جمله مسائلی است که کشاورزی ایران با آن روبه‌روست، به طوری که گاه محصولی مازاد نیاز بازار، تولید می‌شود و گاه با کمبود آن مواجه می‌شویم؛ این مسائل در نهایت بهره‌وری پایین را در کشاورزی به وجود آورده است. به منظور سامان‌دهی مشکلات کشاورزی در ایران در سال ۱۳۶۸ قانونی با عنوان تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی تصویب شد که موجب تعادل در نظام تولید و جلوگیری از ضایعات محصولات کشاورزی و ضرر و زیان کشاورزان می‌شد. طبق این قانون دولت موظف شد همه ساله خرید محصولات اساسی کشاورزی شامل گندم، برنج، جو، ذرت، چغندر قند، پنبه، دانه‌های روغنی، سیب‌زمینی، پیاز و حبوبات را تضمین، حداقل قیمت خرید تضمینی را اعلام و نسبت به خرید آن از طریق مراجع ذی‌ربط اقدام کند. بر این اساس، وزارت کشاورزی موظف شد همه ساله قیمت خرید تضمینی را تعیین و آن را تا آخر تیرماه همان سال به هیأت دولت اعلام کند، به نحوی که قیمت‌ها در شهر یور آن سال قابلیت عملیاتی شدن داشته باشد. این قیمت تضمینی که بر اساس بهای تمام شده، تعیین می‌شد و ارتباطی با مکانیسم عرضه و تقاضا نداشت، موجبات اطمینان کشاورزان از فروش محصول فراهم کرد، اما در عین حال مشکلاتی را نیز برای دولت ایجاد می‌کرد. اینکه دولت محصولی را که می‌خرد در کجا انبار و چگونه آن را نگهداری و مصرف کند، تنها برخی از مسائلی بود که دولت را به عنوان خریدار قطعی محصولات کشاورزی با چالش روبه‌رو کرد. سرانجام در تیرماه سال ۱۳۸۹ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی در مجلس تصویب شد که در ماده ۳۳ این قانون به جایگزینی سیاست قیمت تضمینی به جای خرید تضمینی محصولات کشاورزی با استفاده از ظرفیت‌های بورس کالا اشاره شده است.

ایجاد می‌کرد، شفافیت و سرعت بیشتری به روند مبادله محصول بخشیده است. بر این اساس دولت به جای تعهد خرید کالا، قیمت آن را تضمین می‌کند و از طریق معامله کالا در بورس، مابه‌التفاوت قیمت فروش کالا در بورس را با قیمت تضمینی، به کشاورز پرداخت می‌کند. این تفاوت قیمت از طریق وزارت جهاد کشاورزی به کشاورزان پرداخت می‌شود، اما مبلغ معامله شده در بورس کالا ظرف دو روز به حساب کشاورزان واریز می‌شود.

سیاست قیمت تضمینی در ابتدا در سال ۱۳۹۴ برای دو محصول جو استان کرمانشاه و ذرت استان خوزستان اجرایی شد و در سال‌های بعد با توجه به برآیند مثبت آن برای محصولات جو و ذرت کل کشور به اجرا درآمد. در سال ۱۳۹۶ نیز سیاست قیمت تضمینی برای گندم چهار استان کشور اجرایی شد که نتایج مثبتی به همراه داشته است. قیمت تضمینی در مقابل سیاست خرید تضمینی که تأخیر فراوانی در دریافت دستمزد کشاورزان

یک فرآیند پُر فایده

در این فرآیند کشاورز محصول خود به عنوان مثال ذرت را به انبارهای ذرت خشک‌کنی سازمان جهاد کشاورزی و یا انبارهای مورد تأیید بورس کالا منتقل می‌کند، کیفیت محصول در انبارها ارزیابی می‌شود، سپس کشاورز پس از تحویل مدارک شناسایی خود، قبض انبار یا گواهی سپرده کالایی دریافت می‌کند که اطلاعات مالک و مقدار

و کیفیت محصول در آن درج شده است. در ادامه کشاورز قبض انبار را به نماینده کارگزار بورس که در محل انبار مستقر است، تحویل می‌دهد تا عرضه در بورس انجام شود. کارگزار برای کشاورز «کد معاملاتی» در بورس تعیین و با توافق او قیمت کالا را در سامانه بورس کالای ایران درج می‌کند. بعد از فروش محصول از طریق سامانه، وجه معامله شده پس از کسر هزینه‌های انبارداری و کارمزد ظرف ۴۸ ساعت به حساب صاحب محصول واریز می‌شود. چنانچه این مبلغ از قیمت تضمینی دولت کمتر باشد، کشاورز برای دریافت مابه‌التفاوت توسط بورس به سازمان جهاد کشاورزی معرفی می‌شود تا کسری قیمت را ظرف مدت دو هفته از این سازمان دریافت کند و چنانچه مبلغ معامله شده در بورس بیشتر از قیمت تضمینی دولت باشد، مبلغ پس از کسر هزینه‌های انبارداری و کارمزد به حساب کشاورز پرداخت می‌شود.

بزرگ‌ترین مزیت این سیاست، پرداخت به موقع وجه است زیرا وجه معامله شده ظرف مدت ۴۸ ساعت از طریق بورس کالا به کشاورز پرداخت می‌شود. همچنین، این سیاست بار مالی دولت را کاهش داده و به بخش خصوصی اجازه ورود می‌دهد. در ضمن با توجه به بازار مستقیمی که ایجاد می‌کند، موجب کاهش هزینه‌های فروش و بازاریابی می‌شود. استانداردسازی محصولات کشاورزی، شفافیت اطلاعات بازار و معاملات و حذف رانت از نکات مثبت دیگر این طرح به شمار می‌رود.

❖ کارشناسان و مسئولان چه می‌گویند؟

«مهدی رفیعی» کارشناس بازار سرمایه، مزیت‌های اجرای سیاست قیمت تضمینی به جای خرید تضمینی را در کشف قیمت محصولات براساس عرضه تقاضا در تالار بورس و کاهش قابل توجه بار مالی دولت به دلیل پرداخت مابه‌التفاوت قیمت به جای کل بهای کالاها از سوی دولت می‌داند. «عباس والوری» معاون پشتیبانی امور دام نیز، با موفقیت آمیز خواندن اجرای این طرح، بیان کرد: با توجه به آمارها، این طرح در سال اول اجرای خود توانست حدود ۲۰ درصد رشد از نظر وزنی در میزان محصول تحویلی به انبارها داشته باشد.

در خصوص ورود موفق محصولات کشاورزی به بازارهای بورس، «عباس آرگون» عضو کمیسیون بازار پول و سرمایه اتاق بازرگانی تهران بر لزوم ارتقاء درجه شفافیت در اقتصاد کشور تأکید می‌کند و معتقد است بازار سرمایه از ابزارهای اصلی رسیدن به شفافیت اقتصادی است، به طوری که نحوه عرضه کالاهایی که در بورس کالا و انرژی عرضه می‌شوند به مراتب دارای شفافیت بیشتری نسبت به کالاهایی هستند که در خارج از بورس عرضه و توزیع می‌شوند. او نقش بالای بورس کالا در ایجاد ثبات اقتصادی را بسیار مهم می‌داند و گفت: انجام معاملات محصولات در تالار شیشه‌ای و شفافیت بورس کالا باعث شده تا همه از روند دادوستد کالاها

مطلع باشند و اگر خللی در روند عرضه و تقاضای محصولات استراتژیک در حال رخ دادن باشد، سریع نمایان شود. این در حالی است که اگر معاملات در بازار خارج از بورس انجام می‌شد، با التهابات ناگهانی بازار مواجه می‌شدیم. از سوی دیگر با توجه به اینکه در سال حمایت از تولید و کالای ایرانی قرار داریم باید ابزارهای لازم برای ایجاد فضای رقابتی در کشور فراهم شود. با تقویت هر چه بیشتر عرضه محصولات در بورس کالا شاهد حذف واسطه‌های غیرضروری از مبادلات کالاها خواهیم بود، در دنیا از ظرفیت بورس‌های کالایی به مراتب استفاده بیشتری می‌شود که ما نیز باید از مجموعه بازار سرمایه و بورس کالا در راستای توسعه و شفافیت اقتصادی نهایت بهره را ببریم.

❖ برنامه‌ریزی برای تولید

نکته حائز اهمیت دیگر این است که به دلیل شفافیت آماری که در بورس کالای ایران وجود دارد، مشکل قدیمی طرح خرید تضمینی یعنی نداشتن برآوردی از نیاز سالانه محصولات و برنامه‌ریزی برای تولید حل می‌شود و در طرف مقابل به دلیل امکان رصد معاملات، نوسانات قیمتی به صورت منطقی، به دور از واسطه‌گری و با قابلیت پیش‌بینی رخ می‌دهد. در واقع امکان محاسبات آماری معاملات با استفاده از سامانه بورس بسیار تسهیل می‌شود و با استفاده از این داده‌های آماری می‌توان حجم عرضه، تقاضا و معاملات محصولات مختلف را طی سال‌های مختلف با یکدیگر مقایسه کرد، ضمن اینکه امکان برآورد قیمت نیز وجود خواهد داشت و می‌توان برای تولید محصولات برنامه‌ریزی مناسبی صورت داد.

گذشته از فراهم شدن اطلاعات آماری، به دلیل اینکه موارد کیفی در عرضه محصولات کشاورزی در بورس کالا با اجرای طرح قیمت تضمینی بسیار مورد توجه است و استانداردهای مشخصی به طور دقیق در این طرح تعیین شده و ثبت می‌شود؛ بنابراین می‌توان اطمینان داشت که استفاده از این ظرفیت‌ها در برنامه‌ریزی برای تولید بسیار اثرگذار خواهد بود.

در مجموع، شفافیت در معامله و حذف رانت، تسهیل در آمارگیری، کاهش هزینه‌های دولت و ورود بخش خصوصی، کاهش تأخیر در پرداخت وجوه به کشاورزان، استانداردسازی محصولات و امکان برنامه‌ریزی برای تولیدات آینده براساس نیاز بازار، از مزایای طرح سیاست قیمت تضمینی است که می‌تواند در بهبود روند کشاورزی در ایران بسیار راه‌گشا باشد.

❖ واقعی شدن نرخ گندم با مکانیسم بورس کالا

در سال ۱۳۹۶ علاوه بر محصولات ذرت و جو، سیاست قیمت تضمینی برای محصول گندم نیز در چهار استان ایران اعمال شد که به نظر می‌رسد

در این بخش نیز برآیندهای مثبتی حاصل شده است. چندی پیش «سید ناصر موسوی لارگانی» عضو کمیسیون اقتصادی مجلس در خصوص عرضه گندم در بورس کالا گفت: باید با استفاده از ظرفیت بورس کالا به سمت واقعی‌تر شدن قیمت گندم و انطباق با نرخ‌های جهانی گام برداریم که در این مسیر باید شرایط را به نفع کشاورزان مهیا کنیم. این نماینده مجلس همچنین تأکید کرد: اگر عرضه گندم کشاورزان خرد هم در بورس صورت گیرد و محدودیتی برای آنها ایجاد نشود، عرضه گندم در بورس کالا مفید خواهد بود و به مرور نیاز به تعیین نرخ خرید تضمینی هم نخواهیم داشت. این عضو کمیسیون اقتصادی با تأکید بر گسترش بورس کالا در تعامل با دیگر کشورها بیان کرد: اگر امکانی فراهم شود تا بورس ما با شبکه‌های بورس دنیا و خریداران خارجی در ارتباط باشد می‌توانیم بسیاری از محصولات کشورمان را در بستری شفاف به خارجی‌ها بفروشیم؛ البته این امر باید پس از تأمین نیاز داخلی صورت گیرد.

❖ ضرورت عرضه آرد در بورس کالا

«عباس کشاورز» معاون زراعت وزیر جهاد کشاورزی در خصوص اجرای طرح قیمت تضمینی برای محصول گندم گفت: در سال گذشته گندم چهار استان در بورس کالا عرضه شد تا به مرور زمینه برای عرضه‌های پر حجم گندم در این بورس فراهم شود.

وی با تأکید بر اینکه مکانیسم مناسب و شفافیت بورس، حق انتخاب به تولیدکننده و مصرف‌کننده می‌دهد، گفت: توسعه نیافتن اقتصاد کشاورزی به نبود زیرساخت‌های مناسب در این بخش برمی‌گردد که یکی از سکوها برای رسیدن به شرایط مطلوب، بهره‌بردن از ظرفیت‌های بورس کالا است.

«کشاورز» در ادامه افزود: چالش ما در این بخش به محصول آرد برمی‌گردد؛ فردی که کالایی را از بورس خریداری می‌کند، باید در راستای تکمیل زنجیره، محصول فرآوری شده را نیز در بورس عرضه کند، اما در شرایط کنونی ما مجبور هستیم آرد یارانه‌ای به نانواپی‌ها بدهیم که باید برای این موضوع چاره‌ای اندیشیده شود. معاون زراعت وزیر کشاورزی در ادامه به تولید گندم در سال زراعی جاری اشاره کرد و گفت: پیش‌بینی می‌شود در سال زراعی جاری تولید گندم کیفی بیشتر شود و خرید هم افزایش داشته باشد. نرخ خرید تضمینی سال زراعی آینده در وزارت جهاد کشاورزی در حال بررسی است که در مردادماه امسال به شورای اقتصاد ارجاع داده خواهد شد.

با توجه به نکات و آمارهای اشاره شده، به نظر می‌رسد بررسی شدن گندم همانند محصولات جو و ذرت برآیندهای مثبتی هم در بهبود اوضاع و کیفیت کشاورزی و هم در رضایت کشاورزان ایجاد کرده است و ادامه این روند می‌تواند به بهبود وضعیت کشاورزی کشور در آینده بیانجامد.

مصنوعات پتروشیمی

ارزش معاملات (هزار ریال)

حجم معاملات (تن)

۳۱,۱۱۳,۳۱۴,۴۵۳
+۷۵% ▲

۵۴,۳۸۶,۶۶۳,۱۸۴

فروردین تا خرداد ماه ۱۳۹۶

فروردین تا خرداد ماه ۱۳۹۷

۹۰۹,۹۹۷
+۲۲% ▲

۱,۱۱۰,۶۲۳

www.imereport.ir پایگاه اطلاع رسانی کالاخبر

کارنامه فصل بهار بورس کالا

نقش بورس کالا در تنظیم بازار محصولات پتروشیمی موجب شد

تولید رقابت، حذف رانت

محمد بابالو

هولناک بود. پس از الزام به عرضه محصولات پتروشیمی در بورس کالا بحث آزادسازی نرخ مطرح شد و در حاشیه آن به الزام به عرضه داخلی و سپس صادرات اشاره شده بود، ولی هیچ‌گاه چنین امری به صورت واقعی و همه‌جانبه اجرایی و عملیاتی نشد. پس از این تغییر، شاهد تلاش‌های بسیاری برای خروج محصولات پتروشیمی از بورس کالا ایران بودیم که تعدد این تلاش‌ها جمعاً رقمی نزدیک به ۱۴ مورد شد؛ این عدد خود نشان می‌دهد چه حجم از هجمه‌ها به ساز و کار شفاف معاملات محصولات پتروشیمی به بورس کالا ایران در سال‌های گذشته وارد شد. این موارد همگی به تلاش‌های بورس کالا برای حفظ این ساز و کار شفاف انجامید تا جایی که حتی موضع‌گیری‌های صریحی در رسانه‌ها تجربه شد که تا پیش از آن سابقه نداشته است. در هر حال بورس کالا از این آورده‌گاه سربلند بیرون آمد و نه تنها عرضه محصولات

شائبه آن و البته نیاز به ابزارهای مدیریتی در بازار و توجه به ایجاد صندوق‌های سپرده کالایی مواردی است که در این خصوص مورد توجه قرار می‌گیرد. بورس کالا البته در مسیر مدیریت بازار و کسب جایگاه برتر معاملاتی هزینه‌های بسیاری پرداخته و البته گام‌های مستحکمی برداشته است که بررسی جایگاه کنونی نیاز به یادآوری خاطرات نه چندان جذاب و بعضاً پرهزینه‌ای دارد. از زمان آغاز به کار بورس کالا ایران یکی از پرحاشیه‌ترین بازارهای فیزیکی به بازار پتروشیمی‌ها باز می‌گردد و می‌توان به صراحت عنوان کرد که بازار پتروشیمی نفس‌گیرترین بازار کالایی بورس کالا بوده است. الزام به عرضه محصولات پتروشیمی در سال‌های گذشته موجب شد تا این بازار همیشه زیر ذره‌بین بسیاری از فعالان بازار و فعالان صنعتی در صنایع بالادستی و پایین‌دستی قرار بگیرد، چون منافع آن بسیار بزرگ و البته خطرات آن نیز برای بسیاری از افراد

معاملات محصولات پتروشیمی در بورس کالا جزء جدایی‌ناپذیر این بازار تلقی می‌شود و دست‌یافتن به این طرز فکر به هیچ‌عنوان ساده نبوده است. همین جایگاه موجب شده تا همگان مدیریت این بازار ۴ میلیون تنی با ارزش معاملات بیش از ۱۵ هزار میلیارد تومانی را تنها از بستر بورس کالا ایران رهگیری کنند. این مطلب به معنی جایگاه برجسته این بازار در مدیریت داد و ستد محصولات پتروشیمی است، آن‌هم در شرایطی که با کمترین شائبه رانت در ماه‌ها و سال‌های اخیر روبه‌رو بوده است. در کنار تلاش‌های شرکت ملی صنایع پتروشیمی، شاید برند مدیریت بازار را بتوان متعلق به بورس کالا قلمداد کرد که امتیاز بزرگی برای این بازار رسمی تلقی می‌شود. مدیریت عرضه به شیوه‌های مختلف، مدیریت تقاضا در بستر بورس کالا، تلاش برای حذف حداکثری هرگونه رانت و حتی

می‌تواند مورد ارزیابی دقیق قرار بگیرد.

❖ تلاش برای افزایش حجم عرضه‌ها و مدیریت آن

یکی از واقعیت‌های بازار محصولات پتروشیمی توجه همه اهالی بازار به معاملات بورس کالا است و هر گونه داد و ستد در این بورس و یا بازارهای مالی مشابه بر پایه عرضه‌ها ثبت می‌شود. این مطلب موجب می‌شود تا تمامی فعالان بازار اول به سمت عرضه‌ها متمایل شوند؛ یعنی دورنمای قیمت‌ها و پتانسیل معامله را اول از سمت عرضه مورد ارزیابی قرار دهند. این ویژگی مهم موجب شده تا بورس کالا همیشه خود را برای مدیریت عرضه‌ها آماده کند و در گام نخست به شیوه‌های گوناگون عرضه را مورد رصد و رهگیری قرار داده تا در برابر تکانه‌های آن ایمن شود. تلاش برای مدیریت عرضه‌ها اگرچه در اختیارات قانونی بورس کالا نیست، ولی همکاری و هماهنگی با سایر تصمیم‌سازان در این حوزه همچون دفتر صنایع تکمیلی شرکت ملی صنایع پتروشیمی و همچنین هماهنگی با خود عرضه‌کنندگان موجب شده تا حجم عرضه‌ها اغلب در سطوح معقول و متناسبی قرار بگیرد؛ این تلاش را باید جدی گرفت؛ زیرا مهم‌ترین زیرساخت برای مدیریت بازار به شمار آمده و به شدت از تکانه‌های قیمتی جلوگیری می‌کند. در این خصوص نقاط قوت و ضعف بسیاری وجود دارد؛ بورس کالا تنها می‌تواند کالای تولید شده را ترغیب به عرضه کند و در مشکلات فنی، فازهای تعمیر و نگهداری و یا جرعه‌های کوچک و بزرگ تقاضا باز هم شاهد برخی تکانه‌های قیمتی در بازار هستیم. این ویژگی یعنی نگرانی از ضعف و حتی بعضاً فقدان عرضه‌ها به دلیل مسائل فنی تاکنون هزینه‌های بسیاری برای بازار به همراه داشته است؛ اگرچه بورس کالا تلاش خود را برای

متضرر شوند. این مطلب نیز مأموریتی جدید برای بورس کالا بود تا با پیگیری‌های همه‌جانبه موجب شود تا حقی از بیت‌المال ضایع نشده و بازار آرامش خود را حفظ کرده و فعالانی که از ساز و کارهای رسمی و مدون تبعیت می‌کردند متضرر نشوند. تمامی این موارد را باید با دستورالعمل‌های جدید مبنی بر محاسبه قیمت‌های پایه بر مبنای دلار ۴۲۰۰ تومان تجمیع کرد که خروجی آن تمام دشواری‌های بورس کالا در بازار محصولات پتروشیمی بود. این موارد نشان می‌دهد که بازار پتروشیمی‌ها نفس‌گیرترین بازار کالایی در بورس کالا بوده است که انرژی زیادی را از این بازار رسمی به خود اختصاص داد؛ اما بورس کالا در نهایت برنده التهابات قیمتی در بازار پتروشیمی‌ها بود و توانست عملکرد مطلوبی را از خود به یادگار بگذارد. رخدادی که در آینده نیز تأثیرات قابل توجه خود را اثبات خواهد کرد؛ یکی از این موارد افزایش اعتماد به این ساز و کار و تقویت حجم معاملات در بورس کالا بوده است. هم‌اکنون ارزش معاملات در بورس کالا بیشترین میزان در مقایسه با سایر بورس‌ها و بازارهای مالی داخلی است. عملکردهای بورس کالای ایران برای تنظیم بازار محصولات پتروشیمی به گونه‌ای خودنمایی کرده است که بخش مهمی از زمان و توانمندی بورس کالا را به خود اختصاص داده و موجب شده تا برند مدیریت بازار محصولات پتروشیمی به این بازار مهم رسمی اختصاص پیدا کند. به صورت دقیق‌تر، هم‌اکنون تمامی فعالان این بازار، مسیر تأمین مواد اولیه خود را از بورس کالا تعقیب می‌کنند و حتی برای مصرف‌کنندگان خرد در واحدهای صنفی نیز قیمت‌های کشف شده در بورس کالا یک معرف مهم و جذاب به شمار می‌آید. تمامی این موارد با دشواری‌های بسیاری صورت پذیرفته است؛ اگرچه ابزارهای اجرایی بسیاری نیز در این خصوص به کمک بورس کالا آمده است که

پتروشیمی در بورس کالا تداوم یافت، بلکه اعتماد به ساز و کار شفاف بورس کالا ادامه یافت و این بازار مالی به عنوان رکنی جذاب و جدایی‌ناپذیر از بازار محصولات پتروشیمی در ذهن مردم و تصمیم‌سازان اقتصادی تثبیت شد. پس از طی دوره محدودی از آرامش باز هم ویژگی‌های فنی و وقفه‌های تولید موجب شد تا حجم تقاضا به نسبت عرضه‌ها افزایش یابد که ناخودآگاه به رشد قیمت‌ها در بورس کالا و بازار داخلی انجامید که باز هم شوک جدید به مدیریت بازار توسط بورس کالا بود. این بار هم پس از طی یک دوره زمانی محدود بازارهایی همچون PVC و یا پلی استایرن‌ها به ثبت رسیدند، ولی این موارد پایان ماجرا نبود. در بسیاری از گریدهای تولیدی نیاز کشور بیشتر از تولید داخلی است مخصوصاً در شرايطی که به هر دلیل تقاضا افزایش یابد. از سوی دیگر، جولان واسطه‌گری و سفته‌بازی نیز به التهاب قیمت‌ها کمک کرد و البته بورس کالا با اختیارات قانونی خود توانست بخشی از التهاب قیمتی را متعادل ساخته و به آرامش بیشتر در بازار کمک کند. در هر حال دشواری‌های طرف عرضه و نیاز به عرضه‌های بیشتر از مواد اولیه مطلبی است که خارج از توان بورس کالا بوده و سایر نهادهای ذی‌ربط همچون شرکت ملی صنایع پتروشیمی مداخله کرده ولی در نهایت واقعیت‌های تولید چیزی نیست که بتوان یک‌شبه آن را رفع و رجوع کرد. جولان کدهای معاف از مالیات دیگر معضل معاملات در بورس کالا بود؛ یعنی برخی از واحدها با استفاده از قوانین موجود و حضور خود در مناطق آزاد مواد اولیه را بدون پرداخت مالیات بر ارزش افزوده خریداری کرده و سپس در بازار آزاد به فروش می‌رسانند. این رخداد موجب شد تا خرید از بورس کالا توجیه خود را از دست داده و برخی از مصرف‌کنندگان با سابقه در فرآیند رقابت و خرید شفاف خود

افزایش عرضه‌ها و یا حتی مدیریت تقاضا به کار بسته است، ولی باز هم بازار پتانسیل نوسان نرخ در دوره‌هایی خاص را دارد.

همان گونه که عنوان شد ضعف ساز و کارهای اجرایی و ابزارهای عملیاتی بورس کالا در مسیر جذب عرضه بیشتر یکی از پاشنه‌های آشیل مدیریت بازار به شمار می‌رود، ولی این بورس با رایزنی با نهادهای ذی ربط و ارگان‌های نظارتی توانسته است که ابزارهایی برای مدیریت بازار در مسیر جذب حداکثری عرضه‌ها ایجاد کند؛ به عنوان مثال، تعریف کف عرضه در بستر بورس کالای ایران یکی از این موارد مهم است که تاکنون توانسته بخش مهمی از عرضه‌ها را به بازار فیزیکی وارد کند. برای توضیح بیشتر می‌توان گفت که بر پایه آمارهای معاملاتی در بورس کالا و نیاز صنایع و همچنین توانایی تولید، یک میزان مشخص از کف عرضه در بورس کالا تعریف شده که تولیدکنندگان خود را ملزم به رعایت آن می‌دانند. در اغلب اوقات کف عرضه‌ها رعایت شده و بخش مهم نیاز صنایع داخلی از همین بستر تأمین شده است. این وضعیت از آن جهت اهمیت بیشتری پیدا می‌کند که در برخی از دستورالعمل‌های اجرایی تلاش شده تا صادرات تنها در شرایطی مجاز شمرده شود که کف عرضه‌ها در بورس کالا رعایت شده باشد. البته این رویکرد باز هم باید مورد توجه قرار بگیرد، مخصوصاً در شرایطی که بندهای قانونی مهمی از تداوم عرضه‌ها در بورس کالا حمایت کرده و حتی در صورت اعمال عوارض صادراتی، اگر تأمین نیاز داخلی در بستر بورس کالا اثبات شود، پتانسیل عدم پرداخت عوارض صادراتی هم وجود خواهد داشت. این نکته را باید جدی گرفت؛ زیرا در آینده می‌تواند امکانات نامحدودی را برای این صنعت حتی با فرض اعمال تعرفه صادرات فراهم آورد.

❖ ویژگی‌های فنی تولید و نیاز به مدیریت عرضه‌ها

باز هم باید در مورد عرضه‌ها به ویژگی‌ها و محدودیت‌های فنی اشاره کرد؛ یعنی در پاره‌ای از اوقات هیچ‌گونه کالایی در یک واحد تولیدی، تولید نمی‌شود. این شرایط اگرچه از نظر فنی رخداد مرسوم است ولی بازار آن را به رسمیت نمی‌شناسد و تنها تداوم عرضه‌ها را می‌طلبد. در این خصوص بورس کالا با پراکنده کردن عرضه‌ها و همچنین ثبت عرضه‌های سلف تلاش می‌کند تا التهاب بازار را به صورت مقطعی کاهش دهد تا واحدی که از مدار تولید خارج شده، به فرآیندهای اجرایی بازگردد. این در حالی است که حمایت سایر تولیدکنندگان از بازار خود می‌تواند به مدیریت بیشتر بازار منجر شود اگرچه مدیریت عرضه و تقاضا در شرایط ذکر شده بسیار دشوار خواهد بود.

مخاطرات فنی که بعضاً به توقف عرضه مواد اولیه در بورس کالا منجر شده یکی از واقعیت‌های

فرآیند تولید است که البته فاصله گرفتن از آن متصور بوده ولی در همه زمان‌ها نمی‌توان برنامه توقف تولید و یا ورود به فاز تعمیر و نگهداری سالانه و یا مقطعی را مدیریت کرد. این شرایط به دلایل مختلف در کشور ما بیش از سایر نقاط جهان است و مشکلاتی همچون نرسیدن به موقع قطعات، کاتالیست و حتی افزودنی‌ها و یا وقفه در فرآیند حمل و بارگیری و مباحث مربوط به ایمنی در حوادث نیز مزید بر علت خواهد بود. در این بازه‌های زمانی اغلب بازار به سرعت واکنش نشان داده و به دلیل نگرانی از کمبود مواد اولیه تلاش می‌کند تا جایگاه خود را امن کرده و با افزایش حجم خرید، موجودی انبارهای مطمئن برای تداوم تولید خود تدارک ببیند. این شرایط در کنار برخی واسطه‌گری و سفته‌بازی‌ها اغلب به التهاب در بازار دامن می‌زند و تنها دلهره را برای بازار به ارمغان خواهد آورد. بورس کالا همیشه نوک پیکان انتقادات در این دوره‌های زمانی است. تجربه نشان داده است که در این موارد بورس با مدیریت بخش تقاضا در کنار اعمال سقف مجاز رشد قیمت‌ها تلاش کرده تا بازار حمایت کند؛ اگرچه این رویکردها تنها در کوتاه‌مدت پاسخگوست و مدیریت بازار به ابزارهای مدیریتی با آزادی عمل نیاز دارد.

❖ نیاز به ایجاد صندوق‌های کالایی

نکته دیگری که باید در مورد عرضه‌ها به آن توجه داشت تداوم عرضه مورد تقاضاست؛ یعنی در زمان‌هایی که با برتری جدی تقاضا بر عرضه‌ها به دلایل فنی و تجاری و حتی التهاب روانی روبه‌رو هستیم باز هم بازار به مدیریت نیاز دارد. از سوی دیگر، حتی در شرایط کنونی، بسیاری از مواد اولیه پتروشیمی جوابگوی نیاز داخلی نیست، مخصوصاً در شرایط التهاب قیمتی که خود تقاضای کاذب جدیدی را ایجاد می‌کند. در این خصوص نقش صندوق‌های کالایی برجسته می‌شود.

صندوق‌های کالایی را باید جزء لاینفک مدیریت عرضه در بازار دانست؛ یعنی صندوق‌های کالایی در صورت ایجاد در بازار محصولات پتروشیمی و یا فلزی، این پتانسیل را دارا خواهند بود که در زمان‌هایی با عرضه بیشتر کالا اقدام به خرید کرده و در ضعف عرضه‌ها با اتخاذ موقعیت فروش، اجناس مورد نیاز بازار را تأمین کنند. این شیوه خود به درآمدزایی منجر خواهد شد، آن هم در صورتی که این صندوق‌ها خود پتانسیل واردات مواد اولیه را دارا بوده و با فرض شفافیت عملکرد، امکان استفاده از تسهیلات دولتی را هم خواهند داشت. این شرایط موجب می‌شود که بازار به امنیت نسبی دست یافته و مازاد عرضه مدیریت شده و درآمدزایی کافی داشته باشد؛ آن هم در شرایطی که پتانسیل تأمین مالی آنها از بستر بورس کالا نیز فراهم است. تاکنون ۳ صندوق کالایی در بازار طلای بورس کالای ایران ایجاد شده، ولی در بازارهای پتروشیمی و فلزی فاقد

برای کشور ما کالاهایی همچون پلی‌پروپیلن‌های شیمیایی و نساجی، پلی‌اتیلن تر فتالات بطری و مخصوصاً گریدهای پلی‌اتیلنی سنگین اکستروژن و گریدهای لوله بیشترین جذابیت ایجاد صندوق‌های سپرده کالایی موسوم به ETC را به خود اختصاص داده‌اند؛ اگرچه تاکنون اجرایی نشده است

جدیدی در شرایط التهاب در بازار خودنمایی می‌کند. البته باید تأکید کرد که اکثر مشکلات در دوره‌هایی خودنمایی می‌کند که به هر دلیل تفاوت قیمت‌ها بین بورس کالا و بازار آزاد افزایش می‌یابد و همین نکته نیاز به مدیریت بیشتر تقاضا را مطرح می‌سازد.

یکی از رخدادهای که در سال‌های گذشته در بورس کالا مشکلاتی ایجاد کرده بود، کدهای معاف از مالیات بر ارزش افزوده در مناطق آزاد است؛ همین نکته موجب شده تا بورس کالا اقدام به پیگیری و بستن این کدها کند و توان اجرای چنین عملکرد غیرشفافی را متوقف کند. این موضوع به منافع بیشتر برای دولت با کسب مالیات بیشتر منتهی شود. این رویکرد یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های بورس کالا در سال‌های اخیر برای مدیریت تقاضا بود که به آرامش بیشتر بازار و متعادل شدن قیمت‌ها و تثبیت شرایط معاملاتی در بورس و بازار منتهی شد.

در شرایط التهاب قیمتی بعضاً شاهد مواردی بودیم که تولیدکننده واقعی را از حق خود یعنی مواد اولیه ارزان و در دسترس محروم می‌ساخت. این شرایط نیز از نگاه مدیران بورس کالا مخفی نمانده و در این وضعیت بورس کالا با استفاده از اختیارات خود و همچنین سابقه معاملات واقعی در بورس در ماه‌ها و سال‌های گذشته و البته با توجه به حجم عرضه واقعی و توانایی تولید در این دوره‌های التهاب بازار اقدام به سهمیه‌بندی جدیدی کرد که حتی الامکان مصرف‌کننده واقعی با فرض عملکرد تولید در صنایع تکمیلی بتواند مواد اولیه مورد نیاز خود را تأمین کند. این شرایط جدید موجب شد تا حجم بزرگی از تقاضای سفته‌بازی از بازار حذف شده و حتی المقدور

کشور وجود دارد که با فرض تأمین مواد اولیه با قیمت رقابتی و همچنین توانمندی‌های صادراتی در شرایط قیمتی کنونی در رقابت بین ایران و کشورهای منطقه، می‌توان از شرایط کنونی که بعضاً به عنوان یک تهدید تلقی می‌شود، فرصت‌های بزرگی را ایجاد کرد.

تجمیع موارد فوق این نکته را برجسته می‌سازد که مدیریت عرضه پس از مدیریت تولید در فاز فنی آن، به صندوق‌های سپرده کالایی نیاز دارد که هم‌اکنون عملیاتی نشده و در دسترس نیست. صندوق‌های سپرده کالایی در جریان تأمین مواد اولیه مورد نیاز چیزی شبیه به دریچه‌های لانه کبوتری در بدن عمل می‌کند؛ یعنی تکانه‌های جریان خون را متعادل کرده و این جریان را در تمام نقاط بدن متعادل می‌سازد.

◀ مدیریت تقاضا

اگر جریان کشف نرخ در بورس کالا و هر بازار دیگری در بستر عرضه و تقاضا تعیین شود، دومین عامل در نوسان نرخ و بعضاً رشد قیمت‌ها، تغییر در فاز تقاضاست و با افزایش تقاضا به هر دلیل شاهد رشد نرخ هستیم. این نکته از آن جهت اهمیت بیشتری پیدا می‌کند که در التهاب نرخ به هر دلیل، شاهد هجوم تقاضا هستیم و این شرایط جدید به تعمیق نابسامانی در هر بازاری منتهی خواهد شد. برای مدیریت تقاضا شاهد هستیم که سهمیه خرید از مسیر سامانه بهین‌یاب به اطلاع بورس کالا می‌رسد؛ یعنی سهمیه‌ای که این سامانه تعریف می‌کند ملاک ظرفیت خرید در بورس کالا است. حال در شرایطی که انتقاد از این سامانه جدی است و بعضاً شاهد نوسان سهمیه خرید هستیم ناخودآگاه دشواری‌های

این صندوق‌ها هستیم. این در حالی است که در کشورهای مختلف بارها این رویکرد تجربه شده و به منافع بزرگی منتهی شده است. برای برخی از کشورهای اقتصادهای نوظهور که نیاز به امنیت عرضه مواد اولیه بر جسته‌تر است، این صندوق‌ها رونق بیشتری داشته است و در پاره‌ای از اوقات خود دولت‌ها به ایجاد این صندوق‌ها با رویکرد استراتژیک اقدام می‌کنند؛ به عنوان مثال، مهم‌ترین صندوق‌های کالایی استراتژیک در چین است و برای آنها ارزش استراتژیک دارد (همچون مس). این رویکرد از سال‌های پایانی قرن بیستم (نزدیک به ۲۰ سال پیش) آغاز شده و تاکنون نیز ادامه داشته است.

برای کشور ما کالاهایی همچون پلی‌پروپیلن‌های شیمیایی و نساجی، پلی‌اتیلن ترفتالات بطری و مخصوصاً گریدهای پلی‌اتیلنی سنگین اکستروژن و گریدهای لوله بیشترین جذابیت ایجاد صندوق‌های سپرده کالایی موسوم به ETC را به خود اختصاص داده‌اند؛ اگرچه تاکنون اجرایی نشده است. در مورد محصولات کشاورزی هم چنین رویکردی به وضوح قابل طرح است، آن‌هم در شرایطی که در برنامه ششم توسعه به آن اشاره شده است.

صندوق‌های سپرده کالایی از پتانسیل خرده‌فروشی هم برخوردار هستند که در نهایت به نفع صنایع کوچک پتروشیمی و مخصوصاً پلیمری و واحدهای صنعتی منتهی می‌شود که ایجاد آن و مدیریت دقیق و درست و شفاف آن در بستر بورس کالا، منافع بزرگی را برای کشور به ارمغان خواهد داشت. به صورت دقیق‌تر هم‌اکنون نزدیک به ۵ میلیون تن و حتی بیشتر ظرفیت نصب‌شده خالی در صنایع تکمیلی پتروشیمی در

شرایط بهتری پیش‌روی خریدار واقعی باشد؛ البته این رویکردهای اجرایی تنها در دوره‌های التهاب بازار مورد توجه قرار می‌گیرد و روال مرسوم معاملات نیست. در ادامه ذکر این مطلب ضروری است که مدیریت تقاضا آخرین حلقه از زنجیره مدیریت بازار است و نمی‌توان به صورت واقعی تقاضا را مدیریت کرد؛ زیرا رفت و برگشت سرمایه، نوسان در تقاضای محصول نهایی، فراز و فرود مصرف در بازارهای مختلف، کاهش و افزایش جذابیت صادرات و حتی واردات، نوسان قیمت ارز، چشم‌انداز رونق و رکورد و احتمال رشد نرخ و یا کاهش قیمت‌ها و بسیاری از این موارد به نوسان حجم تقاضا منجر می‌شود و ذات اقتصاد نیز این نوسان و البته رقابت را مورد تأیید قرار داده است. تلاش برای مدیریت تقاضا همیشه مقطعی بوده و اگر تقاضای واقعی در حاشیه بازار با محوریت تقاضای مؤثر به منظور مصرف و حتی صادرات وجود داشته باشد، در نهایت به ایجاد بازاری موازی منجر شده که خود کشف نرخ را بر عهده می‌گیرد؛ بنابراین همیشه به این رویکرد اجرایی یعنی مدیریت تقاضا با ملایمت توجه شده و از آن تنها در بازه‌های زمانی بسیار محدودی استفاده می‌شود. در مسیر مدیریت بازار همیشه مدیریت عرضه نقش اول را بر عهده دارد و سایر شیوه‌ها در اولویت‌های بعدی قرار خواهند داشت.

❖ معضل صادرات مواد اولیه از بازار داخلی

اختلاف قیمت بین بازار داخلی و کشورهای همسایه موجب شد تا در برهه‌هایی از زمان خرید مواد اولیه از بازار آزاد و صادرات آن به کشورهای همچون عراق رونق بگیرد. این شرایط به افزایش جذابیت صادرات، رشد تقاضا در بازار داخلی و افزایش قیمت‌ها منتهی شد تا جایی که رشد نرخ‌هایی بزرگ در بازار آزاد به ثبت رسید. این در حالی بود که قیمت‌های مورد محاسبه در بورس کالا بر پایه دلار ۴۲۰۰ تومانی بود؛ یعنی خرید از بورس کالا و صادرات به عراق و افغانستان که از شمول سخت‌گیری‌های ارزی مستثنی شده‌اند جذابیتی دوچندان پیدا کرد. این وضعیت خود به عاملی برای ایجاد التهاب در بازار داخلی بدل گشت که به سرعت به معاملات بورس کالا نیز سرایت کرد. التهاب تقاضا در روزهای ابتدایی تیرماه در بورس کالا مؤید این ادعاست که به وضوح مشخص بود که این تقاضا واقعی نیست؛ به عنوان مثال، در دو هفته ابتدایی تیرماه بیش از ۴۰۰ هزار تن تقاضا در هفته به ثبت رسید که این عدد به معنی نیاز ۱۰ درصد کشور به مصرف پلیمر هاست که قطعاً برای یک هفته منطقی نیست. این شرایط البته از مسیر دستگاه‌های تصمیم‌ساز مخصوصاً وزارت صنعت مورد توجه قرار گرفت و در دستورالعملی، صادرات تنها از مسیر تولیدکننده اصلی مجاز دانسته شد. این شرایط که پس از چند روز توسط گمرک اجرایی شده به کاهش جدی قیمت‌ها در بازار

آزاد بدل گشت؛ اگرچه انرژی بسیاری از بورس کالا هم در این فرآیند و البته برای مدیریت بازار مستهلک شد. این شرایط نشان می‌دهد که باید شیوه‌های مدیریت بازار از مسیر بازار عبور کند که قطعاً بهترین مسیر آن بورس کالا است؛ به عنوان مثال، می‌توان گفت که شرکت‌های پتروشیمی به سهولت این بستر را پیش‌روی خود مجسم می‌بینند که صادرات خود را فقط از مسیر بورس کالا انجام دهند که ساده‌ترین خروجی آن فاصله گرفتن از التهاب قیمتی و شفافیت بیشتر معاملات است. مدیریت بازار برای جلوگیری از صادرات به صورت غیر حرفه‌ای و یا الزام به تأمین نیاز داخلی را باید یک اصل به شمار آورد؛ زیرا در زنجیره ارزش محصولات پتروشیمی هم پتانسیل ایجاد شغل بسیاری وجود داشته و هم درآمدزایی کشور و رشد صنعتی در صنایع بالادستی، میان‌دستی و پایین‌دستی را به همراه خواهد داشت. تجربه بین‌المللی در این مسیر اعمال تعرفه صادرات است که برای محصولات پتروشیمی و مخصوصاً پلیمرها تاکنون اجرایی نشده، ولی اهمیت این صنعت به قدری است که لزوم اعمال تعرفه صادرات به صراحت حس می‌شود. از سوی دیگر، در قانون رفع موانع تولید این پتانسیل وجود دارد که کالایی که در بورس کالا عرضه شده و پس از ۳ بار عرضه مورد معامله قرار نگرفته و مازاد بر نیاز بودن داخل آن اثبات شده است، می‌تواند بدون پرداخت تعرفه و عوارض، صادر شود که تاکنون از این مزیت قانونی استفاده نشده است. این نکته را باید برجسته ساخت که در شرایط کنونی که جذابیت صادرات جدی است، هر گونه حمایت از صنایع تکمیلی منافع دوچندان دارد که در فاز اول شاهد خالی شدن بازار داخلی از محصولات نهایی وارداتی بوده و در فاز دوم پتانسیل صادرات به کشورهای منطقه بیش از پیش برجسته می‌شود. به صورت دقیق‌تر در شرایط کنونی که هم دلار ۴۲۰۰ تومانی تثبیت شده و خبری از تغییر آن به صورت رسمی نیست و هم سخت‌گیری‌های صادراتی در مسیر صادرات مواد اولیه چه در خصوص عملیات صادرات و چه در مورد بازگشت ارز حاصله، موجب شده تا عرضه کافی در بازار داخلی باشد، می‌توان راه صد ساله را در چند ماه پیمود و بازارهایی را که در گذشته از دست داده ایم مجدداً به دست آورده و حتی سهم بازار بزرگ‌تری را در کشورهای همسایه ایجاد کنیم. این وضعیت نشان می‌دهد که روزهای مهمی در حالی سپری شدن است و البته بهبود وضعیت تولید در صنایع تکمیلی خود معرف مهمی از صحت این ادعاست.

❖ حذف رانت

مهم‌ترین عملکرد بورس کالا به حذف رانت باز می‌گردد؛ یعنی با شفافیت معاملات در این حوزه، دنیایی از رانت‌های پیشین در صنعت پتروشیمی از بین رفته و حجم معاملات و نرخ‌های

کشف شده آن به سادگی در دسترس عموم قرار گرفته است. همان گونه که عنوان شد پس از تلاش برای مدیریت عرضه‌ها، مدیریت تقاضا نیز در دستور کار بورس قرار گرفته که خود سیگنال مهمی برای حمایت از بازار با فاصله گرفتن از واسطه‌گری و سفته‌بازی است. از سوی دیگر، با افزایش عرضه در هفته‌های اخیر در بورس کالا شاهد هستیم که جذابیت واسطه‌گری کاهش یافته و تولیدکننده واقعی شرایط خرید بهتری برای خود مهیا می‌بیند. این شرایط در کنار الزام به عرضه ۱۰۰ درصدی محصولات پتروشیمی در بورس کالا موجب شده تا رانت در این صنعت به شدت کاهش یابد و هر معامله‌ای با شفافیت کافی در دسترس همگان باشد. تجربه نشان داده که مهم‌ترین بستر برای ایجاد رانت عدم شفافیت و سپس انحصار است که در مورد شفافیت معاملاتی بورس کالا هیچ نقطه مبهمی را باقی نگذاشته و تمامی معاملات تک به تک قابل دسترس است. این شرایط در کنار وجود مکانیسم رقابت موجب می‌شود که خریدار واقعی نرخ‌هایی بهتر از قیمت‌های معاملاتی در بازار را کسب کرده که به نفع صنعت خواهد بود. از سوی دیگر هنوز هم سخت‌گیری‌ها بر فاز تقاضا ادامه دارد و حتی الامکان بورس کالا تلاش می‌کند تا واسطه‌گری مخرب و سفته‌بازی را در بازار محدود سازد. این رویکرد اگرچه دشوار است ولی منافع بزرگی را برای بخش واقعی اقتصاد به همراه خواهد داشت.

هنوز یکی از توانمندی‌های بورس کالا در مسیر حذف هر گونه محدودیت نامتعارف عملیاتی نشده و آن توسعه صادرات محصولات پتروشیمی و پلیمرها از بستر بورس کالا است. رینگ صادراتی بورس کالا مدت‌هاست که آماده جذب عرضه‌های صادراتی آن هم در شرایطی که تجربه صادرات قیر وجود داشته و این بازار می‌تواند در فاز بازاریابی نیز به کمک شرکت‌های تولیدی آمده و ابزار جدیدی در کنار شیوه‌های رایج صادرات به شمار رود. این وضعیت کلی موجب خواهد شد تا شرکت‌های مختلف کوچک، متوسط و بزرگ در یک فرآیند آزاد و رقابتی به داد و ستد محموله‌های صادراتی پرداخته و ساده‌ترین خروجی آن کشف نرخ شفاف در حاشیه بازار خواهد بود. در صورت تحقق این امر پس از قطعی شدن عرضه مازاد بر نیاز پتانسیل صادرات وجود داشته و امکان کشف بازارهای جدید بدون مکانیسم‌های سنتی و نامه‌نگاری‌های اداری ایجاد خواهد شد. به نظر می‌رسد بزرگ‌ترین برنده این ساز و کار شرکت‌های هلدینگ و سهامداران شرکت‌های پتروشیمی باشند؛ زیرا در فاز اول هزینه‌های اجرایی و عملیاتی آنها به شدت کاهش یافته و در فاز دوم با افزایش شفافیت و پتانسیل کشف نرخ عادلانه و رقابتی شرایط بهتری پیش‌روی این حوزه مهم صنعتی ایجاد خواهد شد.

صدای پای جنگ در گوش اقتصاد جهان طنین‌انداز شد

طلای سیاه در چنبره سیاست

حبيب عزيزاده

هر یک به سهم خود تأثیر منفی بر روند معاملات بازارهای نفت و طلا بر جای خواهند گذاشت.

مقصد دلار

از نوسان‌های هر روزه دلار که بگذریم، یکی از بزرگ‌ترین نگرانی‌های تحلیل‌گران، جهش یک‌باره این پول است. از آنجا که در بازارهای بین‌المللی، کامودیتی‌ها بر اساس دلار آمریکا قیمت‌گذاری و معامله می‌شوند، هرگونه افزایش ارزش این پول به کاهش قیمت طلا و نفت خام و سایر کامودیتی‌ها منجر خواهد شد. چندی پیش یکی از سایت‌های خبری نزدیک به محافظه‌کاران آمریکا در خبری از برنامه پولی جدید دولت «دونالد ترامپ» پرده برداشت. «جیمز ریکاردز» نویسنده و تحلیل‌گر و مشاور دولت آمریکا در گزارشی به خبر این سایت واکنش نشان داد و با اشاره به اینکه به دلیل افزایش شدید بدهی، موضوع احتمال ورشکستگی مالی دولت آمریکا همچنان مطرح است، نوشت: «با وجود همه آمارهای منفی، دولت ترامپ در حال امضای یک قرارداد پولی محرمانه است که با اجرای آن، ارزش دلار به شدت افزایش خواهد یافت». وی زمان اجرای این برنامه را اوایل آگوست ۲۰۱۸ (نیمه مرداد ۹۷) اعلام کرد. «ریکاردز» معتقد است که با اجرای این طرح، حجم بدهی‌های دولت آمریکا که طی ۸ سال حضور باراک اوباما در کاخ سفید به شدت افزایش یافته بود، کاهش خواهد یافت. او این طرح را فرصت مناسبی برای سرمایه‌گذاری دانست. شاید افزایش ارزش دلار به تنهایی دلیلی برای نگرانی و ارائه پیش‌بینی نومیدانه درباره بازارهای کامودیتی (به ویژه نفت و طلا) نباشد، اما بادر نظر گرفتن تحولات دیگر به نظر نمی‌رسد این بازارها روزهای خوبی پیش رو داشته باشند.

تولید نفت شیل آمریکا

تازه‌ترین آمارها از افزایش تولید نفت شیل آمریکا به سطح ۱۱ میلیون بشکه حکایت می‌کنند. این در حالی است که طی ماه جولای، تولیدکنندگان نفت شیل آمریکا تولید در تعدادی از چاه‌های خود را متوقف کردند. روند افزایش تولید نفت خام آمریکا از جولای ۲۰۱۷ آغاز شده است. افزایش قیمت نفت به بیش از ۷۰ دلار در هر بشکه به افزایش تولید نفت شیل آمریکا کمک شایانی کرده است. با این حال، بدون شک تداوم این روند به توقف سیر صعودی قیمت‌ها منجر می‌شود. تحلیل‌گران می‌گویند، افزایش قیمت نفت خام موجب افزایش قیمت بنزین در آمریکا می‌شود که تهدیدی برای اقتصاد این کشور به شمار می‌رود؛ بنابراین طبیعی است که دولت آمریکا به دنبال کاهش قیمت نفت باشد. فشار بر اوپک برای کاهش قیمت‌ها نیز در همین راستا بوده است. در همین حال، کشورهایی همچون هند نیز تهدید کرده‌اند که اوپک باید قیمت‌ها را کاهش دهد در غیر این صورت تقاضای جهانی نفت خام با کاهش روبه‌رو خواهد شد.

اختلاف در اوپک

پس از تهدید آمریکا به تحریم صادرات نفت ایران، تولیدکنندگان اوپک و غیر اوپک فرصت را مغتنم شمرده و وعده افزایش تولید برای جبران این کاهش و تأمین نفت مورد نیاز جهان را دادند. عربستان سردمدار این حرکت بود و روس‌ها مثل همیشه بدون راه انداختن سروصدا دست به این کار زدند. البته اکثر تحلیل‌گران معتقدند، ظرفیت مازاد تولید نفت عربستان و روسیه به اندازه‌ای نیست که بتواند حذف

نوسان قیمت کامودیتی‌ها (به ویژه نفت خام و طلا) عامل سودبری یا زیان معامله‌گران بازارها است؛ اما از نگاه تحلیل‌گران، این نوسان‌ها معلول برآیند نیروهای بنیادین (عرضه و تقاضا)، سیاست‌های پولی، تنش‌های ژئوپلیتیک، اخبار و شایعات و... هستند. در یک سال گذشته (جولای ۲۰۱۷ تا کنون) نفت خام و طلا شاهد تغییرات نسبتاً شدید قیمت بوده‌اند؛ به عنوان مثال، اگر چه طلا از ۱۲۵۰ دلار در جولای ۲۰۱۷ به سطح ۱۲۲۰ دلار در جولای ۲۰۱۸ رسیده، اما طی چهار ماه نخست امسال بارها از مرز ۱۳۵۰ دلار در هر اونس عبور کرده است. تغییرات قیمت نفت خام نیز قابل توجه بود. به طور مثال، قیمت سبب نفت اوپک از ۴۵ دلار در جولای ۲۰۱۷ به بیش از ۷۰ دلار در جولای ۲۰۱۸ رسیده است؛ در این مدت، قیمت نفت اوپک تا بالای ۷۷ دلار در هر بشکه نیز افزایش یافت؛ اما سرنوشت این دو کالای پرترفدار چه خواهد بود و آیا مسیر حرکت قیمت آنها تا پایان سال ۲۰۱۸ همچنان صعودی باقی خواهد ماند. در این نوشتار به بیان دیدگاه تحلیل‌گران بازارهای نفت خام و طلا در این باره می‌پردازیم.

نفت واوج و فرود آن

آنچه از اخبار و شایعات مطرح در محافل نفتی برمی‌آید، قیمت نفت خام پس از اوج‌گیری در نیمه نخست سال ۲۰۱۸، این سال را با روندی نزولی به پایان خواهد برد. مهم‌ترین دلایل طرح چنین برآوردی عبارتند از رشد ارزش دلار، افزایش تولید نفت آمریکا، اختلافات اعضای اوپک و جنگ تجاری آمریکا با برخی کشورها که

تحت تأثیر عوامل ناپایدار همچون شایعات و اخبار کم اهمیت رخ می دهند؛ اما افزایش ارزش دلار از جمله عوامل مهمی است که بر قیمت این کالا تأثیر منفی خواهد داشت و از محبوبیت آن خواهد کاست. در شرایط کنونی، شاید بتوان دلار را مهم ترین عامل تعیین کننده روند قیمت طلا دانست، به طوری که بیشتر کارشناسان برای کوتاه مدت (و برخی برای میان مدت) روندی نزولی را برای قیمت طلا پیش بینی می کنند.

اگرچه رشد ارزش دلار قیمت کالاهای تولید شده در آمریکا را برای دارندگان دیگر ارزها گران می کند و سبب کاهش صادرات و رقابت پذیری اقتصاد آمریکا می شود، اما تحلیل گران معتقدند دولت «دونالد ترامپ» خواهان دلار قدرتمند است. سخنان رئیس فدرال رزرو نیز این موضوع را تأیید می کند. «جروم پاول» که همواره بر استقلال بانک مرکزی از دولت و سیاست های ترامپ تأکید داشته، از افزایش مداوم نرخ های بهره در آینده خبر داده است. این سخن به معنای کاهش حمایت های پولی فدرال رزرو است.

با وجود همه پیش بینی های منفی، تعداد کمی از تحلیل گران همچنان معتقدند که طلا طی چند سال آینده در مسیر جهش قرار خواهد گرفت و به یکی از محبوب ترین کالاها در بازارهای کامودیتی جهان تبدیل خواهد شد.

مقابله به مثل کرده است. به گفته کارشناسان، در صورت ادامه این روند، اقتصاد جهان با کاهش تولید و رشد تولید ناخالص داخلی (GDP) مواجه می شود که تأثیر مستقیم بر میزان تقاضا برای بسیاری از کامودیتی ها به ویژه نفت خام خواهد داشت. این روند، در حالی که برخی تولید کنندگان مشغول افزایش تولید و صادرات هستند، قیمت نفت خام را به شدت کاهش خواهد داد. از دید تحلیل گران، مجموعه دلایل فوق از جمله عواملی هستند که می توانند قیمت هر بشکه نفت خام را تا پایان سال ۲۰۱۸ به سطح ۶۰ دلار یا حتی کمتر کاهش دهند. البته عواملی همچون کاهش تولید در ونزوئلا، افت تولید و صادرات نفت ایران تحت تأثیر تحریم ها و ادامه ناآرامی ها در جنوب عراق می تواند این روند نزولی را کند یا متوقف کنند اما آنچه مسلم است، با رفع هر یک از این موانع، عامل دیگری به عوامل کاهش دهنده قیمت نفت افزوده خواهد شد.

در جازدن طلا

بازار جهانی طلا نیز تحت تأثیر تحولات پولی و سیاسی قرار دارد. این فلز دوست داشتنی در سال ۲۰۱۸ بارها از مرز ۱۳۵۰ دلار عبور کرد اما دوباره به سطح ۱۲۲۰ دلار در هر اونس بازگشت. نوسان های روزمره و هفتگی قیمت طلا عموماً

احتمالی نفت ایران از بازار را جبران کند و اساساً کنار گذاشتن تولید کننده ای مثل ایران نیز تقریباً غیر ممکن است. با این حال، اعلام آمادگی عربستان و روسیه برای افزایش تولید، تأثیر روانی منفی بر بازار گذاشت و روند افزایشی قیمت نفت را متوقف و معکوس کرد؛ اگرچه طبق آخرین گزارش اوپک، میزان پایبندی اعضا به برنامه سهمیه بندی تولید همچنان بالاست، اما در مقایسه با سال قبل روندی کاهشی داشته است. از سوی، «الکساندر نوآک» وزیر انرژی روسیه گفته است، اگر بازار جهانی به نفت بیشتری نیاز داشته باشد، تولید کنندگان اوپک و غیر اوپک قادر به تأمین آن هستند. در این میان، خبرها از افزایش تولید نفت لیبی حکایت می کنند. یکی از دلایل اصلی افزایش قیمت نفت خام در ماه های اخیر، کاهش ۷۰۰ هزار بشکه ای تولید نفت لیبی بوده است. در حال حاضر ۱۵ عضو سازمان اوپک در تلاش هستند تا سهم بزرگ تری از کیک بازار را تصاحب کنند. ارائه برخی تخفیف ها از سوی عربستان به چند مشتری آسیایی را در همین راستا می توان تحلیل کرد؛ اما این مسابقه در کنار افزایش میزان تولید و اشباع بازار از نفت خام به کاهش قیمت این کالا منجر می شود. موضوع دیگر اینکه، با کاهش قیمت ها، مصرف کنندگان بزرگ اقدام به خرید نفت ارزان تر و افزایش ذخایر نفت خود می کنند که این نیز بر قیمت نفت تأثیر منفی می گذارد. باید پذیرفت که اعضای اوپک دیگر مثل گذشته متحد نیستند و حتی فروپاشی این سازمان در آینده دور از ذهن نیست. شاید پیشنهاد روس ها برای تشکیل سازمانی جدید که برخی اعضای کنونی اوپک نیز در آن حضور داشته باشند، شروعی برای روند فروپاشی این قدیمی ترین سازمان نفتی جهان باشد. نکته مهمی که تقریباً همه تولید کنندگان نفت خام به آن بی توجه هستند، خام فروشی است. خام فروشی به معنای حراج کردن داشته ها و از بین بردن فرصت هاست. اگر تولید کنندگان اوپک در کنار سال ها خام فروشی، سرمایه های حاصل از فروش نفت را صرف توسعه زیرساخت ها و تنوع بخشیدن به اقتصاد خود می کردند، امروز در زمره اقتصادهای پیشرفته قرار می گرفتند و شاید دیگر نیازی به صادرات نفت نداشتند.

جنگ تجاری

تلاش دولت ترامپ برای کاهش تراز منفی تجاری با کشورهای جهان (به ویژه چین) که به وضع تعرفه های نسبتاً سنگین بر واردات کالا به آمریکا منجر شده است، احتمال وقوع یک جنگ تجاری تمام عیار را تقویت کرده است. آمریکا برای مجموعه ای از کالاهای چینی تعرفه ۱۰ تا ۱۵ درصدی وضع کرده و چین نیز تهدید به

محصولات صنعتی و معدنی

ارزش معاملات (هزار ریال)

۳۸,۶۹۴,۲۵۲,۲۵۹

+۴۰% ▲

۵۴,۰۴۳,۶۰۱,۷۹۸

حجم معاملات (تن)

۱,۸۱۱,۵۴۸

-۱۵% ▼

۱,۵۳۲,۱۸۰

فروردین تا خرداد ماه ۱۳۹۶

فروردین تا خرداد ماه ۱۳۹۷

www.imereport.ir

پایگاه اطلاع رسانی کالاخبر

کارنامه فصل بهار بورس کالا

الزامات کشف قیمت فولاد از زبان رضا شهرستانی

معاملات «برد-برد» باقیمت گذاری واقعی

صنعت فولاد را می توان یکی از بنیان های مهم اقتصاد در هر کشوری برشمرد، به گونه ای که حتی مصرف سرانه فولاد به عنوان شاخصی به منظور ارزیابی صنعتی بودن یک کشور مطرح است. در این میان در کشور ما نیز محصولی به نام فولاد با حضور در بخش های مهم تولیدی و صنعتی کشور، نقش بسیار مهمی ایفا می کند، به گونه ای که افزون بر ۶۰۰ صنعت به عنوان صنایع پایین دستی از آن تغذیه می کنند؛ با توجه به وجود منابع سنگ آهن در ایران به عنوان نخستین حلقه تولید فولاد، این صنعت در چند سال گذشته توانسته به جایگاه در خور توجهی دست یابد.

بر این اساس، نگاهی به آمارها نشان می دهد ایران در تولید فولاد دارای جایگاه مناسب بین المللی است، به طوری که در سال ۲۰۱۰ میلادی در مقام هفدهم دنیا قرار داشت و امروزه جزو چند کشور نخست فولادساز جهان است.

به گواه تاریخ، تاریخچه کارخانه فولاد در ایران به سال ۱۳۰۶ می رسد، زمانی که برای نخستین بار اقدام هایی در جهت احداث کارخانه فولاد شد، ولی جنگ جهانی دوم مانع پیگیری و رشد اهداف در زمینه فولاد شد. با وجود این نخستین کارخانه فولاد در خوزستان برای فرآوری قراضه های وارداتی در سال ۱۳۴۲ ایجاد و توافق نامه ای نیز بین یک شرکت ایرانی و سوئدی برای ساخت این کارخانه فولاد بسته شد.

پس از آن بخش دولتی هم فعالیت خود را در این صنعت آغاز کرد، به گونه ای که در کنار قرارداد منعقد شده بین دولت های ایران و شوروی سابق برای انتقال گاز طبیعی از ایران، مبادلات صنایع سنگین و از جمله ساخت یک واحد فولادسازی با ظرفیت تولید سالانه ۵۵۰ هزار تن در اصفهان به عهده طرف مقابل گذاشته شد.

در این راستا شرکت ملی فولاد ایران نیز به منظور انجام کارهای ساختمانی این کارخانه و تجهیز معادن مربوط نظیر سنگ آهن، زغال سنگ، سنگ آهک، نسوز و ... تأسیس شد و از آن سال به بعد کارخانه های فولادی یکی پس از دیگری احداث شدند. پس از انقلاب نیز واحدهای فولادی چون فولاد خوزستان و فولاد مبارکه اصفهان شکل گرفتند که سهم مهمی را در تولید فولاد کشور بر عهده دارند و در حال حاضر مجتمع های فولادی چون فولاد هرمزگان، فولاد خراسان، فولاد سبا، فولاد کاویان، شرکت گروه صنعتی سپاهان، فولاد آلیاژی ایران و شرکت ملی فولاد ایران نیز کمک حال این صنعت در تولید و مصرف فولاد در کشور هستند.

نگاهی به وضعیت صنعت فولاد و مبادلات محصولات آن نشان می دهد که نقش بورس کالای ایران در حذف فساد و افزایش شفافیت معاملات این صنعت بسیار مفید و مؤثر بوده و تجربه عرضه محصولات مختلف از جمله فولاد در این بورس این موضوع را ثابت کرده است که بهترین مکان برای عرضه زنجیره تولید محصولات فولادی است. سابقه عرضه فولاد در بورس کالای ایران از سال ۱۳۸۲ نشان می دهد که به طور کلی فعالیت همه بورس ها یکی از محورهای اساسی است که می تواند در شفاف سازی و سلامت اقتصادی کشور و جلوگیری از رانت و فساد در کشور نقش مهمی ایفا کند و در این میان نقش بورس کالای ایران با توجه به ماهیت، اهداف، رسالت و کارکردهای این بورس دو چندان است. کارشناسان بر این باورند که اگر آزادسازی قیمت محصولات در بستر بورس کالای ایران عملیاتی شود، به دلیل فضای شفاف این بازار، امکان رصد و تنظیم بازار را به شیوه ای مطلوب مهیا می کند. ضمن اینکه با توجه به مزیت هایی که در این بورس وجود دارد، عرضه محصولات صنایع مختلف به ویژه فولاد در بورس کالای ایران هم به نفع تولیدکننده و هم به نفع مصرف کننده است. این در حالی است که کالاهای مورد معامله در بورس کالا از استاندارد کافی برخوردار بوده و تمامی افراد نسبت به قیمت و استاندارد محصولات مورد عرضه، اطمینان کافی دارند و در کنار اهمیت دهی به کیفیت محصولات، قیمت آنها هم کمی در مقایسه با بازار آزاد پیشتر است.

در ادامه، گفت و گویی با «رضا شهرستانی» عضو سابق هیأت مدیره انجمن تولیدکنندگان فولاد ایران داشته ایم که به کم و کیف صنعت فولاد ایران و نقش بورس کالای ایران در این صنعت پرداخته ایم؛ شما را به خواندن این گفت و گو دعوت می کنیم.

صنعت فولاد بلکه در خصوص صنایع دیگر و کلیت اقتصاد بدون شک مرادفات بین‌المللی و سیاست خارجی کشور و همچنین تعاملاتی که در این راستا با سایر کشورها برقرار می‌شود تعیین‌کننده است. بر این اساس، جدای از این موضوع که باید اجازه دهیم موانع صادرات محصولات مختلف از جمله فولاد برداشته شود، باید شرایط و بسترهایی را نیز فراهم کنیم تا سرمایه‌گذاران خارجی نیز در صنایع مختلف از جمله فولاد کشور حضور داشته باشند؛ چرا که این موضوع علاوه بر اینکه تأمین مالی مناسبی را برای صنایع و شرکت‌ها فراهم آورده و موجب می‌شود تا تکنولوژی روز دنیا و نیز تفکرات و ایده‌های خلاقانه نیز در تولید کشور ورود پیدا کند، به نوعی مصون‌سازی اقتصاد کشور در برابر مواردی از جمله تحریم‌ها و محدودیت‌های بین‌المللی است.

به حمایت از فعالان این صنعت اشاره کردید و این موضوع که باید تلاش کنیم تا محصول مهمی مانند فولاد با استفاده از ظرفیت‌های موجود در بورس کالای ایران کشف قیمت شده و به دور از دست واسطه‌ها و دلالان به دست مصرف‌کنندگان نهایی برسد؛ آیا این موضوع تنها در خصوص محصول نهایی یعنی فولاد باید اعمال و رعایت شود؟

وقتی صحبت از عرضه فولاد در بورس کالای ایران می‌کنیم، منظور عرضه زنجیره تولید محصولات فولادی است؛ به این معنا که از سنگ آهن تا محصول نهایی که همان فولاد است، در کل باید همه این زنجیره به بورس کالا بیاید.

در خصوص دلایل اهمیت تکمیل زنجیره فولاد و لزوم عرضه کامل زنجیره تولید محصولات فولادی در بورس کالا باید اشاره کرد که یکی از مهم‌ترین مباحثی که صنعت فولاد را اقتصادی‌تر می‌کند، تکمیل زنجیره فولاد از معدن تا تولید فولاد است؛ چرا که در زنجیره فولاد ارزش افزوده بالا و اشتغال‌زایی بسیاری خلق خواهد شد؛ بنابراین با توجه به اینکه در کشور معادن سنگ آهن و انرژی فراوان وجود دارد که این موضوع ایران را به عنوان یکی از کانون‌های اصلی تولید فولاد در جهان تبدیل کرده است، از این جهت این موضوع باید بیش از پیش مورد توجه قرار بگیرد که در این زمینه بورس کالای ایران می‌تواند اثرگذاری بیشتری داشته باشد.

البته عرضه کامل زنجیره تولید محصولات فولادی به تنهایی تضمین‌کننده موفقیت عرضه فولاد در بورس نیست و باید علاوه بر کوتاه شدن دست دولت از تصمیم‌گیری در خصوص عرضه زنجیره تولید محصولات فولادی در بورس، مواردی چون تسهیل قوانین و مقررات در راستای بهبود رقابت و کاهش کارمزدها نیز اتفاق بیفتد. ضمن اینکه باید تلاش کنیم تا بسترهای معاملات الکترونیکی در بورس بیش از پیش مهیا شود و افزایش یابد و کمتر شاهد معاملات فیزیکی باشیم؛ البته از این جهت اقدامات خوبی در بورس کالای ایران در چند سال اخیر اتفاق افتاده است. همچنین بر این موارد می‌توان موضوعات دیگری چون کاهش بروکراسی اداری را اضافه کرد؛ به گونه‌ای معاملات را انجام داد تا مصرف‌کننده نهایی نیز بتواند در بورس کالا حضور بهتر و بیشتری داشته باشد و از این طریق دست واسطه‌ها و دلالان بیش از پیش از این بازار کوتاه

در نتیجه این کار به ضرر فولادی‌ها است؛ در واقع هر نوع تصمیم غیر کارشناسی می‌تواند موجب افزایش قیمت تمام شده محصول شده و به ضرر شرکت‌های فعال در حوزه فولاد کشور باشد.

دولت باید چه اقداماتی را انجام دهد

تا به جای ایجاد مانع، موانع پیش روی فعالان صنعت فولاد در کشور برداشته شود؟

مساله این هست که در گام نخست دولت مانعی بر سر راه ایجاد نکند. به این مفهوم که اگر در برخی موارد نیاز به واردات مواد اولیه است، تعرفه‌های بالا توان رقابت و ادامه حیات را از شرکت‌های داخلی بگیرد و تصمیمات دولتی افزایش قیمت تمام شده فولاد را به همراه نداشته باشد. از سوی دیگر باید شرایطی فراهم شود تا عرضه و تقاضا تعیین‌کننده قیمت فولاد در کشور باشد و دولت حمایت لازم را برای حضور تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان فولاد در بورس کالای ایران فراهم کند. یکی دیگر از نکات قابل توجه و تأکید در زمینه حمایت‌های دولت از فعالان صنعت فولاد این است که سیاست کلی صنعت فولاد در کشور باید به گونه‌ای باشد که محدودیت‌ها، دست و پای صنعت‌گران را نبندد. ضمن اینکه دولت باید در تعامل با سایر کشورها و تسهیل قوانین صادرات آسان‌تر و بیشتر محصولات فولادی کمک کند. البته مجموعه موارد یاد شده تنها به سودآوری فعالان صنعت فولاد در کشور ختم نخواهد شد و افزایش صادرات فولاد علاوه بر ارزآوری و کمک به اقتصاد کشور، موجب افزایش سطح اشتغال نیز خواهد شد.

جا دارد که به یک نکته مهم در زمینه حمایت دولت از صنایع مختلف به‌ویژه صنعت فولاد نیز اشاره کنم و آن نکته این است که حضور دولت در صنایع مختلف به‌ویژه صنعت فولاد به معنای تعیین دستوری قیمت‌ها و دخالت در قیمت‌گذاری، واردات، صادرات و... نیست؛ بلکه باید دولت در مقام یک ناظر و تسهیل‌گر اقدامات حمایتی خود را اعمال کند.

در این خصوص، اجرای سیاست

خصوصی‌سازی می‌تواند راهگشا باشد؟

اتفاقاً این سیاست به همین منظور در قالب اصل ۴۴ قانون اساسی ابلاغ و اجرایی شد. نکته قابل تأکید در این زمینه هم همین است که باید شرکت‌های دولتی و خصوصی‌ها به بخش خصوصی واقعی واگذار شوند. اگر این اتفاق در عمل بیفتد بدون شک نتایج مثبت آن را در همه زمینه‌ها به‌ویژه در صنعت فولاد کشور خواهیم دید؛ والا اگر به همین نحو پیش برویم هم بخش خصوصی در کشور زبان می‌بیند و هم اینکه اقتصاد کشور تحت تأثیر ادامه حضور دولت در مدیریت و مالکیت شرکت‌ها خواهد بود و از این جنبه زبان خواهیم دید.

بر این اساس نباید تعیین میزان عرضه و تقاضا با دستور دولت صورت گیرد و بورس کالا باید در این زمینه کاملاً آزاد بوده و محدودیتی در میزان عرضه و تقاضا تعیین نشود و بر پایه رقابت آزاد، کشف قیمت و دادوستدها صورت گیرد.

نقش سرمایه‌گذاران خارجی را چگونه

ارزیابی می‌کنید؟

به نکته مهم و خوبی اشاره کردید. ببینید نه تنها در

وضعیت صنعت فولاد در کشور را

چگونه ارزیابی می‌کنید؟

همان‌طور که استحضار دارید صنعت فولاد یکی از مزیت‌های اقتصاد کشور است و این موضوع باعث شده تا در دنیا جایگاه خوبی در زمینه تولید و صادرات فولاد داشته باشیم. به همین منظور نیز تدابیر و برنامه‌ریزی‌هایی در خصوص میزان تولید و صادرات این محصول مهم در کشور در نظر گرفته شده است؛ به عنوان مثال، باید ۵۵ میلیون تن فولاد تا سال ۱۴۰۴ در کشور تولید کنیم که البته تا پیش از تحریم‌ها و خروج ایالات متحده از برجام این حرکت از روند خوب و مناسبی برخوردار بود.

بر این اساس با توجه به اتفاقات جدید رخ داده در سطح بین‌الملل و مرادفات سیاسی کشور از یک سو و نیز نوسانات شدید نرخ ارز، باید استراتژی‌های دیگری را برای حمایت از صنعت فولاد و رسیدن به اهداف ترسیم شده، در نظر بگیریم. هم‌اکنون موفقیت صنعت فولاد کشور به مؤلفه‌های مهمی چون سیاست دولت در حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان این محصول و همچنین پرهیز از تصمیمات عجولانه و غیر کارشناسی و ایستاده است؛ در صورت عدم حمایت‌های لازم و تصمیمات در دست، بدون شک ورشکستگی و پایانی ناخوش در انتظار صنعت فولاد کشور خواهد بود. نگاهی به آمارها نشان می‌دهد که در سال گذشته حدود ۲۲ میلیون تن فولاد در کشور تولید شده است که از این میزان، چیزی بالغ بر ۸ میلیون تن صادرات انجام گرفته است. همچنین، برای سال ۹۷ نیز تولید ۲۶ میلیون تن فولاد در نظر گرفته شده است که با برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته بالغ بر ۱۳ میلیون تن از این مقدار صادر شود.

آیا مشکل اصلی صنعت فولاد،

تحریم‌ها و موانعی این چنینی است؟

ببینید تحریم و موانع به وجود آمده و همچنین مشکلات ارزی یکی از چند مشکل فعالان این صنعت است و در واقع نکته مهم و قابل توجه در خصوص صنعت فولاد را باید در عوامل داخلی جست‌وجو کرد؛ به عنوان مثال، قیمت‌گذاری محصولات فولادی یکی از مشکلاتی است که ما بر این باوریم که باید آزدسازی آن از بستر بورس کالای ایران صورت بگیرد. بر این اساس، باید اجازه دهیم که تولیدکنندگان به هر میزانی که تمایل دارند محصول فولاد خود را در بورس عرضه کنند و در آن سو نیز مصرف‌کنندگان حضور داشته باشند و این عرضه و تقاضا باشد که تعیین‌کننده قیمت نهایی محصولات فولادی باشد؛ چرا که تعیین دستوری قیمت و محدودیت در میزان عرضه موجب می‌شود سازوکاری به غیر از عرضه و تقاضا بر بازار صنعت فولاد کشور حاکم شود.

از سوی دیگر بر برخی محدودیت‌ها و بی‌تدبیری‌ها را نیز باید به مشکلات این صنعت اضافه کرد؛ به طور مثال، برای واردات زغال سنگ به بهانه حمایت از تولید داخلی تعرفه‌های بالایی در نظر گرفته می‌شود. این در حالی است که زغال سنگ موجود در کشور، کفاف نیاز شرکت‌های فولادی را نمی‌دهد و فعالان این صنعت به دلیل نیازی که به آن دارند مجبورند که زغال سنگ مورد نیاز خود را از خارج کشور با تعرفه‌های بالا تهیه کنند؛ این موضوع هزینه تولید را در این شرکت‌ها بالا می‌برد و

شود که از قضا یکی از رسالت‌های اصلی بورس کالا نیز همین موضوع است و تا حدودی زیادی هم به این هدف دست یافته ایم.

❖ تأکید ویژه‌ای بر عرضه کامل زنجیره تولید محصولات فولادی در بورس کالا داریم.

ببینید مراحل مختلف تکمیل زنجیره فولاد پس از سنگ آهن که از معدن استخراج می‌شود، شامل تبدیل سنگ آهن به کنسانتره، گندله، آهن اسفنجی، شمش و محصولات فولادی است، از این رو، باید در تأسیس و ایجاد یک واحد فولادی تمام این زنجیره را در نظر گرفت تا با بهره‌گیری کامل از این زنجیره به بیشترین میزان ارزش‌دهی برسند؛ بنابراین وقتی این زنجیره بسیار بزرگ است و ارزش افزوده قابل توجهی هم در خود دارد، از این جهت باید تلاش کنیم تا کشف قیمت بهتری در مراحل مختلف این زنجیره البته بر بستری از شفافیت، استفاده از سازوکار عرضه و تقاضا و به دور از حضور دلالان و واسطه‌ها اتفاق بیفتد. پس باید از ظرفیت‌های همه بازارها به‌ویژه بورس کالا در این زمینه بهره‌مند شویم.

❖ وجود و حضور دلال‌ها و واسطه‌ها در هر بازاری مورد نقد است که خوشبختانه یکی از کارکردها و رسالت‌های اصلی فعالیت بورس کالا کوتاه کردن دست واسطه‌ها و دلالان از معاملات محصولات مختلف و پیوند تولیدکننده و مصرف‌کننده نهایی با یکدیگر است.

بله همین طور است. این موضوع یکی از دلایل اصلی راه‌اندازی و فعالیت بورس کالا در کشور است که موجب از میان رفتن نقش واسطه‌ها و دلالان در معاملات است و به قول شما تولیدکننده و مصرف‌کننده نهایی را به یکدیگر پیوند می‌دهد؛ اما در بطن این ماجرا اتفاقات دیگری هم می‌افتد، مثلاً افزایش کاذب قیمت‌ها اتفاق نمی‌افتد، سود فروش محصول به جیب تولیدکننده می‌رود نه به جیب دلالان و واسطه‌ها. از سوی دیگر، در فضای رقابتی قیمت مناسب برای محصولات کشف می‌شود و در بستری از رقابت و عرضه و تقاضای منصفانه محصول با کیفیت‌تری تولید می‌شود و به دست مصرف‌کننده نهایی می‌رسد. همچنین مجموعه این عوامل موجب می‌شود تا تولیدکننده از انگیزه بیشتری برای تولید محصول با کیفیت‌تر برخوردار شود.

❖ موارد مطرح شده تا چه میزان در باره صنعت فولاد و عرضه این محصول در بورس کالای ایران صدق می‌کند؟ به عبارت دیگر آیا بورس کالا در دستیابی به اهداف و موفقیت‌های مورد انتظار در این زمینه موفق بوده است؟

ببینید ما یک نقطه مطلوب داریم که می‌توان این موفقیت و دستیابی به اهداف را با آن مورد مقایسه و سنجش قرار داد. البته در همه بازارها دستیابی به اهداف تعیین شده نیاز به زمان و بستری دارد؛ اما در مجموع اگر بخواهیم مروری به کارنامه بورس کالا در معاملات محصولی به نام فولاد داشته باشیم باید بگوییم با توجه به شرایط و محدودیت‌های موجود بورس کالا تا حدودی در کشف قیمت مناسب فولاد موفق بوده است؛ البته علت اینکه بورس کالا نمره کاملی در این زمینه نمی‌گیرد این است که باید عرضه کامل زنجیره تولید محصولات فولادی در بورس کالا صورت بگیرد. ضمن اینکه همان گونه که اشاره شد دولت باید

دخالت‌های مقطعی خود را در بورس کم کند و اجازه بدهد تا بورس به معنای واقعی مکانی باشد تا عرضه و تقاضا تعیین‌کننده قیمت و معاملات نهایی باشد؛ البته در این راستا معافیت‌های مالیاتی هم می‌تواند به موفقیت بیشتر معامله محصولات در بورس کالا کمک کند؛ چرا که هر چه جذابیت‌ها در بورس بیشتر باشد و دولت حمایت بیشتری از سازوکار عرضه محصولات در بورس کالا داشته باشد، بدون شک موفقیت دادوستد هر محصولی به‌ویژه فولاد در بورس تضمین بیشتری پیدا خواهد کرد. در مجموع باید گفت مجموعه اقدامات صورت گرفته در راستای عرضه محصولات مختلف از جمله فولاد در بورس کالا قابل قبول و دفاع بوده است و با توجه به شرایط به وجود آمده نوعی شاهد یک بازی برد-برد در بورس به عنوان یک بازار شفاف و منصفانه برای عرضه و دادوستد محصولات هستیم. از سوی دیگر، زمانی که محصولی در بورس کالا عرضه می‌شود، بدون شک استانداردسازی‌هایی در این زمینه صورت می‌گیرد و به هر چه محصول با کیفیت بالاتری عرضه شود، بدون شک قیمت مناسب‌تری برای آن کشف خواهد شد و مشتری بیشتری نیز جذب آن می‌شود؛ بنابراین از این منظر نیز استانداردسازی مناسبی برای کالاها صورت گرفته و کالای با کیفیت‌تری تولید، عرضه و به دست مشتری نهایی و مصرف‌کنندگان می‌رسد. نکته قابل توجه دیگر در این زمینه این است که وقتی عرضه و تقاضا تعیین‌کننده محصولی باشد، بدون شک رضایت بیشتری نیز میان فروشنده و خریدار اتفاق می‌افتد که از این نظر هم کارکرد بورس کالا ایران قابل بیان و دفاع است.

❖ با توجه به مشکلات موجود در سیستم بانکی و بیمه‌ای کشور و مرادوات آنها با سایر کشورها، عرضه محصولات فولادی در رینگ صادراتی بورس کالا تا چه اندازه در حل این مشکلات مؤثر است؟ به بیان بهتر بورس کالا تا چه اندازه می‌تواند در رفع این مشکلات راهگشا باشد؟

ببینید یکی از دلایل اثرپذیری اقتصاد کشور از تحریم‌ها و موانع به وجود آمده در این زمینه این است که دولت نقش و اثر زیادی در اقتصاد کشور دارد و زمانی هم که تحریمی اعمال می‌شود، این محدودیت‌ها دولت را نشانه می‌گیرد؛ از این منظر همواره اعمال تحریم‌ها اثرات منفی

خود را بر اقتصاد داشته است. حالا شما بستر و شرایطی را فراهم بیاورید تا دولت نقش کمتری در اقتصاد داشته باشد، نتیجه این می‌شود که ضربه‌پذیری اقتصاد از تحریم‌ها و محدودیت‌ها کمتر خواهد شد؛ بنابراین در بازارهایی همچون بورس کالا هر چقدر دولت نقش کمتری داشته باشد و میدان در دست بخش خصوصی باشد، از این جهت به اقتصاد کشور کمک شایانی شده است. ضمن اینکه وقتی بورس کالا این شرایط را برای تولیدکنندگان فراهم آورده تا محصول با کیفیت خود را در بستری شفاف به دست خریداران و مصرف‌کنندگان نهایی محصولات برسانند، این انگیزه در بخش خصوصی تقویت می‌شود تا انرژی بیشتری را صرف تولید و افزایش سهم خود از اقتصاد کند. به همین دلیل است که تأکید می‌کنیم که باید با ابزارهایی همچون معافیت‌های مالیاتی، تصویب قوانین حمایتی و... اجازه فعالیت بیشتری به بخش خصوصی بدهیم؛ بنابراین عرضه محصولات در بازاری به عنوان بورس کالا در این زمینه بسیار اثر بخش است تا در مسیر شفاف و قابل بررسی بتوان عرضه محصول را انجام داد، مصرف‌کننده به محصول مورد نیاز خود برسد، دلالان و واسطه‌ها نقشی در معامله و تعیین قیمت‌ها نداشته باشند، محصول با کیفیت‌تری به دست مردم برسد، انگیزه در بخش خصوصی برای فعالیت بیشتر ایجاد شود و در نتیجه اثرپذیری اقتصاد از محدودیت‌هایی به نام تحریم‌ها بیشتر شود.

❖ سخن و مطلب پایانی؟

با توجه به اینکه به موضوع تحریم‌ها و موانع موجود بر سر راه مرادوات بانکی اشاره شد باید گفت یکی از مسائلی که می‌توان برای رفع این مشکلات به آن فکر کرد، موضوع استفاده از ارز دیجیتال برای حل این مشکلات و استفاده از آن در معاملات بازار سرمایه به‌ویژه بورس کالا ایران است. بر این اساس باید کارشناسی و بررسی مناسبی انجام شود و سیستم بانکی و بورس نیز وارد عمل شوند و با حمایت دولت این موضوع مورد بررسی و کنکاش قرار گیرد که آیا امکان استفاده از ارز دیجیتال برای حل این محدودیت‌ها وجود دارد یا نه؟ چرا که استفاده از ارز دیجیتال محدودیت‌های کنونی در مرادوات بانکی را ندارد و با به کارگیری این ابزار به راحتی می‌توان تبادل کالا و ارز را با دیگر کشورها انجام داد. ضمن اینکه استفاده این نوع ارز مزایای دیگر همچون کاهش هزینه معاملات را نیز به همراه دارد که برای استفاده از آن باید کارشناسی و بررسی مناسبی صورت گیرد.

و نکته پایانی دیگر اینکه همان گونه که اشاره شد عرضه و تقاضا تعیین‌کننده فولادی در بورس کالا می‌تواند موجب شود تا شفافیت بیشتری را در این بازار شاهد باشیم، محدودیت‌های موجود به طور کامل برداشته شود، دخالت‌های دولت کمتر شود، حذف کامل واسطه‌ها و دلال‌ها از صنعت و بازار فولاد رقم بخورد، سود و اختلاف قیمت ناشی از خرید و فروش محصولات فولادی میان تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان نهایی تقسیم شود، مشوق‌های بیشتری در این زمینه اعمال شود، محصول با کیفیت و بهتری تولید و روانه بازار مصرف شود، صادرات این محصولات از رونق بیشتری برخوردار شود، سهم بخش خصوصی از اقتصاد افزایش یابد و اتفاقات این چنینی بیش از پیش در اقتصاد و بازار سرمایه کشور رقم بخورد.

بررسی نقش جنگ تجاری و عوامل بنیادی بر بازار مس

فلز سرخ در کوره جنگ ناخواسته

پرویز امانیان

گذشته میلادی به بیش از ۷۵۰۰ دلار در هر تن برسد، اما این امیدواری‌ها در برابر اقدامات بی‌ثبات کننده آمریکا موفق به تضمین قیمت‌های بالا نشد و با خروج آمریکا از توافق‌های بین‌المللی و آغاز جنگ تجاری با برخی کشورها از جمله چین و از طرفی ترس از انجام اقدام‌های تلافی جویانه، قیمت فلزات با ریزش شدیدی مواجه شد.

به قول «سوکی کوپر»، تحلیل گر بازار فلزات گرانبها در «استاندارد چارترد»، تقاضا خوب به نظر می‌رسید، اما با آغاز سال ۲۰۱۸ رشد تنش‌های تجاری فزونی یافت.

ترامپ در نخستین تلاش، تعرفه واردات آلومینیوم (۱۰ درصد) و فولاد به آمریکا را وضع و بعد فهرست بلند بالا از کالاهای چینی را مطرح کرد. چندی پیش عوارض گمرکی روی صادرات فولاد و آلومینیوم چین و دیگر کشورها به آمریکا اجرایی شد و اوایل جولای نیز تعرفه ۲۵ درصدی روی بیش از ۸۰۰ کالای چینی به ارزش ۳۴ میلیارد دلار به اجرا درآمد.

وی حتی علاوه بر تهدید اروپایی‌ها، روز به روز بر حجم کالاهای چینی مشمول تعرفه واردات افزود و حتی این رقم را تا ۵۰۰ میلیارد دلار قابل افزایش دانست.

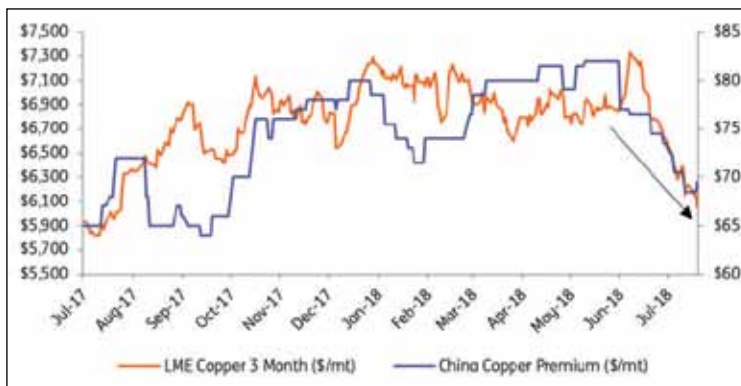
البته آمارهای مربوط به تراز تجاری آمریکا و چین در پنج ماهه نخست ۲۰۱۸ نشان می‌دهد که این

در حال حاضر بیش از ۲۰ ماه از آن اتفاقات می‌گذرد. مس طی این مدت و بنا بر دلایل متعدد، حتی قیمت‌های بیش از ۷ هزار دلار در هر تن را تجربه کرد. بسیاری از تولیدکنندگان این فلز در سال ۲۰۱۷، رونق این بازار را تجربه کردند و چشم‌انداز کارشناسان و تحلیل‌گران نسبت به این بازار مثبت شد.

هرچند دورنمای تولید خودروهای برقی، وضعیت مناسب تقاضا و مشکلات کارگری در معادن بزرگ دست به دست هم داده بود تا قیمت مس در سال

زمانی که آماده حضور در کاخ سفید شد، بازار فلز سرخ روزهای پر رونقی را تجربه کرد. اگر تاریخ را مرور کنیم، دونالد ترامپ، رئیس جمهور جنجالی آمریکا در زمان تبلیغات انتخاباتی خود از ضرورت نوسازی زیرساخت‌های این کشور در صورت پیروزی سخن به میان آورده بود؛ بنابراین قیمت مس پس از ورود او به کاخ سفید، رشد مناسبی داشت و در آن مقطع به ۶ هزار دلار رسید.

نمودار ۱- کاهش قیمت مس و پرمیوم مس چین از ابتدای ۲۰۱۸

کسری تجاری آمریکا در مقایسه با مدت مشابه ۲۰۱۷ با افزایش مواجه شده است. شاید هنوز زود است تا تأثیر تعرفه‌ها و جنگ تجاری بر میزان کسری تجاری این کشور مشخص شود، چراکه تأثیر جنگ تجاری آمریکا با چین در نیمه دوم سال مشخص می‌شود.

«بازار کالا و جنگ تجاری»

قیمت مس در جولای ۲۰۱۸ به دلیل تضعیف تقاضای چین به کمترین میزان در ۱۸ ماهه اخیر رسید. تقاضای چین در حالی طی ماه‌های ژوئن و جولای تضعیف شده که رشد بخش تولید این کشور نیز کند شده بود. از طرفی تقویت دلار هم بر قیمت فلزاتی که با این ارز قیمت‌گذاری می‌شود، تأثیر داشت.

میزان واردات مس چین در سال ۲۰۱۸ مناسب بوده، به طوری که واردات مس خام این کشور در نیمه نخست امسال ۱۶،۲ درصد در مقایسه با مدت مشابه ۲۰۱۷ افزایش یافت. در آمریکا دو دیدگاه درباره تأثیر این اتفاقات بر بازار کالا وجود دارد؛ دیدگاه نخست که بانک‌هایی نظیر «گلدمن» آن را حمایت می‌کنند، بر این باور است که کاهش تولید و ضعف اقتصاد چین در سه ماهه دوم ۲۰۱۸، بیشتر ناشی از مسائل داخلی اقتصاد این کشور است.

«جفری کوری» تحلیل‌گر «گلدمن ساکس»، تأثیر جنگ تجاری آمریکا و چین بر بازار کالایی را اندک می‌داند و معتقد است، محرک اصلی ضعف اخیر در بازار فلزات، نگرانی‌های داخلی چین در زمینه دسترسی اعتباری بوده و البته جنگ تجاری هم آن را تشدید کرده است.

رشد اقتصاد چین در سه ماهه دوم ۲۰۱۸ به دلیل آنچه که از آن به عنوان آسیب محدودیت وام‌ها به فعالیت‌های تولیدی یاد می‌شود به کمترین میزان رسید. همچنین رشد تولید کارخانه‌های چین در ماه ژوئن به دلیل تشدید جنگ تجاری با آمریکا به

کمترین میزان در دو سال اخیر کاهش یافت. با این وجود، سیاست‌های پولی چین در ماه‌های گذشته شاهد برخی تحولات بوده است. بانک مرکزی چین در ماه آوریل به طور غیرمنتظره «نسبت نیاز به ذخیره» (RRR) را برای بیشتر بانک‌ها کاهش داد که نسبت به پیش‌بینی‌ها زودتر و تهاجمی‌تر اتفاق افتاد و حاکی از نگرانی نسبت به نقدینگی بود.

شماری از تحلیل‌گران انتظار کاهش بیشتر نسبت نیاز به ذخیره را دارند، چون رشد اقتصاد چین به دلیل فشار ناشی از افزایش هزینه‌های وام‌دهی و سختگیری نسبت به وام‌های پرریسک رو به کاهش گذاشته است.

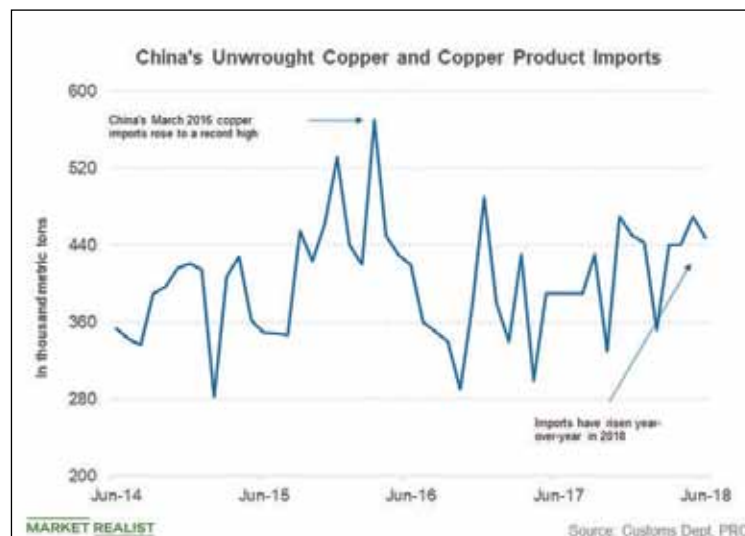
همچنین بعد از اعلام تعرفه‌های واردات کالاهای چینی از سوی ترامپ، یوان با کاهش ارزش مواجه شد. در این زمینه کارشناسان انتخاب‌های چین برای مقابله با این موضوع را شامل ادامه کاهش ارزش یوان، فروش اوراق قرضه آمریکا، اعطای یارانه به شرکت‌های صادراتی، تغییر زمین‌بازی برای شرکت‌های آمریکایی و دست زدن به اقدام‌های مشابه ذکر کردند. مواردی که انجام هر کدام از آنها و تداوم تنش‌های تجاری شاید به ضعف بیشتر بازار فلزات منجر شود.

«دیدگاه دوم»

شمار دیگری از بانک‌های سرمایه‌گذاری با احتیاط بیشتری به موضوع تأثیر جنگ تجاری بر بازار کالایی نگاه می‌کنند. «مورگان استنلی» بر این باور است که تشدید تنش‌های تجاری، خطر تخریب تقاضا در بازارهای کالایی را به دنبال دارد.

همچنین «جان مایر» تحلیل‌گر شرکت «مشاور سرمایه‌گذاری اس.پی. آنجل» (SP Angel) با بیان اینکه بازار فلزات به چین متکی است، یادآور شد: تنش‌های تجاری، صادرات چین به آمریکا و حاشیه سود سرمایه‌گذاران را مورد تهدید قرار داده است.

نمودار ۲- واردات تولیدات مسی و مس خام چین

وزیر اقتصاد چین ۱۶ جولای از تنظیم شکایتی علیه آمریکا در سازمان تجارت جهانی به دلیل وضع تعرفه روی کالاهای چینی خبر داد.

اگرچه نمی‌توان نقش مخرب جنگ تجاری بر بازار فلزات را نادیده گرفت، اما فراموش نکنیم که بخش عمده‌ای از رکود بازار برخی فلزات به ویژه مس ناشی از عملکرد درونی این بخش‌ها بوده است. کارشناسان قبل از آغاز سال ۲۰۱۸ پیش‌بینی کرده بودند که قیمت مس به بیش از ۷۵۰۰ دلار در هر تن برسد، موضوعی که نه تنها محقق نشد، بلکه خلاف آن اتفاق افتاد.

مس در سال ۲۰۱۷ به دلیل چند عامل مهم با رشد قابل توجه مواجه شد. تعطیلی یک ماهه بزرگ‌ترین معدن جهان در شیلی به دلیل مشکلات کاری، تداوم کشمکش بین دولت اندونزی و بهره‌بردار معدن «گراسبرگ» (سومین معدن بزرگ جهان) بر سر صادرات مواد خام و خوش‌بینی‌های زیاد برای تقاضای آتی در بخش خودروهای برقی دست به دست هم داد تا قیمت فلز سرخ شاهد رشد مناسبی باشد.

«مجموعه عوامل رکود آفرین»

در سال ۲۰۱۸ اتفاقات بازار به گونه‌ای دیگر رقم خورد، به طوری که پیش‌بینی‌های مربوط به اختلال تولید در معادن در نیمه نخست سال به وقوع نپیوست و حتی شاهد افزایش عرضه مس در برخی نقاط بودیم. گروه بانکداری استرالیا و نیوزیلند (ANZ) هم به توافق نرسیدن مذاکرات دستمزدی بین کارگران و کارفرمایان در معدن «اسکونید» را یکی از کورس‌های امید برای افزایش قیمت مس بیان کرده بود. در عین حال اقتصاد چین و تولیدات کارخانه‌ای تضعیف شد و جنگ تجاری هم آتش بسیار معرکه رکود در این بازارها شد.

«وال استریت ژورنال» در این زمینه نوشت: حداقل دستاورد جنگ تجاری در کوتاه مدت، انتقال بازار مس به نقطه مورد علاقه تنش‌هاست، چون شاخص‌های فیزیکی بازار شکننده به نظر می‌رسد، مگر اینکه اتفاقی در بخش قراضه یا تقاضای فصلی مس بیفتد.

قیمت‌های پایین مس اما برای برخی سرمایه‌گذاران چندان هم بد نیست، چراکه به گفته تحلیل‌گران «سیتی» با توجه به دورنمای مناسب بازار جهانی مس طی سال‌های آتی، فرصت خرید ایجاد شده است.

می‌توان گفت، برای کالاهایی نظیر مس، عرضه و تقاضا همواره نقش تعیین‌کننده‌ای داشته است. به نظر می‌رسد، مواردی نظیر جنگ تجاری که در این مقطع بر بازار این کالا تأثیر منفی گذاشته، بسته به میزان و مدت تأثیرگذاری بر تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان عمده کالا قابل بررسی است و با فروکش کردن تنش‌ها، بازار دوباره با شرایط عادی و بنیادی به کار خود ادامه می‌دهند.

اعضای سندیکای آلومینیوم از همکاری با بورس کالا سخن می گویند

غربالگری متقاضیان واقعی و جعلی آلومینیوم

در بورس کالا اظهار کرد: پس از خصوصی سازی شرکت های آلومینیوم المهدی و هر مزال، این دو مجموعه دیگر محصول خود را در بورس به فروش نمی رسانند و تولید آلومینیوم شرکت ایرانکو کفاف نیاز بازار تقاضای داخلی را نمی دهد، بنابراین باید برای این امر چاره ای اندیشیده شود. وی افزود: به دلیل عدم تمکین این مجموعه های خصوصی سازی شده از قوانین و دستورالعمل های شورای رقابت برای عرضه محصول در بورس کالا، شمش عرضه شده در این بازار پاسخگوی نیاز خریداران نبوده و در بسیاری از موارد توسط واسطه گران خریداری شده و یا در بازار آزاد با قیمت بالاتری فروخته و یا صادر می شود که با رایزنی با بورس کالای ایران به دنبال حل این مشکل هستیم. وی در ادامه سخنان خود به ارائه گزارش مختصری از وضعیت صنعت آلومینیوم کشور پرداخت و گفت: سالانه ۵ میلیون و ۲۰۰ هزار تن شمش آلومینیوم در منطقه خاورمیانه تولید می شود که سهم ایران در این تولید تنها ۷ درصد است. به طوری که در سال گذشته ۳۳۷ هزار تن شمش آلومینیوم در کشور تولید شد؛ در حالیکه ظرفیت تولید شمش آلومینیوم کشور ۴۳۰ هزار تن بود.

وی افزود: میزان صادرات آلومینیوم کشور در سال

جاری، متقاضیان بیشتری را پای میز خرید محصول از بورس کالا کشانده است. آنچنان که در برخی روزهای معاملاتی، در این بازار تقاضای چندبرابری نسبت به عرضه ها مشاهده شد. به این ترتیب، شکل گیری تقاضای چندبرابری در بازار محصولات مختلف از جمله آلومینیوم در حالی بروز کرد که مدیران بورس کالای ایران نیز برای حذف تقاضاهای کاذب احتمالی و برقراری آرامش در قیمت ها ساکت نماندند تا به کمک سندیکای تولیدکنندگان صنعت آلومینیوم، از طریق شناسایی متقاضیان واقعی و پالایش خریداران، شرایط را به حالت قبل بازگردانده و ثبات لازم را برقرار کنند. اقدامی که با اعلام آمادگی سندیکای آلومینیوم و برگزاری نشست های همفکری با مسئولان بورس کالا جهت طرح و بررسی مسایل و مشکلات موجود در این صنعت از جمله پالایش متقاضیان خرید مواد اولیه و همچنین از آمادگی این سندیکا برای شناسایی واحدهای فعال به مرحله عملیاتی و اجرا نزدیک تر شده است.

در حال رایزنی با بورس کالا هستیم

در همین ارتباط، «هوشنگ گودرزی»، رئیس سندیکای آلومینیوم در خصوص پالایش متقاضیان

کشف مناسب و منطقی قیمت محصولات از طریق عرضه های موثر از یک سو و حذف تقاضاهای کاذب از سوی دیگر مهم ترین موضوعاتی است که این روزها در بازار محصولات مختلف مطرح است و تحقق این دو، همکاری و هماهنگی سه جانبه تولیدکنندگان، مصرف کنندگان و بورس کالا را می طلبد. آن هم در شرایطی که نوسانات شدید قیمت ارز همه بازارها را تحت الشعاع قرار داده و همانطور که تقاضای واردات برای مواد اولیه چندین برابر سنوات گذشته است، طبیعی است که تقاضای گسترده ای هم برای خرید مواد اولیه وارد بورس کالا شود؛ با این حال، بروز این شرایط تبعات منفی و نوسانات قیمتی را با خود به همراه داشته و بازارها را آلوده می سازد؛ چالش هایی که در سالی که به نام حمایت از تولید کالای ایرانی نام گذاری شده، به نظر می رسد باید با همفکری انجمن ها، فعالان اقتصادی و صنعتگران هر بازار مدیریت شود. آلومینیوم نیز از آن دست محصولات است که با تأثیر پذیری از نوسانات نرخ ارز در کشور و وجود تفاوت نرخ مبنای ارز محاسباتی در قیمت های پایه در بورس کالای ایران با نرخ های بازار غیر رسمی، با التها بانی در روند معاملات و قیمت ها مواجه شده و پتانسیل های موجود برای کسب سود از محل این تفاوت نرخ ارز به ویژه در سال

گذشته، ۲۰۴ هزار تن بود که از این رقم ۱۹۰ هزار تن مربوط به شمش آلومینیوم بود. در مقابل میزان واردات محصولات آلومینیوم به کشور در سال ۹۶ معادل ۲۲۶ هزار تن بود. به این ترتیب، در سه ماه ابتدایی سال جاری ۱۳ هزار تن محصول آلومینیومی با ارزش ۴۲۰۰ تومان به کشور وارد شده که قیمت این محصولات حتی از قیمت شمش خام تولیدی در کشور نیز بالاتر است و این امر لطمه ای جدی به تولیدکنندگان داخلی می زند. وی با بیان اینکه از این پس واردات محصولات آلومینیومی تنها با تأیید مراجع ذیصلاح امکان پذیر خواهد بود و امیدواریم این قانون موجب حمایت از تولیدکنندگان پایین دست باشد، گفت: در شرایط فعلی کشور، تأمین ماده اولیه صنایع بالادست آلومینیوم یکی از مهم ترین چالش های این صنعت است که امیدواریم این مشکل با همکاری وزارت صنعت، معدن و تجارت حل شود.

شناسایی تقاضای کاذب، رسیدن محصول به دست خریدار واقعی

در همین ارتباط، «بوالفضل رضایی»، دبیر سندیکای آلومینیوم اظهار کرد: سندیکای صنایع آلومینیوم ایران اعلام آمادگی کرده که حاضر است در کنار بورس کالا به شناسایی واحدهای فعال کمک نماید و شرکت ها را بسته به نوع تولید مواد اولیه مصرفی دسته بندی و به بورس کالا معرفی کند تا از این طریق ضمن نظارت بر نوع مصرف این واحدها، چنانچه تخلفی اتفاق افتاد به بورس کالا اطلاع داده شود. وی ادامه داد: پیرو این جلسات مقرر شد که بورس کالا طی نامه ای از شرکت های خریدار، پروانه بهره داری، فهرست محصولات، فهرست های بیمه، قبض های آب، برق و گاز و گواهی های ارزش افزوده که نشان دهنده فعالیت شرکت ها در زمینه مورد ادعاست را تقاضا کند و در مراحل بعدی نیز اظهارنامه های مالیاتی شرکت ها اخذ شود و در کنار تمامی این اقدامات، سندیکای نیز برای کمک به بورس کالا به عنوان یک بازوی اجرایی برای نظارت بر این شرکت ها از نظر نوع خرید و مصرف مواد اولیه اعلام آمادگی کرد تا به این روش بتوانیم به مرور شرکت های واسطه ای، کاغذی و غیر مرتبط را از گردونه خرید و فروش آلومینیوم خارج کنیم. دبیر سندیکای آلومینیوم با بیان اینکه پالایش

مقتضیان خرید کالا از بورس می تواند به برطرف کردن تقاضا و افزایش قیمت کاذب که در قیمت مواد اولیه به وجود آمده است کمک کند، افزود: انجام این اقدامات می تواند در شرایط فعلی حفظ اشتغال کشور کمک کند، چرا که با توجه به تحریم های همه جانبه که علیه کشور انجام می شود باید بتوانیم اشتغال و تولید داخلی را حفظ و ارزش افزوده بیشتری را ایجاد کنیم و حتی با صدور محصولات ساخته شده ارزش آوری بیشتری را برای کشور به وجود آوریم. وی در پاسخ به اینکه سندیکای صنایع آلومینیوم چه اقداماتی برای شناسایی تولیدکنندگان فعال و خریداران واقعی مواد اولیه از بورس کالا انجام داده است و آیا ضمانت اجرایی برای این مصوبات وجود دارد؟، اظهار کرد: از دیگر اقدامات سندیکا همچنین می توان به برگزاری جلسه ای با مسئولان شورای رقابت اشاره کرد که در این جلسه مشکلات صنعت آلومینیوم به اطلاع این شورا نیز رسید و همچنین در این جلسه، شرکت آلومینیوم المهدی-هرمز مال ملزم به عرضه محصولات خود در بورس کالا شد و قرار بر این شد که در صورت امتناع این شرکت از عرضه محصولات خود در بورس کالا، طبق مصوبه از صادرات محصولات این شرکت جلوگیری شود و ما نیز امیدواریم که به زودی این اتفاق بیفتد و با عرضه محصولات شرکت آلومینیوم المهدی در بورس، تنش موجود در بازار آلومینیوم به طور کامل برطرف شود.

رضایی تصریح کرد: طی دو سال و نیم گذشته مصوبات بسیاری را از طریق ستاد تنظیم بازار و حتی شورای رقابت داشته ایم مبنی بر اینکه شرکت آلومینیوم المهدی-هرمز مال موظف به عرضه محصولاتش از طریق بورس به تولیدکنندگان داخلی هستند و علی رغم تمامی این مصوبات شاهد این هستیم که عرضه چشمگیری در بورس کالا اتفاق نیفتاده است. متأسفانه می بینیم که عرضه های داخلی مأمود شدند و حتی بعضی عرضه های انجام شده توسط شرکت ایرالکو نیز توسط شرکت های زیر مجموعه های هلدینگ شرکت المهدی هرمز مال خریداری شد و کسری بازار داخلی را رقم زد.

لزوم عرضه کل آلومینیوم در بورس کالا

دبیر سندیکای آلومینیوم افزود: سندیکای صنایع آلومینیوم ایران تاکنون چندین بار پیشنهادهای

خود را به مسئولان مختلف وزارت محترم صنعت معدن و تجارت و حتی شخص خود وزیر ارسال کرده است و دائماً تقاضا کرده ایم که کلیه تولیدکنندگان و واردکنندگان آلومینیوم اولیه اعم از شمش و بیلت ملزم به ارائه محصولاتشان صرفاً از طریق بورس کالا شوند چرا که طی یک سال و نیم گذشته تا قبل از سال ۹۷ مشاهده کرده ایم که شرکت آلومینیوم المهدی اگر عرضه ای را نیز به بازار داخلی داشته است آن را خارج از بورس و با قیمت پایین تر از قیمت های عرضه شده محصولات شرکت آلومینیوم ایران (ایرالکو) انجام داده و هدف آن نیز چیزی جز خارج کردن شرکت ایرالکو از گردونه رقابت و فروش محصولات در بازار داخلی نبوده است.

به گفته وی، یکی دیگر از موضوعات پایش خریداران واقعی و مصرف کنندگان واقعی مواد اولیه در داخل بوده است که تاکنون به شکل های مختلف مغفول مانده و لازم است که یک بازنگری در مورد خریداران و نوع مواد اولیه مورد استفاده بر حسب میزان تولید و مصرف شان انجام شود و در این رابطه سندیکا بارها اعلام آمادگی کرده است که بتواند به نهادهای نظارتی کمک های لازم را انجام دهد.

او در پایان اظهار کرد: یکی دیگر از مباحث مهم که پیشتر نیز به آن اشاره شده، بحث تأمین مواد اولیه برای صنایع پایین دستی است که اگر تصمیمات به موقع و درستی در مورد آن اتخاذ نشود صنایع پایین دستی به شدت دچار بحران خواهد شد. همانطور که گفته شد شرکت آلومینیوم المهدی-هرمز مال به بخش خصوصی واگذار شد و طی سه ماه گذشته عملاً از گردونه توزیع داخلی خارج شده است و همه محصولات خود را صادر می کند و از آن طرف شاهد هستیم که سهام شرکت آلومینیوم ایران نیز به بخش خصوصی واگذار شده و در حال تغییر و تحولات مدیریتی و واگذاری است. در کنار آن نیز هنوز واحدهایی که بتوانند نیاز صنایع داخلی را تأمین کنند راه اندازی نشده و برای مثال طرح تولید شمش آلومینیوم جاجرم هنوز به مرحله بهره داری نرسیده است، یا طرح آلومینیوم جنوب که با یک طرح ۳۳۰ هزار تنی در حال اجراست تا مرحله بهره داری فاصله بسیار زیادی دارد و اگر واقعاً برای بخش تأمین مواد اولیه اقدامی صورت نگیرد صنایع ما به شدت دچار بحران خواهد شد.

معصوبات فرآورده‌های نفتی

ارزش معاملات (هزار ریال)

۱۵,۹۲۶,۳۲۳,۵۷۸

+۱۷۵% ▲

۴۳,۷۵۱,۹۶۲,۰۶۳

فروردین تا خرداد ماه ۱۳۹۶

فروردین تا خرداد ماه ۱۳۹۷

حجم معاملات (تن)

۱,۹۶۸,۶۲۳

+۶۶% ▲

۳,۲۷۰,۲۰۳

پایگاه اطلاع رسانی کالاخبر www.imereport.ir

کارنامه فصل بهار بورس کالا

بررسی رابطه قیمت کالا و سهام فولاد مبارکه

شکور علیشاهی

۱. چکیده

در این مقاله سعی شده است رابطه بین سه مولفه قیمت محصولات، حجم فروش محصولات و قیمت سهام را به صورت آماری تفسیر کنیم. در واقع به این سؤال که آیا قیمتهای محصولات در بورس کالا رابطه ای با قیمت سهام شرکت در بورس اوراق بهادار دارد یا خیر پاسخ داده می شود. اگر ارتباطی بین قیمتها وجود دارد، آیا آن را می توان با یک رابطه آماری نشان داد یا اینکه آن را به صورت آماری تفسیر کرد؟ در صورت وجود رابطه بین قیمت فروش و حجم آن با قیمت سهام چگونه می توان از آن در تحلیل های مربوط به شرکت استفاده کرد و تحلیلی آماری از وضعیت قیمت سهم در آینده داشت. مطالعات خود را از شرکت فولاد مبارکه اصفهان آغاز کردیم و دنبال پاسخ پرسش های مطرح شده در این شرکت بودیم. بررسی ها از رابطه بسیار قوی بین قیمت محصول و قیمت سهام حکایت داشت. حجم معاملات محصولات در بورس کالا رابطه خاصی با قیمت نداشت و همچنین رابطه بین دو متغیر قیمت محصولات و حجم معاملات با قیمت سهام را می توان قوی در نظر گرفت.

۲. مقدمه

سرمایه گذاران در بازار سرمایه هر روز با سه چالش بزرگ خرید، نگهداری یا فروش سهام های مورد معامله در بورس اوراق بهادار روبه رو هستند. برای اینکه فعالان این حوزه با چالش های پیش رو دست و پنجه نرم کنند، علاوه بر مطالعه روزانه اخبار و بررسی شرایط کلان اقتصادی به تحلیل های مختلف اعم از تحلیل بنیادی، تکنیکال یا آماری روی می آورند. تمامی تحلیل ها از هر نوع که باشند در صدد پاسخگویی به دو پرسش بزرگ برای راهنمایی سرمایه گذار جهت مواجهه با سه چالش مطرح شده است. سؤال اول: آیا قیمت فعلی سهم برای خرید یا نگهداری ارزنده است؟ و سؤال دوم هدف قیمتی سهم در آینده چه خواهد بود؟ یکی از عوامل بنیادی تاثیر گذار در قیمت سهام مبلغ فروش شرکت است که در صورت سود و زیان به آن اشاره می شود. مبلغ فروش از دو مولفه حجم فروش محصولات و قیمت فروش تشکیل شده است. یافتن رابطه ای بین قیمت و حجم محصولات شرکت که در بورس کالا معامله می شود و قیمت سهام می تواند با دو هدف بزرگ انجام پذیرد. اول اینکه رابطه بین بورس کالا و بورس اوراق بهادار را روشن کرده و تاثیر این دو بازار را روی یکدیگر نشان دهد و فعالان بازار سرمایه را با منبع جدید تحلیلی آشنا کند. دوم اینکه روش تحلیلی جدیدی را به تحلیلگران ارائه می دهد تا سرمایه گذاران را به وسیله آن بهتر راهنمایی کنند. این مهم که بخشی از پاسخ سوالات مطرح شده در بازار سرمایه را می توان در بورس کالا یافت موضوع جدیدی نیست اما یافتن رابطه ای آماری و استفاده از داده های بورس کالا جهت پیش بینی قیمت می تواند آغاز راهی باشد که اهمیت بورس کالای ایران را بیش از پیش نشان دهد. تمرکز این مطالعه بر روی بورس کالا و معاملات آن است. در این پژوهش به یافتن ارتباط بین قیمت محصولات در بورس کالا و قیمت سهام در بورس اوراق بهادار پرداخته می شود.

بعد از بررسی انواع محصولات شرکت فولاد مبارکه و مشخص کردن بازارهای عرضه این محصولات به محدوده مورد مطالعه اشاره کرده و پس از آن توصیفی آماری از حجم معاملات محصولات شرکت فولاد مبارکه در بورس کالا پرداخته سپس روند میانگین قیمت آماری کل محصولات در بورس کالا و قیمت آماری سهام در بورس اوراق بهادار این شرکت را بررسی می کنیم. بعد از آن با استفاده از رگرسیون خطی به بررسی رابطه بین میانگین قیمت آماری کل محصولات در بورس کالا و قیمت آماری سهام در بورس کالا پرداخته و داده های آماری آن را آنالیز می کنیم. بعد از آن به بررسی رابطه غیر خطی (درجه دوم) بین میانگین قیمت آماری کل محصولات با قیمت سهام اشاره ای داریم و داده های آماری رگرسیون مذکور را مورد بررسی قرار می دهیم. در مرحله بعد به سراغ حجم معاملات محصولات رفته و به دنبال پیدا کردن رابطه ای بین حجم معاملات در قیمت هستیم. و در آخر هم با استفاده از رگرسیون چند متغیره پاسخ این پرسش که دو متغیر میانگین قیمت آماری و حجم محصولات با قیمت سهام چه رابطه ای دارند را پیدا می کنیم.

۳. بررسی محدوده مورد مطالعه

در گزارش‌های ماهانه به دست آمده از سایت کدال، محصولات فولاد مبارکه اصفهان به چهار دسته محصولات گرم، محصولات سرد، محصولات پوشش دار و سایر محصولات تقسیم بندی شده است. در بورس کالای ایران نیز انواع محصولات در دسته‌های مختلف معامله می‌شوند.

شکل ۱: انواع محصولات شرکت فولاد مبارکه اصفهان
منبع: گزارش فعالیت ماهانه (کدال) - سایت بورس کالای ایران

شرکت فولاد مبارکه محصولات خود را در بورس کالا و خارج از بورس کالا (محصولات صادراتی) عرضه می‌کند.

محدوده مطالعاتی این مقاله عبارت است از میانگین آماری قیمت کل محصولات شرکت فولاد مبارکه در بورس کالا، میانگین آماری قیمت محصولات گرم فروخته توسط شرکت در بورس کالا، قیمت آماری فروش ورق گرم B در بورس کالا و قیمت آماری ورق سرد B است و به بررسی ارتباط قیمت سهام و قیمت محصولات یاد شده بررسی می‌شود. در سراسر این نوشته از قیمت آماری صحبت شده است که منظور از قیمت آماری، میانگین قیمت سهم یا محصول در طول ماه است و مبنای محاسبات بر اساس همین قیمت خواهد بود.

۴. روش تحقیق

برای انجام تحقیقات این مقاله به قیمت‌های ماهانه سهم و قیمت‌های ماهانه محصولات و همچنین حجم معاملات محصولات در بورس کالا احتیاج داریم که برای قیمت ماهانه سهم از نرم افزار شرکت پردازش اطلاعات مالی ره آورد نوین و همچنین سایت بورس اوراق بهادار تهران و برای جمع آوری

شکل ۲: بازارهای عرضه کننده محصولات شرکت فولاد مبارکه اصفهان

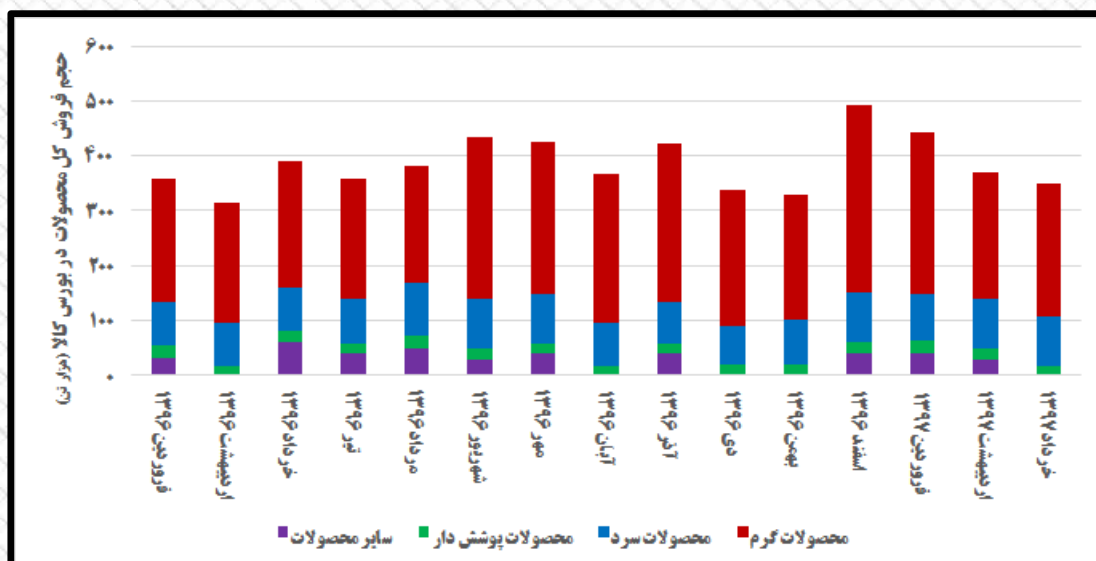
قیمت محصولات، سایت بورس کالای ایران را مرجع قرار دادیم. به دلیل اینکه معاملات محصولات در بورس کالا عمدتاً به صورت سلف انجام می‌شود و با موعد تحویل مشخص، برای به دست آوردن قیمت آماری محصولات قیمت تاریخ زمان تحویل را در نظر گرفتیم، یعنی اگر امروز به قیمت a ریال محصولات شرکت در بورس کالا معامله شده برای تحویل در دو ماه آینده، قیمت آماری دو ماه آینده a ریال در نظر گرفته شده است. اما قیمت آماری برای سهم از قیمت‌های همان ماهی که در آن حضور داریم به دست می‌آید. برای به دست آوردن رابطه بین متغیرها از مدل رگرسیون خطی، درجه دوم و چند متغیره استفاده کردیم. رگرسیون شاخه ای از علم آمار است که استفاده از آن به نحو وسیعی در اکثر زمینه های علمی معمول شده است. در اقتصاد رگرسیون برای اندازه گیری و یا تخمین روابط بین متغیرهای اقتصادی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این مقاله می‌خواهیم با استفاده از رگرسیون مطالعه ای سیستماتیک بر روی قیمت محصولات، حجم معامله محصولات و قیمت سهام در بورس اوراق بهادار داشته باشیم و تخمین و استنتاج تجربی از روابط بین آنها به دست آوریم.

برای به دست آوردن رابطه رگرسیون و یافتن این موضوع که آیا رابطه به دست آمده معنادار است یا خیر از دو نرم افزار Excel و Minitab استفاده شده است. در مدل های رگرسیون این پژوهش، قیمت آماری محصولات و حجم محصولات را به عنوان متغیرهای مستقل و قیمت سهام را به عنوان متغیر وابسته در نظر می‌گیریم و رابطه ای بین قیمت آماری سهام و قیمت آماری محصولات یا حجم محصولات و یا هر دو به دست می‌آوریم. برای اینکه از معنادار بودن ضرایب رگرسیون اطمینان حاصل کنیم از آماره P-Value استفاده می‌کنیم. در صورتی که این مقدار کوچکتر از ۰.۰۵ باشد در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه به دست آمده از رگرسیون و ارتباط متغیرها با یکدیگر معنادار هستند. همچنین برای پیدا کردن شدت رابطه بین دو متغیر از ضریب تعیین یا R² استفاده می‌کنیم که این مقدار هر چه بزرگتر باشد شدت رابطه نیز بیشتر خواهد بود. در حقیقت ضریب تعیین عبارت است از نسبت تغییرات توضیح داده شده توسط متغیر یا متغیرهای مستقل به کل تغییرات. چنانچه هیچگونه تغییری در متغیر وابسته توسط رابطه رگرسیون توضیح داده نشود، مقدار R² برابر صفر و اگر تماماً توضیح داده شود برابر یک خواهد بود. در مواردی که بخشی از تغییرات توضیح داده شود مقدار R² بین صفر و یک است.

۵. بررسی رابطه قیمت محصول در بورس کالا با قیمت سهم در بورس اوراق بهادار

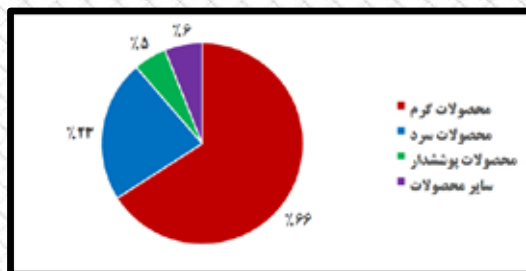
۵.۱. بررسی کل محصولات

۵.۱.۱. بررسی حجم معاملات در بورس کالا

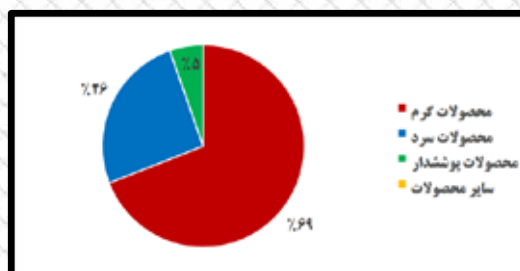
شکل ۳: بررسی روند حجم فروش کل محصولات در بورس کالا به تفکیک نوع محصول

منبع: سایت بورس کالای ایران

شکل ۵: بررسی حجم فروش کل محصولات در بورس کالا از ابتدای سال ۱۳۹۷ تا پایان خرداد ماه ۱۳۹۷ به تفکیک نوع محصول

منبع: سایت بورس کالای ایران

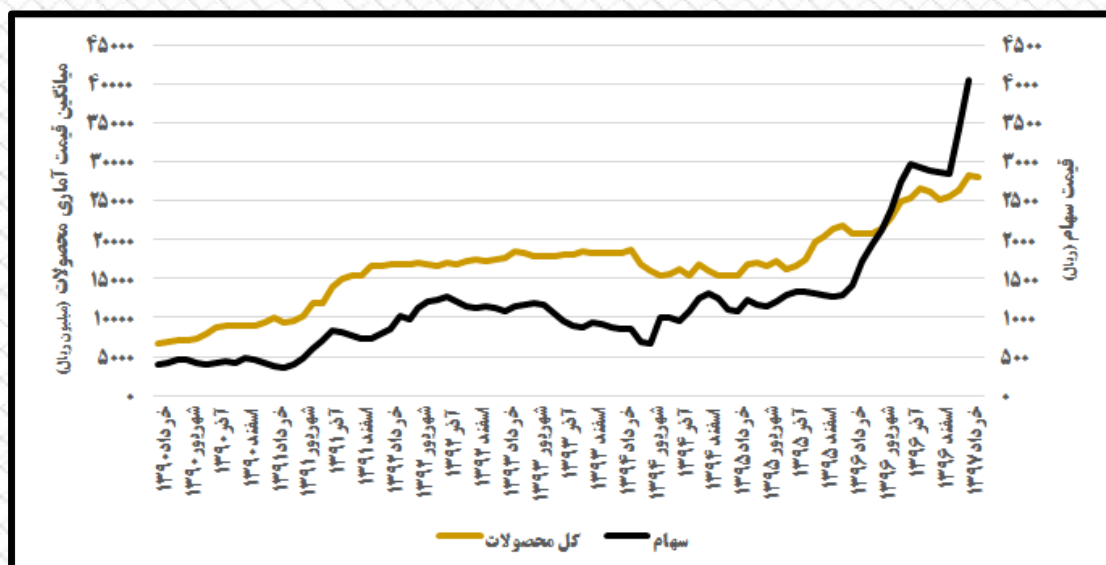
شکل ۴: بررسی حجم فروش کل محصولات در بورس کالا در خرداد ماه ۱۳۹۷ به تفکیک نوع محصول

منبع: سایت بورس کالای ایران

شرکت فولاد مبارکه اصفهان در خرداد ماه ۱۳۹۷ حدود ۳۵۰ هزار تن انواع محصولات خود را در بورس کالا عرضه کرده است که حدود ۲۴۲ هزار تن آن مربوط به محصولات گرم، ۸۹٫۵ هزار تن آن مربوط به محصولات سرد و ۱۸٫۸ هزار تن آن مربوط به محصولات پوششی دار است.

از ابتدای سال تا پایان خرداد ماه ۱۳۹۷ این شرکت بیش از ۱۰۱۶۲ هزار تن انواع محصولات خود را در بورس کالا عرضه کرده که محصولات گرم با ۷۶۶ هزار تن پر فروش ترین محصول این شرکت است. بعد از محصولات گرم، محصولات سرد با بیش از ۲۶۴ هزار تن در مقام پر فروش ترین محصول فولاد مبارکه قرار دارد.

۵.۱.۲. بررسی روند میانگین قیمت آماری کل محصولات در بورس کالا قیمت سهام در بورس اوراق بهادار

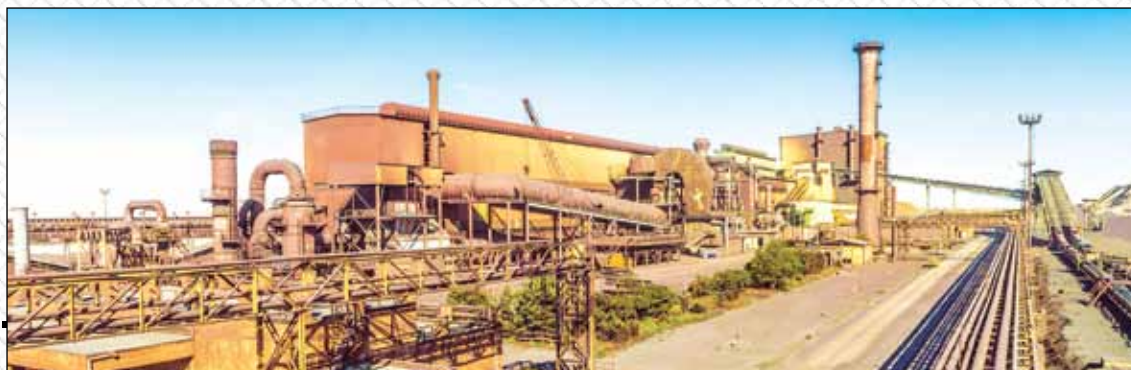
شکل ۶: بررسی روند میانگین قیمت آماری کل محصولات در بورس کالا و قیمت آماری سهام در بورس اوراق بهادار

منبع: سایت بورس کالای ایران - سایت بورس اوراق بهادار تهران

روند میانگین قیمت آماری کل محصولات شرکت فولاد مبارکه اصفهان در بورس کالا از خرداد ماه سال ۱۳۹۰ تا پایان سال ۱۳۹۱ صعودی بوده سپس از ابتدای سال ۱۳۹۲ تا آذر ماه ۱۳۹۵ تقریباً در یک روند خنثی قرار داشته و پس از آن تا خرداد ماه سال ۱۳۹۷ در روند صعودی قرار دارد. این الگو تقریباً برای قیمت آماری سهام نیز برقرار بوده بنابراین می توان امید داشت قیمت های محصولات در بورس کالا و قیمت سهام در بورس اوراق بهادار رابطه ای منطقی با یکدیگر داشته باشند.

از طرفی قیمت آماری هر سهم شرکت فولاد مبارکه اصفهان از خرداد ماه سال ۱۳۹۰ تا شهریور ماه سال ۱۳۹۶ همواره کوچکتر از ده میلیون تومان قیمت آماری کل محصولات برای هر واحد بود که از تاریخ مذکور این مقدار بیش از ده میلیون تومان شده است که می توان سه عامل کلی را برای این رخداد در نظر گرفت:

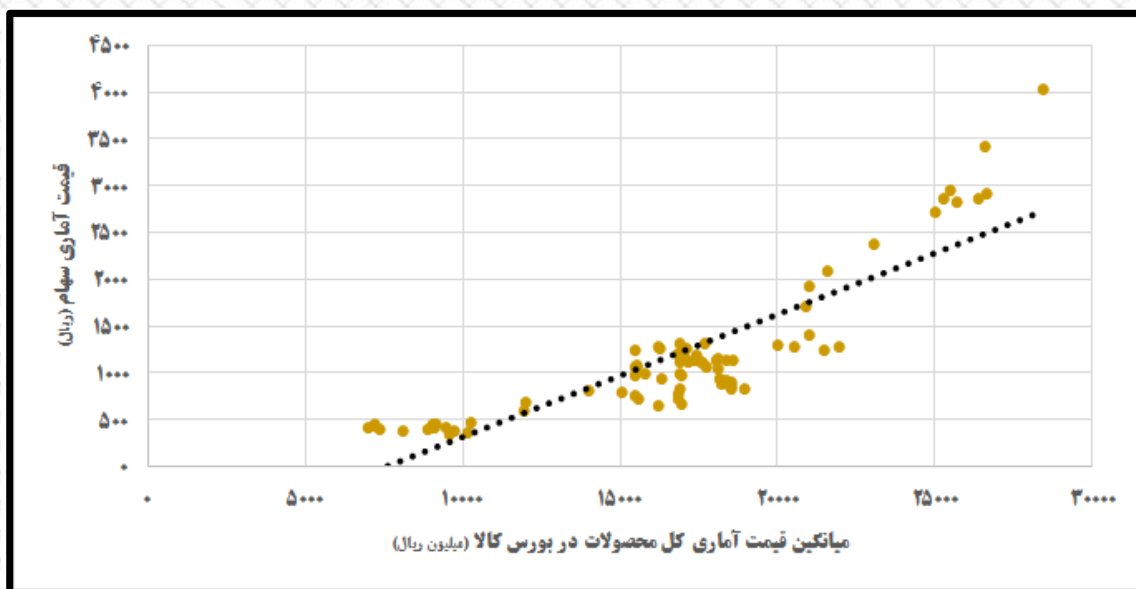
- ۱- قیمت سهام به صورت حبابی افزایش یافته است.
- ۲- قیمت محصول همراه با قیمت عوامل تعیین کننده آن بالا نرفته است.
- ۳- ممکن است شرکت با مدیریت صحیح و استفاده مناسب از منابع خود عملکردی بهتر از سالهای پیش داشته باشد و یا با استفاده از تکنولوژیهای پیشرفته تر هزینه ها را کاهش داده باشد و بازدهی شرکت در کل افزایش یافته است.

۵.۱.۲.۱. بررسی رابطه میانگین قیمت آماری کل محصولات در بورس کالا با قیمت سهام در بورس اوراق بهادار

۵.۱.۲.۱.۱. بررسی رابطه خطی بین میانگین قیمت آماری کل محصولات در بورس کالا با قیمت سهام در بورس اوراق بهادار

میانگین قیمت آماری کل محصولات شرکت در بورس کالا = P_C = متغیر مستقل
میانگین قیمت آماری سهام در بورس اوراق بهادار = P_S = متغیر وابسته

شکل ۷: بررسی رابطه خطی بین میانگین قیمت آماری کل محصولات در بورس کالا با قیمت آماری سهام در بورس اوراق بهادار
• منبع: سایت بورس کالای ایران - سایت بورس اوراق بهادار تهران

Regression Analysis: P_S versus P_C

The regression equation is

$$P_S = -992,6 + 0,1310 P_C$$

$$S = 319,700 \quad R-Sq = 70,4\% \quad R-Sq(adj) = 70,1\%$$

Analysis of Variance

Source	DF	SS	MS	F	P
Regression	۱	۳۴۳۶۰۴۰	۳۴۳۶۰۴۰	۲۵۱,۱۴	۰,۰۰۰
Error	۸۲	۱۱۲۰۷۹۳۲	۱۳۶۶۸۲		
Total	۸۳	۴۵۵۳۳۹۷۲			

بررسی معنادار بودن رابطه رگرسیون

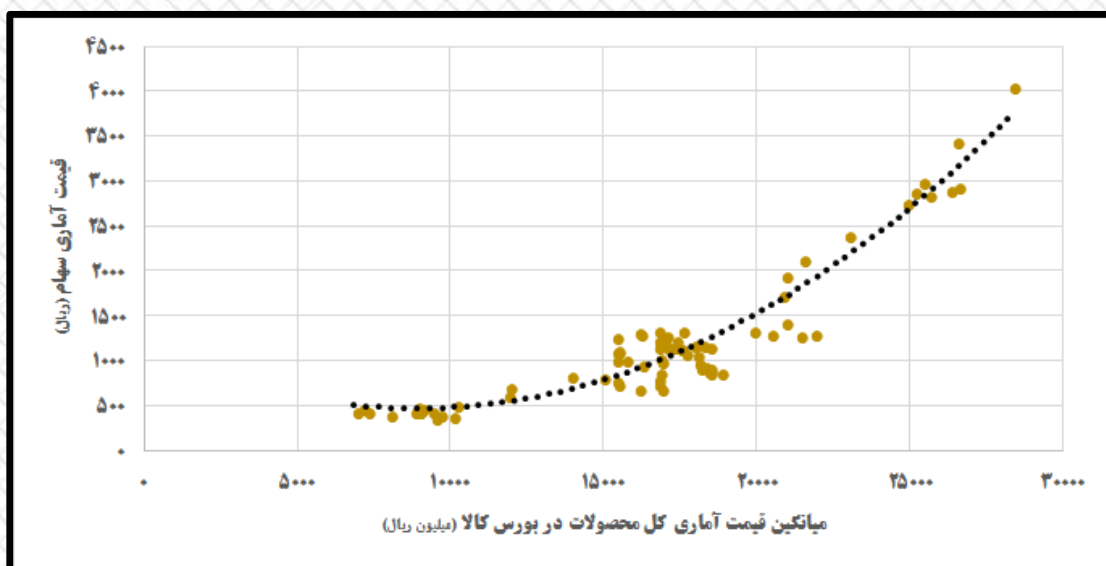
P-value کوچکتر از ۰,۰۵ است بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه رگرسیون معنادار است.

بررسی قدرت رابطه

R^2 حدوداً ۷۵ درصد است. این موضوع رابطه قدرتمند خطی را بین قیمت آماری سهام و میانگین قیمت آماری محصولات شرکت نشان می دهد. بنابر این می توان ۷۵ درصد از تغییرات قیمت آماری سهام را با تغییرات میانگین قیمت آماری کل محصولات شرکت در بورس کالا توضیح داد.

۵،۱،۲،۱،۲. بررسی رابطه درجه دوم بین میانگین قیمت آماری کل محصولات در بورس کالا با قیمت سهام در بورس اوراق بهادار

میانگین قیمت آماری کل محصولات شرکت در بورس کالا = P_C = متغیر مستقل
میانگین قیمت آماری سهام در بورس اوراق بهادار = P_S = متغیر وابسته

شکل ۸: بررسی رابطه غیر خطی (درجه دوم) بین میانگین قیمت آماری کل محصولات در بورس کالا با قیمت آماری سهام در بورس اوراق بهادار
منبع: سایت بورس کالای ایران - سایت بورس اوراق بهادار تهران

بررسی معنادار بودن رابطه رگرسیون

P-value کوچکتر از ۰،۰۰۵ است بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه رگرسیون معنادار است.

بررسی معنادار بودن ضریب درجه اول متغیر مستقل (P_C)

P-value کوچکتر از ۰،۰۰۵ است بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد ضریب درجه اول متغیر مستقل معنادار است.

بررسی معنادار بودن ضریب درجه دوم متغیر مستقل (P_C^2)

P-value کوچکتر از ۰،۰۰۵ است بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد ضریب درجه دوم متغیر مستقل معنادار است.

بررسی قدرت رابطه

R^2 حدوداً ۹۱ درصد است. این موضوع رابطه قدرتمند درجه دوم را بین قیمت آماری سهام و میانگین قیمت آماری محصولات شرکت نشان می دهد. بنابر این مدل درجه دوم به خوبی می تواند داده های قیمتی را توضیح دهد.

Polynomial Regression Analysis: P_S versus P_C

The regression equation is

$$P_S = 1110 - 0,1551 P_C + 0,000009 P_C^{**2}$$

$$S = 224,200 \quad R-Sq = 91,1\% \quad R-Sq(adj) = 90,8\%$$

Analysis of Variance

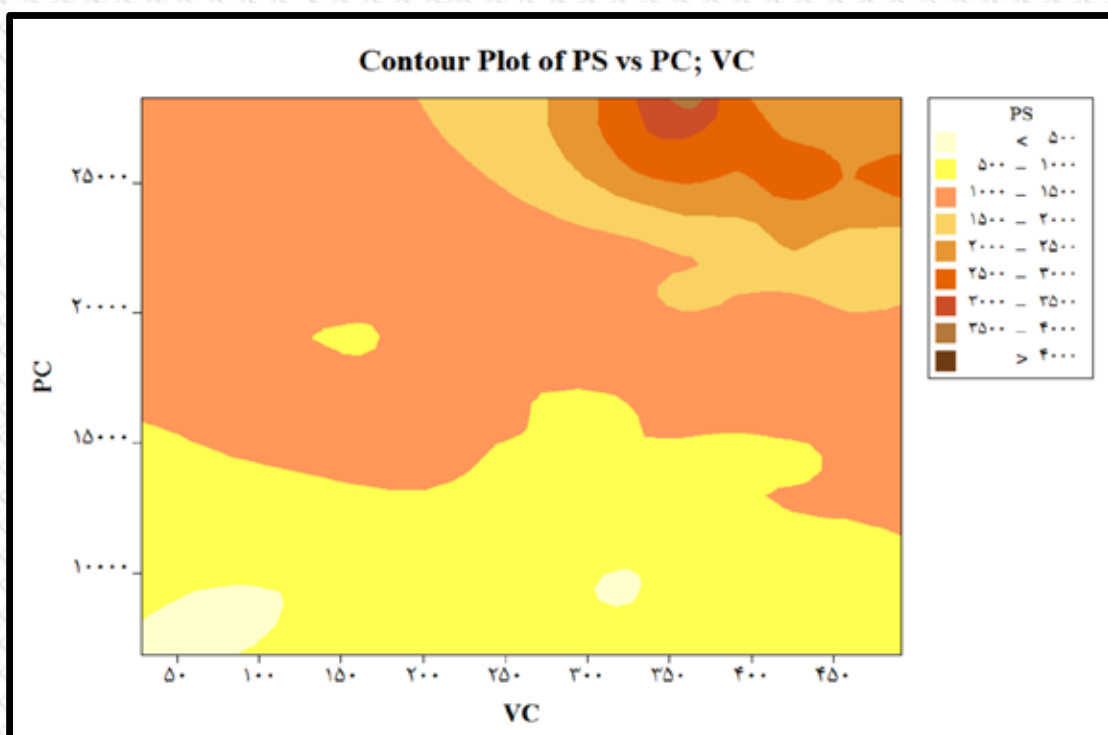
Source	DF	SS	MS	F	P
Regression	۲	۴۱۴۶۲۴۴۹	۲۰۷۳۱۲۲۴	۴۱۲,۴۳	۰,۰۰۰
Error	۸۱	۴۰۷۱۵۲۴	۵۰۲۶۶		
Total	۸۳	۴۵۵۳۳۹۷۲			

Sequential Analysis of Variance

Source	DF	SS	F	P
Linear	۱	۳۴۳۲۶۰۴۰	۲۵۱,۱۴	۰,۰۰۰
Quadratic	۱	۷۱۳۶۴۰۸	۱۴۱,۹۷	۰,۰۰۰

۵.۱.۲.۱.۳. بررسی رابطه حجم فروش کل محصولات و میانگین قیمت آماری کل محصولات در بورس کالا با قیمت آماری سهام در بورس اوراق بهادار

میانگین قیمت آماری کل محصولات شرکت در بورس کالا = P_c = متغیر مستقل
حجم فروش کل محصولات شرکت در بورس کالا = V_c = متغیر مستقل
میانگین قیمت آماری سهام در بورس اوراق بهادار = P_s = متغیر وابسته

شکل ۹: بررسی رابطه حجم فروش کل محصولات و میانگین قیمت آماری کل محصولات در بورس کالا با قیمت سهام در بورس اوراق بهادار
منبع: سایت بورس کالا - سایت بورس اوراق بهادار تهران

Regression Analysis: P_s versus P_c ; V_c

The regression equation is

$$P_s = -911,2 + 0,121 P_c - 0,284 V_c$$

Predictor	Coef	SE Coef	T	P
Constant	-911,2	147,2	-6,16	0,000
P_c	0,1211	0,01034	13,17	0,000
V_c	-0,2843	0,04678	-6,07	0,000

$$S = 370,441 \quad R-Sq = 70,1\% \quad R-Sq(adj) = 70,0\%$$

Analysis of Variance

Source	DF	SS	MS	F	P
Regression	2	24418622	12209311	120,41	0,000
Residual Error	81	11115350	137227		
Total	83	35533972			

با توجه به اینکه ضریب متغیر مستقل دوم (V_c) در سطح اطمینان ۹۵ درصد بی معنا است اما به دلیل معنادار بودن کل رابطه رگرسیون ترجیح بر این است که رابطه رگرسیون به دست آمده تنها برای رهگیری ارتباط متغیرها و نه پیش بینی آنها استفاده کنیم.

بررسی معنادار بودن رابطه رگرسیون

P-value کوچکتر از ۰,۰۵ است بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه رگرسیون معنادار است.

بررسی معنادار بودن عرض از مبدا

P-value کوچکتر از ۰,۰۵ است بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد، عرض از مبدا معنادار است.

بررسی معنادار بودن ضریب متغیر مستقل اول (P_c)

P-value کوچکتر از ۰,۰۵ است بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد ضریب متغیر مستقل اول معنادار است.

بررسی معنادار بودن ضریب متغیر مستقل دوم (V_c)

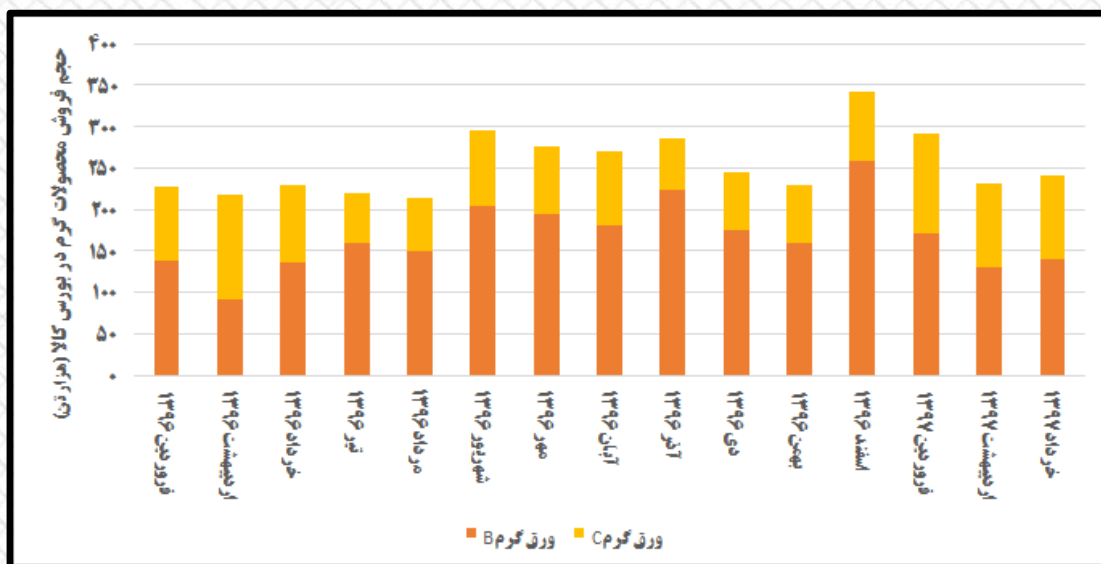
P-value بزرگتر از ۰,۰۵ است بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد ضریب متغیر مستقل دوم معنادار نیست.

بررسی قدرت رابطه

R^2 حدوداً ۸۲ درصد است. این موضوع رابطه قدرتمندی را بین قیمت آماری سهام و دو متغیر مستقل میانگین قیمت آماری محصولات و حجم فروش محصولات شرکت نشان می دهد.

۵.۲. بررسی محصولات گرم

۵.۲.۱. بررسی حجم فروش محصولات گرم در بورس کالا

شکل ۱۰: بررسی روند حجم فروش محصولات گرم در بورس کالا به تفکیک نوع محصول

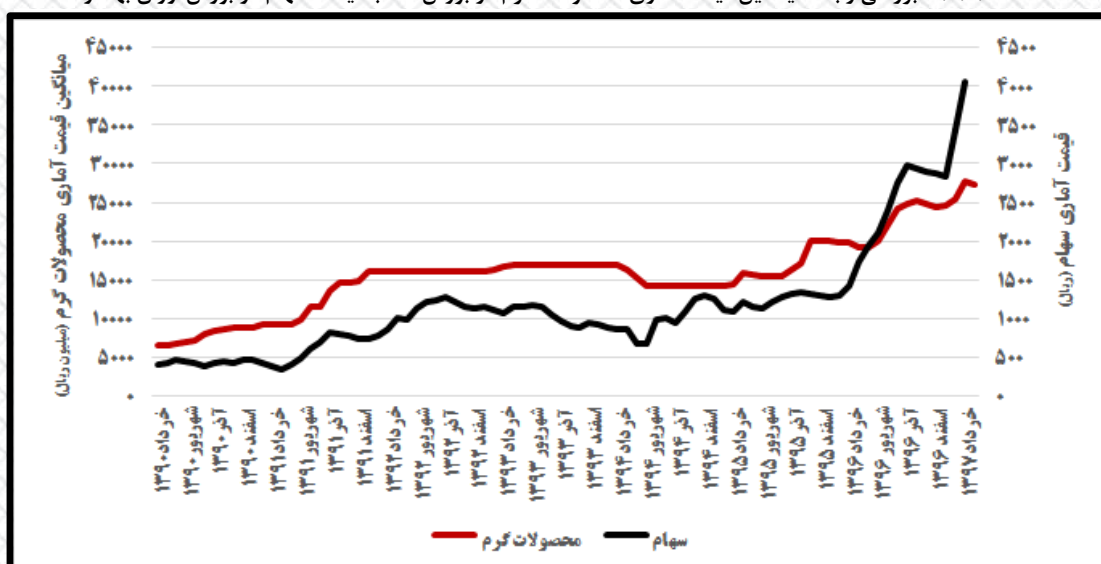
منبع: سایت بورس کالای ایران

شرکت فولاد مبارکه اصفهان در خرداد ماه ۱۳۹۷ حدود ۲۴۲ هزار تن انواع محصولات گرم در بورس کالا عرضه کرده است که بیش از ۱۴۰ هزار تن آن مربوط به ورق گرم B و بیش از ۱۰۱ هزار تن آن مربوط به ورق گرم C است.

از ابتدای سال تا پایان خرداد ماه ۱۳۹۷ این شرکت نزدیک به ۷۶۶ هزار تن انواع محصولات گرم را در بورس کالا عرضه کرده که بیش از ۴۴۱ هزار تن آن مربوط به ورق گرم B و بیش از ۳۲۴ هزار تن آن مربوط به ورق گرم C است

۵.۲.۲. بررسی روند میانگین قیمت آماری محصولات گرم در بورس کالا قیمت سهام در بورس اوراق بهادار

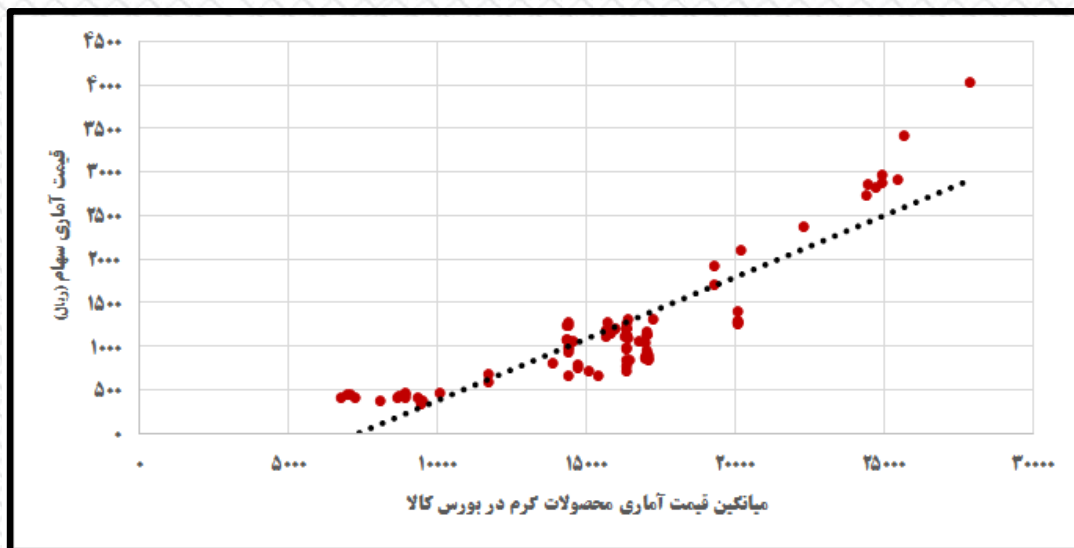
۵.۲.۲.۱. بررسی رابطه میانگین قیمت آماری محصولات گرم در بورس کالا با قیمت سهام در بورس اوراق بهادار

شکل ۱۱: بررسی روند میانگین قیمت آماری محصولات گرم در بورس کالا و قیمت آماری سهام در بورس اوراق بهادار

۵.۲.۲.۱.۱. بررسی رابطه خطی بین میانگین قیمت آماری محصولات گرم در بورس کالا با قیمت سهام در بورس اوراق بهادار

میانگین قیمت آماری محصولات گرم شرکت در بورس کالا = P_{CH} = متغیر مستقل
میانگین قیمت آماری سهام در بورس اوراق بهادار = P_S = متغیر وابسته

شکل ۱۲: بررسی رابطه خطی بین میانگین قیمت آماری محصولات گرم در بورس کالا با قیمت آماری سهام در بورس اوراق بهادار
• منبع: سایت بورس کالای ایران – سایت بورس اوراق بهادار تهران

Regression Analysis: P_S versus P_{CH}

The regression equation is
 $P_S = - ۱۰۲۲ + ۰,۱۴۱۱ P_{CH}$

$S = ۳۴۲,۹۵۱$ $R-Sq = ۷۸,۸\%$ $R-Sq(adj) = ۷۸,۱\%$

Analysis of Variance

Source	DF	SS	MS	F	P
Regression	۱	۳۵۸۸۹۴۸۳	۳۵۸۸۹۴۸۳	۳۰۵,۱۴	۰,۰۰۰
Error	۸۲	۹۶۴۴۴۹۰	۱۱۷۶۱۶		
Total	۸۳	۴۵۵۳۳۹۷۲			

بررسی معنادار بودن رابطه رگرسیون

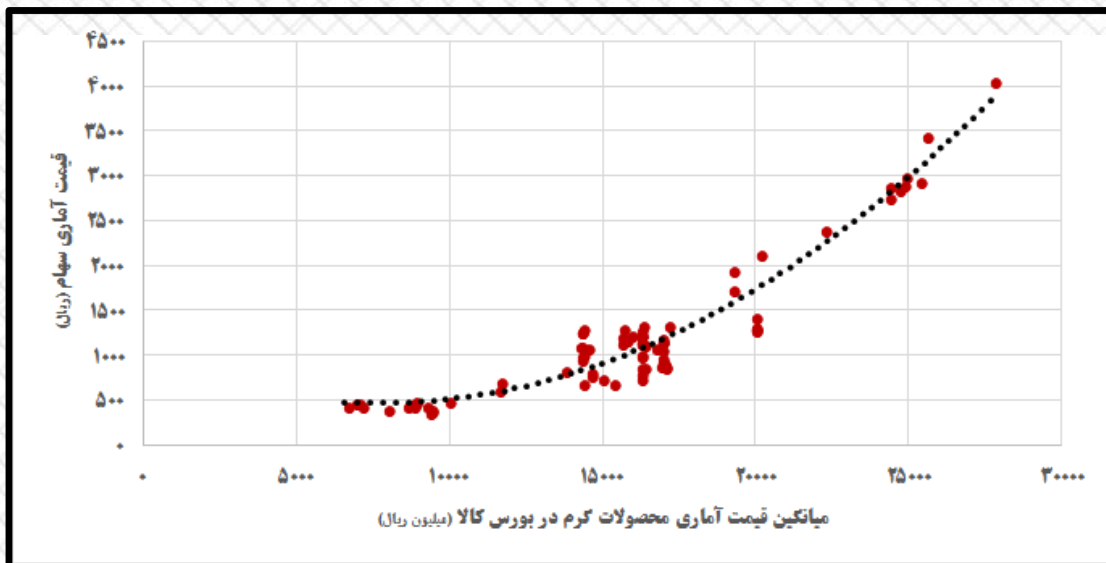
P-value کوچکتر از ۰,۰۵ است بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه رگرسیون معنادار است.

بررسی قدرت رابطه

R^2 حدوداً ۷۸ درصد است. این موضوع رابطه قدرتمند خطی را بین قیمت آماری سهام و میانگین قیمت آماری محصولات شرکت نشان می دهد. بنابر این می توان ۷۸ درصد از تغییرات قیمت آماری سهام را با تغییرات میانگین قیمت آماری محصولات گرم شرکت در بورس کالا توضیح داد.

۵,۲,۲,۱,۲. بررسی رابطه درجه دوم بین میانگین قیمت آماری محصولات گرم در بورس کالا با قیمت سهام در بورس اوراق بهادار

میانگین قیمت آماری محصولات گرم شرکت در بورس کالا = P_{CH} = متغیر مستقل
میانگین قیمت آماری سهام در بورس اوراق بهادار = P_S = متغیر وابسته

شکل ۱۳: بررسی رابطه غیر خطی (درجه دوم) بین قیمت آماری ورق گرم B در بورس کالا با قیمت آماری سهام در بورس اوراق بهادار
• منبع: سایت بورس کالای ایران - سایت بورس اوراق بهادار تهران

Polynomial Regression Analysis: P_S versus P_{CH}

The regression equation is

$$P_S = 984,4 - 0,1325 P_{CH} + 0,000009 P_{CH}^{**2}$$

$$S = 213,526 \quad R-Sq = 91,9\% \quad R-Sq(adj) = 91,7\%$$

Analysis of Variance

Source	DF	SS	MS	F	P
Regression	2	41840909	20920454	458,85	0,000
Error	81	3693063	45593		
Total	83	45533972			

Sequential Analysis of Variance

Source	DF	SS	F	P
Linear	1	35889483	305,14	0,000
Quadratic	1	5644426	130,52	0,000

بررسی معنادار بودن رابطه رگرسیون

P-value کوچکتر از ۰,۰۵ است بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه رگرسیون معنادار است.

بررسی معنادار بودن ضریب درجه اول متغیر مستقل (P_{CH})

P-value کوچکتر از ۰,۰۵ است بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد ضریب درجه اول متغیر مستقل معنادار است.

بررسی معنادار بودن ضریب درجه دوم متغیر مستقل (P_{CH}^2)

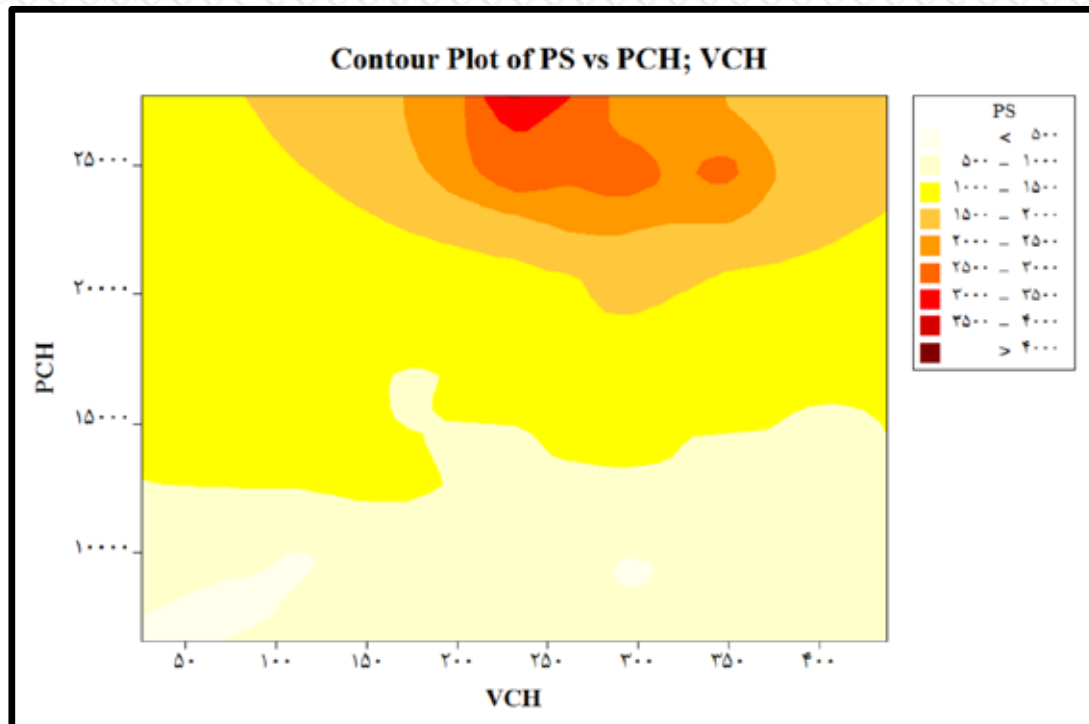
P-value کوچکتر از ۰,۰۵ است بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد ضریب درجه دوم متغیر مستقل معنادار است.

بررسی قدرت رابطه

R^2 حدوداً ۹۱ درصد است. این موضوع رابطه قدرتمند درجه دوم را بین قیمت آماری سهام و میانگین قیمت آماری محصولات گرم شرکت نشان می دهد. بنابر این مدل درجه دوم به خوبی می تواند داده های قیمتی را توضیح دهد.

۵.۲.۲.۱.۳. بررسی رابطه حجم فروش محصولات گرم و میانگین قیمت آماری محصولات گرم در بورس کالا با قیمت آماری سهام در بورس اوراق بهادار

میانگین قیمت آماری محصولات گرم شرکت در بورس کالا = P_{CH} = متغیر مستقل
حجم فروش محصولات گرم شرکت در بورس کالا = V_{CH} = متغیر مستقل
میانگین قیمت آماری سهام در بورس اوراق بهادار = P_S = متغیر وابسته

شکل ۱۴: بررسی رابطه حجم فروش محصولات گرم و میانگین قیمت آماری محصولات گرم در بورس کالا با قیمت سهام در بورس اوراق بهادار

منبع: سایت بورس کالا - سایت بورس اوراق بهادار تهران

Regression Analysis: P_S versus P_{CH} ; V_{CH}

The regression equation is

$$P_S = -943 + 0.146 P_{CH} - 0.785 V_{CH}$$

Predictor	Coef	SE Coef	T	P
Constant	-943.0	140.8	-6.70	0.000
P_{CH}	0.146454	0.008571	17.09	0.000
V_{CH}	-0.7848	0.4579	-1.71	0.090

$$S = 238.971 \quad R-Sq = 79.1\% \quad R-Sq(adj) = 79.1\%$$

Analysis of Variance

Source	DF	SS	MS	F	P
Regression	2	31221982	15610991	157.14	0.000
Residual Error	81	9306990	114901		
Total	83	40528972			

بررسی معنادار بودن رابطه رگرسیون

P-value کوچکتر از 0.05 است بنابراین در سطح اطمینان 95 درصد رابطه رگرسیون معنادار است.

بررسی معنادار بودن عرض از مبدا

P-value کوچکتر از 0.05 است بنابراین در سطح اطمینان 95 درصد عرض از مبدا معنادار است.

بررسی معنادار بودن ضریب متغیر مستقل اول (P_{CH})

P-value کوچکتر از 0.05 است بنابراین در سطح اطمینان 95 درصد ضریب متغیر مستقل اول معنادار است.

بررسی معنادار بودن ضریب متغیر مستقل دوم (V_{CH})

P-value بزرگتر از 0.05 است بنابراین در سطح اطمینان 95 درصد ضریب متغیر مستقل دوم معنادار نیست. اما در سطح اطمینان 90٪ می توان آن را معنادار دانست.

بررسی قدرت رابطه

R^2 حدوداً 79 درصد است. این موضوع رابطه قدرتمندی را بین قیمت آماری سهام و دو متغیر میانگین قیمت آماری محصولات گرم و حجم فروش محصولات گرم شرکت نشان می دهد.

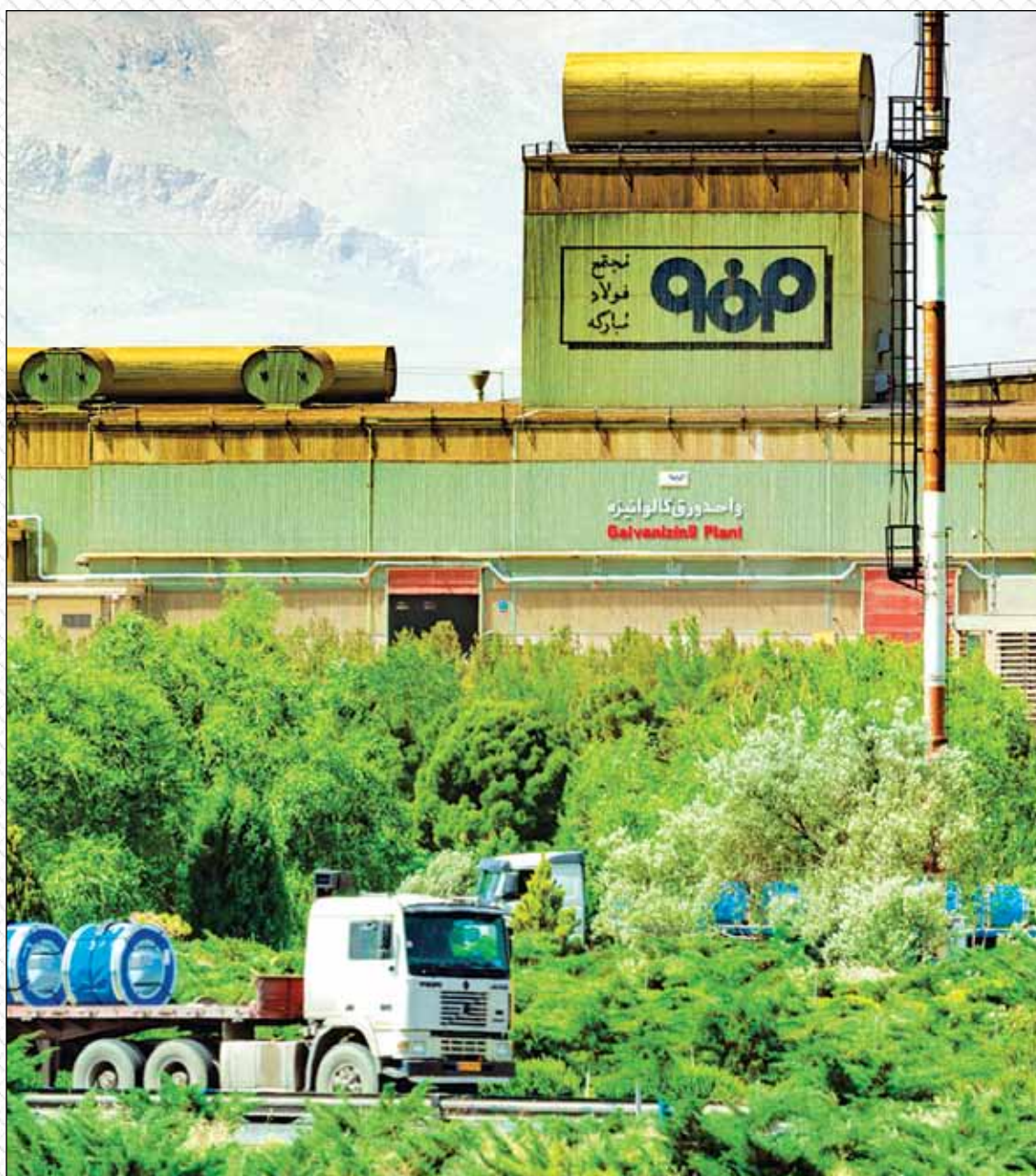
با توجه به اینکه ضریب متغیر مستقل دوم (V_{CH}) در سطح اطمینان 95 درصد بی معنا هستند اما به دلیل معنادار بودن کل رابطه رگرسیون ترجیح بر این است که رابطه رگرسیون به دست آمده تنها برای رهگیری ارتباط متغیرها و نه پیش بینی آنها استفاده کنیم. در سطح اطمینان 90 درصد می توان از این رابطه برای پیش بینی نیز استفاده کرد.

۵.۳. نتیجه

اولین هدف انجام این پژوهش بررسی رابطه بین قیمت‌ها در بورس کالا و بورس اوراق بهادار و تاثیر این دو بازار روی یکدیگر بود که نتایج حاصله نشان می‌دهد در شرکت فولاد مبارکه اصفهان می‌توان بین ۷۰ تا ۸۰ درصد از تغییرات قیمت سهام را به صورت خطی و بین ۸۰ تا ۹۵ درصد تغییرات قیمت سهام را به صورت درجه دوم با تغییرات قیمت محصولات در بورس کالا توضیح داد که این موضوع نشان می‌دهد فعالان بازار سرمایه در خصوص این شرکت می‌توانند از منبع مناسبی به نام قیمت‌های محصولات در بورس کالا جهت تحلیل‌های خود استفاده کنند.

دومین هدف از انجام این تحقیق یافتن روش تحلیلی جدیدی برای تحلیل قیمت سهام و ارزنده بودن یا نبودن آن در بازار بود، که در مرحله اول می‌توان از روابط رگرسیون به دست آمده بین قیمت سهام و قیمت محصولات استفاده کرد و در مرحله دوم از نمودار Contour برای به دست آوردن محدوده قیمتی سهام در آینده استفاده نمود. این نمودار نقاط هم قیمت سهام را نشان می‌دهد. در صورتی که برای تحلیلگر، حجم معامله محصولات در بورس کالا و همچنین قیمت آماری آن مشخص باشد او می‌تواند محدوده قیمت آماری سهام را پیدا کند. حال اگر قیمت در بازار بیشتر از این محدوده باشد تحلیلگر می‌تواند سهم

را Over value معرفی کرده و در صورتی که قیمت سهم در بازار بورس کمتر از این محدوده باشد، تحلیلگر می‌تواند آن را Under value در نظر بگیرد. توجه به این نکته که معاملات محصولات عمدتاً به صورت سلف در بورس کالا انجام می‌شود و با موعد تحویل مشخص و در روابط برای به دست آوردن قیمت آماری محصولات قیمت تاریخ تحویل را در نظر گرفتیم می‌تواند کمک حال تحلیلگران بازار باشد چون می‌توانند قیمت محصولات در ماه آینده را در اختیار داشته باشند و با استفاده از روابط به دست آمده در این مطالعه حدود ارزندگی قیمت سهام را به دست بیاورند.

بورس کالای ایران

عرصه‌ای ممتاز برای فعالان اقتصادی

مشتقه

صنعتی

کشاورزی

معدنی

نفتی

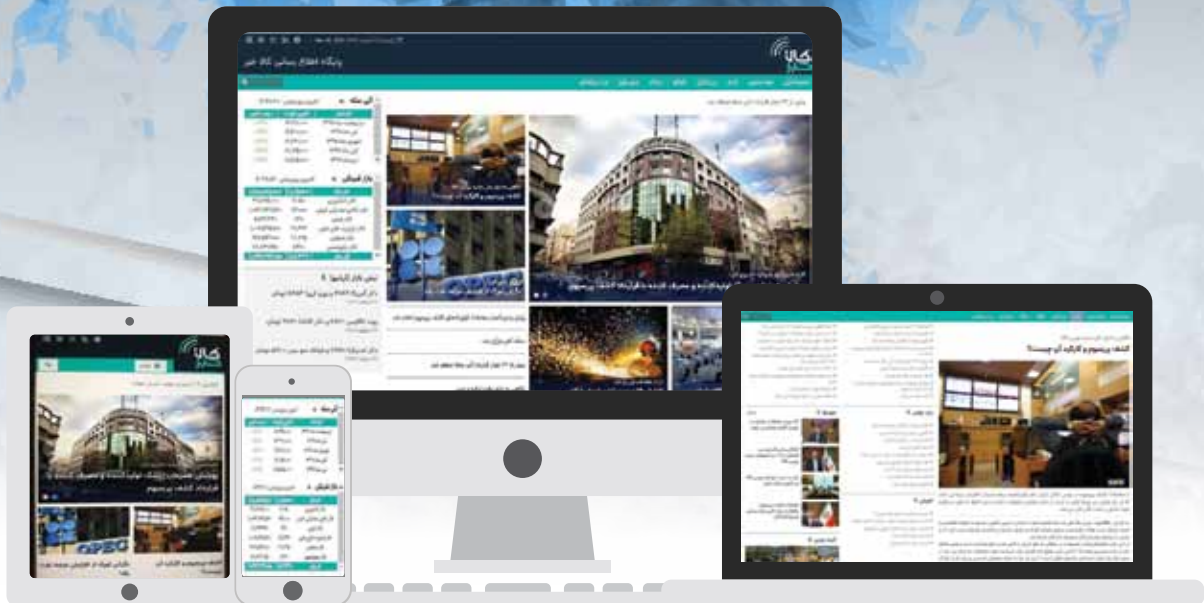
پتروشیمی

بورس کالای ایران

پایگاه اطلاع رسانی

کالاخبر

www.ime.co.ir

[imereport](https://www.instagram.com/imereport)

[@kalakhabar](https://www.telegram.com/kalakhabar)

www.imereport.ir

بازار را از وبگاه ما ببینید

- مرور تحولات بازار کالای ایران و جهان
- جدیدترین تحلیل‌ها از روند معاملات
- معرفی ابزارهای مالی بورس کالا
- انعکاس دیدگاه کارشناسان و مسئولان
- مشاهده لحظه‌ای قیمت آتی سکه
- مشاهده لحظه‌ای حجم معاملات بازار فیزیکی

حمایت از کالای ایرانی

شرکت بورس کالای ایران
Iran Mercantile Exchange

www.ime.co.ir

[imereport](https://www.instagram.com/imereport)

[@kalakhabar](https://www.t.me/kalakhabar)

[imereport.ir](https://www.imereport.ir)

تهران، میابان آیت الله طالقانی، نبش بندر انزلی، شماره ۳۵۱

نمابر: ۸۸۳۸۳۰۰۰

تلفن: ۰۲-۸۵۶۴۰۰۰۰